147

hcc

NIEUWSBRIEF

MAANDBLAD VOOR COMPUTERGEBRUIKERS

Met je PC de lucht in
Atari Mega STE 24

De nieuwste MSX
De Poqet PC

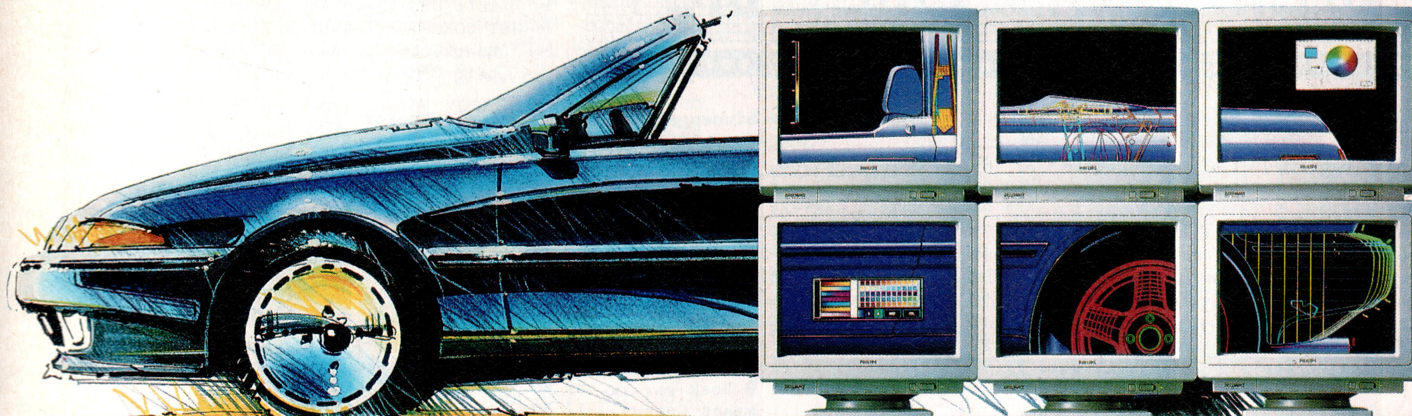

DECEMBER 1991 - 14e JAARGANG NR.- 12- f 6,00

'n briljante assistent?

ja

PHILIPS

Wie met een monitor wil uitblinken, moet van goeden huize komen. Of het nu gaat om CAD/CAM, desktop publishing of om grafische applicaties, de beeldkwaliteit moet aan de hoogste eisen voldoen.

Philips is op het gebied van beelschermtechnologie toonaangevend, en brengt met de 4 CM 2789 een nieuwe standaard. De resolutie van 1280 x 1024 beeldpunten (max.) levert een glashelder beeld.

De Brilliance Autoscan geeft bovendien een hoog contrast, maximale stabiliteit en absolute zuiverheid in kleur dankzij het Black Matrix beeldmasker en Invar beeldtechnologie. Dit alles, overigens, op een 20" beeldscherm.

De 4 CM 2789 is compatibel met VGA, Super VGA, Extended VGA, Mac-II, 8514A/XGA en vele andere professionele grafische standaarden. Waarmee natuurlijk ook een uitstekend resultaat gegarandeerd is voor business graphics op high end personal computers.

Als u geïnteresseerd bent in een briljante oplossing voor ontwerpen op hoog niveau, neem dan contact op met Philips Nederland B.V., Information Products, tel. 040-783977.

En u zult zien wat een briljante assistent voor talentvol design kan betekenen.

Liever 'n Philips.

computercollectief

microcomputer tijdschriften boeken en software

in BELGIE is alles verkrijgbaar bij:
HET COMPUTERWINKELTJE MECHELEN
M Sabbestraat 39, B-2800 Mechelen
tel: 015-20 66 45 fax: 015-20 73 32
HET COMPUTERWINKELTJE BRUGGE
Moerkerksesteenweg 241, B-8310 Brugge
tel: 050-37 09 61 fax: 050-36 16 55

COMPUTERBOEKEN Top 30 November 1991

Nieuw binnengekomen (*) en actuele boeken

Werken met WordPerfect 5.1 (Boeke) ..	69
*Leidraad DOS 5 Geheugenbeheer	12,95
Leidraad DOS 5 Introductie	12,95
Programming Windows 3 (Petzold)	79
Grote DOS 5.0 Boek	89,90
*Straley's Programming Clipper 5.0 ...	99
Corel Draw 2.0 Handboek	59,50
Basishandleiding WordPerfect 5.1 ..	15
Undocumented DOS - reserved DOS func	99
*Leidraad PC Tools 7	12,95
*Basishandleiding Harvard Graphics NL	15
*Basishandleiding DataPerfect 2.1 ...	15
Official PhotoShop Handbook	69
Werken met Windows 3.0 NL	69
Leidraad DrawPerfect 1.1	12,95
Leidraad DOS 4.0	12,95
C Programming Language, 2/E	89
Kleine WordPerfect 5.1 Gids	19,50
Praktisch MS-DOS 5	59,50
WordPerfect 5.1 Stap voor Stap 2 ..	19,50
Grote Larry Boek	29,90
Snelcursus DOS 5.0	29,90
DOS Power Tools, 2nd Ed. DOS 5.0	119
*Clipper 5: A Developer's Guide	99
Grote MS-Flight Simulator 4.0 Boek	39,90
King's Quest V Hintbook	25
Microsoft MS-DOS Progr Ref incl DOS 5	69
Handboek PlanPerfect 5.1	49,50
*Visual Basic	99
*Complete SimCity Boek	34,90

DOS 5, DR DOS, Windows, GEOS

*Stepping up to DR DOS 6.0	39
DOS 5.0/SYBEX Professioneel ..	69
*Handleiding DOS 5 (Pim Oets) .	59
Het Complete DOS 5.0 Boek	89
DOS 5: Developer's Guide	99
*PC World DOS 5 Complete Handb.	79
PC Magazine DOS 5 Techniques .	99
DOS 5 User's Handbook	59
Windows Intern	99,90
Grote Windows 3 Boek	89,90
Windows 3.0 Compact Cursus .	17,50
Windows System Programming ...	99
*Power of... GoeWorks Ensemble.	49
Understanding DESQview	65

Programmeertalen

*Snelcursus Visual Basic	29,90
Werken met Turbo Debugger	85
Visual Basic Programming	99
Visual Basic (Norton Group) ..	99
*Borland C++ 2.0 Programming ..	79
Borland C++ Progr Gde Graphics	79
Graphics Programming MS-C 6.0	99
*Snelcursus Turbo Pascal Wind.	29,90
*Turbo Pascal for Windows Prog.	79

Macintosh

Canvas 3.0: The Book	59
Adobe Illustrator 3.0 Off. HB.	69
Using Excel 3 for the Macintosh	69
Mac Bible Guide to FileMakerPRO	49

Databases, Spreadsheets

*Straley's Progr Clipper 5.01	99,50
Clipper Programmer's Reference	79
Mastering FoxPro 2	75
Developing FoxPro 2 Applic. .	79
Lotus 1-2-3 2.2/3.1 Compact	17,50
*Using 1-2-3 for Windows	79
Superbase 4 Windows Workbook .	99
Kijk op MS-Excel 3.0 + demo ..	39
PC Computing Guide to Excel 3.	69
Werken met Quattro Pro t/m 3.0	85

CAD

*Inleiding tot AutoCAD 11	69
*AutoCAD Release 11 Handboek ..	65
*Inside Generic CADD 5	79

WordProcessors, DTP

WordPerfect 5.1 CompactCursus	17,50
*Using Ami Professional 2.0 ...	69
*Kijk op MS-Word for Windows ..	49

Graphics, Utilities, diversen

*Werken met Harvard Graphics 3.0	69
*Kijk op MS-PowerPoint 3 + demo	39
*Kijk op MS-Project + demodisk	49
Mastering CorelDRAW 2	69
*Sybex Games Boek 2: Lucasfil .	49
*Complete SimCity Boek	34,90
*Microsoft MultiMedia Prog Ref.	69
*Quickstart Norton Desktop	29
*Running LANtastic	69

NIEUW BINNENGEKOMEN(*) EN ACTUELE SOFTWARE (inclusief BTW)

Amiga

DiskMaster II	159
AMOS 3D	119
Flight of the Intruder	119
*King's Quest V	139
Lord of the Rings	99
*Magic Pockets	89
Midwinter II	119
MIG-29M Super Fulcrum	119
*Shadow Sorcerer	99
Silent Service II	119
*Utopia	99

CDTV

CD Remix - D.J. in box	119
Lemmings	99
SimCity	99
Fun School	89

Mac

Zortech C++ Mac 2.1 ..	999
*StarFlight 2	99
Kid Pix	129
MS Flightsimulator 4.0	149
Oregon Trail	119
Now Utilities 3.0	299
*MacGlobe	179

ST

Flight of the Intruder	119
*Silent Service 2	99
Midwinter II	119
Thunderhawk	99
Railroad Tycoon	119

****
MS-DOS 5.0 Nederlands
UPGRADE, 5.25" of 3.5" 219
****

PC SOFTWARE TOP 20

MS-DOS 5 Upgrade	199
*Leisure Suit Larry 5 .	129
*MS-DOS 5.0 NL Upgrade	219
*BIBLION	34,50
Upgrade PC Tools 7.1 .	153
Jetfighter II	139
*SecretWeapons Luftwaffe	139
SimEarth	139
Cuisine	39,95
*Norton Utiltities 6.0	299
Space Quest IV	129
AdLib Synthesizer Card	229
Red Baron VGA (HD) ...	129
*Visual Basic..........	399
Scenery West Europe ..	59
*Gunship 2000	139
Lemmings	119
SimCity + Populous ...	99
Norton AntiVirus 1.5 .	249
*Norton Desktop Windows	299

PC software voor Kinderen

Designasaurus II	99
*New Math Blaster Plus!	139
*Kid Pix tekenprogramma	129
Taalomnibus	149
Mickey's Colors&Shapes	99

PC toepassingen (incl BTW):

*AutoRoute Express BeNeLux .... (wegenkaart met NL handl)	399
FoxPro 2.0	1599
GeoWorks Ensemble NL .	449
Harvard Graphics 3.0	1299
Info Select 2.0	349
*Lotus AMI PRO 2.0 UK..	1149
Lotus 1-2-3 Windows ..	1449
Publish It! 2.0	549
Quattro Pro 3.0	309
Typist Scanner+OCR ..	1999
WordPerfect 5.1 USA ..	749

PC utilities (incl BTW):

After Dark for Windows	139
Central Point BACKUP 7	269
Central Point AntiVirus	259
DR DOS 6.0	279
FastLynx 1.1	359
HiJaak 2.0	449
MOREWindows 3.0	249
NETROOM 2.0	199
Norton Backup f Windows	189
Norton Desktop Windows	299
Norton Utilities 6.0 .	299
*PC Tools Deluxe 7.1 .	379
PC-Kwik PowerPak 2.1 .	299
PrintQ 5.0	379
Publisher's Paintbrush	1099
QEMM-386 6.0	219
*Stacker 2.0	389
XTreeGold 2.5 USA	339

PC talen (incl BTW):

Microsoft VisualBasic .	399
*GFA BASIC Windows	749
*Zortech C++ 3.0	999
Microsoft MASM 6.0 ...	319
Turbo C++ 1.0, 2nd Ed.	159
TurboPascal for Windows	429
Microsoft C 6.0	999
*Microsoft SourceProfiler	139

PC muziek, geluid (inc BTW):

*AdLib MIDI Kit	399
*SoundBlaster Pro	749
*SoundBlaster 2.0	399

PC games (incl BTW):

BattleChess for Windows	119
F-117A Night Hawk	139
Gateway Savage Frontier	99
Gunship 2000	139
LARRY BADHANDDOEK	39
Leisure Suit Larry 5 ..	129
Links Courses: Bountiful	59
*MegaFortress	119
MegaTraveller 2	119
MIG-29M Super Fulcrum	139
Might and Magic III ..	139
New Facilities Locator	99
*Police Quest III	129
Secret Weapons Luftwaffe	139
*Sorcerer's Apprentice .	139
*Willy Beamish	129
Wing Commander II	139
*WordTris	119

Winkel open van dinsdag t/m zaterdag tussen 10 en 5 (maandag gesloten)
Alle prijzen zijn inclusief BTW - verzendkosten f 6,- per bestelling

Amstel 312 (t.o. Carré) 1017 AP Amsterdam Fax (020) 226668 Postbank 4475158 NMB 697915646

Vraag onze GRATIS CATALOGUS aan! *
* We sturen hem GRATIS toe als je ons een *
* kaartje stuurt met je naam en adres. *
* Vermeld tevens: 'HCC' *

prijswijzigingen voorbehouden - LET OP: ons faxnummer is nu 622 6668

dealer aanvragen welkom

COLOFON

Uitgever
HCC Nieuwsbrief B.V.
Postbus 249, 3990 GA Houten
Telefoon: 03403-78788
(9.00-16.00)
Fido: 03403-78220
Telefax: 03403-78930

Hoofdredacteur
Lucie Blom Calis

Eindredacteur
Berend Harmens

Bureauredacteur (a.i.)
Peter Buysman

Redactie
Ed Baars, Wim Bolkesteyn, Quintus Bosman, Cees de Jonge, Frans Kors, Jan Leijerweerd, Marc van Munnen, Robert Schouten, Harm-Jan Wieringa

Redactiesecretariaat en micromarkt
Els Koch

Medewerkers aan dit nummer
Stefan Boer, Jaap van Goor, Gerda Hendriks, Hans Hockx, Gerson Janssen, Stephan Leseman, Richard Loerakker, P. Molenaar, Maarten ter Mors, Bert Reuling, Ad den Ouden, Jasper Pauw, Ernst Raedecker, André Schaareman, Jaap Schermerhorn, Gert Smit, Ben Welman.

Foto omslag:
Stefan Ammerlaan

HCC Kantoor
Postbus 149, 3990 DC Houten
Telefoon: 03403-78788 (9.00-16.00)

Vormgeving en lay out
Cox Design, Nieuwegein:
Charles Cox (art direction), Monique Ebbenhorst, Han van Eijk, Nashima Gokani

Lithografie en druk
Brouwer Offset, Utrecht/Delft

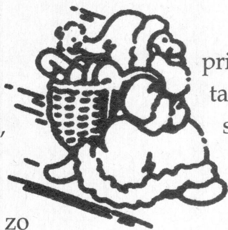
Distributie losse verkoop
Betapress BV

Commerciële advertenties
Arnoud Hijmans
ADVERTENTIE EXPLOITATIE BV
Postbus 64850
2506 CG 's-Gravenhage
Telefoon 070-3253830
Telefax 070-3237891

VAN DE REDACTIE

Gelukkig kent de maand december zoveel heerlijke dagen! Waren die er niet, dan zou die maand niet om door te komen zijn. 's Morgens ga je in het donker van huis en je komt in het nieuwe donker weer thuis. Er komt geen eind aan de duisternis in huis. Ik heb er nu, half november, al last van. Gelukkig zijn er de weekeinden, waarbij de zon nog al eens haar best deed.

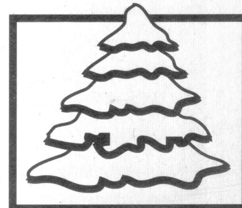
December op het noordelijk halfrond betekent duisternis. En wie kunnen daarin beter ronddwalen dan Sinterklaas, Zwarte Piet en het Kerstmannetje? De spanning en de verwachting bij al die kinderen. Zo griezelig maar tegelijkertijd zo heerlijk! Want Zwarte Piet blijft toch een enge man, maar hij brengt immers de cadeautjes! En Sinterklaas, ja, die is natuurlijk wel aardig. Maar het kerstmannetje is gewoon een verklede vent. U zult van hen vast wel een cadeautje krijgen, speciaal bestemd voor uw hobby. Van een doos met floppen tot een compleet systeem waar u weer jaren mee vooruit kunt. En zo zal de decembermaand omvliegen en duiken we 1992 in.

Een tipje...

Dit decembernummer komt na de HCC Dagen bij u op de mat, maar we hopen hem wel al gedrukt te hebben vóór die HCC Dagen op 22 en 23 november. We zullen hem dan onder de toonbank houden, dat wel, en soms eentje uitdelen. Misschien was u één van die gelukkigen.
In het volgende nummer kunt u een verslag van die dagen verwachten en zult u in dat nummer meer horen over onze toekomstplannen. Want het januarinummer zal de laatste HCC Nieuwsbrief in deze vorm zijn, omdat de uitgave vanaf het februarinummer door IDG zal worden verzorgd. Overigens, en nu licht ik vast een tipje van de sluier, uw redactie blijft hetzelfde en alle jongens in het colofon blijven gewoon meedoen. Er komen er alleen een paar bij. Het 'nieuwe' blad zal een andere naam krijgen, maar het is en blijft het verenigingorgaan van de HCC. Op dit moment zijn we binnen de redactie druk bezig alle zaken op een rijtje te zetten en vooral te kijken hoe we de komende jaren samen kunnen werken met IDG. Dat kost tijd en veel energie, vandaar dat ik u nu nog niet alles kan vertellen. Uw redactie vergadert wekelijks om het allemaal op tijd voor elkaar te krijgen. Daarom vraag ik u nog even geduld. Het januarinummer komt vóór Kerstmis uit en daarin zal ik u meer vertellen.
In dít nummer een gevarieerd aanbod van artikelen. En gelukkig weer eens aandacht voor MSX! We testten de MSX Turbo, maar ook de Atari Mega ST en een zakcomputertje. Met uw computer de lucht in kan ook, volgens Berend Harmens, en in Jong Talent een aantal toepassingen voor uw printer. In het interview een ander jong talent: Chris van der Kruit. Hij won de wedstrijd die door het weekblad 'Primeur ' werd uitgeroepen. Zijn ontwerp kreeg de eerste prijs en de techneuten hadden maanden nodig om het ontwerp daadwerkelijk uit te voeren: prachtig!
Rond dat interview nog een aardige anecdote. Afgesproken was dat Peter Buysman de knaap zou interviewen na de prijsuitreiking. Ik had met Peter afgesproken op het station van Voorschoten. Wanneer ik zo'n afspraak maak kijk ik eerst of er meer dan één station is. Maar in Voorschoten was dat niet het geval. Vóór die tijd had ik een afspraak in Motel Rijswijk en daar vroeg ik de weg naar het station. Alles geregeld en een half uur voor de afgesproken tijd vertrok ik richting station. Nu is een station in de buurt van een spoorlijn. Dat neem ik altijd als vast gegeven. Volg de spoorlijn en je komt een keer bij een station. Hoe ik ook reed, ik vond geen spoorlijn, wel een tramlijn, en ook geen station. Wel de straat waar de winnaar woonde, en dat was puur toeval.
Ten einde raad aan een voorbijgangster de weg gevraagd en eindelijk het station gevonden. Een half uur te laat en geen Peter te bekennen. Twee keer heen en weer gereden: geen Peter. Dan maar naar het feestvarken. Ook daar geen Peter. Waarop men mij vertelde dat ik aan de achterkant van het station was geweest. Ai, wat nu? Niets. We namen zonder meer aan dat ie de straatnaam wist en een taxi zou nemen. Kort en goed: dat deed Peter dus niet. Die was gewoon met zijn OV kaart weer terug naar Houten gereist. "Had je niet...?" "Nee, ik dacht, het gaat zeker niet door...". "Had je ook niet even...?" "Nee, nooit aan gedacht!"
Ik vraag mij nu af hoe we dit in de toekosmt kunnen voorkomen. Wat is de voor- en wat is de achterkant van een station?

Ik hoop dat u allemaal geniet van deze Nieuwsbrief en van een feestelijke decembermaand. En mocht u op wintersport gaan: hou het heel!

Lucie Blom

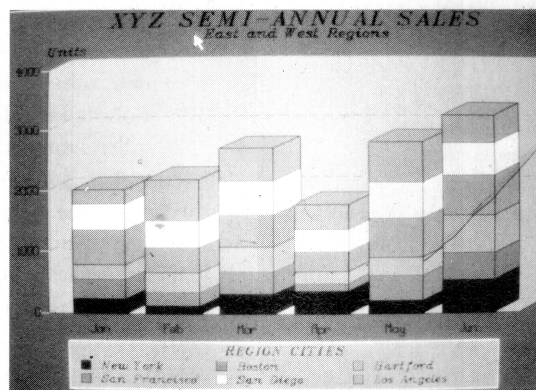

I N H O U D

Vaste rubrieken

BEGINNERS

HCC TESTEN

MSX

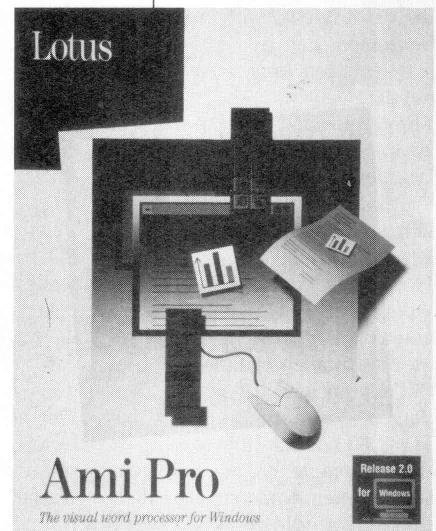

I N T E R V I E W

J O N G T A L E N T

K L I K S

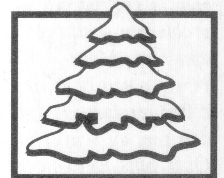

S E R I E S

D I V E R S E N

Nogmaals: MBM

In HCC Nieuwsbrief 145 werd onder meer het 'probeerprogramma' MBM116 genoemd, gemaakt door Ruud Uphoff. Daarin is vermeld dat het programma onder meer via Fido 516 wordt verspreid. Maar dat moest zijn: Fido 500/116, vanwaar het over het net wordt verspreid.

De HCC Nieuwsbrief is een uitgave van de HCC Nieuwsbrief BV. Het blad verschijnt maandelijks en wordt gratis naar de leden van de Hobby Computer Club gezonden. In een groot aantal tijdschriftenwinkels en computershops zijn losse nummers verkrijgbaar. Naast de agenda en het verenigingsnieuws van de Hobby Computer Club publiceert de HCC Nieuwsbrief artikelen van deskundige leden. Uw bijdrage is dan ooh welkom en bij eventuele plaatsing krijgt u een vergoeding.

Inzenden kopij
De redactie stelt het op prijs als u uw kopij aanbiedt op Fido Redactie, telefoon 03403 - 78220. Vanuit het Maingebied kiest u F(iles) en u komt in File-gebied 1. Na het `uploaden' kunt u een korte toelichting intoetsen. Vanuit het File gebied kunt u via het M(ain-gebied) naar Message-gebied 1 en daar een bericht achterlaten voor de redactie. Na enige tijd krijgt u een schriftelijke bevestiging van ontvangst van uw kopij. Kopij kan ook op diskette worden aangeboden. Zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes kunnen worden verwerkt. Voor Fido-kopij en kopij op diskette geldt dat de tekst als 'schone' ASCII-file wordt verstuurd, met alleen return/linefeed aan het einde van elke alinea.
Gewone kopij kan in drievoud worden verstuurd. Gebruik bij het printen van computerlistings een goede kwaliteit inktlint. Listings heeft de redactie het liefst op Fido of diskette, zodat het bestand direct in de pagina opmaak verwerkt kan worden. Stuur vooral illustratiemateriaal mee, tekeningen zowel als foto's. Ook kunnen kleurendia's worden verwerkt. De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden kopij niet of in gewijzigde vorm te plaatsen.

Copyright
Het overnemen door HCC leden van volledige artikelen en schema's of delen daarvan is toegestaan voor niet commerciële doeleinden, mits met vermelding van de bron: HCC Nieuwsbrief. Het overnemen door derden (niet-leden) is slechts toegestaan na verkregen schriftelijke toestemming van de hoofdredactie van de HCC Nieuwsbrief. De vormgeving van de HCC Nieuwsbrief valt onder de condities van de bNO.

Aansprakelijkheid
De redactie gaat er van uit dat de ingezonden kopij afkomstig isvan de inzender, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld. Het is ondoenlijk voor elke inzending na te gaan of het onderwerp uit een andere publicatie afkomstig is. De aansprakelijkheid voor het auteursrecht ligt dus bij de inzender.

HCC Micromarkt
HCC-leden die iets te koop aanbieden of vragen kunnen gratis adverteren in de HCC Nieuwsbrief. Onder bepaalde voorwaarden kunnen in deze rubriek ook betaalde advertenties worden opgenomen. Zie voor de wijze van opgave en de voorvaarden elders in dit blad. Telefonische opgave en het verstrekken van telefonische informatie is niet mogelijk.

Contributie
De contributie voor 1992 is *f* 65, . In de loop van het jaar geldt een aflopende regeling. Bij aanmelding wordt eenmalig een inschrijfgeld van *f* 10,- in rekening gebracht. Opgave als lid is ook telefonisch mogelijk.

HCC kantoor: 03403 - 78788.
Postadres kantoor: Postbus 149,
3990 DC Houten.

Onder redactie van Robert Schouten

DeskJet

Misschien juicht u in Nieuwsbrief 143 wel te vroeg over de HP Deskjet printers. Uw uitroep 'Kopen dat ding' zou voor hen die dat advies opvolgen kunnen betekenen dat ze binnen twee jaar te horen krijgen: 'Versleten dat ding'.
Mij verging het in elk geval wel zo met de HP DeskJet Plus. De laconieke reactie van mijn dealer: 'De inktoevoer zal wel defect zijn, dat gebeurt helaas wel vaker zo.'
Hoe het probleem opgelost wordt weet ik nog niet. Het ongemak en de kosten van het repareren maken dat ik heel wat minder enthousiast op HP ben dan u. Voorlopig moet ik het 'ding' 80 km van mijn huis bij de dealer zien te krijgen, minstens twee weken wachten en enkele honderden guldens betalen voor een apparaat, dat van HP de toevoeging 'professional' mee kreeg, maar nog geen duizend A 4-tjes aan kan.

A. Godfroij
Maassluis

Het is erg vervelend dat u zoveel problemen schijnt te hebben met dit apparaat. Maar wellicht zijn er lezers die een oplossing weten of dezelfde problemen hebben. Schroom dan niet en schrijf naar de redactie. Overigens werd in nummer 143 de HP DeskJet 500 getest en niet de HP DeskJet Plus. Afgezien van de wat klungelige stekker - die moet er maar niet te vaak uit waren gehaald - was de test uiterst positief. En tot op de dag van vandaag voldoet die DeskJet 500 uitstekend.

Slotakte (?)

Slotakte Shareware Holland Enschede? Niet te geloven dat ik tegelijk met de HCC Nieuwsbrief van oktober (met hierin de klacht over Shareware) een storting op mijn rekening kreeg van Shareware Holland: een bedrag dat ik een jaar geleden stortte voor een bestelling, die ik nooit kreeg. Ik had mij er bij neergelegd hier niets meer van te horen. Maar zie, de wonderen zijn de wereld nog niet uit. Misschien hoopt Shareware Holland ook nog op wonderen.

Succes, heer Puype, met uw studies. Laat die maar voorgaan.

H. J. Tempel
Apeldoorn

Probeer programma's

De heer Backx verzocht ons een oproep te plaatsen over het laten registreren van Probeerprogramma's. Er stond er in HCC Nieuwsbrief 145 een uitstekend artikel hoe dit in z'n werk kan gaan. De heer Backx heeft echter ook een idee.

Velen van ons komen regelmatig PD programma's tegen en zouden zich gaarne laten registreren, maar het probleem komt dan om de hoek kijken: het oversturen van geld naar het buitenland is nogal kostbaar.
Zelf heb ik me eens laten registreren en kreeg het volledige programma. De registratiekosten waren 75 gulden, maar met alle rompslomp er omheen kostte het me in totaal 150 gulden.
Mijn voorstel is het volgende: de HCC is van en voor de leden. Is het mogelijk voor de HCC om als officieel contactpersoon op te treden tussen de PD-groep in de VS en Nederland, opdat we ons gemakkelijker kunnen laten registreren?
Mij is verteld dat er meer en meer interessante PD software niet meer verspreid wordt in Nederland omdat er geen respons is vanuit Nederland. Misschien dat we zo weer interessante PD software naar Nederland kunnen laten komen. De programmeurs krijgen op deze manier waar ze recht op hebben. Zijn jullie van mening dat het Dagelijks Bestuur dit centraal moet regelen?
Laat jullie mening weten, alvast bedankt voor de reacties.

Theo Backx
Tilburg

Schrik!

Ik bezit een Schneider CPC, uitgebreid met 512 K RAM, grote (800 K) drives en enkele eigen modificaties. Ondat deze computer op sterven na dood is moet ik mijn software in Engeland bestellen. Het is voor mij niet doenlijk software te bestellen zonder het uitgeprobeerd te hebben, daar niet alles met deze uitbreidingen werkt. Om een parallel te trekken: wat zou een PC-gebruiker zeggen van een tekstverwerker die niet met zijn harddisk werkt?
Omdat ik nogal geïnteresseerd was in het tekstverwerkingsprogramma Brunword van Brunning Software informeerde ik bij een bekende, die het origineel in huis heeft, naar de mogelijkheden. Omdat hij me ook niet kom vertellen of het met mijn hardware zou werken en er van Brunword geen demo-versie beschikbaar is gaf hij mij een kopietje mee om het thuis te kunnen uitproberen.
Tot mij spijt bleek het niet overweg te kunnen met mijn configuratie. Omdat het programma mij verder uitstekend beviel schreef ik een brief aan Brunning Software, waarin ik vertelde wat ik heb gedaan en vroeg of aan de incompatibiliteit wat gedaan kon worden, zodat het programma voor mij de moeite waard zou zijn om aan te schaffen.
Wie schetst mijn verbazing toen ik onlangs een half jaar na mijn brief aan Brunning een rekening van ongeveer ƒ 300,- in de bus kreeg, te voldoen binnen 28 dagen op straffe van 'legal actions', omdat ik toegegeven zou hebben het programma te gebruiken. U zult kunnen begrijpen dat dit een nogal netelige kwestie is. Moet ik nu ƒ 300,- betalen voor een stuk software dat voor mij nauwelijks bruikbaar is, alleen omdat het ooit bij mij in de drive heeft gezeten?
Is het uitproberen van software, alleen om te zien of het werkt (terecht, zo is gebleken), verboden? Kan Brunning Software iets beginnen of is het alleen een agressieve verkooptruc? Als ik het programma daadwerkelijk illegaal had willen gebruiken had ik Brunning immers nooit aangeschreven met vermelding van naam en adres.

Peter Captijn
Westervoort

Een vreemd verhaal, dat is het wel. Nieuwsgierig geworden schreef ik een brief aan de heer Brunning in Engeland. Helaas heb ik nog geen antwoord mogen ontvangen. Diverse telefoontjes naar het Verenigd Koninkrijk brachten ook

geen duidelijkheid. We blijven het proberen. Mochten we contact krijgen met Brunning Software over deze zaak dan laten we dat zeker in een volgende brievenbus weten.

Teleurgesteld

Als er in het verleden iets door de HCC geregeld was met betrekking tot voordelig inkopen, dan kon je er van op aan dat die amateurs van toen het onderste uit de kan haalden.
Daarom ook direct de MS-DOS 5.0 upgrade besteld die 'alleen voor HCC-leden' met korting verkrijgbaar was, er hoefde slechts f 216,- inclusief BTW en verzendkosten betaald te worden.
Toen ik de tijd had om de Nieuwsbrief verder te lezen bleek dat Computercollectief in Amsterdam dezelfde upgrade aanbood voor *f* 199,- inclusief BTW, exclusief *f* 6,- verzendkosten, is dus voor een totaal van *f* 205,-.
Enige tijd later mocht ik een aanbieding van de PCC-club (waar ik ook lid van ben) ontvangen, waarin de upgrade voor *f* 190,- inclusief alle kosten werd aangeboden. Hiervoor waren slechts 100 gegadigden nodig. Nu is er een ledenwerfactie met allerlei cadeautjes, om nog sterker te zijn en om nog meer diensten aan te kunnen bieden. Wat bijvoorbeeld en tegen welke kosten?
Ik ben bang dat, sinds we er toe overgegaan zijn een meester in de rechten met marketingkwaliteiten als bureaumanager van onze CLUB in te schakelen, het karakter van een HOBBYCLUB geheel verloren gaat.
Hoewel het in eerste instantie pijn deed om te overwegen mijn lidmaatschap (na circa acht jaar) van de Hobby Computer Club op te zeggen realiseerde ik mij al snel dat ik eigenlijk mijn contract met de Hobby Computer Commercial verbreek. Helaas is dit niet meer de club waar ik lid van werd, waarin amateurs met elkaar en voor elkaar werkten.

F. Perlee
Strijen.

Het commentaar van de HCC:

Graag wil ik puntsgewijs reageren:
1. Jongstleden mei kreeg de HCC Bestelservice van Microsoft de aanbieding een actie te gaan voeren met het op dat moment splinternieuwe MS-DOS 5.0 Upgrade pakket. Exclusief voor HCC-leden werd de prijs van het pakket gesteld op f 216,- (Engelstalig) en f 235.- (Nederlandstalig) inclusief BTW en verzendkosten. Een op dat moment zeer attractieve aanbieding, aangezien deze aanzienlijk onder de adviesprijs lag van Microsoft (respectievelijk f 271,37 en f 295,07). Korte tijd na de eerste aankondiging van deze actie in het juli/augustusnummer van de HCC Nieuwsbrief is ook mij gebleken dat er diverse aanbieders waren die het pakket aanboden onder onze scherpe prijs. Jammer voor deze actie van de HCC Bestelservice; fijn voor de prijsbewuste computerliefhebber. Dergelijke dingen kunnen nu eenmaal voorkomen en zijn inherent aan de moordende concurrentie in de computerbranche. Niettemin: de actie van de HCC Bestelservice werd door een flink aantal HCC-leden op prijs gesteld. Ruim duizend Nederlands- en Engelstalige MS-DOS 5.0 Upgrade pakketten werden door onze leden besteld!

2. De ledenwerfactie in de HCC Nieuwsbrief nummer 143 was de eerste ledenwerfactie die ooit door de HCC via de HCC Nieuwsbrief werd gehouden. Heel gebruikelijk en stimulerend is het om bij een dergelijke actie de aanbrenger van een nieuw lid te belonen met een leuk cadeautje. Het zal iedereen duidelijk zijn dat een groter aantal leden in het belang is van de gehele HCC. Immers, als - globaal - dezelfde lasten ('overhead') door meer schouders wordt gedragen kunnen met het overblijvende geld nóg meer 'leuke dingen' voor de HCC leden worden gedaan. Als u vraagt: welke dingen dan zoal, dan kan ik u zeggen dat wij 'achter de schermen' druk bezig zijn het faciliteitenpakket voor de HCC-leden aanzienlijk uit te breiden.
Overigens: naar mening van het HCC Bestuur gaat het primair om de wensen van de HCC-leden. Dus nodig ik u hierbij uit om, als u wensen heeft, deze bij uw afdeling, uw gebruikersgroep of het HCC bestuur kenbaar te maken.

3. Bij alles wat het HCC bestuur doet staat centraal: de HCC-leden waar voor hun (contributie) geld te bieden. Ieder HCC-lid moet een tevreden lid zijn! Daarom heeft het HCC bestuur dan ook een nieuwe bureaumanager benoemd met marketingervaring. Het bestuur is er van overtuigd dat veel HCC-leden het zeer waarderen als de vereniging regelmatig zorg draagt voor aantrekkelijke aanbiedingen. Naar de mening van het bestuur is dit voor veel leden juist een drijfveer om lid te blijven van de Hobby Computer Club HCC (of voor niet-leden om lid te worden). Mede door dergelijke aanbiedingen blijft de computerhobby betaalbaar.
Wellicht het beste voorbeeld in dit kader zijn de HCC Dagen (gratis toegang voor HCC-leden), waar een overvloed aanwezig is aan koopjes op software- en hardwaregebied. Vaak krijgen HCC-leden zelfs nog extra korting op vertoon van hun lidmaatschapskaart.

Ik vind het heel jammer dat de heer F. Perlee uit Strijen hier anders over denkt en zelfs heeft besloten zijn lidmaatschap op te zeggen. Zijn redenen hiervoor zijn de commerciële activiteiten van de Hobby Computer Club, terwijl de HCC meent dat deze activiteiten juist in het belang van haar leden zijn.

Mr. R.J.L.M. Heerkens Thijssen
Bureaumanager HCC Kantoor

HCC Kantoor gesloten

van maandag 23 december 1991 tot en met woensdag 1 januari 1992

Het HCC Kantoor is gesloten van 23 december tot en met Nieuwjaarsdag.
Sommige medewerkers zullen de dagen vóór Kerstmis wel in Houten aanwezig zijn en de laatste loodjes van dit jaar wegwerken.
De telefooncentrale zal echter niet bemand zijn.

Vanaf donderdag 2 januari 1992 is het kantoor weer tot uw dienst.

Amiga Köln '91

Toch maar verhuizen?

Op 1, 2 en 3 november stroomden de Europese Amiga-gebruikers weer massaal toe in Keulen. De grootste Amiga-beurs ter wereld omvatte deze keer vier hallen en trok ruim 70.000 bezoekers. Er moest maar liefst 19 gulden entreegeld worden betaald, maar de bezoekers kregen dan ook waar voor hun geld. Vooral wie op koopjes uit was werd ruimschoots bediend.

Vitual Reality

Eén hal was ingeruimd voor de professionele gebruikers. Hier domineerden de 24 bits, de 68040 kaarten, de video-editing systemen en de presentatiesoftware. In deze ruimte was ook de de Commodore stand aanwezig. Natuurlijk werden de nieuwe Amiga 3000 Unix, de Amiga 3000 Tower en de Amiga 500 Plus aan het grote publiek getoond. In de grote stand werden veel toepassingen (DTP, MIDI, Desk Top Video) gedemonstreerd.

Nieuws

Natuurlijk was de de nieuwe Amiga 500 Plus overal op de beurs te zien. Dit nieuwe type Amiga 500 (gevuld met 1 Mb Chip-RAM, de nieuwe ECS chipset en Kickstart 2.0) vond gretig aftrek onder de bezoekers. En dat voor prijzen waarvoor in Nederland het oude type wordt verkocht. Commodore Duitsland kondigde op de beurs de updateservice voor de oudere types aan, men hoopt medio december te kunnen leveren. Ondertussen gingen op de beurs al talloze illegale ROM's van het nieuwe besturingssysteem over de toonbank...

De 24 bits systemen, waarmee je in plaats van 4096 kleuren miljoenen kleuren op je scherm kunt toveren, worden ook voor de consument betaalbaar. De 'HAM E' en de 'DCTV' systemen zijn de voorlopers van wat misschien wel de nieuwe trend genoemd mag worden.

Onmiskenbaar aanwezig op de beurs waren de turbokaarten. De concurrentie is groot en dat was te merken aan de prijzen. In de toch ietwat ondoorzichtige markt werd gestunt met kale kaarten. Maar ook de bekende versnellerkaarten gingen voor relatief weinig geld over in de gretige handen van de gebruikers die hun software te langzaam vinden lopen. De bloedsnelle 68040 turbokaarten zijn vooralsnog alleen voor professionele toepassingen interessant.

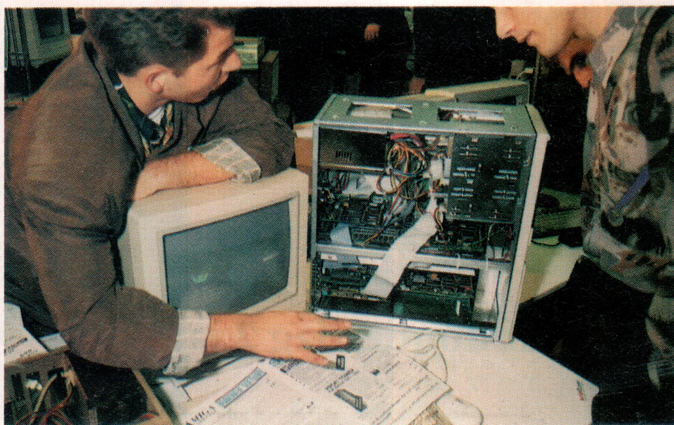
Syntronix Systems presenteerde Editman, een video editing systeem bestaande uit zowel hard- als software. Voor een prijs van ongeveer tweeduizend 2000 gulden krijgt men een accuraat editing systeem, waarmee bedrijven, instellingen en de echte video enthousiasteling de videotapes op een semi-professionele manier kunnen bewerken.

Voor wie nog een oude Amiga 1000 bezit en er met moeite afstand van kan doen is er ook goed nieuws. Het Phoenix Board is een moederbord dat de oer-Amiga weer bij de tijd maakt. Twee Megabyte Chip-RAM, de ECS chip-set, A200 expansion en video slot, SCSI controller enzovoort. Dat je voor de prijs van de printplaat een Amiga 2000 kunt aanschaffen vertelt de leverancier er niet bij.

Gebruikers die hun Amiga een persoonlijk tintje willen geven konden bij vele stands terecht. Om-, in- en uitbouwsets voor de Amiga 500 en 2000 geven de machine niet alleen een ander gezicht, maar laten ook meer uitbreidingen van het systeem toe. Dat er een fors prijskaartje aan hangt blijkt vaak pas als alle noodzakelijke onderdelen zijn opgeteld.

Het presentatiepakket Scala was prominent aanwezig in veel stands en werd goed verkocht. Binnenkort kunt u een test van het pakket in de HCC Nieuwsbrief verwachten.

Om-, in- en uitbouw

Fun

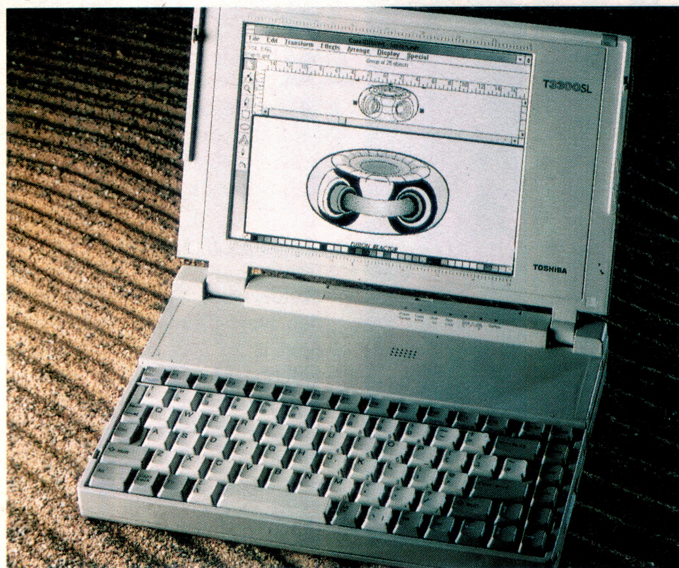
Een complete hal was ingericht voor de liefhebbers van speelknuppels en spelletjes. Het loeiende geweld van gevechtsvliegtuigen overstemde regelmatig de piepende banden van scheurende raceauto's. Het overwegend jeugdige publiek genoot met volle teugen van de nieuwste spellen en trok de vaders mee van de ene monitor naar de andere. Het zag er allemaal flitsend en indrukwekkend uit. De Commodore Amiga is naast een uiterst professionele zakelijke machine onbetwist nog steeds de beste spelletjescomputer.

Koopjes

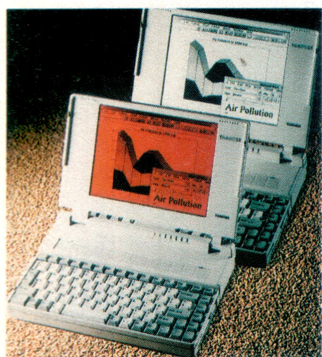
Er is in Duitsland een zeer groot aanbod van Amiga hard- en software. Mede daardoor liggen de prijzen bij de oosterburen al jaren beduidend lager dan bij ons, die kloof werd op de beurs nog groter. CDTV-spelers verlieten het terrein voor 1300 gulden, een 512 Kb geheugenuitbreiding 'deed' slechts 45 gulden. Tel daar nog eens de overheerlijke Keulse Bratwurst en het würzige Duitse bij op. Zijn dat geen redenen om te verhuizen?

Cees de Jonge

Toshiba verkleint

Op 14 oktober werd in het Londonse Hyde Park Hotel een internationale persconferentie belegd, waarbij twee nieuwe notebooks werden geanonceerd. De T3300SL, de eerste notebook met Intel's 386SL 25 Mhz microprocessor, is de helft sneller dan andere 386-notebooks. En opnieuw werden de grenzen van de verkleining verlegd!

Ook de T4400SX, naar keuze met plasma- of LCD-scherm, is niet groter dan een A4-tje en niet dikker dan 45 mm. Toshiba's strategie voor de lange termijn, eerst als laptoppionier en daarnaast als een belangrijke vernieuwer van laptops en notebooks, is gebaseerd op 'een snelle herkenning van de behoeften van een snel veranderende maatschappij'. Het Japanse bedrijf heeft op de Europese notebookmarkt een marktaandeel van 38,2%.
Meer informatie: Toshiba Information Systems (Netherlands) BV, telefoon 01820-76300.

P.B.

Michelangelo

Het heeft al in verschillende kranten gestaan en zelfs een TV-journaal besteedde er aandacht aa n. In een partij illegale software (MS-DOS, versie 4.01) uit Taiwan zat het zeer kwaadaardige virus Michelangelo verstopt. De computergebruiker die er met deze MS-DOS versie vanuit ging zijn apparaat te hebben uitgerust met een veilig werkend besturingssysteem, komt bedrogen uit. Want Michelangelo heeft de weinig zachtzinnige eigenschap om ieder jaar op 6 maart alle programmatuur en gegevens te vernietigen.
Microsoft, de officiële producent van MS-DOS, heeft natuurlijk actie ondernomen. Maar daar hebben de gedupeerde computergebruikers weinig aan, want zij zitten nog met dat virus. Gelukkig bestaat er schoonmaakprogrammatuur dat Michelangelo (en andere virussen) kan bestrijden. Deze McAfee-software kan men gratis downloaden van diverse HCC Fido-nodes, waaronder Fido Emmen. De filenamen: SCANV84.ZIP (om vanaf een schijfje te speuren), CLEAN84.ZIP (om vanaf een schijfje schoon te maken), VSHLD84.ZIP (de residente versie) en NETSCN84.ZIP (de netwerkversie). De telefoonnummers van de diverse HCC-boards zijn elders in dit blad te vinden.

P.B.

Ashton/Borland

'Het is mij een genoegen om u officieel te kunnen meedelen dat Ashton-Tate voortaan Borland heet. Een genoegen, omdat het zeker niet alleen gaat om een cosmetische verandering.' Aldus de heer G. Schmidt, Marketing Director van de combinatie die nu 'Borland International' gaat heten. Met deze overname door Borland zegt Ashton Tate de mogelijkheid te hebben om 'aan de vertrouwde service en kwaliteit nu een ruim pakket aan nieuwe produkten toe te voegen'. Wij wachten af, met gepast ongeduld en open geest.

P.B.

Herenleed

Hoe slaagt General Motors er toch steeds in om aantrekkelijke auto's te maken voor zo'n lage prijs? Daar hebben we jaren naar mogen raden, maar intensief speurwerk heeft in ieder geval iets duidelijk gemaakt. Eerder dit jaar besloot General Motors na diepgaand onderzoek, het was niet zo maar een klusje, om de (let op dat woordje) T1200XE laptop van Toshiba uit te kiezen voor de automatisering van de directie. Vreugde alom op de burelen van GM, want wél een Sindsdien bereiken ons nogal wat geruchten over directieleden die einde werktijd stiekem het pand uit sluipen met die ene T1200XE onder de jas. Wij stuurden onze actiefotograaf er op af en het was al snel raak. In de kelder van het GM-complex trof hij een aantal ruziënde directieleden aan die elkaar de laptop uit de handen wilden trekken. De fotograaf konden ze niet meer ontwijken, maar ze slaagden er nog wel in om een innemende glimlach te tonen.

telefoonpluim op de auto en geen laptop is ook maar een beperkt bestaan. Zoals zo vaak in het leven kreeg deze feestelijke gebeurtenis een tragische wending.

Het moet bij GM kennelijk uit de lengte of de breedte komen, het woordje dè bleek heel letterlijk te moeten worden genomen.

Omdat wij ook niet de kinderachtigste zijn hebben we in overleg met Toshiba en GM besloten om alsnog een passend onderschrift te componeren. Daar gaat 'ie:
'Met voldoening overhandigt de vertegenwoordiger van Toshiba het eerste exemplaar van de T1200XE aan de directie van General Motors.'
Fijns.

B.H.

Onder redactie van Berend Harmens

IBM en Ultimedia

IBM heeft aangekondigd met multimedia-produkten en -diensten op de markt te komen onder de naam 'Ultimedia'. Het bedrijf heeft 'het vaste voornemen' om hiermee een leidinggevende rol te gaan spelen. Eén van de nieuwe produkten van Ultimedia is de IBM PS/2 Ultimedia M57 SLC, IBM's eerste PS/2 met ingebouwde mulitimedi kenmerken en een snelle 386 processor. Verder zijn er adapters voor het opslaan en terugspelen van digitale video- en audio-invoer en 'tipschermen'. IBM heeft verder Person-to-Person/2 aangekondigd, een geavanceerde manier om met behulp van desktop computers conferenties te houden.

De AVC produktie-omgeving: manipulatie van geluid en beeld.

Video en audio op de PC

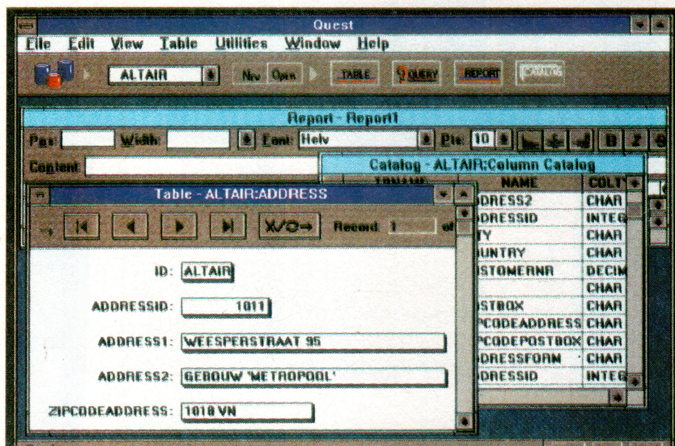
Met behulp van de nieuwe Intel DVI produkten is het nu mogelijk om bewegende beelden en geluid op de computer te manipuleren. Dankzij compressietechnieken kunnen videobeelden van een uitstekende kwaliteit met een snelheid van 30 beelden per seconde op een beeldscherm van een PC worden weergegeven. De datasnelheid is zo laag dat bewegende videobeelden ook over netwerken verstuurd kunnen worden. De Intel produkten bestaan uit decompressiebord (weergave) met uitgangen voor XGA/VGA /PAL/NTSC/Audio en CD-ROM, een compressiebord (opname) met ingangen voor S-Video/RGB/Audio en een softwarepakket om het geheel onder Windows, OS/2 of MS/PC-DOS te laten werken.

F.K.

SQL-databases onder Windows

Altair Automation heeft Quest in de Benelux geïntroduceerd. Quest is een volledig grafisch uitgevoerde data-access tool onder Windows 3.0, die op een transparante wijze toegang geeft tot SQL-databases op verscheidene mini- en mainframecomputers. Wat Quest zo interessant maakt is dat er geen specifieke kennis van SQL nodig is om databases te ondervragen. Ervaring met Windows 3.0 applicaties is voldoende.
Quest kan niet alleen databases ondervragen maar beschikt ook over uitgebreide rapport- en data-entry faciliteiten. Door middel van de DDE functies van Windows 3.0 kunnen tekstverwerkers en spreadsheets gebruik maken van data uit SQL-databases. Quest is ook geschikt om gegevens uit SQL-databases op mainframes en mini's naar het Windowsplatform over te brengen, aangezien Quest zelf over een ingebouwde databaseversie van Gupta's SQLBase beschikt. Dankzij de ingebouwde SQL databse is het dus ook mogelijk om Quest stand-alone te gebruiken.
Quest werkt met IBM's DB2, Gupta's eigen SQLBase, Oracle, OS/2 Extended Edition Database Manager, Novell's Netware SQL en Microsoft's SQL Server. Quest kan zonder additionele software echter alleen SQLBase direct benaderen. Voor de andere databases heeft men de SQL Gateway of SQL Routers van Gupta nodig.
Informatie: Altair Automation, 020-6254601.

F.K.

G2 met 'Works for Windows'

G2 Computersystems levert sinds kort zijn PC's niet alleen met MS-DOS 5.0 en Windows 3.0, maar ook met Works for Windows. Doordat de installatie van deze pakketten al in de fabriek heeft plaatsgevonden, zijn de PC's van G2 direct klaar voor gebruik.
Microsoft Works for Windows is een sterk verbeterde versie van het oude DOS-georienteerde Works 2.0 en is opgebouwd uit vijf modules: een spreadsheet, een grafiekmodule, een dBase compatibel database, een tekstverwerker en een tekenprogramma. De communicatiemodule is uit Works verdwenen, maar hiervoor in de plaats kan het communicatieprogramma van Windows 3.0 worden gebruikt.
Informatie: G2 Computersystems, telefoon 030-414888.

Nieuwe licentievoorwaarden WP

WordPerfect heeft met ingang van de release van WP 5.1 onder Windows haar licentievoorwaarden herzien. In de nieuwe overeenkomst zijn zaken geregeld op het gebied van netwerkgebruik en wisseling van platforms. Bovendien krijgen gebruikers van software op laptops en 'thuiscomputers' meer rechten. Ze mogen nu van een op kantoor aangeschaft WP-pakket één extra kopie maken voor de schoot- en thuiscomputer, die natuurlijk nooit gelijktijdig geladen mogen zijn met het officiële pakket.
Ook wordt met de introductie van WP 5.1 onder Windows de WOD-licentie ingevoerd. Deze geeft het recht om WP 5.1 voor DOS, voor Windows of OS/2 op een machine te draaien. WordPerfect gebruikers die hun pakket voor 1 april 1991 hebben aangeschaft óf die over een WP 5.1 upgrade pakket beschikken, verkrijgen deze WOD-licentie als ze een 'trade-up' naar WP 5.1 onder Windows aanschaffen. Voor de prijs van één beschikt de gebruiker dus over het recht om zonder extra kosten een versie op drie platforms op één machine te draaien. Benodigde diskettesetjes en documentatie kunnen apart worden aangeschaft. Als u het niet meer snapt kunt u bellen met WordPerfect (010-4070100).

P.B.

Printers en het milieu

In mei en juni van dit jaar werd de automatiseringswereld opgeschrikt door berichten in de pers waarin laserprinters werden beticht van het uitstoten van te hoge concentraties ozon. Deze berichten waren echter slechts gebaseerd op een onderzoek van TNO naar de uitstoot van ozon bij twéé laserprinters, te weten de Hewlett Packard LaserJet II en III. Het onderzoek was uitgevoerd in opdracht van Printer Technology Europe B.V., de importeur van het externe Minozon filter, dat de uitstoot van ozon vrijwel tot nul reduceert. Ozon is een giftig gas, dat echter instabiel is en snel wordt geabsorbeerd. In 'Zorgen voor Morgen, Nationale Milieuverkenning 1985-2010', van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne, wordt als criterium voor een gezond binnenmilieu 75 tot 100 ppb ozon vermeld als 1 uurs gemiddelde en 50 tot 60 ppb als 8 uurs gemiddelde.
Uit het rapport van TNO blijkt dat de LaserJet II hier flink boven zit met een waarde van 208 ppb, met een intern filter dat bijna 63.000 afdrukken oud is, terwijl de LaserJet III met een minder oud filter (geen nadere specificaties hier) op het randje zit met 95 ppb. Met een Minozon filter zakken deze waarden onder de 2 ppb. Beide printers geven zonder enig filter zo'n 760 ppb.
Omdat deze resultaten in de publiciteit kwamen als kenmerkend voor laserprinters in het algemeen heeft Canon een soortgelijk onderzoek door TNO laten verrichten met de Canon LBP-8 mark III en de LBP-4 op de pijnbank. De uitkomsten hiervan zijn gunstiger: de III geeft met een 2,5 jaar oud filter en 17.000 afdrukken 70 ppb ozon af en 30 ppb bij een filter van 7350 afdrukken oud. De LBP-4, die geen filter heeft, doet het nog beter met 15 ppb, wat niet meer is dan de normale concentratie van ozon in de zomerse buitenlucht.
Tot zover de twee TNO-rapporten die TNO-Bouw publiceert onder nummer B-91-0427 (HP) respectievelijk B-91-0734 (Canon)

Kritische grens

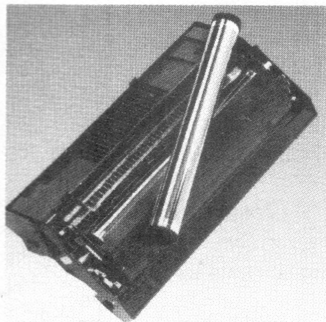
Deze cijfers geven aanleiding om te veronderstellen dat er een kritische grens is voor de ouderdom van het interne filter, bij zowel Canon als HP. Waar die grens precies ligt is moeilijk uit te maken, maar het lijkt in de buurt te liggen van drie jaar of 20.000 afdrukken. Dan lijkt het raadzaam het filter te vervangen. Alleen de Canon LBP-4 heeft hier geen last van, deze printer verhoogt het ozongehalte van de lucht niet.
Het Minozon filter reduceert de ozonuitstoot inderdaad tot praktisch nul, maar gegevens over de duurzaamheid daarvan ontbreken.

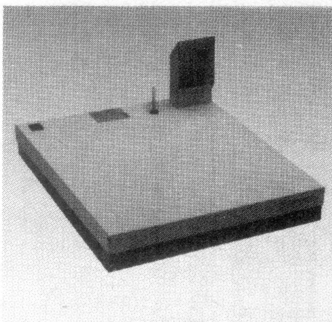
Meer informatie:
TNO-Bouw,
Leeghwaterstraat 5,
Postbus 29,
2600 AA Delft,
Telefoon 015-608608

ECO-Cartridges

Printer Technology Europe brengt tien keer navulbare tonercartridges voor laserprinters op de markt onder de naam Eco-Cartridges. De drum van zo'n cartridge is van een professionele kwaliteit, waardoor de hervulbaarheid wordt gegarandeerd .
Meer informatie:
Printer Technology Europe BV,
Postbus 9606,
5602 LP Eindhoven,
Telefoon 040-410855

MvM

Informatica, meer dan computers

De Hogere Informatica Opleidingen in Nederland vinden dat er eind moet komen aan de mythe dat informatica alleen iets zou zijn voor computerfreaks. Om de beeldvorming te verbeteren wordt een boekje uitgebracht dat alle leerlingen van HAVO, VWO en MBO kunnen bestellen.
De makers van het boekje rekenen tegelijkertijd af met een ander hardnekkig vooroordeel door duidelijk aan te geven dat informatica niet een vak is dat alleen voor jongens en mannen is weggelegd. Aan de hand van een aantal voorbeelden wordt aangegeven hoe breed de toepassing van de informatica is en welke mogelijkheden er zijn om na een opleiding in deze sector aan het werk te komen.
Meer informatie hierover is te krijgen bij de Hogescholen in Arnhem, Etten-Leur, Leeuwarden, 's-Hertogenbosch, Rotterdam Amsterdam, Enschede, Eindhoven, Den Haag, Groningen, Heerlen, Emmen en Utrecht.

In november is ook een grote landelijke reclamecampagne gestart om mensen te interesseren voor de ECABO informatica-opleidingen. Deze opleidingen gaan in februari 1992 weer van start op meer dan vijftig plaatsen, waarbij wordt samengewerkt met het bedrijfsleven. Cursisten hebben de mogelijkheid om binnen één jaar een erkend informaticadiploma te behalen dat volgens ECABO vrijwel zeker een baan oplevert.
ECABO is het leerlingstelsel voor economische, administratieve, informatiserings- en logistieke beroepsopleidingen. De praktijkopleidingen van maximaal zes maanden worden verzorgd door GOA's (Gemeenschappelijke Opleidingsactiviteiten). Leerlingen doen in een nagebootste bedrijfsomgeving de vaardigheden op die ze later in een bedrijf kunnen toepassen en uitbreiden. De praktijklessen zijn op drie dagen van de week, de andere twee dagen worden theorielessen gegeven. Daarnaast gaan de leerlingen voor zes maanden naar een praktijkleerplaats in een bedrijf of een andere arbeidsorganisatie.
Er zijn opleidingen voor administratief medewerker, applicatiegebruiker, -beheerder, -ontwikkelaar en -programmeur en medewerker logistiek management.

Meer informatie: ECABO/GOA, 033-613342.

Programmeerwedstrijden

'Vrouw en computer' is één van de thema's die bijzondere aandacht van de jury zullen krijgen bij de programmeerdwedstrijd, die de HCC DOS gebruikersgroep organiseert. Andere onderwerpen waarnaar met extra aandacht wordt gekeken zijn Nederlandstalige educatieve en maatschappelijk elevante programma's. Overigens is het onderwerp voor de wedstrijd volledig vrij.
Aan de wedstrijd kunnen zowel HCC-leden als niet-leden meedoen. Een voorwaarde is dat het gemaakte programma draait op een PC onder MS- PC- of DR-DOS, CP/M of OS/2. De jury wordt aangevoerd door de voorzitter van de Emancipatieraad, Greetje den Ouden-Dekkers. Ook HCC Nieuwsbrief hoofdredacteur Lucie Blom zit in de jury.
De prijzen die worden uitgeloofd zijn bepaald niet kinderachtig. Zo is de hoofdprijs een laptop van bijna negenduizend gulden. Deelnemers blijven alle rechten op de programma's behouden.
Deelnameformulieren voor de programmeerwedstrijd zijn aan te vragen bij het secretariaat postbus 166, 3890 AD Zeewolde.

De Stichting Muis (Macintosh Users In School) organiseert een Hypercard programmeerwedstrijd. De software moet bestemd zijn voor het onderwijs, het onderwerp is verder vrij. Voor dit doel met een zogeheten 'HyperCardstack' worden gemaakt. De eerste prijs bij deze wedstrijd is een Apple Classic.
Het wedstrijdreglement is aan te vragen bij: Wedstrijdcommissie Muis, Parijsstraat 171, 2711 CS Zoetermeer.

Praktisch programmeren (2)

In de tweede aflevering van deze rubriek beginnen we met een aantal oplossingen. Het gaat om de oefeningen P.O. 1:1-3, zoals die in de vorige HCC Nieuwsbrief werden gepubliceerd.

P. Molenaar

P.O.1.1

```
10  G=11
20  PRINT 1;" *";G;" ="; 1*G
30  PRINT 2;" *";" ="; 2*G
    enz. tot en met
110 PRINT 10;" *";G;" =";10*G
120 END
```

P.O.1.2.

```
10 A=
20 B=
30 C=
40 D=
50 PRINT A*D, B*C
60 END
```

P.O.1.3.

```
10 A=
20 B=
30 C=
40 D=
50 X=(A+B) * (C+D)
60 Y=A*C+A*D+B*C+B*D
70 PRINT A;B;C;D,X,Y
80 END
```

Toelichting

P.O.1.1 bevat tien bijna gelijke regels. In zo'n geval kan men beter dupliceren. Dat is gemakkelijker als AUTO is uitgeschakeld. Is regel 20 getypt en geënterd, verander dan regelnummer 20 in 30 en geef <E>, dan 30 in 40 enzovoort. Na eindigen met END <E> komen met LIST <E> alle twaalf regels op het scherm. Nu moeten alleen nog in elke gedupliceerde regel twee getallen worden veranderd. Om in een regel telkens tussen te voegen is meestal een inserttoets (voeg in) aanwezig. Vergeet het enteren niet. Dat geldt ook voor de andere programma's, als achter A= enzovoort een getal is ingevuld.
Om een programmaregel te verwijderen, bijvoorbeeld regel 60, moet (niet in het programma) het regelnummer worden getypt, dus 60, en wordt daarna <E> gegeven. Regel 60 wordt dan vervangen door een lege regel en is dus verdwenen. Het commando DELETE 60-110 (delete = schrap) verwijdert de regels 60 tot en met 110.

Het ASSIGNMENT-statement

Een instructie als A=475 of X=(A+B) * (C+D) heet een assignment-statement (toekenningsopdracht). Met A=475 wordt aan A de waarde 475 toegekend. De algemene vorm is: links van het teken = staat een variabele, rechts een getal of formule (berekenbare vorm). In een formule zou men de variabelen net zo goed kunnen vervangen door waarden. Het grote nut van variabelen blijkt verderop.
In Basic geldt voor berekeningen: vermenigvuldigen en delen, van links naar rechts, gaan vóór optellen en aftrekken, eveneens van links naar rechts. Is bijvoorbeeld A=96, B=24, C=4, D=14 en E=8, dan is F=A-B/C*D+E=96-24/4*14+8=96-84+8=20.
Gebruikt men haakjes, dan wordt de vorm daartussen eerst uitgerekend. Zo is F=(A-B)/C*D+E=(96-24)/4*14+8=18*14+8=260.
In wat verouderd Basic moest een assignment-statement beginnen met LET. Men schreef dan 10 LET A=475, te vertalen als: laat A de waarde 475 krijgen.

Het FOR-statement

De kern van een BASIC-programma is in hoofdzaak een goed georganiseerde combinatie van FOR-, herwaarderings- en IF-statements.
FOR (voor) vormt samen met TO (tot) en NEXT (volgende) een statement en wordt vaak gebruikt als een aantal instructies (kan ook 0 of 1 zijn) achtereenvolgens meer keren moet worden uitgevoerd, zoals in het programma:

```
10 FOR I=1 TO 6
20    READ A,B
30    P=A*B
40    PRINT A;B,P
50 NEXT I
60 END
70 DATA 28,35,18,42,41,34,16,71,25,68,31,32
```

Dit programma werkt als volgt. Voor (FOR) de gehele waarden van de variabele I vanaf 1 tot (TO) en met 6 moeten alle opdrachten na de regel FOR I= ... tot de regel met NEXT I worden uitgevoerd. Daarbij fungeert I als een teller, die de stand bij-

ADVERTENTIE

TOPKWALITEIT VOOR EEN VERRASSEND LAGE PRIJS
CALIMERO
PERSONAL COMPUTER SHOPS
FUNTRONICS
PAG. 119

Verschijnt december:
J.M. van Buurt & D. Knetsch
Werkboek LetterPerfect 1.0
ISBN 90-74076-07-6, 104 p. + 5.25 " disk ƒ 24,50
Werkboek WordPerfect 5.1
ISBN 90 74076-03-3, 120 p. ƒ 19,50
Verkrijgbaar in de boekhandel of via
Van Buurt BoekProdukties
Tel. 01722-2870

houdt van het aantal keren dat het programmadeel tussen FOR en NEXT wordt doorlopen. Dit deel, dat hier uit de regels 20, 30 en 40 bestaat, heet de FOR-range (het FOR-bereik). Voor de overzichtelijkheid wordt een range vaak inspringend getypt. Teller I krijgt hier aan het begin de waarde 1. Met de volgende instructie READ A,B (lees de waarden van de variabelen A en B) krijgt de computer de opdracht in het programma te zoeken naar een regel die begint met DATA (gegevens). Dit is regel 70, waaruit de eerste twee getallen aan A en B worden toegewezen, dus 28 en 35. Daarmee worden de instructies op de regels 30 en 40 uitgevoerd.
Regel 50 NEXT I bevat de opdracht: geef I de volgende gehele waarde, dus 2, en ga daarmee terug naar de regel met FOR I om te kijken of I nog niet groter is dan het getal achter TO (dus 6). Komt I daar nog niet boven, doorloop dan opnieuw de FOR-range. Nu wordt door READ A,B het volgende tweetal waarden uit de DATA-lijst genomen, dus 18 en 42. Zo gaat het door tot I de waarde 7 krijgt. Maar dat is groter dan 6, met het gevolg dat de range en NEXT I worden overgeslagen, zodat de executie van het programma eindigt met 60 END.
De teller I mag ook een andere willekeurige variabele zijn, bijvoorbeeld T (niet A, B of P, die zijn al in gebruik). Natuurlijk moet dan na NEXT ook de letter T worden ingevuld.
Regel 70 DATA ... is geen instructie, maar bevat een lijst met gegevens die door READ worden ingelezen. De gegevens moeten door komma's van elkaar worden gescheiden, aan het einde van de regel mag geen komma staan. Kunnen niet alle gegevens op een regel, dan kan verder worden gegaan op een volgende genummerde regel die met DATA begint.
Voor dit programma zijn twaalf getallen nodig. Staan er minder in de DATA-lijst, dan stopt de computer en geeft een foutmelding.
DATA-regels mogen op willekeurige plaatsen in een programma staan. Omdat het programma naderhand nog eens wordt gebruikt is het aan te raden het op een diskette of tape op te slaan met behulp van het commando SAVE (bewaar). Zie hiervoor de handleiding. De naam van het programma kan zoiets zijn als VOORBEELD1.BAS. Het kan desgewenst weer van diskette of tape in de computer worden geladen met het commando LOAD (laad), ook hierover vertelt de handleiding meer.
In de meeste BASIC's is de algemene vorm van het FOR-statement: FOR ...TO ... STEP ... met NEXT ... als afsluiting van de range. Na FOR, TO en STEP (stapgrootte) kunnen meestal willekeurige getallen worden gebruikt, zoals FOR K=3.7 TO 8.4 STEP .22. In dit geval wordt K steeds verhoogd met 0,22 tot K groter is dan 8,4. Dit kan nuttig zijn als de teller K bij de berekeningen in de range een rol moet spelen. Van belang kan zijn dat de teller, dus hier K, binnen de range veelal geen andere waarde mag krijgen. Wanneer de stapgrootte 1 is kan STEP 1 worden weggelaten.

Het herwaarderings-statement

Tijdens de executie van een programma kan een variabele achtereenvolgens verschillende waarden krijgen. Zo krijgt in het laatste voorbeeld A eerst de waarde 28, dan 18 enzovoort. Deze mogelijkheid wordt benut in een herwaarderingsstatement. Dit is een assignment-statement, waarin de links staande variabele ook rechts van het teken = voorkomt.
Met het volgende programma worden de kwadraten van de 40 kleinste positieve gehele getallen opgeteld, dus 1*1+2*2+...+40*40, door middel van een FOR-statement en een herwaarderingsstatement:

```
10 S=0
20 FOR G=1 TO 40
30     S=S+G*G
40 NEXT G
50 PRINT S
60 END
```

Regel 30 bevat een herwaarderingsstatement voor de som S. Deze som krijgt aan het begin de startwaarde S=0, die op een bepaalde plaats in het geheugen van de computer wordt gezet. Het statement S=S+G*G werkt zo: bereken de rechterkant van deze vorm, dus S+G*G voor de waarden die S en G hebben, dus 0 en 1. Ken dan de zo berekende waarde toe aan de variabele die links van het = teken staat. S krijgt dus de nieuwe waarde 0+1*1=1, die nu in de geheugenplaats van S komt te staan. Bij de volgende keer dat regel 30 wordt geëxecuteerd is S=1 en G=2, dus krijgt S dan de nieuwe waarde 1+2*2=5. Enzovoort.
In het geheugen van de computer wordt in de plaats die voor S is gereserveerd zo telkens een ander getal ingevuld. Daarmee moet men rekening houden in gevallen dat zo'n vorig getal later nog nodig is.
Ter controle: het resultaat van het programma moet 22140 zijn.

Programmeeroefeningen

P.O.2.1. Vereenvoudig het programma van P.O.1.1. door de regels met de nummers 20 tot en met 110 te vervangen door een FOR-statement, waarin maar één PRINT-instructie voorkomt.

P.O.2.2. Gebruik in een programma een FOR-statement en een statement PRINT "*", om op één regel 25 tekens * naast elkaar af te drukken, dus:

****

P.O.2.3. Een handelaar in bloemkolen heeft dagelijks genoteerd hoeveel stuks er werden verkocht. Zo kreeg hij over twaalf dagen de verkooplijst: 863, 572, 984, 458, 307, 1102, 891, 552, 609, 398, 772, 981. Hij wil weten hoeveel stuks in die twaalf dagen totaal zijn verkocht en hoeveel dat gemiddeld per dag waren. Daarvoor heeft hij een programma, waarin één of meer dataregels, een FOR-statement en een herwaarderingsstatement voorkomen. Maak dat programma en laat het totaal en het gemiddelde afdrukken.

P.O.2.4. Een variabele A krijgt achtereenvolgens de waarden 0, 1, 2 enzovoort, tot en met 10. Voor elk van die waarden voor A wordt V=A*A-10*A+30 berekend. De gevonden waarden van V worden op één regel afgedrukt. Welke bijzonderheden vertoont de lijst van getallen die men zo krijgt?

De wereld van Turbo Pascal (8)

In de vorige aflevering hebt u kunnen zien dat een groot programma opgebouwd kan worden uit een aantal procedures, die als kleinere programmaatjes beschouwd moeten worden. Daarop wordt in deze aflevering voortgeborduurd, nu komen de functies aan bod. Door procedures en functies te gebruiken ontstaat een gestructureerd programma.

Ben Welman

Ook een functie is een soort programmaatje en kan in een groter geheel worden opgenomen. Er is wel een essentieel verschil met een procedure : aan de naam van een functie moet een waarde worden toegekend. Om de gedachten even te bepalen een getalvoorbeeld. Een functie koppelt daarbij aan een getal een ander getal, bijvoorbeeld:

```
1 -> 1
2 -> 4
3 -> 9
4 -> 16
```

U hebt misschien al gezien dat het getal achter de pijl steeds het kwadraat is van het getal vóór de pijl. Het getal vóór de pijl wordt ook wel het 'origineel' genoemd, het getal achter de pijl het 'beeld'. Aan elk getal dat als origineel optreedt wordt dus een ander getal gekoppeld dat het beeld is. De manier waarop dat gebeurt wordt de functie genoemd. In plaats van beeld wordt ook vaak over de 'functiewaarde' gesproken. Wanneer de functie nu een naam krijgt, bijvoorbeeld Kwadraat, en u zet de waarde van het origineel er tussen haakjes achter, dan kunnen de resultaten van de koppeling ook zo zichtbaar worden gemaakt:

```
Kwadraat(1) = 1
Kwadraat(2) = 4
Kwadraat(3) = 9
```

Figuur 1
Functies bij standaard Pascal

syntax	type x	type functie	omschrijving
sqr(x)	integer/real	als x	kwadraat van x
sqrt(x)	integer/real	als x	2e machtswortel van x
abs(x)	integer/real	als x	absolute waarde van x
sin(x)	integer/real	real	sinus van x (x in rad)
cos(x)	integer/real	real	cosinus van x (x in rad)
arctan(x)	integer/real	real	arcustangens van x
exp(x)	integer/real	real	e-macht van x
ln(x)	integer/real	real	nat. logaritme van x
trunc(x)	real	integer	gehele deel van x
round(x)	real	integer	afgeronde waarde van x
ord(x)	integer/char	integer	ordinaalgetal van x
succ(x)	integer/char	als x	opvolger van x
pred(x)	integer/char	als x	voorganger van x
chr(x)	integer	char	karakter van ordinaalgetal x
odd(x)	integer	boolean	True indien x is oneven
eoln(x)	filevariabele	boolean	True indien einde regel
eof(x)	filevariabele	boolean	True indie einde file

De stap naar Pascal is nu niet meer zo groot. De besproken functie zou in Pascal zo gedeclareerd kunnen worden:

```
FUNCTION Kwadraat (x : Integer) : Integer;
BEGIN
  Kwadraat := x * x
END;
```

De declaratie van een functie moet in Pascal beginnen met het gereserveerde woord FUNCTION. Daarna moet de naam van de functie komen, vervolgens tussen haakjes de variabelen. Van elke variabele moet worden aangegeven tot welk type die behoort. Dit is net als bij procedures. Hierna volgt een dubbele punt en daarachter moet het type komen waartoe de functiewaarde behoort.
Op de regels daarna kunnen dan eventuele lokale typen, variabelen en constanten gedefinieerd worden. De bepaling van de functiewaarde staat tussen een BEGIN en een END. Hierbinnen moet altijd aan de naam van de functie een waarde worden toegekend. Dat is eigenlijk alles.

Het gebruik van een functie

Ook het gebruik van een functie in het hoofdprogramma verschilt van dat van een procedure. Een procedure wordt simpelweg aangeroepen door de naam van de procedure als enige opdracht te geven. Een functie stuurt echter altijd een resultaat terug. U kunt dus niet uitsluitend de naam van de functie gebruiken omdat er met het teruggestuurde resultaat iets gedaan moet worden. Vandaar dat een functie alleen maar gebruikt kan worden in opdrachten die iets met het resultaat doen, zoals een toekennings- of een Writeln-opdracht:

```
TweeKwadraat := Kwadraat(2);
Writeln(Kwadraat(2));
```

Net als bij procedures worden een aantal veel gebruikte functies standaard bij de verschillende Pascal-versies geleverd. In figuur 1 ziet u de functies die bij standaard Pascal (ISO Pascal) horen. Deze functies zijn ook in Turbo Pascal te gebruiken. Maar TP biedt nog veel meer functies. In de documentatie en in diverse leerboeken is wel terug te vinden welke functies u niet meer zelf hoeft te maken.
Figuur 2 bevat een programma van de heer Kreuzen uit Aalten. Ik kreeg het heel wat jaren geleden op een gebruikersdag van de NewBrain onder ogen. Het demonstreert een goed gebruik van functies en procedures en is de moeite van het bestuderen zeker waard.

Recursie

Het is ook binnen Pascal toegestaan dat een procedure of functie zich zelf aanroept, er wordt dan van

Figuur 2
Programma WEEKDAG.PAS

```
PROGRAM Weekdag;

VAR
  Dagnr, Maandnr, Jaartal : Integer;
  Greg : Boolean;

FUNCTION SchrikkelJaar(j : Integer) : Boolean;
BEGIN
  IF j MOD 4 <> 0
    THEN SchrikkelJaar := False
    ELSE IF j < 1582
      THEN SchrikkelJaar := True
      ELSE IF (j MOD 100 <> 0) OR (j MOD 400 = 0)
        THEN SchrikkelJaar := True
        ELSE SchrikkelJaar := False;
END; {SchrikkelJaar}

FUNCTION AantalMaandDagen(m : Integer) : Integer;
BEGIN
  CASE m OF
     1, 3, 5, 7, 8, 10, 12 :
         AantalMaandDagen := 31;
     2 : IF SchrikkelJaar(Jaartal)
           THEN AantalMaandDagen := 29
           ELSE AantalMaandDagen := 28;
     4, 6, 9, 11 :
         AantalMaandDagen := 30;
  END;
END; {AantalMaandDagen}

FUNCTION JuisteDatum : Boolean;
BEGIN
  IF (Dagnr > 0) AND

    (Dagnr <= AantalMaandDagen(Maandnr)) AND
    (Maandnr > 0) AND
    (Maandnr <= 12) AND
    (Jaartal > 0)
  THEN JuisteDatum := True
  ELSE
    BEGIN
      JuisteDatum := False;
      IF Jaartal > 0 THEN WriteLn('Niet bestaande
          datum.');
      WriteLn
    END;
END; {JuisteDatum}

PROCEDURE SchrijfDag(dag : Integer);
BEGIN
  CASE dag OF
    0 : Write('Zaterdag ');
    1 : Write('Zondag ');
    2 : Write('Maandag ');
    3 : Write('Dinsdag ');
    4 : Write('Woensdag ');
    5 : Write('Donderdag ');
    6 : Write('Vrijdag ')
  END;
END; {SchrijfDag}

PROCEDURE SchrijfMaand;
BEGIN
  CASE Maandnr OF
     1 : Write(' Januari ');
     2 : Write(' Februari ');
     3 : Write(' Maart ');
     4 : Write(' April ');
     5 : Write(' Mei ');
     6 : Write(' Juni ');
     7 : Write(' Juli ');
     8 : Write(' Augustus ');
     9 : Write(' September ');
    10 : Write(' Oktober ');
    11 : Write(' November ');
    12 : Write(' December ')
  END;
END; {SchrijfMaand}

PROCEDURE Reken;
VAR a, i : Integer;
BEGIN
  a := Jaartal MOD 7;
  IF Greg
  THEN a := a + ((Jaartal - 1) DIV 4) - ((Jaartal - 1)
       DIV 100) + ((Jaartal - 1) DIV 400)
  ELSE a := a + ((Jaartal - 1) DIV 4) + 5;
  FOR i := 1 TO Maandnr - 1 DO a := a + (AantalMaandDagen(i)
       MOD 7);
  a := a + (Dagnr MOD 7);
  a := a MOD 7;
  SchrijfDag(a);
  Write(Dagnr);
  SchrijfMaand;
  Write(Jaartal);
  IF Greg
    THEN Write(' (Gregoriaans)')
    ELSE Write(' (Juliaans)');
  WriteLn
END; {Reken}

PROCEDURE GregOfJul;
BEGIN
  Greg := True;
  IF Jaartal = 1582
    THEN IF Maandnr = 10
      THEN IF Dagnr < 5
        THEN
          BEGIN
            Greg := False;
            Reken
          END
        ELSE WriteLn('5 t/m 14 Oktober 1582 zijn
             overgeslagen.')
      ELSE
        BEGIN
          IF Maandnr < 10 THEN Greg := False;
          Reken
        END
    ELSE
      BEGIN
        IF Jaartal < 1582 THEN Greg := False;
        Reken
      END
END; {GregOfJul}
```

```
BEGIN
  WriteLn('Dit programma berekent op welke dag van de week een datum ');
  WriteLn('na de geboorte van Christus valt. ');
  WriteLn;
  REPEAT
    Write('Geef dagnummer   : '); Readln(Dagnr);
    Write('Geef maandnummer : '); Readln(Maandnr);
    Write('Geef jaartal     : '); Readln(Jaartal);
  UNTIL JuisteDatum;
  GregOfJul;
END
```

Hoofdprogramma WEEKDAG.PAS

recursie gesproken. Het meest bekende voorbeeld waarmee recursie wordt uitgelegd is de berekening van de faculteit. Wanneer n een natuurlijk getal is dan wordt onder n! (spreek uit als n faculteit) verstaan het produkt van de natuurlijke getallen 1 tot en met n. Zo is

```
0! = 1 (per definitie)
1! = 1
2! = 1 x 2 = 2
3! = 1 x 2 x 3 = 6
4! = 1 x 2 3 x 4 = 24
```

U ziet natuurlijk ook dat 3!= 3 x 2! en 4! = 4 * 3!. Algemener gesteld is n! = n * (n-1)!. Hiervan wordt gebruik gemaakt bij de volgende recursieve functie:


```
FUNCTION Faculteit(n : integer) : integer;
BEGIN
  IF n = 0
    THEN Faculteit := 1
    ELSE Faculteit := n * Faculteit(n-1);
END;
```

Fouten in Nieuwsbrief 145

De 'vertaling' van MS-DOS bestanden naar het Apple-formaat speelt ons nogal parten. Helaas heeft dit negatieve gevolgen gehad voor aflevering nr. 7 van deze serie, in HCC Nieuwsbrief 145.

Pagina 14
Tweede kolom, derde regel van boven: er staat <E>, dat moet zijn: <ENTER>.

Figuur 1, zevende en achtste programmaregel, hier stond achtereenvolgens:
HoekLB = ''; HoekRB = ''; HoekLO = ''; HoekRO = '';
HorizLijn = ''; VertLijn = '';
Maar dit had er moeten staan:
HoekLB = '┌'; HoekRB = '┐'; HoekLO = '└'; HoekRO = '┘';
HorizLijn = '─'; VertLijn = '│';

Figuur 2: Na de laatste regel (... kolom X en rij Y.) had nog een regel moeten volgen.
Deze luidt: De coördinaten van de linkerbovenhoek zijn (1,1).

Pagina 15
Eerste kolom, eerste kader:
Procedure Voorbeeld1 (a:char; b,c:integer;
Dat had moeten zijn:
Procedure Voorbeeld1 (a:char; b,c:integer; d:real);

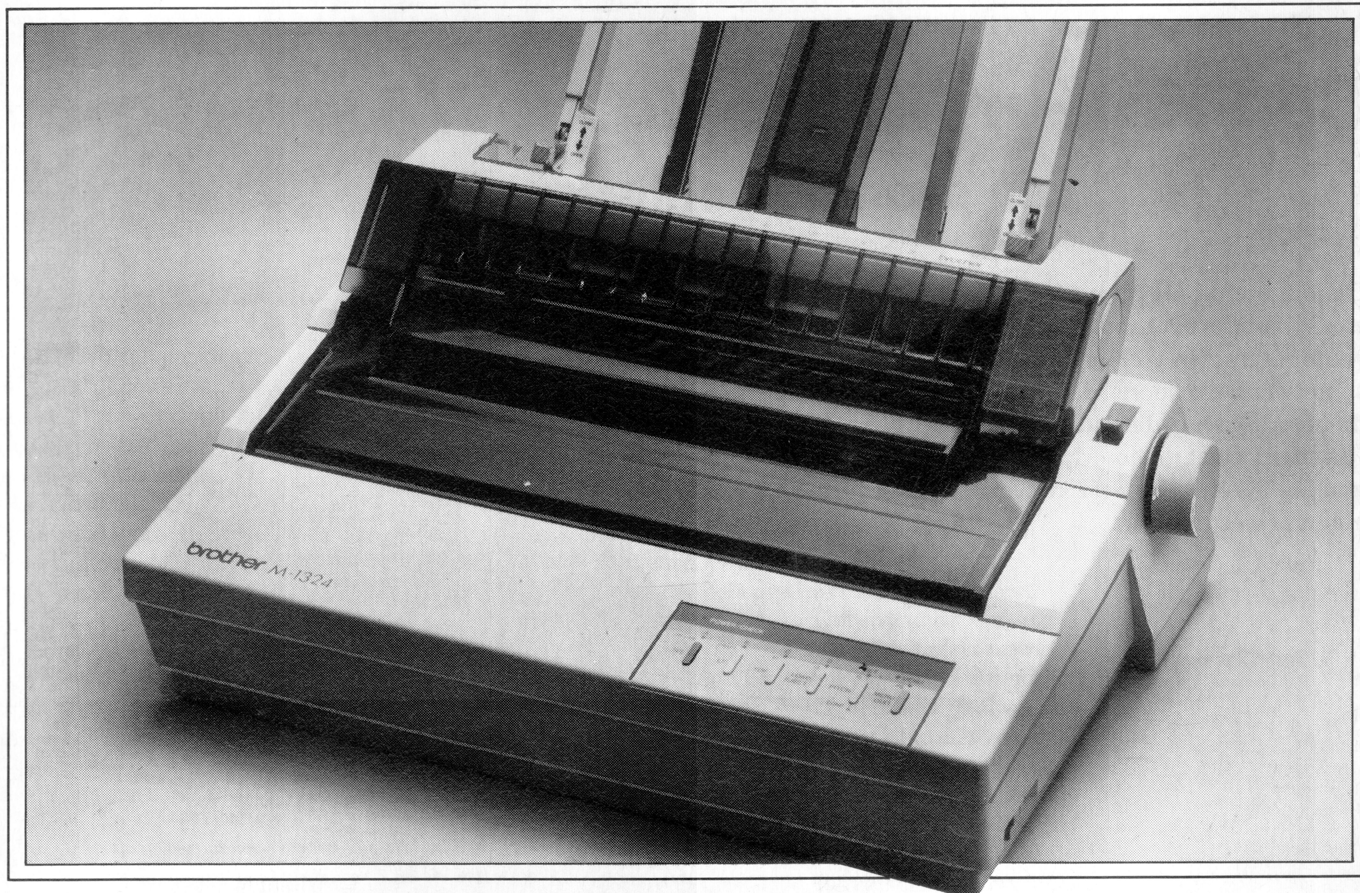
Eerste kolom, tweede kader:
De regel Procedure Voorbeeld2 (VAR a:Integer;b:Integer;VAR moet worden vervangen door:
Procedure Voorbeeld2 (VAR a:Integer;b:Integer;VAR c,d:Char);

Figuur 3:
Overal waar in de Write en Writeln opdrachten het symbool ` voorkomt moet dit worden vervangen door het symbool '.
Verder zijn een aantal keren de symbolen < en > verdwenen.
WHILE i Aantal DO moet zijn: WHILE i <> Aantal DO
WHILE k Aantal DO moet zijn: WHILE k <> Aantal DO
IF a[k] a[j] THEN j := k moet zijn: IF a[k] < a[j]
THEN j := k.

Vragen en suggesties

Modemgebruikers hun vragen en suggesties plaatsen in de FidoNet-Mail area (gebied MM) van HCC-node 118 (telefoon 053-337444). Wanneer u ook mijn pointadres (2:500/118.1537) daarbij gebruikt verloopt de communicatie het best. Anderen kunnen hun correspondentie richten aan:

Ben Welman
Koningsbult 2
7152 GP Eibergen

Brother Matrixprinters Zelfs de Prijzen zijn Prima

Brother printers staan bekend om hun degelijke constructie, fraaie vormgeving en geavanceerde technologie.

Veel extra's zijn bij Brother standaard. En toch blijft de prijs heel plezierig.

Neem nu de M-1309. Een ideale 9 naalds "all-in-one" printer, geschikt voor tekstverwerken en factureren. Snel en toch een mooie printkwaliteit. Standaard met 4 verschillende NLQ-fonts.

De M-1324 is een perfect 24 naalds LQ-model met standaard 7 verschillende LQ-fonts.

Beide printers hebben een ruim geheugen, dat nog met 32 Kb kan worden uitgebreid.

Kortom, beide uitvoeringen zijn ideaal voor privé en zakelijk gebruik.

Wilt u meer informatie en/of dealeradressen bel 020 - 54 51 251 of schrijf naar Brother, Antwoordnummer 161, 1180 VB Amstelveen.

Brother Industries Ltd Ruabon - Groot Brittannië

De Primeur PC

Een spontaan ontwerp

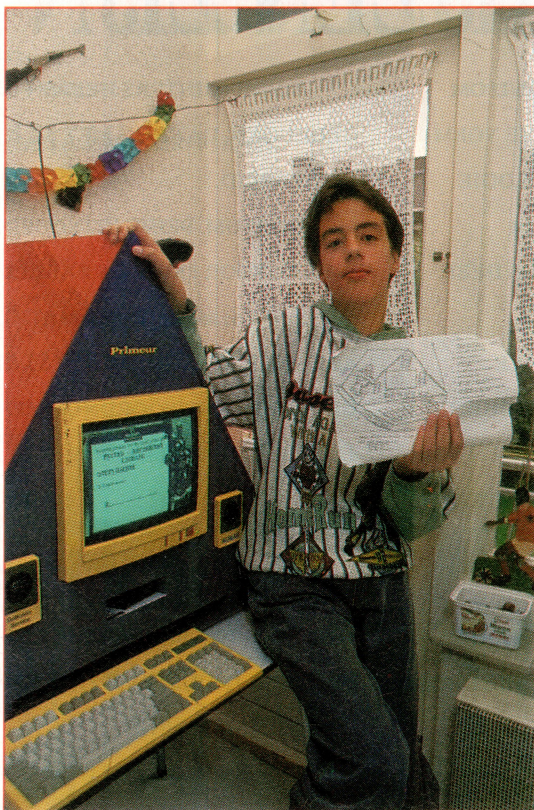
De jongerenkrant Primeur riep een jaar geleden haar lezers op om een bijzondere computer te ontwerpen. Onder het motto van: 'Computers zijn wel leuk, maar zo lelijk!' werd een prijsvraag uitgeschreven. De respons was groot. Ruim honderdvijftig designers in de notedop stuurden hun ontwerp op. Niet zo verwonderlijk als je bedenkt wat de hoofdprijs zou zijn. Het winnende ontwerp zou door Getronics Service worden omgevormd tot een echte eigen privécomputer.

Peter Buysman

Primeur noemt zichzelf de jongste krant van Nederland en beschrijft op een begrijpelijke en beslist niet kinderachtige toon actueel wereldnieuws, waarbij de achtergronden niet worden vergeten. De krant heeft vaste pagina's voor buitenland, economie, natuur en milieu en sport.

Maar het weekblad heeft ook aandacht voor de ontwikkelingen op computergebied. Logisch als je bedenkt hoeveel kinderen al dan niet via hun school kennis hebben gemaakt met de voor- en nadelen van dit wondere apparaat.

Prijsvraag

Waarschijnlijk dacht de redactie van Primeur in november 1990 zoiets van: 'Als we volgend jaar ons éénjarig bestaan vieren moeten we iets speciaals doen!' Dus werd een grote prijsvraag op poten gezet. 'Bedenk een leuk, spannend, interessant, schattig of wat dan ook voor uiterlijk voor een computer. En stop ook wat leuke originele onderdelen in, zoals een echte radio of andere geluidsdingen.'

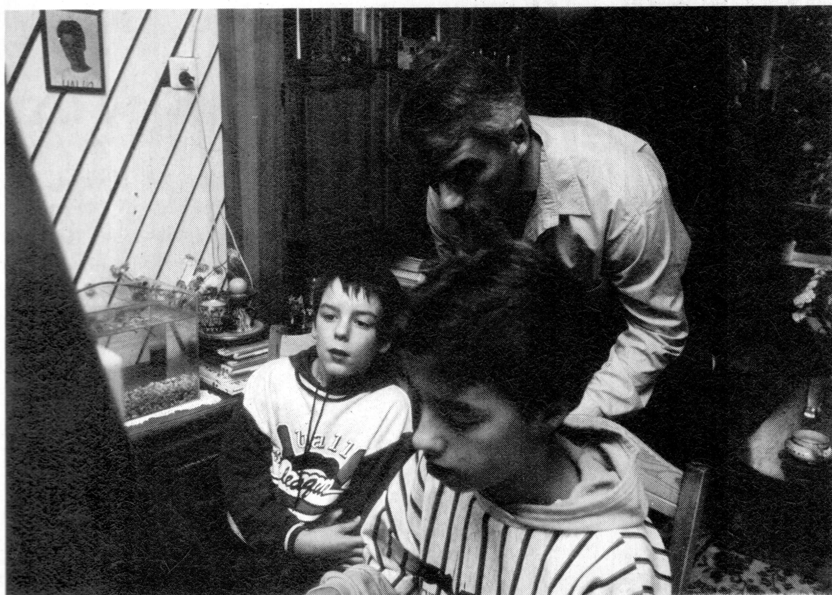
Chris van der Kruit, een toen elfjarige jongen uit Rijswijk, had een abonnement op Primeur en las deze oproep. "Ik teken graag en had daarom al eens aan een straattekenwedstrijd meegedaan. Toen won ik de wedstrijd en misschien zou het dit keer ook lukken." Het leek hem dus wel leuk om aan deze ontwerpwedstrijd mee te doen, en misschien zou die computer wel bij hem thuis komen te staan...

Met computers was Chris niet onbekend, z'n vader had een Amiga 500 waar hij ook wel eens mee mocht spelen. Het was hem al eerder opgevallen dat de meeste computers er niet echt spannend uitzagen. "Zo'n ding is altijd maar vierkant." Dus Chris pakte zijn tekenblok en begon te schetsen. "Ik wilde eerst een cirkelvormige computer maken. Maar dat zou wel niet kunnen. Daarom dacht ik dat een driehoek beter zou zijn."

Spanning

De kinderen die meededen hadden tot maart 1991 de tijd om hun ontwerp in te sturen. Maar Chris stuurde zijn idee begin december al op, vlak na de oproep in Primeur. "Ik was de tweede inzender. Ik had geen zin om er langer over te doen, want ik wist toch al welke vorm ik het mooiste zou vinden."

Regelmatig publiceerde Primeur, bij wijze van aanmoediging, enkele inzendingen. Vaak kreeg Chris het daar benauwd van. "Ik vond een heleboel ontwerpen een stuk mooier dan die van mij. Soms dacht ik wel eens dat ik beter nóg een ontwerp kon

insturen, dan zou ik meer kans maken." Gelukkig besloot Chris dat hij het bij zijn pyramide zou houden. Want een jury, bestaande uit Lucie Blom van de HCC Nieuwsbrief, journalist Max Sipkes, Primeurredactrice Annet Niterink, fotograaf Ron de Gruyl (van hem zijn ook de foto's uit dit verhaal) en Nico Oosterwijk van Getronics besloten afgelopen voorjaar na het bekende rijpe, uitputtende en ongetwijfeld rijk besprenkelde beraad dat Chris de winnaar zou zijn. "Ik kreeg daar helemaal niets van te horen, want de computer moest natuurlijk eerst nog worden gebouwd."

De bouw

Inderdaad, het echte werk moest toen nog beginnen. Werk dat verricht zou worden door Nico Smit van de firma Nijman en jurylid Nico Oosterwijk. Niets was hun teveel. Vakantie en ziekte werden getrotseerd en geduldig zwetend wachtten ze op de ontbrekende onderdelen. In een Haarlemse bedrijfshal werd Chris' ontwerp binnen enkele maanden omgezet in een driehoekig gevaarte van 100x50x80 cm: een computer met het uiterlijk van een pyramide. "Toen ik zo twijfelde wilde ik zelfs nog een stervorm insturen. Daar zat ook veel meer in, zelfs een cd-speler. Maar ik kon geen goeie ruimte voor de computer vinden, daarom heb ik 't maar niet gedaan."

Chris heeft hier dus geen spijt van gekregen. Want de Primeur PC is mooi geworden: het omhulsel is gemaakt van rood en blauw plexiglas, afgewerkt met gele boxen, een geel toetsenbord en een gele rand om de monitor. Ook de inhoud is niet mis. De computer is een MS-DOS compatibele AT met een 20 Mb harddisk, twee floppydrives van 3,5 inch (1,4 Mb) en 5,25 inch (1,2 Mb) en 640 Kb aan geheugen. Daaraan vast zit een VGA monochroom scherm, een via het toetsenbord te bedienen radiouitbreiding en een tweeknoppige Microsoftmuis. Natuurlijk ontbreekt de professionele joystick niet.

Verrassing

Nu zit Chris, inmiddels twaalf geworden, al ruim een maand met zijn eigen computer te spelen. Hij is er inmiddels behoorlijk aan gewend geraakt. Maar soms denkt hij nog wel eens terug aan die woensdagmiddag (23 oktober). "Ik kwam terug van school en zag dat de hele kamer was versierd met slingers en ballonnen. Toen vertelde mijn moeder dat ik de ontwerpwedstrijd had gewonnen en dat de jury mij de computer om twee uur zou komen brengen."

Chris was natuurlijk heel blij en werd helemaal opgewonden bij het idee dat hij straks een echte, door hemzelf ontworpen computer in zijn kamer zou hebben staan. En een verrassing was het zeker. "Hoe mijn ouders dat al die tijd geheim hebben kunnen houden snap ik niet zo goed. Zelfs mijn kleine broertje van acht wist het al een maand en heeft niets laten merken."

Hij kijkt me trots aan als hij vertelt dat ook zijn medeleerlingen het allemaal hartstikke fijn voor hem vinden. "Ik had ze nog helemaal niets over de wedstrijd verteld. Iedereen wilde mijn computer zien en nu willen ze ook allemaal spelletjes met me ruilen." Als ik hem vraag wat hij tot nu toe op zijn computer heeft gedaan zegt hij overtuigd: "Spelletjes spelen vind ik fijn en misschien ga ik later nog wel eens programmeren. Maar tekenen vind ik 't leukste." Om daar met een gezonde nuchterheid aan toe te voegen: "Al gaat dát altijd nog het beste op papier!"

Gevorderd programmeren (12)

Sorteren en zoeken, anders gezegd het ordenen en terugvinden van gegevens, behoren tot de meest voorkomende handelingen die door alle soorten computers worden uitgevoerd.

Jaap Schermerhorn

De computer werd uitgevonden om sneller te rekenen, maar al vlug werd het opslaan en rangschikken van gegevens de voornaamste taak. Zozeer zelfs dat de computer in verschillende talen naar die hoofdfunctie benoemd is: 'ordinateur' in het Frans, 'ordinador' in het Portugees, enzovoort. Zeer vaak moeten grotere of kleinere hoeveelheden gegevens van de meest verschillende aard gesorteerd worden, dat wil zeggen alfabetisch gerangschikt voor tekst of van klein naar groot voor getallen. Die volgorde is gegeven, want afdalend sorteren komt zelden voor. Voor het algoritme maakt het nauwelijks verschil of woorden omgekeerd alfabetisch of getallen aftellend worden gerangschikt. Gegevens die gesorteerd ter beschikking staan, bijvoorbeeld in een telefoonboek of in een postcodelijst, zijn toegankelijker en vereenvoudigen het opzoeken. Dat geldt ook voor numerische gegevens die in statistische of grafische programma's worden verwerkt, bijvoorbeeld wanneer histogrammen worden geplot. Sorteren komt neer op het herschikken van gegevens, net zolang tot ze in de gewenste volgorde staan. Dat wil zeggen dat ze worden verplaatst tot ze zijn gesorteerd, dus tot hun getal- of ASCII-waarden een opklimmende rij vormen. Sorteren gaat op drie manieren: selecteren, invoegen en verwisselen. Er zijn tientallen algoritmen die deze methoden al dan niet gecombineerd toepassen. We behandelen er vijf na elkaar: selection sort, insertion sort, bubble sort, Shell sort (dat we in Manus toepassen) en later, onder recursie, quicksort.

Sorteren door selecteren

Om een ongeordende massa gelijksoortige gegevens op deze manier te sorteren zoeken we het element met de laagste waarde op en zetten dat vooraan. Dan selecteren we de op één na laagste waarde, die dan op plaats twee komt en gaan zo door tot de hoogste waarde tot slot achteraan staat. Als we een ongeordende vector a(n) bestaande uit n elementen nemen dan komt het kleinste element a(x) op plaats a(1) en het oorspronkelijk eerste element (de inhoud van plaats a(1)) moet dusdoende een nieuwe plaats krijgen. De plaats van a(x) is vrijgekomen, zodat de eerste handeling van het selectie-algoritme op plaatsverwisselen neerkomt. Er ontstaat meteen al een geordend deel vooraan de verzameling gegevens die gesorteerd moet worden. Dat geordende deel groeit op kosten van de nog ongeordende rest tot die ophoudt te bestaan. Het algoritme staat als selection sort te boek:

```
FOR i= 1 TO n
    FOR j = i + 1 TO n
        IF a(j) < a(i) THEN SWAP a(i), a(j)
    NEXT i
NEXT i
```

Dit is het eenvoudigste sorteeralgoritme, maar het is zeer langzaam vanwege het grote aantal handelingen dat bij elke doorgang van de hoofdlus uitgevoerd moet worden. Hoe lang duurt sorteren met selection sort? De hoofdlus, met de teller i, wordt n maal doorlopen en de binnenlus draait voor elke doorgang van de hoofdlus tenminste éénmaal en ten hoogste n - 1 maal, gemiddeld n/2 keer. De benodigde tijd is dus evenredig aan het kwadraat van de hoeveelheid elementen: selection sort is een n^2-algoritme. Met andere woorden: de sorteertijd neemt betrokken op n kwadratisch toe. Het sorteren van 100 gegevens duurt niet 10 maal zo lang als het sorteren van 10 gegevens, maar 100 maal. De tabel laat dat zien.

Sorteren door invoegen

Deze sorteringsmethode bestaat uit het op de juiste plaats invoegen van de gegevens, zoals een kaartspeler doet met de kaarten die hij gekregen heeft. Het algoritme dat insertion sort heet begint met het tweede element: a(2) in de vector a(n) of record 2 in een bestand, enzovoort, en vergelijkt het met het eerste element in termen van >, = en <. In de beide eerste gevallen (groter dan of gelijk aan) staat a(2) al op de goede plaats. Is het kleiner dan a(1) dan wordt het vooraan gezet. Dat wil zeggen vóór a(1), zodat a(2) en a(1) van index verwisselen en nu a(1) en a(2) heten. Juister uitgedrukt krijgt het adres a(1) de inhoud van a(2) en omgekeerd. Dan is a(3) aan de beurt en wordt met a(2) vergeleken en eventueel omgewisseld. Nu zijn de eerste drie elementen gesorteerd, zo gaat het verder tot alles gesorteerd is. Het algoritme gaat dus in twee fasen te werk. Eerst wordt er een nog niet geordend element x = a(i) uit het niet gesorteerde deel van de vector gehaald en in het gesorteerde deel op de juiste plaats ingevoegd, vandaar de naam van het algoritme. Daarvoor moet plaats worden gemaakt, zodat alle elementen >x een positie naar achteren verschuiven. Dat is eenvoudig te programmeren:

```
FOR i = 2 TO n
    j = i
    DO WHILE a(j - 1) > a(j) AND j > 1
        SWAP a(j), a(j - 1)
        j = j - 1
    LOOP
NEXT i
```

In de onderlus, een DO WHILE structuur die de grootte van x = a(j) met zijn voorgangers vergelijkt, wordt de plaats van invoegen bepaald. Het nog niet gesorteerde element a(i) schuift als a(j) zo lang naar voren tot het zijn plaats in het al gesorteerde deel van de vector gevonden heeft. De onderlus stopt dan, omdat a(j - 1) kleiner dan of gelijk aan a(j) is. Is er een voorganger die groter is dan wordt geruild. De onderlusteller j wordt bij elke doorgang één kleiner, maar dank zij de voorwaarde j > 1 houdt de lus op zodra j = 1 wordt. Dan gaat de hoofdlus verder met i + 1, want alle elementen van a(1) tot a(i) staan op de goede plaats. Omdat elk groter element met zijn voorganger van plaats moet verwisselen belet de voorwaarde j > 1 dat een niet bestaande voorganger a(0 - 1) wordt opgeroepen, zodat het programma afbreekt. Wanneer de lus i maal is doorlopen (i iteraties) zijn de eerste i elementen gesorteerd.
Dit is een vrij simpel algoritme dat gemakkelijk in een programma als subroutine, functie of procedure ingebouwd kan worden. U kunt het ook in een bibliotheek zetten en dan van daaruit oproepen, als u van bibliotheken houdt (ik niet, althans voor QuickBasic).
Niettemin, met een paar programmeertrucjes kan insertion sort aanzienlijk worden versneld: we verwijderen alles uit de binnenlus wat ook in de hoofdlus uitgevoerd kan worden, omdat de binnenlus vele malen moet lopen bij elke doorgang van de hoofdlus. De voorwaarde j > 1 die steeds weer door de onderlus getest wordt is niet strikt noodzakelijk. Wel moet worden verhinderd dat j gelijk nul wordt, maar dat gaat ook anders. Het kleinste element in de vector wordt als 'grenswachter' aangesteld: het wordt meteen aan het begin gezet als a(1), zodat er geen waarde a(i) < a(1) kan optreden. Verder is het ook niet absoluut noodzakelijk om de SWAP-functie te gebruiken. Als we de verwisseling van de indices van a(j) en zijn voorganger a(j - 1) over een tussenvariabele x = a(i) leiden kunnen we de toewijzingen aan en van x uit de binnenlus verwijderen.
Met deze wijzigingen wordt insertion sort dubbel zo snel:

```
 ' kleinste element zoeken en aan a(1) toewijzen
FOR i = 2 TO n
    IF a(i) < a(1) THEN SWAP a(i), a(1)
NEXT i
FOR i = 3 TO n                      ' hoofdlus
    x = a(i)
    j = i
    DO WHILE x < a(j - 1)           ' onderlus
        a(j) = a(j - 1)
        j = j - 1
    LOOP
    a(j) =  x
 NEXT i
```

Evenals selection sort is insert sort een n^2-algoritme. Er zijn snellere methoden wanneer het om grote massa's gegevens gaat, maar insertion sort is een uitstekend algoritme om relatief kleine hoeveelheden te sorteren.

Sorteren door verwisselen

Bij sorteren door verwisselen worden aangrenzende elementen zo lang verwisseld tot alles is gesorteerd. Een voorbeeld is bubble sort, dat zo heet omdat de kleinste elementen als luchtbellen omhoog stijgen tot ze hun plaats aan het begin hebben gevonden. In dit algoritme worden de elementen twee aan twee vergeleken en als het kleinste achter het andere staat worden ze omgewisseld. Om aan te geven dat er een verwisseling heeft plaatsgevonden wordt er een vlag, sw, gezet. Wanneer sw gelijk nul blijft is de sortering ten einde.

```
DO
     sw = 0
     FOR i = 1 TO n - 1
          IF a(i) > a(i + 1) THEN
               SWAP a(i), a(i + 1)
               sw = sw + 1
          END IF
     NEXT i
 LOOP UNTIL sw = 0
```

Bubble sort is eveneens een n^2-algoritme, maar uiterst langzaam omdat het inefficiënt werkt. Gebruik het versnelde insertion sort voor kleinere hoeveelheden gegevens (n < 50-100) en Shell sort of quicksort voor grote hoeveelheden.

Shell sort

Insertion sort is langzaam omdat het alleen aangrenzende elementen kan verwisselen. Kleine elementen die achteraan staan kunnen slechts stapsgewijs naar voren worden gebracht. Shell sort, naar D. Shell genoemd, is een sterk versneld insertion sort. Het begint met het verruilen van elementen die op een zekere afstand van elkaar liggen. Tijdens de loop van het algoritme neemt de afstand af. In de laatste fase is de afstand gelijk één, zodat het algoritme als insertion sort eindigt. Dit versnelt het proces, omdat elementen die ver uit elkaar liggen nu vlugger in elkaars buurt komen.

```
dist = n
DO WHILE dist > 1
     dist = dist \ 2
     DO
          sw = 0
          FOR i = 1 TO n - dist
               IF a(i) > a(i + dist) THEN
                    SWAP a(i), a(i + dist)
                    sw = i
               END IF
          NEXT i
     LOOP WHILE sw
     dist = dist \ 2
LOOP
```

Aan het begin wordt de afstand tussen de te verwisselen elementen op de helft van hun aantal gesteld en dan steeds gehalveerd, andere waarden zijn ook mogelijk. Hoe vlug dit algoritme gaat hangt grotendeels af van de organisatiegraad van de gegevens. Is er al een zekere mate van orde te

bespeuren of liggen ze volkomen door elkaar? Daarvan afhankelijk ligt het aantal handelingen tussen $n^{1,25}$ en $n^{1,5}$. Shell sort is in de praktijk heel snel, bijna zo snel als quicksort en veel en veel sneller dan de eerder gepresenteerde sorteeralgoritmen.

Sorteertijden

Om de voorgestelde vijf algoritmen qua snelheid met elkaar te vergelijken heb ik ze twee vectoren met respectievelijk duizend en tienduizend toevalsgetallen laten sorteren. De verschillen worden in de tabel weergegeven. Er blijkt duidelijk uit dat bubble sort veruit het langzaamst van de hier behandelde methoden is, ongeveer tweemaal zo langzaam als selection sort en insertion sort. Shellsort is met afstand het snelst.

	tijdsduur in seconden	
	1000 elementen	10.000 elementen
selection sort	17	1402
insertion sort	15	1463
versneld insertion sort	8	750
bubble sort	29	3119
Shellsort	1,5	31

Dit betrof het sorteren van vectoren. Maar records en andere gegevensstructuren laten zich in principe op dezelfde manier ordenen. De volgende keer gaan we verder met het sorteren van velden in Manusrecords.

Hersenkweller

Hoe moet je de vierkantswortel uit 6214 tot op één-miljoenste nauwkeurig bepalen? Tja, worteltrekken... Op school deed je dat met een soort staartdeling, maar ik zou niet meer weten hoe dat gaat. Wortels kunnen ook met logaritmen of met een rekenlineaal, als die nog bestaat, of met een calculator worden uitgerekend. Dat gaat allemaal met benaderingen. Geknipt voor ons doel is de methode van Newton (ook wel methode van Newton-Raphson genoemd), een algemene formule om de wortels van vergelijkingen door successieve benaderingen te vinden. Hier is dat de vergelijking $x^2 = 6214$ of meer algemeen $x^p = n$.

De methode komt hier op neer: schat de gezochte wortel uit het uitgangsgetal n (dat groter dan nul moet zijn), deel de geschatte waarde x (de 'schatter') op n en neem het gemiddelde van n/x en x als nieuwe schatter x. Herhaal dat tot de gewenste nauwkeurigheid, die door $n - x^p$ wordt uitgedrukt, is bereikt. Dat gaat snel. De volgende routine berekent de p-de wortel uit een getal n met een nauwkeurigheid q: de uitkomst x tot de macht p verheven levert een getal op dat hoogstens een getal q van het uitgangsgetal n verschilt. Dat is dan de absolute nauwkeurigheid, voor de relatieve nauwkeurigheid wordt q gelijk aan n gedeeld door q.

```
DEFINT I, P
DEFDBL N, Q, X-Y
INPUT "p = ", p
INPUT "n = ", n
INPUT "hoeveel decimalen? ", y
q = 1#                                ' bepaling nauwkeurigheid
FOR i = 1 TO y
   q = q / 10#
NEXT i
x = n / p                             ' eerste schatting
i = 1
DO WHILE ABS(n - x ^ p) > q
  x = 1# / p * x * (n / x ^ p + p - 1)
  i = i + 1
LOOP
PRINT "De"; p; "-de machts wortel uit "; n; "is "; x
```

Na negen iteraties is dan de vierkantswortel uit 6214 met dubbele nauwkeurigheid op 78,828 928 700 882 4 bepaald. Dit levert gekwadrateerd 6 214,000 000 128 8 op, een nauwkeurigheid van ongeveer één-achtste van één-miljoenste. Na acht iteraties bedroeg het verschil met 6214 nog ruim 0,056. De zeventiende machts wortel uit 324 098,517? Die bedraagt 2,109 392 867 354 47, in 155 iteraties met een nauwkeurigheid van één-duizendste berekend.
Programmeer nu de berekening van het grootste gehele getal n, waarvoor geldt 1 + 1/2 + 1/3 + ... + 1/n < = 5.

ADVERTENTIE

Software via Modem
bel 06-340.300.99
50 ct/min
® MAINFRAME
8N1 ansi-bbs of vt-100 emulatie
(geen videotex!!)
ook: Via Via, Denksport, Praatbox,
AVRO-Schekman enq. 16 lijnen

TOPKWALITEIT VOOR EEN VERRASSEND LAGE PRIJS
CALIMERO
PERSONAL COMPUTER SHOPS
FUNTRONICS
PAG. 119

de beste software downloaden?
PD BOX
bel nu met videotex software en modem naar 06-7400, kies PDBOX#

C O L U M N

Daaps

Ed Baars

Computeren is een dwaas geloof. Een magie. Zo blijkt uit een onderzoek dat ik deed in opdracht van een softwarehuis onder bedrijven die nog niet zo lang geleden het edele handwerk hadden ondergebracht in een PC-netwerkje. Was het geworden zoals men had gehoopt? Was iedereen nu blij?

De magazijnman: "Nou nee. Weet u, we hebben hier zo'n 5000 verschillende artikelen waar ik vroeger als ze binnenkwamen een mooi plekje voor zocht. Een grote als het veel was en een klein plekkie voor het minder courante goed. Je kon het zo gek niet verzinnen of ik wist waar het stond. Maar nu? Nu hebben we een magazijnlokatiesysteem. Als de boel binnenkomt vertelt de computer waar ik het moet neerzetten. Vaak op meerdere plaatsen voor één artikel. En dan zegt die computer dat de sponzen op A234 moeten. Maar als daar het badschuim staat is er paniek in de tent, want dat badschuim waren ze al maanden kwijt en op A234 kàn volgens dat ding helegaar geen badschuim staan. Da's lachen soms... Maar de directie schijnt er blij mee te wezen."

De directeur: "Blij? Nou, da's wat veel gezegd, Ik merk er eigenlijk niet zo veel van. Goed, de cijfertjes kloppen, maar dat deden ze vroeger ook al. En die organizer is vooral leuk voor mijn secretaresse. Vindt ze pràchtig. Dus ik neem alles wat ze er in zet stiekem over in mijn agenda. Want wáár je ook bent, je trekt hem uit je zak en je hebt alles voor je neus." De secretaresse: "Blij? Zegt-ie dat? Ach... de schat! Toen we begonnen moest alles in die organizer. De maandomzet, de kwartaalbalans, de dienstroosters, alle afspraken... Nu zit ik dus mijn tijd te verknoeien door al die dingen er in te typen. En weet u wat-ie doet als-ie denkt dat ik niet kijk? Pent-ie de boel weer over in zijn agenda, omdat dat toch makkelijker blijkt. Maar dat toegeven? Nee hoor. Nu zitten we dus alletwéé tijd weg te smijten...
En dan die tekstverwerker... Als ik vroeger een brief wilde typen, dan begon ik bovenaan. En als-ie af was dan was-ie ook af. Nú moet ik vooraf eerst van alles instellen, in de handleiding snuffelen van hoe-was-het-ook-weer, en als ik dan klaar ben moet dat ding nog beginnen met printen. De eerste keer fout, omdat er een uitvullertje àfstond waar het áán had moeten wezen. Die instellingen zijn eigenlijk alleen maar makkelijk als je steeds hetzelfde moet typen. Bij de facturering bijvoorbeeld. Dáár zijn ze nu veel sneller klaar."

De facturiste: "Sneller klaar? Kom effe. Toen we het nog zonder dat pokkeding deden was het een sport om alle prijzen en klanten te kennen. Om een ingewikkelde factuur foutloos door te rekenen. We zaten toen met z'n drieën tegen elkaar op te werken. Nu is het ik in mijn eentje versus de machine, en mijn collega's in de ziektewet. Artikelnummer-aantal, nummer-aantal, nummer-aantal. De hele dag door. En die facturen zíe ik niet eens meer. Die komen uit een printer ergens in het magazijn. Sneller, jawel. Maar daar is alleen de boekhouder blij mee."

De boekhouder: "Blij? Ach, dat valt tegen. Natuurlijk, het scheelt personeel, maar tegen welke prijs? Dat automatiseren kost scheppen geld. Aan hardware, maar nog meer aan software. Voor elke toepassing moet je weer een nieuw blik programmeurs van een softwarehouse opentrekken. En als de boel dan op de rails staat is de hardware weer verouderd. Een auto kun je in vijf jaar afschrijven, maar een computer is al na twee jaar hopeloos verouderd. Ga maar praten bij de jongens van de Verkoop. Daar kopen ze steeds grotere auto's om steeds omvangrijkere statistieken uit steeds duurdere computers te vervoeren. Als ze èrgens blij zijn met de automatisering is het dáár wel."

De vertegenwoordiger: "Leuk hoor, die statistieken. Voordat je bij een klant op bezoek gaat weet je daaruit al precies wat die man gaat bestellen. Zelf weet-ie dat ook, want hij heeft óók zo'n ding. Vroeger was verkopen een vàk. Kon je bij een forse regenbui snel even duizend regenjassen wegzetten. Nu leest die klant in zíjn statistiek dat-ie ze in de zomeropruiming moest gooien. En dat is nog niet alles, want bij de ècht grote klanten kom ik niet eens meer binnen. Die laten hun computer bellen met de onze, en piepen buiten mij om hun orders door. Dàg provisie! Leuk voor de baas. En voor die rare whizz-kid die er verstand van schijnt te hebben en alsmaar rare digitaal uitslaat. Ga dáár maar eens praten."

De systeembeheerder: "Of ik blij ben? Réken maar. Ik wou nooit deugen, op school. Er zat dus niks anders op dan om voor een minimumloontje hier de post rond te brengen. Nou zat ik thuis wel eens met zo'n spelcomputertje te pielen en ik laat dat op een dag bij de baas uit mijn mond vallen. Die wilde een computer, maar had er de ballen verstand van. Ik ook niet, maar vóór ik het wist zat ik in de werkgroep automatisering en een week later was ik systeembeheerder met een forse opslag. Als ik er nu maar voor zorg dat ik iedereen steeds één cursus voorblijf, kan me niks gebeuren. En alle computerbladen lezen om steeds de mooiste machines aan te bevelen, is ook nooit weg, want de hoge jongens hebben graag dure spullen. En díe jongens gaan over de centen. Zal ik die wijzer maken?"

Het laatste formuliertje heb ik zèlf maar ingevuld. En dat invullen was bijzonder leerzaam: ging het tekenen van de acceptgiro van het gas niet tienmaal zo snel als girotellen met PIN-, GIN- en TAN-codes? Staat mijn vrouw niet al te koken als ik nog bezig ben met de geautomatiseerde boodschappenlijst van mijn Culi-programma? En heeft zíj alle kerstkaarten niet al verstuurd als ik de vastgeknoeiplakte etiketten nog uit mijn printer sta te pulken?

Daapse Heinen zijn we. Allemaal. En dat moet maar zo blijven. 'n Tikkie opkloppen en het geld ligt op straat...

De Atari Mega STE

Een Trabantje of een FerrAtari?

Op het eerste gezicht lijkt de Atari Mega STE erg op de Atari TT. De kasten van deze twee computers zijn dan ook praktisch gelijk. De grote verschillen zijn de kleur en het aantal aansluitingen op de achterkant. De Atari Mega STE heeft de grijze kleur zoals we die van de 'oude' Atari Mega ST kennen (de Atari TT heeft een lichtere, beige kleur).

Bert Reuling

De gewone Mega ST was eigenlijk een doodnormale ST, maar was in een nieuw kastje gestopt. De Mega STE gaat verder. Behalve dat er een harddisk ingebouwd is, is deze STE ook krachtiger geworden en maakt daarmee het voorvoegsel 'MEGA' waar. Om een oude Atari ST sneller te maken moest de machine een hele verbouwing ondergaan. De diverse versnellerhulpjes zoals de HyperCache werden desondanks goed verkocht. Nu heeft Atari een ST met zo'n versneller kant en klaar ingebouwd.

De werking

Die versnellers zijn allemaal op hetzelfde principe gebaseerd. Eenvoudigweg de kloksnelheid van de ST opvoeren helpt niet. Dat komt omdat behalve de CPU (een MC68000) ook de video hardware in het geheugen moet worden gestopt. Het is bekend dat de timing van de processor in de ST zeer kritisch is. De video hardware heeft voorrang gekregen in het ontwerp, wat nodig was voor een streeploos beeld.
Als de klokfrequentie van de CPU wordt opgevoerd, zal het vaker voorkomen dat de CPU op de video hardware moet wachten. De prestaties van het systeem zullen hier zelfs door afnemen! Een oplossing hiervoor is het verdubbelen van de klok frequentie: 16 MHz in plaats van 8 MHz. De problemen treden dan niet zo vaak meer op en het systeem is wat sneller geworden.
De chips in de Atari blijven echter op 8 MHz werken en alleen de CPU gebruikt de hogere kloksnelheid. Dit geeft geen honderd procent verbetering omdat de CPU voor elke instructie in het 'langzame' (8 MHz) geheugen moet zijn. In de praktijk liggen de verbeteringen, afhankelijk van het soort programma, tussen de 0 en de 15 procent. Dit is heel weinig verbetering voor veel moeite. Om dit probleem op te lossen kan er van cache gebruik gemaakt worden.
Een cache is een stukje geheugen dat op slimme wijze stukjes van het gewone geheugen weet te kopiëren. Als de CPU dat stukje geheugen kort daarop wéér nodig heeft, geeft de cache dat stukje aan de CPU door alsof 't het gewone geheugen is. Omdat alles in hardware gebeurt 'weet' de CPU er niets van en gaat alles goed. De truc is om dat cache geheugen wél snel te maken zodat de totale systeemprestatie toch veel beter wordt. In de praktijk geeft dit verbeteringen van 30 tot 95 procent. De Atari Mega STE is op 16 MHz mét cache zelfs sneller dan de Atari TT, met de cache uitgezet en de applicatie in ST RAM (traag RAM). Vergeleken met de 'oude' Atari ST is de Mega STE toch nog behoorlijk rap.

De aansluitingen

De Atari Mega STE heeft behalve een interne 48 Mb harddisk ook een aansluiting voor een tweede harddisk of Atari laserprinter (ACSI). Verder zijn er de MIDI interface, twee RS-232 poorten, een LAN interface (Appletalk), een VME slot en aansluitingen voor een (stereo) versterker. Met de LAN interface is het mogelijk een lokaal netwerk te maken met Atari STE's en/of Atari TT's. Alleen de software ontbreekt nog.
Het VME slot geeft de mogelijkheid om diverse speciale hardware aan de Mega STE aan te sluiten. Een al bestaande toepassing is een ethernet adapter. Met deze adapter is het mogelijk om de Mega STE op (professionele) ethernet netwerken aan te sluiten. De aansluiting voor de monitor is voor een Atari monochrome of kleurenmonitor. Helaas is er geen VGA aansluiting zoals op de Atari TT. Bovendien ontbreekt de 25 polige SCSI (skuzie) aansluiting. Dit betekent dat de bezitters wéér met allerlei adaptertjes moeten rommelen om standaard SCSI harddisks aan te sluiten.

De Desktop

Toen Atari alweer zo'n zes jaar geleden met de ST op de markt kwam waren windows, muizen en iconen nog vrijwel onbekende begrippen voor computers. De Atari ST gaf de trotse bezitter al deze elementen om mee te spelen. Daarvóór hadden alleen Apple Lisa en Macintosh bezitters zoiets. De gebruikers-interface van Atari is eigenlijk in al die jaren hetzelfde gebleven. Met de komst van de TT heeft Atari in de gebruikers-interface wat veranderingen aangebracht. Deze vernieuwde 'Desktop' is ook in de Atari Mega STE aanwezig. Het is met de Desktop mogelijk om elk programma z'n eigen icoon te geven. Je moet dan wel in staat zijn om met een resource editor om te gaan. De file DESKICON.RSC bevat de iconen die aan programma's gekoppeld kunnen worden.
Het was altijd al mogelijk om met de Desktop programma's te starten door op de bijbehorende documentfile te klikken. Met de nieuwe Desktop is daar een schepje bovenop gekomen. Het is nu mogelijk om applicaties op de Desktop te installeren. Als je er dan een documentfile 'op laat vallen' (met een drag) start je die applicatie met het juiste document. Zo kan een tekenprogramma worden gestart door de tekening op dat tekenprogramma te laten vallen.
In de praktijk werkt dit heel prettig. Je kunt de meest gebruikte programma's op de Desktop zetten en zo kun je snel de juiste applicatie starten zonder je te moeten herinneren wáar dat programma op harddisk stond! Een ander nieuwe voorziening is het controlpanel. Dit is een volledig configureerbare accessory geworden. Het is zelfs mogelijk om bepaalde modules van disk te laden en zo op te nemen in het controlpanel. Ook het omschakelen van 8 naar 16 MHz gaat met een controlpanel module.
Gelukkig is alleen de Desktop veranderd en GEM zelf vrijwel niet. De bestaande programma's doen het nog steeds! Een verandering in GEM is wel de item selector. Dit is een standaard manier om files te selecteren. Ieder GEM-programma kan daarvan gebruik maken. Helaas waren veel mensen niet tevreden over de originele item selector. Er kwam toen een aantal verbeterde item selectors beschikbaar. Deze hadden wel het voordeel dat je ze kon installeren (en dus ook weer weggooien). Erger is dat een aantal programma's een ingebouwde 'verbeterde' item selector heeft.

Toepassingen

De Atari Mega STE is behoorlijk compatibel. We hebben zelfs geen enkel programma kunnen vinden dat niet wilde werken. Bovendien is de Atari Mega STE ook compatibel met de Atari STE. Er kan dus uit 4096 kleuren worden gekozen en er is tevens stereogeluid mogelijk. Grafische applicaties zoals DTP en CAD kunnen altijd wel extra kracht gebruiken. Alleen de maximale resolutie van 640x400 stelt dan wat teleur. Tegenwoordig heeft de eerste de beste PC al meer puntjes op het scherm.
Zoals we van Atari gewend zijn heeft ook deze computer een Midi-interface. Uiteraard hebben wij dit met enkele programma's getest. Onze Midi-software had geen enkel probleem met de hogere snelheid. Ook de kopieerbeveiliging in de cartridgepoort werkte met 16 MHz goed.
Een toepassing van de ST die echt zit te springen om meer geheugen en meer snelheid is MINIX, een op Unix gebaseerd multi-tasking en multi-user besturingssysteem. MINIX kan heel redelijk met een gewone ST werken. Als je echter veel programma's tegelijkertijd wilt laten werken of als je met meer dan één gebruiker wilt werken, is één Mb aan geheugen vrij weinig. De Mega STE is met SIMM geheugenmodules uit te breiden en heeft standaard al 4 Mb geheugen. De hogere verwerkingssnelheid is ook goed te merken.

Conclusie

De Atari Mega STE is een goedkoper alternatief voor een Atari TT. Bovendien is de machine beter compatibel met de 'oude' ST. Dat de machine krachtige presaties levert is duidelijk merkbaar en ook het VME-slot is welkom. Helaas zijn er geen hogere schermresoluties zoals bij de TT.

Produktinformatie:

Atari Mega STE
Prijzen (inclusief BTW) van ƒ 2249,- (1 MB geheugen, geen harddisk) tot ƒ 4267,- (4 Mb geheugen, 80 Mb harddisk).
Informatie: Atari Benelux BV, telefoon: 03473-77272.

De Poqet PC: altijd de computer op zak

Laptops zijn inmiddels een bekend verschijnsel: computers die dicht gevouwen de grootte hebben van een dik schrijfblok op A4-formaat. De Poqet PC is echter een XT op slechts één-derde van dat formaat, voor mensen die hun computer echt overal mee naar toe willen nemen.

Harm-Jan Wieringa

Ondanks z'n kleine formaat voelt de Poqet degelijk aan. Het uiterlijk is modern: een zwarte kast met rode streep en merknaam. Doen we hem open dan valt onmiddellijk het toetsenbord op met z'n verhoudingsgewijs grote witte toetsen, die vrijwel de hele onderkant in beslag neemt. De binnenkant van het deksel herbergt het LCD-beeldscherm, dat 24 regels van tachtig karakters kan weergeven. Een hele prestatie voor zo'n kleine machine. Desgewenst kan worden overgeschakeld naar een monochrome CGA-mode met 640 x 200 beeldpunten. De onderste regel van het beeldscherm is gereserveerd als statusregel.

Rare beperking in editor

Boven het toetsenbord bevindt zich de ruimte voor de batterijen. Slechts twee staafbatterijtjes van elk 1,5 Volt voeden de Poqet voor enkele weken. Aan de linker- en rechterzijde van de computer bevindt zich een uitschuifbare lade, waarin een RAM-kaart kan worden geplaatst. Deze dienen als de A- en B-drive van de Poqet. De achterzijde van de Poqet herbergt nog een uitbreidingsbus, waarop een seriële of een parallelle poort kan worden aangesloten of natuurlijk de speciale Poqet-link kabel.

Deze kabel maakt het mogelijk om bestanden met een gewone PC uit te wisselen, die dan wel een seriële poort moet heben. De kabels bevatten aan de Poqet-kant een speciale interface die in de uitbreidingsbus wordt gestoken. Bij de Poqet wordt een kunstleren beschermhoes geleverd met vakjes voor twee RAM-kaarten.

ROM-disk

De C-drive is een ROM-disk, waarop zich DOS bevindt. Er kan dus niet naar deze drive worden geschreven. Het booten gebeurt ook vanaf C:, maar om de config.sys en autoexec.bat te kunnen aanpassen staan deze op de D-drive. Dit is een kleine (24 Kb) interne RAM-disk. Ook eventuele andere drivers of residente programma's kunnen hier vandaan geladen worden. De DOS-versie komt overeen met MS-DOS 3.3, inclusief de GW-Basic interpreter. Behalve DOS bevat de Poqet ook nog een aantal toepassingen in ROM, zoals een editor, een adressen-database, kalender met alarmfunctie, een rekenmachientje en een communicatieprogramma voor gebruik met een modem. Omdat deze toepassingen - en een groot deel van DOS - direct draaien vanaf de ROM blijft een belangrijk deel van de 512 Kb intern geheugen vrij voor data en andere toepassingsprogramma's. De toepassingen kunnen direct worden gestart worden vanuit een menu.

De pluspunten van zo'n kleine rakker zijn duidelijk. Je kunt hem echt altijd meenemen. Dat is bij laptopjes toch nog anders, want die vragen behoorlijk wat ruimte in de attachékoffer. Zonder zo'n koffertje is het al helemaal lastig om ze mee te nemen. Een tweede voordeel is dat de batterijen lang meegaan. Ik kan gerust de hele dag in de trein zitten en doorwerken. Veel laptops komen niet verder dan drie uur. Weliswaar hebben die een harddisk en de Poqet natuurlijk niet. Er zijn echter RAM-cards met een capaciteit tot 2 Mb. De Reisplanner en wat spelletjes waren bij mij vaste gast op de card. De editor, belangrijk gereedschap voor een redacteur, zat immers al in de ROM.
De 5 mm dikke RAM-cards zijn voorzien van een eigen batterij. Om prettig te prettig te kunnen werken heb je er eigenlijk minstens één nodig. Daarnaast zijn er zogenaamde Flash-cards, die de Poqet alleen kan lezen. Met een speciale drive, die aangesloten wordt op de PC, kun je deze toch beschrijven. Met een maximale capaciteit van 4 Mb zijn ze ideaal voor het meenemen van applicaties. Daarnaast zijn er nog ROM-cards met applicaties leverbaar, zoals Lotus 1-2-3. Bij het werken met de Poqet had ik altijd het prettige gevoel dat mijn werk veilig was. De machine liep nooit vast. Bovendien worden de data op de RAM-kaarten

door een aparte batterij bewaakt. Met CTRL-ALT-DEL kan de Poqet snel weer geboot worden, waarbij de informatie op de D-schijf bewaard blijft.

Stand-by

Met de I/O toets kun je de Poqet in rusttoestand brengen. Nogmaals indrukken en je bent weer daar waar je de computer hebt verlaten. Niets opstarten, maar direct verder werken. Om stroom te sparen schakelt de Poqet zichzelf na enige minuten van non-activiteit ook uit.
Natuurlijk brengt het formaat ook nadelen met zich mee. Het toetsenbord is absoluut te klein voor tien vinger typewerk. Daarbij vind ik persoonlijk dat de toetsen niet genoeg 'respons' geven. Natuurlijk kun je de key-click aanzetten, maar die komt niet boven het geluid van de toetsen uit. Eén van de shifttoetsen bleef zo maar 'hangen', waardoor de toetsen vreemd reageerden. Het duurde even voor ik de oorzaak had opgespoord.

Zo'n kleine rakker neem je altijd mee

Het beeldscherm is moeilijk leesbaar. Of het licht spiegelt teveel of er is te weinig licht. Het contrast kan weliswaar met twee toetsen worden bijgeregeld, maar helaas helpt dat weinig. Eén van de oorzaken is ongetwijfeld dat er een volledig beeldscherm in het deksel moest worden opgenomen. Daardoor zijn de letters wel erg klein geworden. Niet zelden was ik de cursor ergens in mijn teksten kwijt. Het opmerkelijke van de editor is dat die slechts teksten laat aanmaken van maximaal 8 Kb. Een vreemde beperking. Natuurlijk stond in de handleiding al dat de editor bedoeld is voor brieven en memo's, maar dan nòg. Bij het achteraf wijzigen van tekst wordt deze niet opnieuw uitgelijnd, waardoor regels zelfs van het scherm kunnen lopen. Bij een beetje editor hoeft dit toch niet.
Uit de luidspreker kwam nauwelijks geluid. De key-klick was onhoorbaar en het alarm van de 'appointment scheduler' is alleen hoorbaar als je achter de Poqet zit te werken. Dat is heel jammer, want de scheduler heeft uitgebreide functies voor herhaling van het alarm. Je kunt bijvoorbeeld iedere dag worden herinnerd aan alle zaken die je nog moet doen.

De handleiding bestaat uit een handige ringband. De Engelse tekst is simpel gehouden. Zowel het omgaan met de Poqet als de handleiding voor de applicaties staan bescheven in dit boekje. De informatie is eigenlijk wel wat summier. Er zijn met name geen technische details of beperkingen van applicaties te vinden. Toch zullen gebruikers van de Poqet, meestal ervaren PC-gebruikers, best hun weg op de Poqet kunnen vinden. De software is menugestuurd en werkt gebruikersvriendelijk.

Virtuele schijven

De communicatie met PC verloopt via een speciale kabel. Software voor de PC wordt met de kabel meegeleverd en voor de Poqet zit die al in de ROM. Vanuit PC en Poqet kunnen files worden gekopieerd, het programma werkt hiervoor met virtuele schijven. Op de PC krijg je er zogenaamd een drive bij, die in werkelijkheid een 'drive' op de Poqet is (of omgekeerd). In een window staan de verschillende files, die vervolgens geselecteerd kunnen worden. Een beetje à la Norton Commander, gemakkelijk dus.
De Poqet heeft zeker concurrentie, vooral gezien z'n forse prijs. Het is niet veel meer dan een kleine XT. Ook de RAM-cards zijn pittig geprijsd. Veel laptops bieden meer voor deze prijs, en dan heb ik het niet alleen over een groter toetsenbord. Een andere concurrent is toch de Atari Portfolio, die tot op zekere hoogte op de Poqet lijkt. De Portfolio heeft weliswaar een kleiner scherm, kleinere toetsen en slechts 128 Kb RAM-geheugen, maar kost minder dan één-vijfde van een Poqet. En dan heb je de kabel naar de PC er al bij.

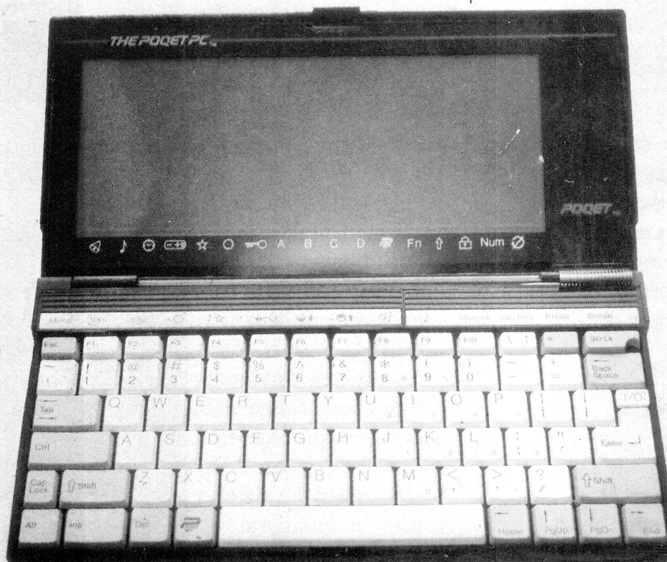
Conclusie

De Poqet valt eigenlijk een beetje tegen, zeker gezien z'n hoge prijs. Technisch is het fantastisch hoe het onderste uit de kan is gehaald met gebruik van twee staafbatterijen. Maar als batterijen oplaadbaar zijn en een week meegaan vind ik het al lang goed. De voordelen van de Poqet zijn het kleine formaat, met toch 512 Kb RAM aan boord, en een volwaardig MDA/CGA-scherm, waardoor de meeste XT applicaties gedraaid kunnen worden. De Poqet maakt een solide indruk en is gewoon betrouwbaar.
Nadelen zijn vooral de slechte leesbaarheid van het scherm en de hoge prijs, zowel van de computer als van de RAM-kaarten, zeker gezien de afwerking van bepaalde details. Hierbij denk ik aan het geluid en de vreemde beperking van de editor. Dat het toetsenbord op zo'n kleine machine wat moeilijk ligt valt natuurlijk te verwachten.

Produktinformatie

Poqet PC
Palmtop met 80C88 microprocessor op maximaal 7 Mhz, 512 Kb RAM, 640 Kb ROM, twee ingebouwde RAM-kaart lezers/schrijvers, MDA/CGA-scherm
Afmetingen: 22,2 x 10,9 x 2,3 cm
Gewicht: 450 gram (inclusief batterijen)
In ROM aanwezige software: MS-DOS 3.3, GW Basic, Poqetlink software en de zogeheten PoqetTools, bestaande uit een calculator, editor, agenda, adressenbestand en communicatieprogramma.
Prijzen (inclusief BTW):
Poqet PC: ƒ 4088,25
RAM-kaart (lees- en schrijfbaar in Poqet): 512 Kb ƒ 805,80, 1 Mb ƒ 1611,60, 2 Mb ƒ 3223,20
Flash-kaart (leesbaar door Poqet): 1 Mb ƒ 829,50, 2 Mb ƒ 1659,-, 4 Mb ƒ 3495,75
Thincard drive (beschrijft Flash-kaart, aan te sluiten op PC): ƒ 1179,08
3,5" DD drive voor Poqet: ƒ 1007,25
Kabels en interface, centronics/parallel: ƒ 219,23; serieel: ƒ 136,28; PC link: ƒ 136,28
ROM-kaarten met software: Lotus 1-2-3 ƒ 1179,08; Lotus Agenda ƒ 918,38; Lotus Works ƒ 562,89; ACT! ƒ 918,38; XY WRITE III+ ƒ 1179,08

Meer informatie:
Datelcare
Huis ter Heide weg 28
3705 LS Zeist
Telefoon 03404-27211

Panasonic FS-A1ST

De nieuwe generatie MSX Turbo R

Ongeveer een jaar geleden werd in Japan de nieuwe generatie MSX computers gelanceerd: de MSX Turbo R. Het eerste en voorlopig ook enige model is de FS-A1ST van Panasonic. Hoewel deze nieuwe MSX-machine nog steeds niet officieel in Nederland wordt verkocht hier een uitgebreid overzicht van de mogelijkheden.

Stefan Boer

De FS-A1ST is uitgevoerd in fraaie Japanse modekleuren: antracietgrijs met goudkleurige en donkergrijze opdruk. Alles bevindt zich in één kast. Achter het toetsenbord loopt een balk met daarop de Ren-Sha autofire schuifweerstand, de Hiro/Basic schakelaar, de resetknop, de microfoon voor de PCM sampler en zes systeemlampjes. Daarachter loopt de kast nog door, met bovenop het eerste cartridgeslot. Aan de linkerkant zit de degelijke aan/uitknop, aan de rechterkant vinden we twee joystick/muisaansluitingen en de 3,5 inch diskdrive met een opslagcapaciteit van 720 Kb. Aan de achterkant een tweede cartridgeslot, een standaard MSX printeraansluiting, microfoonaansluiting voor de PCM samplechip, uitgangen voor RF, audio- en video, RGB, DIN/Scart en S-VHS. In Nederland zullen we altijd de RGB-uitgang gebruiken om de Turbo R via een scartaansluiting op een kleurenmonitor of TV aan te sluiten, wat een glashelder beeld geeft. De systeemkast van de FS-A1ST is bijzonder stevig uitgevoerd en is zeer goed beschermd tegen binnendringend stof.

Japanse damesstem waarschuwt voor fouten

Toetsenbord

Het toetsenbord is voor wie een Europese MSX gewend is een beetje vreemd ingedeeld. Het gaat om de de gebruikelijke QWERTY-indeling, maar een aantal tekens zoals dubbele punt en aanhalingsteken zitten op een andere plaats. Natuurlijk staan er ook Japanse tekens op de toetsen, maar dat geeft verder geen problemen. Extra zijn de 'Ja' en 'Nee' toetsen, die alleen worden ondersteund door de ingebouwde Hiro programmatuur. Aan de rechterkant bevinden zich de numerieke toetsen, met daaronder de soepel sturende cursortoetsen. Het toetsenbord typt uiterst prettig, een hele verademing vergeleken met een Philips of Sony MSX2.

Net als op de meeste MSX2+ computers heeft de Turbo R een Ren-Sha schuifweerstand en een pauzetoets. Ren-Sha is een regelbare autofire. Er hoeft dus geen joystick met autofire meer te worden gekocht. In de meeste gevallen kan de computer tijdelijk worden gestopt met de pauzetoets, handig als een spel of programma geen pauzemogelijkheid heeft. Er zijn echter spelletjes waarbij deze toets niet werkt. De pauzetoets is omringd door een plastic verhoging, waardoor deze niet onbedoeld kan worden ingedrukt.

Hiro

Door gebruik van de Hiro/Basic schakelaar kan worden gekozen tussen de Japanse Hiro-tekstverwerker en Basic. Hiro zit in de ROM van de computer 'gebakken' en biedt veel mogelijkheden: tekstverwerker, adressenbestand, ontwerp- en printprogramma's voor diskettelabels, videobandlabels en briefkaarten en een testprogramma voor de PCM samplechip. Met de sampletester kan een sample worden gemaakt en op diskette gezet. Als u die diskette in de drive doet bij het opstarten wordt u verwelkomd door uw eigen stem! Door het gebruik van Japanse tekst is het vrij moeilijk om met deze programmatuur te werken. Maar met de zeer forse handleiding valt er best uit te komen. Erg aardig is dat er samples van disk worden geladen die waarschuwen als er iets verkeerd wordt gedaan. Staat de Hiro/Basic schakelaar in de andere positie dan komt u na het opstarten netjes in Basic. Het is mogelijk om van Hiro naar Basic te

Verkrijgbaarheid

De Panasonic FS-A1ST Turbo R computer wordt (voorlopig) niet langs de officiële Nederlandse kanalen verkocht, maar is wel langs andere wegen verkrijgbaar. De prijs ligt rond de *f* 1850,- inclusief BTW. Nadere informatie hierover is te krijgen bij:
Genic
Kerkstraat 39
8471 CE Wolvega
en
MSX Engine
Wildenburgstraat 74
3833 HH Leusden.

gaan en omgekeerd. De resetknop zit 'weggedoken' naast de Hiro schakelaar, waardoor die niet per ongeluk kan worden ingedrukt. Dat zou grote rampen kunnen veroorzaken.
Het eerste cartridgeslot is niet zoals tot nu toe gebruikelijk beschermd door een klepje, dat automatisch naar binnen wordt gedrukt zodra een cartridge in het slot wordt gestopt. Het klepje moet op de FS-A1ST met de hand open worden gemaakt. Dit is stukken degelijker dan de 'oude' constructie met z'n tere veertjes.

De techniek

Het hart van de MSX Turbo R wordt gevormd door een nieuwe microprocessor, de R800, die 'naar beneden' compatibel is met de Z80. De R800 is maar liefst acht keer sneller dan de in de vorige MSX-computer toegepaste Z80A (3,58 MHz). De interne kloksnelheid is nu 28,64 Mhz. Behalve de hogere snelheid heeft de R800 nog meer extra's, de instructieset is uitgebreider. Zo is er nu bijvoorbeeld een razendsnelle vermenigvuldigingsinstructie. Bovendien is de R800 intern 16 bits, waardoor 16 bits instructies sneller kunnen worden uitgevoerd. De externe databus blijft 8 bits.
Nieuw is ook de PCM samplechip. PCM staat voor Pulse Code Modulation, een internationaal systeem voor het digitaliseren en opslaan van geluid. De MSX Turbo R kan geluid sampelen dat afkomstig is van de ingebouwde microfoon of van de microfoonaansluiting. Op die laatste aansluiting kan bijvoorbeeld een CD-speler worden aangesloten, wat een prachtig resultaat geeft. De samplechip kan één kanaal sampelen met 8 bits kwaliteit. De maximale frequentie is 15,75 kHz, vergelijkbaar met FM radiokwaliteit.

Sinds 1988 is er voor MSX2 en hoger een nieuw Disk Operating System verkrijgbaar: MSX-DOS2. Dit was als een losse uitbreiding te koop. Op de Turbo R is zo'n losse DOS2 niet meer nodig: MSX-DOS 2.30 is ingebouwd! Werken met subdirectories, hidden of read-only files, het is allemaal mogelijk. Erg handig is dat MSX-DOS 2.30 de directory in een buffer opslaat, waardoor die maar één keer hoeft te worden ingelezen als de diskette niet wordt verwisseld. Het laden en saven van bestanden gaat aanmerkelijk sneller dan bij DOS1.
Uiteraard ontbreekt het prachtige MSX-MUSIC systeem niet. Dit werd al eerder toegepast in de meeste MSX2+ modellen en in de FM-PAC. Met de negen kanaals soundchip van Yamaha heeft de Turbo R fantastische mogelijkheden op het gebied van muziek. Ook de standaard MSX soundchip is aanwezig. Samen met het PCM samplekanaal heeft de Turbo R dus dertien kanalen die geluid kunnen produceren.

Grafische mogelijkheden

Grafisch heeft de Turbo R dezelfde mogelijkheden als de MSX2+, door de zeer krachtige video displayprocessor. Deze chip heeft een kloksnelheid van 21,48 MHz. Maar liefst 19.268 kleuren kunnen tegelijkertijd worden getoond. De maximale resolutie is 512 bij 424 pixels. Bovendien zijn hardwarescrolls mogelijk in alle richtingen, die zelfs vanuit Basic zijn aan te sturen met één krachtig commando. In het 128 Kb grote videogeheugen kunnen twee tot vier complete schermen worden opgeslagen, afhankelijk van de schermmode. Met behulp van een Sony HBI-V1 digitizer kunnen televisiebeelden worden omgezet naar een 19.268 kleurenscherm. Het resultaat is bijna niet van echt te onderscheiden!
Het standaard geheugen van de Turbo R is 256 Kb, redelijk goedkoop intern uit te breiden naar 512 Kb. Er is ook een externe geheugenuitbreiding van 768 Kb verkrijgbaar, die het totale werkgeheugen op 1024 Kb (1 Mb) brengt. Maar 256 Kb is voor de meeste toepassingen al voldoende.

Als klap op de vuurpijl heeft de Turbo R ook nog eens 1536 Kb aan ingebouwde ROM aan boord. Deze anderhalve Megabyte is gevuld met MSX-Basic 4.0, een zeer krachtige programmeertaal die in de R800-stand vijf tot zes keer sneller is dan eerdere MSX-Basic versies, MSX-MUSIC Basic, MSX DISK Basic 1.0 en 2.01, MSX-DOS1 en MSX-DOS2, JIS1 en JIS2, MSX-JE en de ingebouwde Hiro programmatuur.

R800 liefst acht keer sneller

JIS1 en JIS2 vormen een Japanse standaard met maar liefst 256 Kb aan karakters. U vindt hierin echt alle tekens die u maar kunt bedenken. Niet alleen Europese, Russische, Griekse, Chinese en Japanse tekens, maar ook allerlei symbolen en pictogrammen zijn voorhanden. Nog iets bijzonders aan de Turbo R is de 16 Kb S-RAM. Dit statische RAM verliest zijn inhoud niet als de computer wordt uitgeschakeld, zelfs niet als de stekker uit het stopcontact wordt gehaald. Hierin kunnen behalve de favoriete scherminstellingen ook allerlei instellingen voor de Hiro programmatuur worden opgeslagen.

De verschillende snelheden

Om uitwisselbaar te blijven met de vorige generaties is er in de Turbo R ook weer een Z80A opgenomen. Bevindt er zich een ROM in één van de cartridgesloten dan 'kijkt' de Turbo R of die onder

Z80- of R800-bewind is aangemaakt en schakelt vervolgens over op de juiste microprocessor. Zit er een diskette in de diskdrive dan gaat het anders. Is die diskette onder MSX-DOS1/Disk Basic 1.0 geformatteerd dan start de computer op in juiste Z80 stand. Is de diskette daarentegen onder MSX-DOS2.30/Disk Basic 2.01 geformatteerd dan kiest de computer voor de passende R800 stand. Deze laatste stand wordt ook gekozen als er geen diskette in de drive zit. Gebruiksvriendelijk is dat er zonder diskette toch voor de Z80 stand kan worden gekozen, door het ingedrukt houden van de [1] toets tijdens de opstartprocedure. De opstartprocedure van de MSX Turbo R zou nogal lang kunnen worden door al dat checken, maar het tegendeel is waar. Het gaat juist razendsnel.

MSX-Basic 4.0

Zoals gezegd is MSX-Basic 4.0 vijf tot zes maal sneller in de R800 stand. Het is een nog krachtiger programmeertaal geworden. Ook zijn een aantal Basic commando's toegevoegd. Met het CALL PAUSE commando kan men de computer heel gemakkelijk een bepaalde tijd laten wachten, tot op de duizendste seconde nauwkeurig! Met de CALL PCMPLAY en CALL PCMREC commando's kan de PCM samplechip eenvoudige vanuit Basic worden aangestuurd. Disk Basic 2.01 kent commando's om met subdirectories te werken, zoals CALL CHDIR en CALL MKDIR. Bovendien is er een razendsnelle RAM-disk, die op een standaard Turbo R onder Basic maar liefst 185 Kb groot is. Natuurlijk is ook het van de MSX2+ bekende SET SCROLL commando beschikbaar, waarmee in Basic in een handomdraai prachtige smoothscrolls in alle richtingen kunnen worden gerealiseerd. Met MSX-MUSIC Basic kunnen de twaalf kanalen van de PSG en de MSX-MUSIC tegelijk worden aangestuurd. Zo kunt u prachtige muziek programmeren.

Prachtige muziek over twaalf kanalen

Uitwisselbaarheid

De MSX Turbo R kan zoals het hoort bestanden en programma's aan van MSX1, MSX2 en MSX2+. Alleen de cassette-interface is verdwenen. Het lijkt ook wat vreemd om bij zo'n snelle computer gebruik te maken van supertrage bandjes. Alle software en hardware die volgens de MSX standaard is geproduceerd werkt op de MSX Turbo R. Ook Dynamic Publisher, dit in tegenstelling tot eerdere geruchten. Dynamic Publisher is in de R800 stand zelfs supersnel!

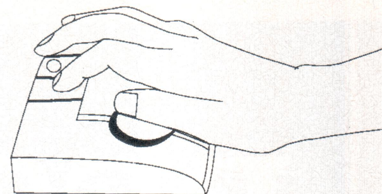
Is het ook mogelijk om 'oude' programma's op de nieuwe snelheid te draaien? Er zijn er veel programma's die vastlopen of vreemd gaan doen als ze onder de R800 worden gedraaid. We hebben het dan ook over iets dat niet hoort: die 'oude' programma's zijn geschreven voor de Z80A processor en moeten dus ook daarmee worden gebruikt. Toch zijn er programma's waarop het een positief effect heeft als ze door de R800 worden uitgevoerd. Dat geldt voor Dynamic Publisher, maar ook Tasword 2 en TED worden sneller. Ook assemblers doen het prima onder de R800: het assembleren gaat nu supersnel. Zelfs Devpac80 is nu een snelle assembler, niet alleen door de R800 maar ook de RAM-disk van MSX-DOS 2.30 doet wonderen.
Bij spelsoftware heeft het aanzetten van de R800 meestal niet veel zin, omdat het spel veel te moeilijk wordt of omdat de muziek compleet de mist ingaat. De nieuwste spelletjes uit Japan worden daarom uitgerust met een R800 optie.

Software

Er is nu al kwaliteitssoftware voor de Turbo R verkrijgbaar, waaronder twee fantastische spelletjes: Fray en Seed of Dragon. Verder MSX View, een fraai Japans desktop publishing pakket, waarvoor de eerste uitbreiding al uit is: ViewCALC, een razendsnelle spreadsheet. Bovendien is er veel software met Turbo R opties. In Nederland wordt eveneens aan de Turbo R gebruikers gedacht: nieuwe software zoals First Rate Music Hall en Idiomatic is van een Turbo R optie voorzien. Natuurlijk is de MSX Turbo R bezitter niet alleen afhankelijk van de specifieke Turbo R software: de duizenden titels die voor MSX1, MSX2 en MSX2+ zijn gemaakt werken ook allemaal zonder problemen op deze wondercomputer.

Conclusie

De MSX Turbo R is een prachtig systeem, dat bij een overstap van MSX2/2+ geen compatibiliteitsproblemen geeft. De FS-A1ST van Panasonic heeft niet alleen veel te bieden, hij is ook nog eens oerdegelijk. Voor programmeurs en spelfanaten, maar ook voor de mensen die op professioneel gebied een bijzonder gebruiksvriendelijke computer willen aanschaffen is de MSX Turbo R een uitkomst. Een voordeel is dat de bestanden uitwisselbaar zijn met MS-DOS. MSX blijft volgens mij het meest gebruiksvriendelijke computersysteem met de meeste mogelijkheden, dat bewijst de MSX Turbo R standaard nog eens.

Logitech Trackman

Duim op de bal, vingers op de knoppen

Fabrikanten van computerperiferie (randapparaten) moeten soms wat verzinnen om zaken die al lang zijn uitgeprobeerd nieuw leven in te blazen. Onder het motto 'Nieuw, ergonomisch en innovatief design' worden oude produkten onder de aandacht van nieuwe computergebruikers gebracht. De trackball van Logitech voor de Apple Macintosh is daar één van.

Charles Cox

De Logitech Trackman behoort tot een nieuwe generatie trackballs. Die zijn meestal voorzien van een kleinere bal en meer knoppen dan voorgaande types. Ook het gebruik verschilt. 'Aaide' je bij de vroegere grote bal met de palm van je hand over zijn koppie, tegenwoordig doen we aan aerobics, dus duimen we over een klein balletje.
En dat is nu iets wat ik niet begrijp. Mijn ergonomisch gevoel zegt mij dat het gemakkelijker is om de palm van de hand over een fikse bal heen te leggen en door het rollen van de bal de cursor over het scherm te laten bewegen. Zeker bij grote beeldschermen (19 inch) is het gemakkelijker om de cursor in één handeling van links naar rechts te krijgen. De actieradius van een kleinere bal is groter te maken door de gevoeligheid te verhogen. Met andere woorden: met een kleine beweging een grotere afstand afleggen. Maar dat gaat weer ten koste van de nauwkeurigheid. Wil je met de Trackman nauwkeurig willen werken dan zul je dat in een lage gevoeligheid moeten doen. Het gevolg is een beperkte cursorbeweging op het scherm, zodat je soms een cursorbeweging in stappen moet uitvoeren. Dat vind ik niet ergonomisch.

Het werken met de kleine bal en duim vereist een compleet nieuwe benadering van de Trackball, een lenige duim en veel training om zuiver en zonder kramp in je vingers de hele dag te DTP-en.

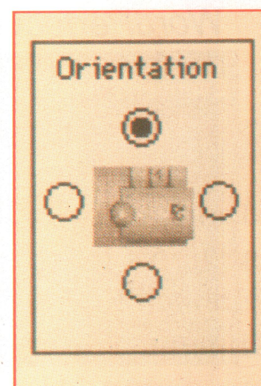
Programmeerbaar

Uitgesproken mooi zijn de drie - vrij te programmeren - toetsen. Daarmee is produktiesnelheid te halen, door bijvoorbeeld de eerste knop als enkele toetsaanslag te programmeren, de tweede als dubbelklik en de derde de bewaar- of hersteloptie of een andere per applicatie verschillende optie mee te geven. Vooral in opmaakpakketten zullen dit veel gebruikte opties zijn. Maar die programmeerbare toetsen zijn natuurlijk ook in muizen in te bouwen. Dus echt uniek is dat niet.
De fabrikant noemt als ander voordeel dat de trackball een kleinere plaats op het bureau nodig heeft. Dat is op zichzelf juist, maar voor een goede werking had men dit apparaat bij Logitech toch wel anderhalf keer zo groot mogen maken. Ik heb een vrij normale mannenhand en moet mijn hand nogal in een boogje over de trackball heen houden, om zowel mijn duim op de bal als mijn vingers op de toetsen te kunnen houden. Ik ben rechtshandig. Een andere tester is linkshandig en fijner gebouwd. Dus lieten wij hem een half uur 'verplicht' genieten van dit nieuwe fenomeen. Dat was lachen.
Ondanks de mogelijkheid om de oriëntatie van de Trackman via het regelpaneel in te stellen, ook voor linkshandigen, zagen wij een wirwar van armen en vingers ontstaan, waarbij niet geschroomd werd de rechterhand te hulp te roepen. Dat leverde leuke taferelen op, maar produktie werd er niet gehaald.

Wat nu?

Natuurlijk is het wat simpel om nu te constateren dat de Trackman meer een speeltje is dan een bruikbaar ontwerp. Om echter de krachtige eigenschappen te kunnen gebruiken zal voor een combinatie van muis samen met trackball moet worden gekozen. Dat is goed mogelijk, maar....
Bij Logitech is men er vanuit gegaan dat de Trackman alléén wordt gebruikt. Daarom is het apparaat slechts voorzien van een kort snoertje. Hij wordt immers op het toetsenbord aangesloten en dan is een lang snoer alleen maar lastig. Dat is juist. Maar wil je zowel de muis als de Trackman tegelijkertijd op de Apple computer aansluiten dan zal de computer zelf dichtbij moeten staan, wil je de ADB-bus aan de achterzijde kunnen halen.
De standaard door Apple meegeleverde muis is namelijk ook beperkt in zijn bewegingsvrijheid als

BESTELLERS

vanaf 15 december verkrijgbaar in de boekhandel en computershop *)

*) *onder voorwaarde van het op de markt brengen van WordPerfect voor Windows Nederlands in november.*

telefoon 020 - 6267347

Eveneens verschenen in de Leidraad-serie:

Leidraad WordPerfect 5.1
Leidraad WordPerfect 5.0
Leidraad Multi Lingual Scholar 3.2
Leidraad DrawPerfect 1.1 NL
Leidraad CorelDraw!
Leidraad Harvard Graphics
Leidraad Dr.Halo
Leidraad DOS 3.3
Leidraad DOS 4.0
Leidraad DOS 5 introduktie
Leidraad DOS 5 geheugenbeheer
Leidraad Windows 3
Leidraad PC Tools 6
Leidraad PC Tools 7
Leidraad Norton Utilities 5
Leidraad Norton Utilities 6
Leidraad Lotus 1-2-3
Leidraad Excel
Leidraad Ventura
Leidraad Pagemaker
Leidraad dBase IV
Leidraad Beheer & Onderh. Harddisk
Leidraad Datacommunicatie
Leidraad Novell Netware
Leidraad Bundel

je hem niet aan het toetsenbord knoopt. Ook eenvoudige Apple Macintoshes, zoals de Classic, LC en SI, ontberen een tweede ADB-aansluiting, zodat daarbij echt een keuze moet worden gemaakt: òf de muis òf de Trackman. En dat zou ik een te moeilijke vinden.

Instelbaar

Via het meegeleverde DA-programma MouseKey zijn met de toetsprogrammering de gevoeligheid en de dubbelkliksnelheid te regelen. Ook kan de oriëntatie worden aangegeven in stappen van 90 graden. Daardoor kun je de Trackman zo instellen dat de knoppen aan de zijde liggen die naar je toe is gericht en waarbij de linkerknop toch de 'enkelklik-knop' is. De meeste testpersonen gebruikten echter TWEE handen om de zaak te bedienen en dat lijkt mij niet zo handig.
Ondanks de mogelijkheid om de gevoeligheid in te stellen was het moeilijk om heel precies te werken. Het trekken van rechte lijnen gaat met de muis aanzienlijk gemakkelijker. Ook kreeg ik het idee dat voor de grote monitoren waarmee wij werken (19 en 21 inch) teveel 'gestapt' moet worden om van de ene zijde naar de andere te komen. Een muis schaatst in zo'n geval een flink eind over de tafel, maar je kunt het in één beweging doen. Met de Trackman lukt dat niet vloeiend.

Conclusie

De Logitech Trackman is een handig apparaat en kan een aanvulling zijn op het gebruik van de muis. Voor linkshandigen is er toch niet zo praktisch mee te werken. Het snoertje is kort. Logitech zou er een verlengsnoertje bij moeten leveren om samen met de muis te kunnen functioneren. Ook moet een oplossing moeten worden gezocht in de aansluiting van muis en Trackman op de eenvoudige Macintoshes, want samen zijn ze een ultiem span cursorbedieners.

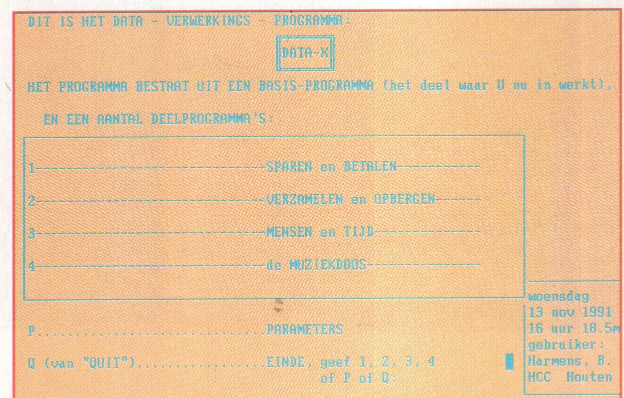

Produktinformatie

Logitech Trackman
Tracker ball voor de Apple Macintosh met drie programmeerbare toetsen. Standaard ADB-bus aansluiting. Instelbare gevoeligheid, dubbelkliksnelheid en volgsnelheid.
Prijs *f* 389,86,- inclusief BTW
Leverancier:
Office Data Europe
De Steiger 66
1351 AD Almere-Haven
Telefoon 03240-18208

Datax: hulpje in de huishouding

Het programma Datax is door maker A. M. Cannegieter bedoeld voor 'het dagelijks gebruik van de computer in huis'. Het bestaat uit een aantal kleinere programma's, met 'De Muziekdoos' min of meer als een buitenbeentje.

Het programma wordt op twee 5,25 of één 3,5 inch diskette geleverd, met daarbij een Nederlandstalige handleiding. Die handleiding ziet er nogal 'Spartaans' uit maar de uitleg die wordt gegeven is op zichzelf duidelijk.

De onderdelen

In 'Sparen en Betalen' kunnen de inkomsten en uitgaven worden bijgehouden, maar door een selectie toe te passen kan ook worden nagegaan waar het geld is 'gebleven'. Verder wordt de helpende hand geboden om een planning te maken voor vast terugkerende lasten.
'Verzamelen en opbergen' bestaat uit een kleine database, waarin bijvoorbeeld de grammofoonplaten of boeken kunnen worden verzameld. De capaciteit is beperkt tot maximaal vier archieven.
Het derde onderdeel is 'Mensen en Tijd', een soort elektronische agenda en kaartenbak. Toepassingen: het aanleggen van een ledenlijst, telefoonklapper, afsprakenkalender en een klein tekstverwerkertje voor korte notities.
Een vreemd geval is 'De Speeldoos'. 'U kunt er allicht een saaie dag mee opvrolijken door een aantal computers tegelijk een melodietje te laten spelen', aldus de handleiding. Tja... Met dit programmaatje zijn inderdaad melodietjes te maken via een eenvoudige notatie, maar wie wordt vrolijk van dat PC-gepiep? Overbodig en ook niet echt aardig.

De kwaliteit

Datax is het eerste programma dat door de heer Cannegieter op de markt is gebracht. En zoals we weten is alle begin moeilijk. Om met het positieve te beginnen: er is veel moeite gedaan om het programma uiterst gebruiksvriendelijk te maken. Dat is gelukt, maar het is daardoor ook enigszins omslachtig geworden. Er moet wel erg vaak op een toets worden gedrukt. De toepassingen zijn over het algemeen aardig en nuttig, maar ze zijn - meestal uitgebreider - ook op bulletinboards te vinden. Juist voor de kopers van kleine programma's in de 'huishoudsfeer' is het belangrijk dat het allemaal wat plezierig oogt. Aan dat laatste criterium voldoet Datax absoluut niet, ik vind dat het er vrij gruwelijk uit ziet. Wil dit programma (op den duur) echt een kans op de markt maken dan moet aan dat facet veel meer aandacht worden besteed.

Conclusie

Op dit moment is Datax een aardig geheel, maar ook niet meer. Honderd procent foutvrij is het niet, wie een fout maakt loopt het risico dat een mededeling over een 'error' op het scherm verschijnt. De uitvoering moet aantrekkelijker worden. Het zou gekocht kunnen worden door mensen die een Nederlandstalig programma zoeken voor huiselijke toepassingen, maar dan moet de prijs m.i. flink omlaag.

Berend Harmens

Produktinformatie

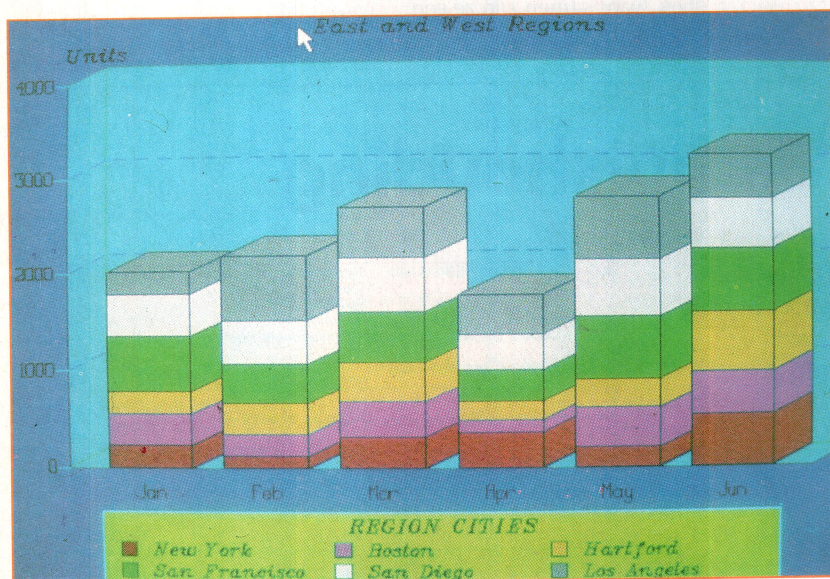
Datax
voor de IBM PC en klonen, alle schermen, minimaal 1 diskdrive

Gebruiksrecht:
f 100,-, te storten op girorekening 1323310 t.n.v. M. Cannegieter, onder vermelding van de gewenste naam- en plaatsaanduiding van de gebruiker.

SuperCalc 5

Prijsbewust alternatief voor Lotus 1-2-3

In de wereld van de spreadsheets vormt Lotus 1-2-3 dé standaard en dat zal voorlopig ook wel zo blijven. Vooral in de kantooromgeving is men nogal huiverig voor de overstap naar andere, goedkopere software. SuperCalc dient zich door een sterk verlaagde prijs aan als alternatief voor de marktleider, volgens een opmerkelijk concept: een Engelstalig programma met een Nederlandse handleiding.

Gerda Hendriks

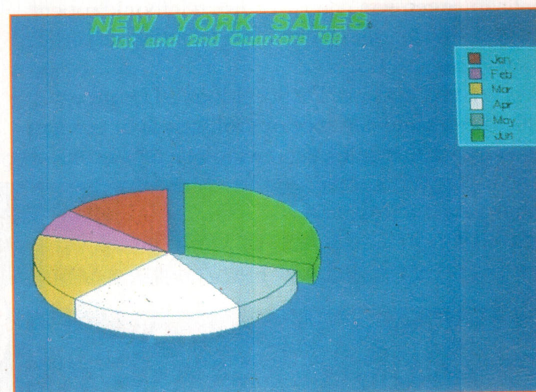
Het goed verzorgde pakket bestaat uit diskettes in de bekende twee formaten, een ringband voor de naslaghandleiding en drie boekjes. De boekbinder was in dit geval wat slordig geweest, waardoor de documentatie onbedoeld alleen nog losbladig is te gebruiken. Hopelijk is dat een exemplarisch foutje. Het doet wat vreemd aan dat de wijzigingen van deze versie van SuperCalc niet in alle meegeleverde boekwerken zijn opgenomen, maar in een extra aan vulling. De beginner heeft het meest aan de 'Naslaghandleiding'. Hierin wordt een algemeen overzicht van het programma gegeven. Het is de bedoeling om dit boekje hoofdstuk voor hoofdstuk door te werken, om zo het programma te leren kennen. Het boekje 'SuperCalc in een notedop' is bedoeld om snel met het programma te kunnen werken. Het is duidelijk geschreven, al is er hier en daar kennelijk wel wat gemakzuchtig uit de Engelstalige handleiding geput. In de 'Naslaghandleiding, worden alle opdrachten, opties en voorzieningen uitvoeriger behandeld, met veel aandacht voor de geavanceerde toepassingen. Handig om snel iets op te zoeken is het 'Beknopt overzicht', dat onder meer een beeld geeft van alle opdrachten, de menuboom, de functie van de toetsen en toetscombinaties en de macro's.

Installatie

SuperCalc is niet beveiligd en kan dus gewoon worden gekopieerd. Het installeren op de harde schijf bestaat uit het kopiëren van alle diskettes naar een directory. Dat is simpel, maar het heeft ook een nadeel. Er wordt zo onnodig veel ruimte op de harde schijf in beslag genomen. In veel gevallen zullen de standaardinstellingen voor beeldscherm en printer nog via menu-opdrachten moeten worden aangepast. Het is mogelijk om SuperCalc in een netwerk te gebruiken. De installatie geeft op zichzelf geen problemen.
Op het scherm wordt veel informatie gegeven die betrekking heeft op het werkblad. Onder in het werkbladvenster worden hiervoor vier regels benut: het dialoogvenster. Gegevens die onder meer worden getoond zijn de naam van het bestand, de inhoud van de geactiveerde cel en het type gegevens, de kolombreedte, grootte van het werkblad, hulpberichten, het geactiveerde menu, maar hier moeten ook opdrachten worden ingevoerd. Het is allemaal bijzonder nuttig, maar wel wat teveel van het goede. Het geheel wordt zo wat rommelig, te meer omdat veel van deze gegevens steeds wisselen bij de bewerkingen.

Het menu

SuperCalc werkt evenals Lotus 1-2-3 met een slashmenu. Het is vrij uitgebreid, wat blijkt uit de twintig pagina's tellende menuboom. Bij zo'n overvloed aan mogelijkheden valt natuurlijk de vraag te stellen wie die allemaal zal gebruiken. In ieder geval is het programma ruim voorzien. SuperCalc maakt het de kenner van Lotus 1-2-3 erg gemakkelijk. Het menu biedt de mogelijkheid met een verkorte versie van het Lotus-menu te werken. Maar wie het onderste uit de kan wil halen doet zichzelf daarmee eigenlijk tekort, omdat dan slechts een deel van de mogelijkheden wordt benut. Daarnaast kent het programma nog een aantal toetsopdrachten.

Hiervoor worden de functie- en pijltoetsen gebruikt, verder worden opdrachten gegeven via toetscombinaties. Alles bij elkaar gaat het om ruim honderd verschillende opdrachten, waarbij dan nog een royale hoeveelheid opties komt. Op zichzelf ligt hier zeker de kracht van deze spreadsheet, maar het komt de gebruikersvriendelijkheid niet ten goede. Het is soms een heel gezoek naar de juiste opdracht en optie. Het Lotus-menu is aanzienlijk compacter en de opdrachten zijn veel meer gegroepeerd, waardoor de structuur beter is te begrijpen.

Formules, functies en macro's

SuperCalc beschikt over een groot aantal formules en functies om gegevens te evalueren. Die begrippen formules en functies worden vaak wat verwarrend gebruikt. Dit programma verstaat onder een formule een serie bewerkingstekens, waarden en celverwijzingen, die samen een algebraïsche uitdrukking vormen. De uitkomst wordt in de betreffende cel geplaatst. De functies van SuperCalc bestaan uit ingebouwde formules, waarmee geavanceerde berekeningen worden uitgevoerd. Functies kunnen worden gebruikt om berekeningen efficiënter uit te voeren. Andere functies maken berekeningen mogelijk waarvoor de beschikbare bewerkingstekens niet toereikend zijn. Een functie kan zelfstandig worden gebruikt of in combinatie met andere functies. Ze zijn in een aantal categorieën in te delen, zoals logische, financiële, datum-, statistische en rekenkundige functies. Wat het aantal formules en functies betreft doet SuperCalc beslist niet onder voor Lotus 1-2-3. De snelheid waarmee berekeningen worden uitgevoerd vallen echter wat tegen, zeker bij een groot bestand. Daarmee hebben de makers van het programma trouwens al rekening gehouden door de mogelijkheid van minimale herberekening te bieden, waarmee de snelheid wordt verhoogd. Via macro's kunnen veel voorkomende bewerkingen snel en nauwkeurig worden uitgevoerd. Ze kunnen in een werkblad worden opgeslagen, maar ook als een afzonderlijk bestand. Hierdoor is het mogelijk om er vanuit ieder werkblad gebruik van te maken. Verder kunnen met macro's bepaalde modellen worden gemaakt, waardoor gebruikers zonder enige kennis van SuperCalc toch met het programma kunnen werken.

Grafieken

De grafische mogelijkheden van SuperCalc zijn goed. Op eenvoudige wijze kan een grafiek worden gemaakt van een reeks getallen. Van de vele mogelijkheden zullen de staaf-, cirkel- en vlakdiagrammen ('plat' of met 'diepte') het meest gebruikt worden. Het spreekt voor zichzelf dat de uiteindelijke kwaliteit van een grafiek wordt bepaald door de hardware. Met een matrixprinter is de beloofde 'drukwerkkwaliteit' niet haalbaar. Ook de verschillende lettersoorten, (schaduw)lijnen, kaders en rasters komen met zo'n minimale uitrusting niet echt uit de verf.

Uitwisselbaarheid

In Lotus 1-2-3 gemaakte bestanden kunnen vrij eenvoudig in SuperCalc worden geladen, bewerkt

Type	Qty	Yr	Wine	Bin	Ready	Value	Tot Val
Bord	1	81	Margaux	3	91	45	45
Bord	6	82	Leoville Las Cases	5	89	65	390
Bord	1	61	Brane Cantenac	45	85	89	89
Burg	1	76	Musigny, de Vogue	30	83	100	100
Cab	3	78	Mondavi Reserve Cab	2	82	22	66
Cab	1	74	Beaulieu Latour Cab Split	5	79	46	46
Cab	3	80	Felton Empire Hallcrest C	8	87	20	60
Cab	1	41	Sebastiani Cabernet	8	73	102	102
Chard	4	82	Stony Hill Chard	5	91	18	72
Chard	3	79	Chateau St. Jean Chard, M	7	88	20	60
Chard	1	78	Mirassou Chard	7	84	27	27
Chmpg	2	71	Dom Perignon Champagne	10	80	71	142
Chmpg	2	72	Korbel	30	80	20	40
Ital	1	73	Conterno Barolo	10	79	15	15
Ital	2	78	Villero Barolo	10	80	25	50
PNoir	2	78	Martini Pinot Noir	11	77	20	40

TotalValue = $1,774 54 Bottles

Use <Arrow> or <Spacebar> to move cursor, then press <Return>

Add Change Delete Extract Sort View Quit

MENU Add a new wine to the cellar

en opgeslagen. De meeste formules en functies blijven bruikbaar. Maar dat geldt niet voor alle macro's. Worden menu-opdrachten in een macro verwerkt, dan loopt Supercalc al gauw op de klippen. De oorzaak zit in de opzet van de menu's bij beide programma's, die wezenlijk verschilt. Met alleen met de macro's kunnen problemen ontstaan, ook de opmaak van een Lotus-bestand kan in SuperCalc verschillen. Het leidt niet tot onoverkomelijke problemen, maar is wel lastig.

In SuperCalc kunnen werkbladen aan elkaar worden gekoppeld. Dat biedt de mogelijkheid meerdere werkbladen gelijktijdig in het computergeheugen te laden, op het beeldscherm te bekijken en te bewerken. Gegevens kunnen zo rechtstreeks tussen werkbladen worden uitgewisseld. Dit is vooral nuttig bij werkbladen met verwante gegevens.

Het programma kan ook als database worden gebruikt. Het is mogelijk om gegevens te zoeken, lijsten samen te stellen, statistische bewerkingen uit te voeren, cijfermatige ontwikkelingen te analyseren en gegevens te wissen. Deze toepassing is uiteraard niet zo uitgebreid als in een databaseprogramma, maar leent zich wel voor het verwerken van kleinere gegevensbestanden.

Conclusie

SuperCalc lijkt een goed alternatief te zijn voor Lotus 1-2-3, zeker voor iemand die voor het eerst kennismaakt met een spreadsheet. In vergelijking met de concurrentie is vooral de prijs aantrekkelijk. Aan de gebruiksvriendelijkheid kan nog wel wat worden verbeterd. Een beter gestructureerde handleiding zou hier al aardig aan bijdragen. Het programma is niet voor honderd procent compatibel met Lotus 1-2-3. Er kunnen problemen ontstaan bij het gebruik van macro's, verder zijn verschillen mogelijk in de lay-out. De koppeling in het menu naar Lotus 1-2-3 is wat overdreven, omdat het niet echt bijdraagt aan het sneller leren werken met SuperCalc. Gebruikers van Lotus zullen niet snel overstappen naar deze spreadsheet, of het zou moeten zijn vanwege de betere grafische voorzieningen. Want die zijn - zeker voor een spreadsheet - beslist goed te noemen.

Produktinformatie:

SuperCalc versie 5
Minimale configuratie: een PC met minimaal 512 Kb RAM-geheugen (640 Kb aanbevolen), harddisk en diskdrive,
MS-DOS vanaf 3.0 of OS/2 in de real-mode.
SuperCalc is in verschillende netwerken te gebruiken, zoals IBM PC Network, IBM Toking Ring Network, 3 COM 3 plus, Novell Advanced Netware, Banyan en AT&T STARLAN

Adviesprijs: ƒ 472,82 inclusief BTW
Leverancier:
Computer Associates
Products Nederland BV
Postbus 577
3430 AN Nieuwegein
Telefoon 03402-48345

“tweedehands??? dat is gewoon een gebruikte nieuwe!!”

GEBRUIKTE PC's VANAF FL 695,- INKL. BTW

“PC-Oké pc, prima tweedehandsje” : citaat uit PCM's grote aankooptest 12/89

“Uitblinker in efficiëntie: PC-Oké” : citaat uit PCM's grote aankooptest 01/'90

PC-Oké verkoopt zorgvuldig gebruikte hardware in prima conditie. Grondig gecontroleerd en met een tip-top garantie. Eigenlijk is PC-Oké een permanente PC-beurs. Maar dan wèl een, waar je zonder problemen het hele jaar door terecht kan.

GROEP 92 INFORMATIE

pc-oké

GEBRUIKTE COMPUTERS

Utrechtsestraat 30. 1017 VN Amsterdam tel.020-623 27 04/623 27 05-fax.020-622 73 14

FST Whisper: stilte op de werkplek

Vrijwel iedere PC is voorzien van een ventilator. Op zichzelf een nuttige voorziening, maar vaak ook een bron van - meestal onnodige - geluidsoverlast. De capaciteit van de ventilator is afgestemd op de zwaarst mogelijke belasting. Het ding blaast daarom altijd uit volle borst, ook als het niet nodig is. De FST Whisper is een elektronische bouwsteen waarmee de snelheid van de ventilator naar behoefte kan worden geregeld.

Hans Hockx

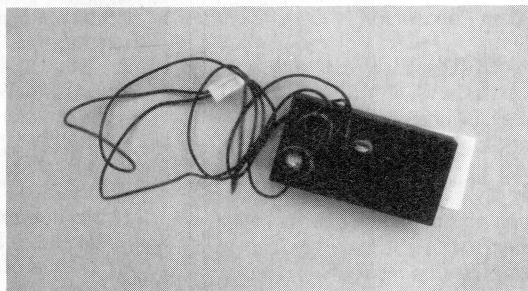
De Whisper bestaat uit niet meer dan een zwart kunststof blokje. Het zorgt er voor dat de ventilator harder gaat draaien naarmate de temperatuur in de computer stijgt. Een sensor registreert de temperatuurschommelingen en zorgt voor de traploze regeling van de ventilator. Bij het aanzetten van de PC zal de ventilator eerst enkele seconden op volle snelheid draaien. Daarna wordt het toerental teruggebracht tot het niveau dat bij de inbouw werd ingesteld. De Whisper kent tevens een beveiliging tegen doorbranden. Als dat gebeurt zal de ventilator op volle snelheid gaan draaien, waardoor oververhitting door een defect in de Whisper daarmee nagenoeg uitgesloten is.

Inbouw

De documentatie van de Whisper is erg beknopt en blijft beperkt tot een beschrijving van de achttien noodzakelijke stappen voor het inbouwen in de voeding. Voor iemand met een technische knobbel zal dit weinig problemen opleveren. Minder begaafde techneuten kunnen echter op verrassingen stuiten. Dankzij de modulaire opbouw van de PC is het uitbouwen van de voeding geen probleem. Na het openen van de voeding zien we de ventilator, een printplaatje met gemengde elektronica en een hele bundel draden.
De ventilator krijgt zijn stroom via twee draadjes die met een gestandaardiseerde connector zijn aangesloten op de printplaat van de voeding. Deze connector moet worden losgemaakt en vervolgens op de Whisper worden geplaatst. De draadjes die uit de Whisper komen worden daarna aangesloten op de print. Alvorens de hele handel weer in elkaar te zetten moet eerst de draaisnelheid van de ventilator worden ingesteld. Hiervoor moet de PC met geopende voeding op het lichtnet worden aagesloten. Oppassen dus!

Probleempjes

Na het aansluiten van de voedingskabel en het inschakelen van de PC werd er een aanslag gepleegd op mijn gemoedsrust. Er gebeurde... niets! De ventilator draaide niet, de harde schijf gaf geen kik en ook de opstartcyclus van de PC liet op zich wachten. Zonder Whisper waren er echter geen problemen. Gelukkig bracht een technische vriend uitkomst door mij te vertellen dat ventilator, harde

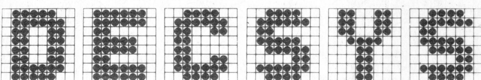
schijf en andee zaken afhankelijk zijn van 12 Volt gelijkstroom en dat de polariteit van alle componenten gelijk moet zijn. Bij de inbouw was me opgevallen dat de draden van de Whisper 'andersom' in de connector staken (rood en zwart verwisseld). Om de polariteit om te draaien heb ik de connector 'verkeerd om' op de print van de voeding geplaatst (een wankele constructie). Daarna werkte alles naar behoren. Het tweede probleem betrof de bevestiging van de Whisper in de voeding. Daarvoor kwamen slechts twee plaatsen in aanmerking. Eén daarvan zat vlak bij de openingen waardoor (relatief koele) lucht de voeding binnenkomt. Die plaats leek mij minder geschikt. De mogelijkheid die overbleef was het ophangen van de Whisper aan de kap van de voeding. Daarbij bleek de aansluiting van de ventilator op de Whisper gemakkelijk los te schieten. Een stukje isolatietape was nodig om een storingvrije aansluiting te garanderen.

Conclusie

Eenmaal gemonteerd doet de Whisper het prima. Bij het oplopen van de temperatuur gaat de ventilator geleidelijk sneller draaien, wat ik met behulp van een föhn heb kunnen controleren. Tijdens het normale gebruik van mijn PC, die niet is beladen met insteekkaarten en andere hitte producerende toevoegingen, werd het toerental van de ventilator slechts weinig verhoogd. Het geluidsniveau van de PC daalde spectaculair. Iets dat iedereen zal weten te waarderen. De installatie verliep echter niet vlekkeloos. Ik weet niet of het probleem met de bedrading is terug te voeren op een produktiefout of op verschillen tussen diverse types voedingen. In het eerste geval moet FST de eindcontrole verbeteren. Anders is een uitgebreidere documentatie dringend gewenst.

Produktinformatie:

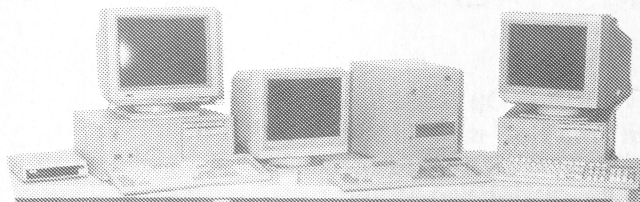
FST Whisper
Prijs: *f* 118,50 inclusief BTW
Producent:
Future Systems Technology BV
's Gravenlandseweg 46e
2671 JP Naaldwijk
Telefoon 01740-31861

Het beste adres in het hart van Nederland

Computer Shop

Culemborg

Het komplete programma van Decsys Computershop wordt geleverd inclusief een ervaring van meer dan 10 jaar, een ervaring die u merkt in advies, service en scherpe prijzen. U kunt ook bij ons terecht voor copiers, faxen, telefooninstallaties, software, spelletjes (ook Nintendo) en voor alle computersupplies. Wij leveren ook de merken IBM, NEC en Panasonic.

Onze sterke pluspunten:

+ wij nemen de tijd voor u;
+ wij vergoeden uw reiskosten als u bij ons iets koopt;
+ wij installeren systemen gratis op het door u gewenste adres (de eerste 50 gereden kilometers zijn gratis);
+ wij geven een vol jaar garantie;
+ niet goed, geld terug, mits binnen acht dagen en onbeschadigd (n.v.t. op software of speciale hardware);
+ voor een jaar lang on-site service rekenen wij slechts ƒ 250,- + 4% van de aanschafwaarde;
+ u kunt altijd onze help-desk bellen.

Waar computers deksels goed zijn

Irenestraat 2 - 4101 JV Culemborg
Tel.: 03450 - 19376 Fax: 03450 - 21607

Bel voor onze komplete prijslijst

Computers

- 486-33Mhz, 4Mb, 1.2Mb, 80Mb(17ms), VGA-1Mb	**ƒ 4.195,-**
- 386-40Mhz, 4Mb, 1.2Mb, 80Mb(17ms), VGA-1Mb	**ƒ 3.275,-**
- 386SX-20Mhz, 1Mb, 1.2Mb, 40Mb (28ms), VGA-512Kb	**ƒ 1.765,-**
- 386SX-16Mhz, 1Mb, 1.2Mb, 40Mb (28ms), VGA-512Kb	**ƒ 1.665,-**
- 286-20Mhz, 1Mb, 1.2Mb, 40 Mb(28ms), VGA-256Kb	**ƒ 1.295,-**

Super-VGA (1024x768):

- S-VGA, Tseng ET 4000, VESA, 1Mb	**ƒ 295,-**
- S-VGA, Tseng ET4000, 1Mb	**ƒ 250,-**
- S-VGA, Trident, 512Kb	**ƒ 145,-**
- VGA, OAK, 256Kb	**ƒ 99,-**
- VGA monochroom monitor	**ƒ 275,-**
- S-VGA kleurenmonitor, 1024x768, 0,28mm	**ƒ 795,-**
- S-VGA non-interlaced, 1024x768, 0,31mm	**ƒ 795,-**

ZOOM modems (USA) incl. software:

- 9600/12000 baud met V42b tot 38400, extern	**ƒ 1.145,-**
- 2400 baud, met V42b tot 9600, extern	**ƒ 445,-**
- 2400 baud, intern	**ƒ 189,-**

Ombouw van uw computer (met garantie):

- tot 486-33Mhz, 4Mb **ƒ 2.825,-** tot 386SX-20Mhz, 2Mb	**ƒ 815,-**
- tot 386-33Mhz, 4Mb **ƒ 1.750,-** tot 286-20Mhz, 1Mb	**ƒ 430,-**

Diversen		Hard-disk	
16 bits netwerkkaart	**ƒ 275,-**	Maxtor 80Mb,17ms, IDE	**ƒ 755,-**
SIMM 1Mb*9-80	**117,-**	Maxtor 120Mb,15ms, IDE	**975,-**
HP Deskjet 500	**1.095,-**	Maxtor 210Mb,15ms, IDE	**1.755,-**
Sound blaster comp	**350,-**	Magtron 400Mb,14ms,SCSI	**2.875,-**
Gewoon papierfax	**4.750,-**	Magtron 760Mb,14ms,SCSI	**3.775,-**
Alle SIERRA games	**135,-**	Magtron1.2Gb,14ms,SCSI	**4.835,-**

Alle prijzen excl. B.T.W.

Dealers zijn welkom

Wilt u 1991 prettig afronden?
Wilt u een vlotte start in 1992?

Maak dan gebruik van ons kortingsaanbod van maar liefst **50%** op programma's 1991

- SDU Salarisprogramma

Met behulp van dit programma bent u in staat op eenvoudige en snelle wijze een loonadministratie te voeren. Het programma is in twee uitvoeringen verkrijgbaar. Naast de basisuitvoering die toegespitst is op de administratie voor één werkgever, nu ook voor het beheer van (ruim) 250 werkgevers.

- SDU Netto-bruto-netto-programma

Met dit programma rekent u snel van brutoloon naar een nettoloon, maar ook van een nettoloon naar een brutoloon.

- SDU Reiskostenprogramma

Dit programma berekent voor u nauwkeurig de belaste en onbelaste vergoedingen (voor de loonbelasting) van het woon-werkverkeer. Een koppeling met het SDU Netto-bruto-netto-programma geeft u een compleet beeld van elke gewenste berekening.

UITGEVERIJ
PLANTIJNSTRAAT

Hoe te bestellen
* tel. 070 - 3789880
* fax. 070 -3475778
* antwoordnr. 125
2501 XD Den Haag
* bij de boekhandel

SDU programma's: daar kun je op rekenen! Ook in 1992!

Bel voor meer informatie: Sdu Uitgeverij Plantijnstraat, afd. Software
tel. 070 - 3789432 b.g.g. 3789635

Laplink kopieert alles naar alles

Ad den Ouden

Het gebruik van draagbare computers neemt een grote vlucht. Veel mensen gebruiken een tekstverwerker of een spreadsheet op hun laptop, waarvan de resultaten later meestal verder worden verwerkt op een bestaand PC-systeem. Je schrijft de gegevens weg naar een diskette en stopt dat schijfje dan in de PC. Maar er is ook een elegantere en handiger oplossing voor die uitwisseling.

Het programma Laplink is bedoeld om gegevens van de ene PC naar een andere te kopiëren. Zoals de naam al zegt wordt daarbij vooral gedacht aan de bezitters van een laptop. Ik bezit niet zo'n draagbare computer, maar heb wel meerdere PC's. Het komt regelmatig voor dat bestanden van een PC op de andere ontbreken. Met Laplink kan ik nu in een handomdraai de files overbrengen zonder op zoek te hoeven gaan naar diskettes. Hoe komt het toch dat je nooit iets van een diskette durft weg te gooien, en er dus bakken vol van hebt, maar nooit ongebruikte?
Doordat werkelijke standaards ontbreken is er natuurlijk behoefte aan een produkt als Laplink. Het copycommando is te beperkt om meerdere directory's te te kopiëren, terwijl de backup- en restorecommando's je altijd in de steek laten. Dat komt doordat er verschillende versies van PC- en MS-DOS bestaan, waarvan je zelden de backup- en restorecommando's door elkaar kunt gebruiken. Dan heb ik het nog niet gehad over de problemen die kunnen ontstaan door het gebruik van verschillende formaten diskettes. Natuurlijk bestaan er mooie programma's zoals PC-Tools of Norton Commander, maar die moeten dan wel op beide systemen aanwezig zijn.

Uitvoering

Met Laplink is het mogelijk om gegevens van de ene naar de andere machine te kopiëren, zonder dat je iets te maken hebt met disketteformaten of DOS-versies. Het programma wordt zoals het hoort geleverd op zowel 3,5 als 5,25 inch diskette. In het doosje bevindt zich een forse kabel met drie connectors aan elk eind: voor de printerpoort, de seriële uitgang in 25-pins uitvoering en de 9-pins seriële poort. De handleiding is Engelstalig, maar ik heb er voor de start nauwelijk gebruik van hoeven te maken. Langer dan vijf minuten studie was niet nodig.
De kabel wordt aangesloten op de parallelle of seriële poorten van de machines, daarna wordt op beide machines het programma gestart. Er moet dan nog worden aangegeven om welk type verbinding het gaat en op welke manier wat wordt gekopieerd. Vóór je het weet is het kopiëren van alle gegevens begonnen. Zelfs zonder het boek te raadplegen is het me niet gelukt om gegevens door een verkeerd commando kwijt te raken. De snelheid van kopiëren ligt hoger dan bij gebruik van diskettes en alles verloopt verder automatisch. Alle handelingen die nodig zijn kunnen op elk van de twee machines worden uitgevoerd. Via een gedeeld scherm zie je zowel de directory's van de eigen machine als van de andere machine. Het werkt bijzonder aardig.

Mogelijkheden

Laplink kent een aantal bijzondere mogelijkheden. Om die te kunnen gebruiken moet vanzelfsprekend wel de handleiding worden bestudeerd. Zo kunnen bijvoorbeeld alleen files worden gekopieerd die veranderd zijn, bestanden die op beide systemen aanwezig zijn of files die na een bepaalde datum zijn gewijzigd of aangemaakt. Een andere mogelijkheid is het kopiëen van verborgen files. Dat is een uitkomst omdat er 'flauwe' programma's met verborgen files zijn, die zich met gebruik van diskettes moeilijk laten kopiëren. Met Laplink is dit een kleinigheid. Als het niet mogelijk is om het programma op één van de beide machines te laden (bijvoorbeeld doordat een diskdrive ontbreekt) dan kan het remote (op afstand) worden geïnstalleerd. Een andere optie is het installeren van een meegeleverde devicedriver, waardoor het programma altijd toegang heeft tot dat systeem. Op deze manier kunnen ook de printers van het andere systeem worden gebruikt.

Conclusie

Laplink is een heel handig programma. Natuurlijk is het geschikt voor laptop gebruikers, maar het mag evenmin ontbreken in de koffer van elke serviceman of -vrouw. Het programma zorgt met een zeer hoge snelheid voor het kopiëren alle gegevens tussen systemen zonder dat je iets te maken hebt met verschillen in DOS-versie of disketteformaat. Zelfs met stokoude PC's werkt het.

Produktinformatie

Laplink 3.0
voor IBM PC XT, AT, PS/2 en compatibele computers
MS-DOS of PC-DOS 2.11 of hoger
256 Kb vrij geheugen vereist
Adviesprijs: ƒ 379,20 inclusief BTW
Leverancier:
Kenfil Distribution
Postbus 2158
1180 ED Amstelveen
Telefoon 020-6478575

Met uw PC de lucht in

Packetradio is een boeiende 'zijtak'

De PC biedt meer mogelijkheden dan mensen vaak denken. U kunt er bijvoorbeeld de lucht mee in. Dat klinkt wat Van Speyck-achtig, maar zo letterlijk is het niet bedoeld. Packetradio is een boeiende zijtak van de PC-hobby, met radiokanalen als 'transportmiddel'.

Gert Smits

Wat is packetradio? In het kort komt het hier op neer: het leggen van verbindingen tussen computers via een radiokanaal. Dat gebeurt door het via de ether uitzenden en ontvangen van pakketjes data-informatie. Tussen de PC en de benodigde zend-ontvanger wordt een datacontroller geplaatst die de data (gegevens) uit de computer codeert in laagfrequent toontjes en de toontjes als ontvangende partij ook weer kan decoderen, dus omzetten in bruikbare gegevens.
Het is ongeveer vergelijkbaar met een modem, waarbij 'piepjes' over de telefoonlijn worden gezonden, die daarna nog moeten worden vertaald. Het resultaat is dan zichtbaar op uw computerscherm en het bestand wordt opgeslagen op (hard)disk. Packetradio kent net als de bekendere vorm van datacommunicatie netwerkfaciliteiten, up- en downloaden (verzenden en ontvangen van bestanden), al dan niet gecombineerd met chatten, mailboxfaciliteit en automatische hertransmissie bij (ether)storingen, om data foutloos over te sturen.

Packet contra Fido?

Packetradio is zeker geen concurrent van het 'aardse' Fidonet en andere bulletinboardsystemen. Het leidt een eigen leven. Met (telefoon)modems zijn hogere datasnelheden mogelijk: dat gaat van 1200 tot 9600 bps en hoger. Als u veel wilt up- en downloaden dan neemt u gegarandeerd de modem-oplossing! Ik kan uit ervaring spreken. Maar toch... packet is anders, en 'snelheid' alleen is niet altijd het meest interessante item.

Onder de 14.000 gelicentieerde radiozendamateurs in ons land zijn er velen, ook binnen de HCC, die er naast hun computerhobby ook nog een zendhobby op na houden. Die beide hobby's kunnen heel goed aan elkaar worden geknoopt.

De voorwaarden

Wat komt er allemaal voor kijken en welke voorwaarden gelden daarbij? Om een amateurzender te mogen bezitten is een machtiging van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat vereist. We hebben het nu even niet over de 'bakkies', die actief zijn op de 27 Mhz.
Voor packetradio zijn bepaalde radiokanalen in gebruik op de amateurbanden: 144-146, 430-440, 1240-1300 Mhz en amateurbanden op de kortegolf. Grotere afstanden zijn op de hogere frequenties vanwege de reikwijdte niet zonder meeer te overbruggen. Denk bijvoorbeeld aan het bereik van een TV-zender, daarvoor geldt hetzelfde. Om die grotere afstanden dan toch te kunnen halen wordt gebruik gemaakt van nodes (intelligente relaisstations met een aparte machtiging). Hiervoor is een amateur 'back-bone' radionetwerk opgezet met uitlopers naar het buitenland.
Er zijn nog meer frequenties voor amateurradio. Ook op de kortegolf wordt met packet geëxperimenteerd, zij het dan met wat lagere snelheden.

Verbindingen leggen

De manier waarop met een modem contact wordt gelegd met een bulletinboard is goed te vergelijken met packetradio. Ook in dit geval wordt gebruik gemaakt van een communicatieprogramma, is er een inlogprocedure en behoren onder meer mail, up- en downloaden tot de mogelijkheden.
Er bestaat wereldwijd een standaard voor de communicatie tussen zendamateurs: Packet AX.25 ('Amateur' X.25), het Amateur Link-Layer Protocol versie 2.0. Dat is een afgeleide van de CCITT X.25 standaard. Eind jaren zeventig zijn daarmee in de Verenigde Staten en Canada experimenten gestart en sinds enkele jaren wordt het door PTT-administraties in veel landen toegelaten.
Er zijn verschillende softwarepakketten in omloop voor packetradio, waaronder NETPC software. Daarmee kan een EGA-scherm worden gebruikt waarbij de kleuren, al of niet gecombineerd met vensters, hun eigen betekenis hebben in de packetstatus. Er kunnen met FTP (file transfer protocol) directories van een tegenstation worden uitgelezen worden, met de mogelijkheid van up- en/of downloaden van een file. Ook kan de 'online' status van de te verzenden of te ontvangen datapakketjes in in een apart overlayscherm bekeken worden. Een kleurenscherm is overigens geen absolute vereiste, maar is wel gemakkelijk.

Een andere interessante mogelijkheid biedt Telnet, waarbij een direct contact tussen computergebruikers wordt gelegd via het toetsenbord. Tegelijk van FTP en Telnet gebruik maken kan ook in de praktijk, dus zowel uploaden als contact leggen. Wel kan het voorkomen dat het proces wat trager verloopt als het betreffende radiokanaal druk wordt gebruikt door meerdere packetstations... Maar ja, het blijft vrije tijd.
Het datatransport wordt gecontroleerd. Als de bestanden voor een deel opnieuw moeten worden uitgezonden, bijvoorbeeld vanwege een etherstoring, dan is dat op het scherm te volgen.
Grappig is de mogelijkheid om op afstand in de PC van het tegenstation files of directory's aan te maken of te verwijderen. Vanzelfsprekend moet de eigenaar van het betrokken tegenstation dat dan wel toestaan.
Via packetradio is een automatische mailbox-faciliteit mogelijk, maar een packetstation kan ook als relaisstation (repeater) werken. Het is nog maar een kleine greep uit de vele mogelijkheden.

Datasnelheden:

De datasnelheid tussen de radiopoort van de datacontroller en de zend-ontvanger (laagfrequent via microfooningang en luidsprekeruitgang met FSK modulatie) ligt voor de VHF/UHF-band op 1200 Baud. In de Verenigde Staten zijn hogere snelheden mogelijk. Er lopen in ons land wel proeven met hogere snelheden, via het zogeheten NRT/ROM netwerk (tot 4800 bps). De snelheid tussen de datacontroller en en de RS232 seriële poort van de PC is instelbaar van 1200 - 9600 bps, zeker bij fabrieksapparatuur.

Voorwaarden en middelen

Zoals al eerder is aangegeven is voor deze boeiende hobby een zendmachtiging nodig, die wordt afgegeven door de Hoofddirectie Telecommunicatie en Post van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (directie operationele zaken). De examens hiervoor worden tweemaal per jaar in het midden van het land afgenomen. Meer informatie hierover is te vragen bij: HDTP amateurzaken, Groningen (telefoon 050 -222270).

Ook bij de radioamateurverenigingen VERON (telefoon 085-426760) en de VRZA (03200-51588) wordt alle nodige informatie gegeven over het verplichte amateur-radiozendexamen en de cursussen. Beide amateurvereningen organiseren van tijd tot tijd evenementen, waarbij packetradio wordt gedemonstreerd en waar meestal ook de eerder genoemde Hoofddirectie van het ministerie met een stand aanwezig is. Zendontvangers worden compleet gebruiksklaar verkocht, maar zijn ook zelf te bouwen. Dat is overigens alleen mogelijk voor machtiginghouders. Verder is dan een terminal node controller (datacontroller) nodig, die door de vakhandel worden aangeboden. Via de amateurverenigingen worden bouwpakketten en beschrijvingen verkocht. De terminal waarmee wordt gewerkt - bijvoorbeeld een PC - moet voorzien zijn van een RS232 poort. Voor amateur-software kunt u zowel bij de vakhandelt terecht als in amateurkringen.

Niet alleen techneuten!

Packetradio is niet alleen voer voor techneuten, die altijd wel een soldeerbout warm hebben liggen. Er zijn legio mensen die zich alleen als 'gebruiker' opstellen en kant en klare apparatuur kopen, of zich maar heel beperkt aan zelfbouw wagen. Er ligt een breed aanbod aan aan zend-ontvangers en andere apparatuur op u te wachten!

Call Sign

Voor de mensen die nu al actief bezig zijn met packetradio: het call sign van Gert Smits is PAOTCD, zijn packetadres is IP 44.137.0.93 en wordt voor Nederland door PAOGRI uitgegeven.

Play by mail: iets heel anders

Adventures spelen per post

Met de zenuwen gierend in de keel stuur je een woestijnleger op verkenning uit naar nog onontdekte gebieden. Ben jij de eerste die het gebied kan claimen of was een ander je voor? Zulke spanningen kun je ondervinden als je meedoet met Play by mail, spelen via de post dus.

Paul Hartmann: "Het is verslavend"

Robert Schouten

PBM Express is een bedrijf dat gespecialiseerd is in het organiseren van adventure-competities. Er zijn spelletjes beschikbaar in verschillende soorten. Houd je van science fiction dan lijkt een spel als StarQuest een goede keuze. Voor de meer klassiek geschoolden is de Romeinse adventure Gladius et Pilum een leuk alternatief.

De oprichter van de PBM Express in Nederland is Paul Hartmann. We vroegen hem naar het hoe en het waarom, maar namen natuurlijk ook de proef op de som.

De start

Paul Hartmann was in het verleden al een play by mail speler. Maar omdat Nederland die vorm van spelen toen nog niet kende was hij daarvoor aangewezen op Engeland. 'De lange wachttijden door het verzenden van je oplossing naar Engeland en het betalen in Engelse Ponden werden een steeds groter probleem. Daarom ben ik met een vriend in 1986 zelf met zoiets begonnen, Phantasia Arena. In januari 1989 begon ik voor mijzelf. Het begin was niet eenvoudig, maar het gaat het nu steeds beter. We hebben nu een bedrijf met vier medewerkers en in samenwerking met enkele anderen is inmiddels een zusterbedrijf in Engeland opgericht.'

Hoe werkt dat nu precies, dat play by mail? Gemiddeld doen per spel ongeveer honderd mensen mee, die eens per twee weken een zet moeten doen. Die zetten worden dan door computers verwerkt en de spelers krijgen per kerende post een uitdraai met het resultaat van hun zet.

Uit de toelichting van Paul Hartmann blijkt dat dit wel iets is voor de volhouders. 'Zo'n spel kan vrij lang duren, gemiddeld dertig tot veertig beurten, wat neerkomt op een periode van één tot twee jaar.'

Het prijskaartje

De prijs van een computerspelletje is tegenwoordig niet gering, maar natuurlijk zit er ook aan deze manier van spelen een prijskaartje vast. Hoe duur het wordt hangt af van de complexiteit van een spel, gemiddeld komt het neer op zo'n zeven gulden per beurt. Bij High Qualitiy games (zeer ingewikkelde en geavanceerde spelen) loopt dat op tot zo'n vijftien gulden per keer.

Elk spel wordt geleverd met een uitgebreide handleiding (vaak in het Engels, maar ze worden ook steeds meer in het Nederlands vertaald). In bepaalde gevallen is er computerondersteuning. De zetten kunnen dan met een speciaal programma op flop worden gezet en opgestuurd of met een modem naar het speciale PBM Express Bulletin Board worden doorgeseind.

Volgens Paul Hartmann zijn de vrouwen nog steeds sterk ondervertegenwoordigd bij play by mail. 'In totaal zijn er tussen de zes- en zevenhonderd actieve spelers, ik schat het aantal vrouwen op zo'n twee procent. De onderwerpen van de spelen gaan vooral over oorlog voeren of andere strategische onderwerpen. Dat schijnt mannen meer aan te trekken dan vrouwen.'

De gemiddelde leeftijd van de spelers verschilt sterk per spel. Bij de wat eenvoudiger (en goed-

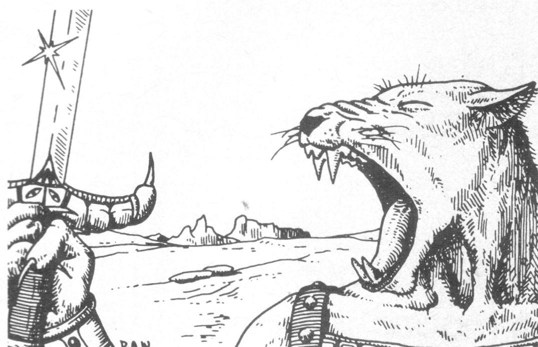
kopere) spelen zijn het vooral de zeventien- tot twintigjarigen die meedoen. Gaat het om zeer geavanceerde (dus duurdere) spelen dan ligt de leeftijd rond de dertig jaar.

Play bij mail is niet alleen erg aardig om te doen, maar Paul Hartmann durft zelfs wel van enige verslaving te spreken.'Je hebt in tegenstelling tot de gewone computerspelletjes altijd met een onberekenbare factor te maken, de menselijke tegenstander. Computerspelletjes zijn vooral gericht op het uiterlijk, nog meer kleuren en dat soort zaken. De inhoud van een computerspel valt na een tijdje vaak tegen. Met PBM speel je met mensen, die je zelfs mag bellen als de speler daar prijs op stelt, om zo de te volgen strategie te vervolmaken. Dat geeft het spelen een heel eigen waarde.'

De proef op de som

Er gaat niets boven eigen ervaring, dus begon ik enkele maanden geleden mee te doen als speler van het spel Avalon. Ik was tot dan totaal onervaren op het gebied van adventures.
Om een indruk van Avalon te geven hier het begin van het verhaal:

'De verzameling armzalige hutten ligt er verloren bij in het witte landschap. Een krakende deur verbreekt de stilte. De oude man slaat de sneeuw van zijn mantel en strompelt de warmte van de hut binnen. Langzaam doordringt de warmte zijn verkleumde ledematen. Tegenover hem zit een kind. Klein en broodmager, zoals ze allemaal zijn. De oude man zal ze opvrolijken met zijn verhalen over ridders en koningen, over draken en monsters, over grote rijken, over heldendaden, over AVALON.... Hij vertelt ze over jou...
Dat is de start van het spel. Daar sta je dan als Jonkheer Ingraham alias The Fourth Knight. Ik zal als dwerg met de god Throak, de Wijnheer, aan mijn zijde de strijd moeten aanbinden tegen illustere tegenstanders als Geryon Graznaf, Ulixes, Motifel Impraborno en Pinkeltje. Geen geringe opgave.
Door middel van handel kun je een aardige hoeveelheid Tallons (de plaatselijke munteenheid) vergaren. Dit geld heb je hard nodig om je legers te kunnen voeden en vestingen te kunnen oprichten. In gevechten en door bedrog kun je je tegenstanders uitschakelen. De sterkste en gemeenste wint. Het vergt behoorlijk wat discipline om elke zet nauwkeurig bij te houden op een plattegrond. Je moet immers weten waar je legers zich bevinden. Na een tijdje spelen wordt het spel steeds ingewikkelder en leuker. Zo krijg je bijvoorbeeld aanbiedingen van medespelers (door middel van briefjes), waar je je kunt aansluiten bij één of andere vage godsdienst. Dat kan voordelig zijn, maar je kunt ook gigantisch het schip in gaan.

Het is aardig!

Play by mail is een heel aardige vrijetijdsbesteding. Je hoeft niet persé een computer te hebben, maar mag de zetten ook gewoon per post doorsturen. De tijd die je in een spel steekt hangt helemaal van jezelf af. Ben je erg fanatiek dan kost het wel enkele avonden. De prijs per beurt kan aardig oplopen, maar omgerekend per gespeeld uur blijkt het toch ook weer erg mee te vallen.
Wilt u het zelf proberen en bent u HCC-lid? Dan heeft PBM Express een speciale aanbieding. Elk HCC-lid dat een spel bij de PBM Express begint krijgt van dit bedrijf tien gulden op de spelrekening gestort. Vermeld bij het aanmelden wel het HCC lidmaatschapsnummer. U vindt dit nummer op uw lidmaatschapskaart.

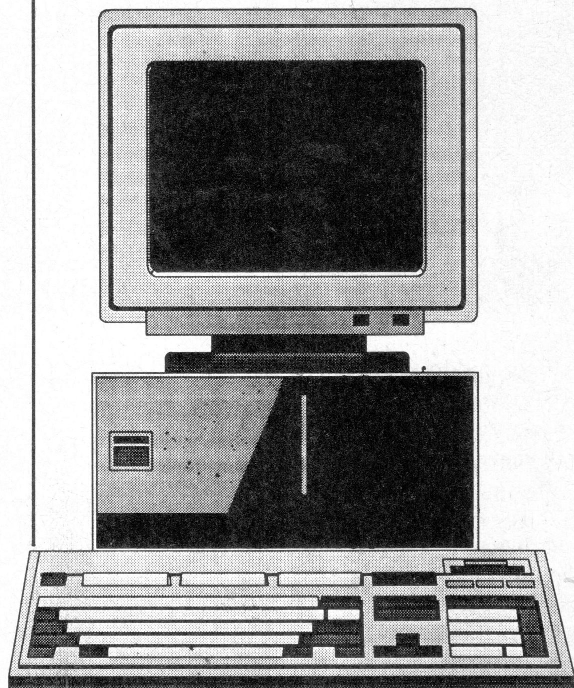
Informatie en aanmelding

PBM Express
Postbus 885
3300 AW Dordrecht
Telefoon 078-316453
Fax 078-316474
BBS 078-316476

" DE BESTE SPECS VOOR Z'N PRIJS "

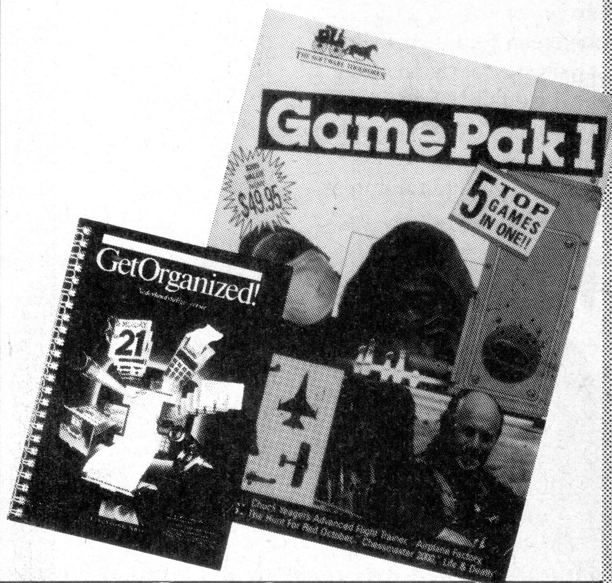
- CIRKEL 386SX DeskTop Computer -

De CIRKEL 386SX is geen computer die z'n lage prijs dankt aan minimale specificaties ; integendeel, de CIRKEL 386SX kenmerkt zich als een zeer compleet kwaliteitsprodukt.

ƒ 1.685,-
excl.btw

SPECS:
- 80386SX, 16Mhz processor
- super VGA monochr. monitor
- highresolution VGA kaart
- 1Mb RAM
- 40Mb IDE harddisk
- 1.44Mb/ 3,5" diskdrive

met super VGA multisync kleurenmonitor

ƒ 1.940,-
excl.btw

Utrechtsestraat 70-72, Amsterdam
tel 020-6238395
fax 020-6228061
Zadelstraat 28, Utrecht
tel 030-340890
fax 030-314569

GRATIS:
Software Toolworks GamePak
5 top games; The Hunt for Red October, Airplane Factory, The Chessmaster 2000, Life & Death en Chuck Yeager's Advanced Flight Trainer.
GetOrganized!
Nederlandstalig geïntegreerd pakket

Ami Pro 2.0: in alle opzichten een reus

Veel meer dan tekstverwerker

Berend Harmens

Op het moment dat de verfente WordPerfect gebruikers nog steeds met smart op hun tekstverwerker onder Windows wachten is Lotus op de markt gekomen met versie 2.0 van Ami Pro. Voorlopig gaat het nog om de Engelstalige versie, maar de Nederlandse uitvoering zal niet lang meer op zich laten wachten.

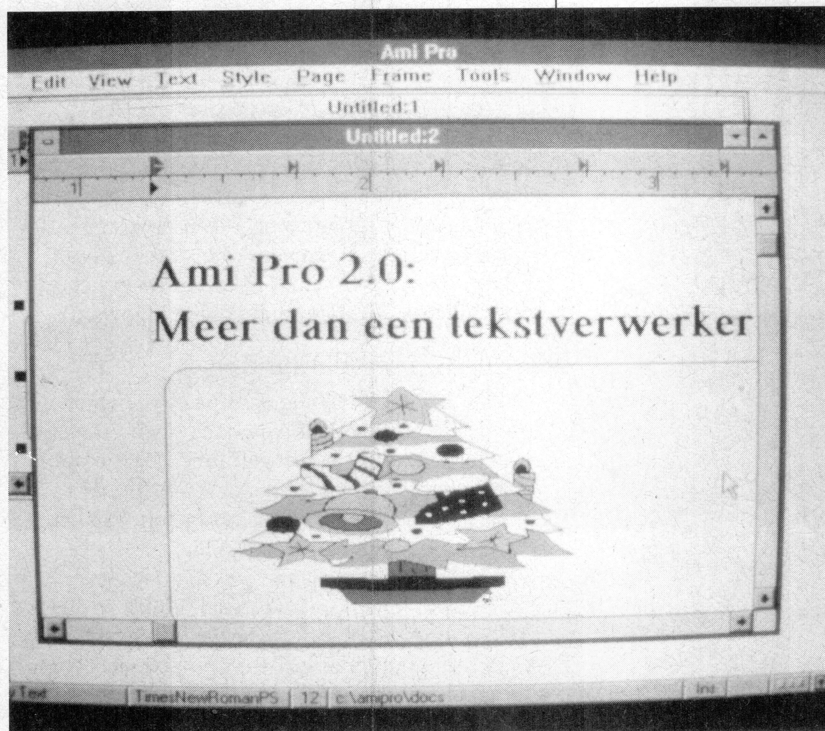
De term 'tekstverwerker' is voor Ami Pro eigenlijk wat misleidend, het kan zeker voor kantoorgebruik een DTP-pakket vervangen. Niet alleen de mogelijkheden zijn reusachtig, ook qua omvang is Ami bepaald geen Klein Duimpje. Op de verpakking staat dat 8 Mb ruimte vrij moet zijn op de harde schijf. Maar ook met enkele Mb's méér aan boord vraagt Ami om nog wat extra in te schikken, zodat ook de laatste handige hulpjes mee kunnen.

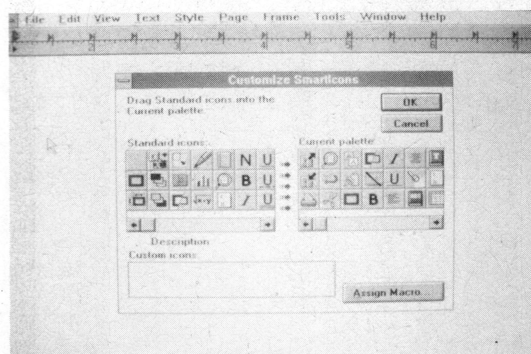
Vernieuwingen

Omdat pas de Nederlandse versie echt van belang is (wat heb je aan een Engelstalige spellingscontrole en thesaurus?) bij wijze van vooruitblik een kort overzicht van de vernieuwingen en uitbreidingen in deze tekstverwerker onder Windows.
Allereerst een profiel in telegramstijl van Ami. Het programma werkt onder Windows 3.0 en heeft om werkelijk vlot te kunnen draaien eigenlijk een 80386 machine nodig, met een forse harde schijf en minstens een EGA-kaart en dito scherm. In grote lijnen kan Ami Pro de volgende werkzaamheden aan: tekstverwerken, grafieken maken, tekenen, en vormgeven van documenten. Hoewel bij het pakket een toch fors bemeten handleiding zit (zo'n zeshonderd pagina's) werkt het allemaal intuïtief en is er zeker voor wat de eenvoudige handelingen betreft sprake van een snelle gewenning.
Om een volledig gebruik te kunnen maken van de mogelijkheden kan een laserprinter (liefst PostScript) eigenlijk niet worden gemist. Als extra levert Lotus bij de nieuwe versie de Adobe Type Manager en Adobe fonts.

Tekstverwerken

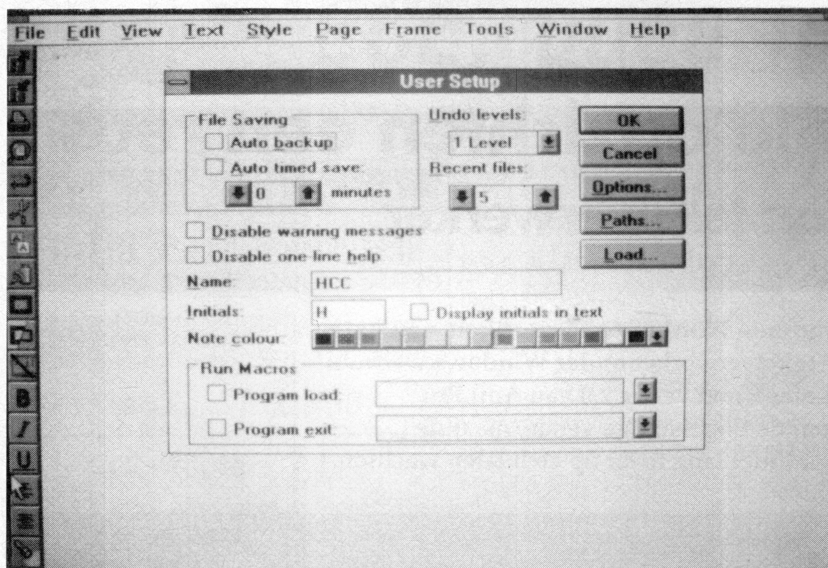
Het tekstverwerken gaat uiterst simpel, waarbij een heel regiment aan extra voorzieningen ter beschikking staat. En vanzelfsprekend kan alles met de muis worden aangeklikt. Volgens Lotus wordt gebruik van een muis sterk aanbevolen, maar dat is natuurlijk een gotspe van de eerste orde. Wie Windows heeft zal het zelden of nooit zonder een muis stellen.
Een nieuwe mogelijkheid is het menugestuurd maken van wetenschappelijke formules en van documenten met Griekse tekens.
Ami Pro is niet alleen 'intuïtief' van zichzelf, maar biedt ook de mogelijkheid om zich aan te passen aan de wensen van de gebruiker. Nieuw zijn in dat verband de zogeheten 'SmartIcons'. Dat zijn pictogrammen die volledig naar eigen wens kunnen worden aangepast, waardoor veel voorkomende handelingen met één simpele muisklik worden uitgevoerd. Desgewenst kunnen negen documenten tegelijk worden geopend, met elkaar worden vergeleken en gecombineerd en worden aangepast. Eenkennig is Ami Pro allesbehalve. Zo kunnen nu tien verschillende types grafische files worden ingelezen en verwerkt, waaronder de bekende formaten. Maar daarnaast - en ook dat is nieuw - kun-

Produktinformatie

Ami Pro 2.0
voor de IBM 80286 AT en compatibelen (80386 sterk aanbevolen), EGA- of VGA-scherm, DOS 3.0 en of hoger en Windows 3.0, ook te gebruiken in netwerkverband
Prijzen: *f* 1561,80 voor de Engelstalige en *f* 196710 voor de op komst zijnde Nederlandstalige uitvoering
Gebruikers van 'elke erkende zakelijke tekstverwerker' kunnen voor *f* 533,25 overstappen op Ami Pro 2.0.

nen tekstbestanden worden geconverteerd van de 'concurrentie', zoals WordStar, Microsoft Word, DisplayWrite en uiteraard WordPerfect. WP-gebruikers kunnen dus nu al onder Windows werken... Een derde uiting van gemeenschapszin is dat Ami 'vice versia' samenwerkt met andere Lotus programma's onder Windows, waaronder het op komst zijnde Lotus Graphics voor Windows.

Grafieken en tekeningen

Steeds meer mensen willen grafieken opnemen in hun tekst. Daar voorziet Ami dan ook in, en niet zo'n klein beetje. Er wordt geclaimd dat er maar liefst 168 grafiekstijlen beschikbaar zijn, maar dan hebben we wel alle varianten meegeteld van het het bekende rijtje staaf: cirkel en lijn.
Het maken van zo'n diagram maakt nog eens extra duidelijk dat Ami Pro van mensen houdt. Je opent de Charting Data dialog box, typt de gegevens in en zet Ami - inmiddels al echt je vriend geworden - aan het werk.
Of veel gebruikers van een tekstverwerker ook aan het tekenen zullen slaan wagen we te betwijfelen, al biedt Ami Pro daar wel het juiste gereedschap voor. Veel belangrijker lijkt de mogelijkheid om afbeeldingen op te nemen en die naar wens nog te wijzigen of aan te vullen. Doordat Ami het TIF-formaat aan kan is het ook mogelijk om gescande tekeningen en foto's op te nemen. Juist daarvoor is het zo plezierig dat deze tekstverwerker ruim voorzien is van mogelijkheden om de uitvoering aan te passen. Zeker als het om fotomateriaal gaat is dat meestal ook hard nodig, die worden al snel grauw.
De plaatjesbibliotheek van Ami Pro moeten we maar zien als een vriendelijk extraatje van de makers. Het is zeer beperkt en daarvan is dan nog een deel nauwelijks te gebruiken: veel te 'Amerikaans'. Wel handig om eens mee te oefenen, natuurlijk.

Vormgeven

Een uitgebreide tekstverwerker zoals Ami Pro mag dan heel wat faciliteiten bieden voor het vormgeven van een document, dat geeft natuulijk nog geen garantie dat het resultaat ook fraai oogt. Smaakvol vormgeven is niet iedereen gegeven en bovendien zijn er legio mensen die daar de tijd niet voor hebben. Juist daarom een compliment voor de 25 hapklare stylesheets die worden meegeleverd. Ze gaan wat toepassing betreft voor een deel verder dan wat we elders gewend zijn. Zo zijn er bijvoorbeeld ook opmaakbladen voor inhoudsopgaven en voor fraaie kalenders.

Eerste indruk

Zo'n eerste blik op een uiterst omvangrijke tekstverwerker onder Windows geeft vanzelfsprekend nog geen volledig beeld van wat Ami Pro allemaal kan. Daar is diepere studie voor nodig. Maar er kan wel worden gezegd dat Lotus met de vernieuwde Ami Pro hoge ogen zal gooien, zeker in combinatie met de verwachte Windows-versie van Lotus Graphics. Terecht stelt Lotus dat het pakket gebruikersvriendelijk is. Maar wie er echt een optimaal gebruik van wil maken heeft minstens weken en waarschijnlijk wel vele maanden nodig om alles grondig uit te proberen. Behalve een compleet stuk gereedschap voor tekst en beeld krijgt u er dus ook nog een boeiende hobby bij.

Lotus
Ami Pro
The visual word processor for Windows
Release 2.0 for Windows

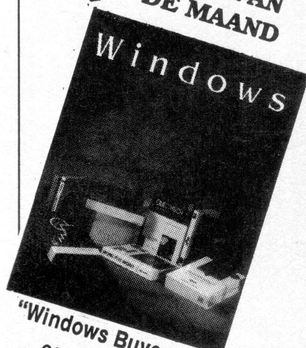
ADVERTENTIE

TOPKWALITEIT VOOR EEN VERRASSEND LAGE PRIJS
CALIMERO
PERSONAL COMPUTER-SHOPS
FUNTRONICS
PAG. 119

KIJK:
DE GROOTSTE COLLECTIE COMPUTERBOEKEN VAN NEDERLAND

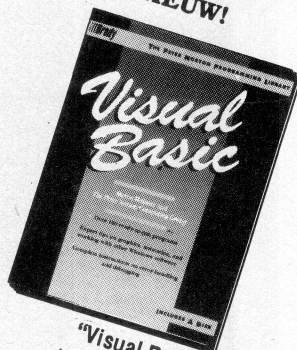
BOEK VAN DE MAAND

"Windows Buyers Guide"
,een compleet Amerikaans overzicht van Windows applicaties, met een korte beschrijving per applicatie.
f12,95

NIEUW!

"Visual Basic"
,het ultieme handboek voor Visual-Basic-programmeurs, wordt geleverd met een disk met 100 kant-en-klare programma's.
f99,-
Auteur: Steven Holzner and the Peter Norton Computing Group.

TOP 20 VAN DE MAAND

1	Leidraad PC Tools 7	v.d.Water	ƒ 12.95
2	Leidraad DOS 5 Introduktie	v.d.Water	ƒ 12.95
3	Werken met Wordperfect 5.1	Boeke	ƒ 69.00
4	Leidraad DOS 5 Geheugenbeheer	v.d.Water	ƒ 12.95
5	Using Clarion Prof. Developer	Burgess	ƒ 69.00
6	Bundel Leidraad	v.d.Water e.a.	ƒ 69.00
7	Werken met Drawperfect 1.1	Ellens	ƒ 49.00
8	Handboek PlanPerfect 5.1	Kaam	ƒ 49.50
9	Het grote DOS 5 Boek	Tonsdorf	ƒ 89.90
10	Leidraad DrawPerfect	v.d.Water	ƒ 12.95
11	Clipper Compleet 5.01	Gouw	ƒ 79.50
12	De DrawPerfect Gebruikersgids	Stavleu	ƒ 59.50
13	Leidraad Harvard Graphics	v.d.Water	ƒ 12.95
14	Het grote Larry boek	Muller	ƒ 29.50
15	Leidraad WordPerfect 5.1	v.d.Water	ƒ 12.95
16	Het CorelDraw Handboek	Duuren	ƒ 59.50
17	Leidraad Windows 3	v.d.Water	ƒ 12.95
18	Werken met MS DOS 5	Wolverton	ƒ 89.50
19	The Quark Xpress book	Stimely	ƒ 65.00
20	Leidraad CorelDraw	Cloppenburgh	ƒ 12.95

AANBIEDING VAN DE MAAND!!

"Software Toolworks Gamepak"
,5 top games tegen een super-prijs; The Hunt for Red October, Airplane Factory, The Chess-master 2000, Life & Death en Chuck Yeager's Advanced Flight Trainer.
f99,- inclbtw

VERS VAN DE PERS

A	Complete Windows 3.0.boek	Schieb	ƒ 99.00
B	Snelcursus Visual Basic	Dittrich	ƒ 29.90
C	PlanPerfect 5.1 gebruikersgids	Huls	ƒ 59.50
D	PC Zakboekje Windows 3	Jamsa	ƒ 24.50
E	Snelcursus Q-Basic	Dittrich	ƒ 29.90
F	Werken met Turbo Assembler	Swan	ƒ 98.00
G	Visual Basic programming	Hergert	ƒ 99.00
H	Borland C++ programmers ref.	McCord	ƒ 79.00
I	Het Autocad release 11 Handboek	Otter	ƒ 69.50
J	Prof. presentations with DrawPerfect	Sandler	ƒ 65.00
K	Tekstverwerken met WP 5.1	Timmer	ƒ 44.50
L	Quick Reference MS DOS 5	Wolverton	ƒ 25.00
M	The First Book of Drawperfect	Kelly	ƒ 49.00
N	PC Zakboekje Ventura 3	Koops	ƒ 24.50
O	Introduction to System 7	Bryan	ƒ 49.00
P	Adobe Illustrator 3 official handbook	Rhodes	ƒ 69.00
Q	CorelDraw 2.0 made easy	Ihrig	ƒ 69.00
R	PC World Q&A Bible 4	Marcellus	ƒ 99.00
S	DOS 5 the pocket reference	Jamsa	ƒ 29.00
T	Desqview instant reference	Perry	ƒ 26.00

GROEP92 INFORMATIE

WILSON COMPUTERBOEKEN & SOFTWARE BV

BON

Naam: ....

Adres: ....

Postcode/Plaats: ....

Hierbij bestel ik de volgende titel(s) (nummer of letter aangeven): ....

....

....

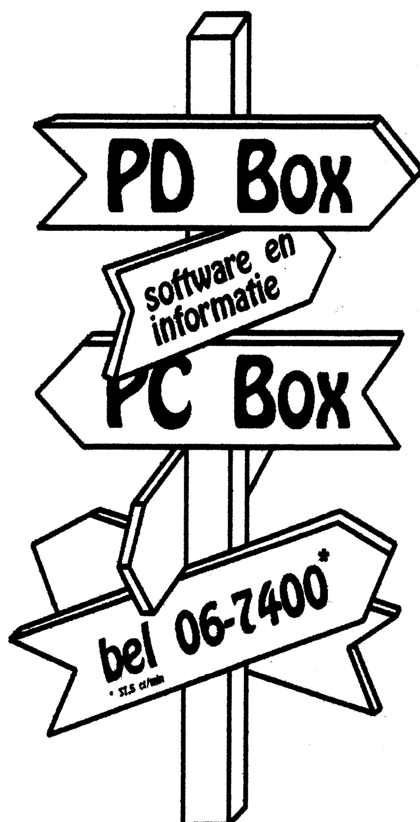
Alle prijzen zijn inkl. BTW. Bestellingen worden onders rembours geleverd. Uw bijdrage voor administratie- en verzendkosten: ƒ 10.00.
U kunt telefonisch bestellen of de bon in een gefrankeerde envelop sturen naar:

Amsterdam

Utrechtsestraat 68
1017 VR Amsterdam
tel. 020-6 23 83 95/6 24 78 21
fax 020-6 22 80 61

WILSON COMPUTERBOEKEN & SOFTWARE BV

Weet u de weg nog in datacommunicatie land?

Vroeger stond deze wegwijzer vol telefoonnummers. Daaraan is nu voorgoed een einde gekomen.

Bel 06-7400 met uw modem en videotex software voor de beste software en informatie.

Bij verbinding geeft u als dienst PCBOX# of PDBOX# in.

Meer informatie? Stuur een briefkaartje aan PD Box, Postbus 5182, 2900 ED Capelle aan den IJssel

opus supplies

Kerkstraat 37
2411 AA Bodegraven
TEL: 01726-50079
FAX: 01726-50080

LET OP!! NIEUW TELEFOON- EN FAXNUMMER

DISKETTES - NU EXTRA GOEDKOOP

	t/m 90	100-240	250-500
5,25" DS/DD 48Tpi			
White Label	0,59	0,56	0,54
Gekleurd	0,80	0,78	0,75
Nashua	0,96	0,93	0,90
Sony	1,12	1,07	1,05
TDK	1,20	1,15	1,12
3M	1,21	1,16	1,13
Maxell	1,21	1,16	1.13
5,25" DS/HD 1,2 Mb			
White Label	1,07	1,02	1,00
Nashua	1,68	1,61	1,57
Sony	1,97	1,89	1,84
TDK	1,85	1,78	1,73
3M	2,15	2,06	2,01
Maxell	2,22	2,13	2,08
3,50" DS/DD 135 Tpi			
White Label	1,10	1,05	1,00
White Bulk (doos v. 50 stuks)	1.05	1.00	0,95
Gekleurd	1,29	1,23	1,20
Nashua	1,60	1,53	1,49
Sony (Geformatteerd + Hfl. 0,10)	1,71	1,64	1,60
TDK	1,60	1,53	1,49
3M	1,71	1,68	1,65
Maxell	1,91	1,83	1,78
3,50" DS/HD 2,0 Mb			
White Label	1,68	1,61	1,57
White Bulk (doos v. 50 stuks)	1,63	1,56	1,52
Nashua	2,90	2,78	2,70
Sony (Geformatteerd + Hfl. 0,15)	3,02	2,90	2,82
TDK	2,85	2,80	2,75
3M	3,28	3,15	3,06
Maxell	3,18	3,05	2,97

Disketteboxen		
	DD 40L (40x3,50")	Hfl. 10,00
	DD 50L (50x5,25")	Hfl. 10,00
	DD 80L (80x3,50")	Hfl. 12,00
	DD 100L (100x5,25")	Hfl. 12,00

Alle prijzen exclusief B.T.W.
Bestellingen met een totaalbedrag vanaf Hfl. 200,00 worden franko verzonden.

Bij kleinere bestellingen Hfl. 7,50 verzend- en administratiekosten.
Prijswijzigingen voorbehouden.
Bestellingen worden meestal binnen 24-uur afgeleverd.

SPL SOFTWARE

Adventures

Larry 5	149.00
Heart of China	139.00
Kings Quest 5	129.00
Space Quest 4	129.00
Police Quest 3	129.00
Secret monkey island VGA	99.00
Larry 1 VGA	129.00
Space Quest 1 VGA	119.00
Martian Dreams	129.00
Time Quest	139.00
Codename Iceman	129.00
Covert Action	129.00

Toepassing

Dos 5.0 U.K.	199.00
Dos 5.0 N.L.	229.00
Dr Dos 6.0	279.00

Davi-Lex

Leer werken met	...
Ms dos	49.50
Wordperfect	49.50
Lotus 1-2-3	49.50
dBase III plus	49.50
PC-Tools 6.0	49.50
Het toetsenbord	49.50

Simulators

Gunship 2000	139.00
Secret weapons . the Luftwaffe	139.00
F-117A Stealth	139.00
Red Baron VGA	129.00
F-14 Tomcat	119.00
Jetfighter II	139.00
A.T.P.	129.00
Flight Sim. 4.0	129.00
Their fin. hour	99.00
Their fin. Data	69.00
Tracon II	139.00

Data disk

Aircraft Design	99.00
Fs4 data disk 7	59.00
Fs4 data disk 9	59.00
Fs4 data disk 11	59.00
Fs4 data disk 12	59.00
Fs4 data Hawaii	59.00
Fs4 data Japan	59.00
Fs4 data Europa	59.00
Fs4 data Star	59.00
Tracon US Centr.	59.00
Tracon US East	59.00
Tracon US West	59.00
Tracon Europa	59.00

Wargames

Castles	119.00
Revolution 76	119.00
Command H.Q.	119.00
Sands of fire	99.00
Genghis Khan	129.00
Midwinter II	139.00
Railroad Tycoon	119.00
Simcity set 1	59.00
Simcity set 2	59.00
Simcity editor	59.00
Simearth	139.00

Recepten
+ handleiding
+ overzicht 29.95

Low Budget

Qubecalc	29.95
AsEasyAs	29.95
Pc-Write	29.95
EZ-Forms	29.95
Charts Unlimit.	29.95
Anti-Virus	29.95
Pkzip	29.95
Qmodem SST	29.95
Kid Games	29.95
Mahjong	29.95

Prijzen zijn inclusief btw en exclusief verzend en rembourskosten, prijswijziging voorbehouden

K.v.K. Den Haag 115243**Postbank 3849487**Abn-Amro 49.16.27.122
Postbus 16865 , 2500 BW Den Haag --Tel : 070-360.80.01/360.76.46

Prowrite 3.1 is op de goede weg

Grafische tekstverwerker voor de Amiga

Ondanks het professionele softwaredraagvlak voor de Commodore Amiga op het audio-visuele vlak ben ik nog nooit een uitstekend tekstverwerkingsprogramma voor deze machine tegengekomen. Het Amerikaanse softwarebedrijf New Horizons probeert met Prowrite 3.1 een stap in de goede richting te zetten.

Cees de Jonge

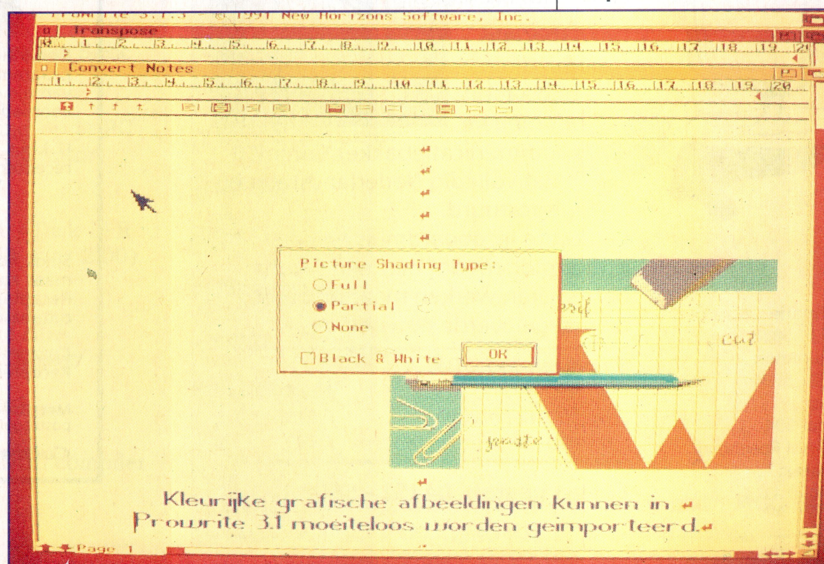
Prowrite is een een What You See Is What You Get (WYSIWYG) tekstverwerker. Dat betekent dat zaken als onderstreept, vet, cursief, kolommen en zelfs tekeningen in kleur er op het scherm net zo uitzien als uiteindelijk op het papier. Natuurlijk moet je printer deze mogelijkheden wel kunnen ondersteunen. De grafische mogelijkheden van een tekstverwerker geven twee belangrijke voordelen. Ten eerste biedt het een aantrekkelijke omgeving voor de schrijver om in te werken, het is een stuk fraaier dan een saai tekstgeoriënteerd scherm. Bovendien weet je bijna precies (als je de tekst grafisch uitprint) of bij benadering (als je de beschikbare fonts van je printer gebruikt) hoe de tekst straks uit de printer komt. Een fors nadeel is het verlies aan snelheid. Het opbouwen van een scherm kost een hoop tijd. Dat geldt zeker bij het scrollen door een tekst. Prowrite heeft flink te lijden onder deze vertragende factor, meer zelfs dan andere grafische tekstverwerkingspaketten. Het zou mooi zijn als het pakket de optie zou hebben om over te schakelen naar een niet-grafische mode, zodat rappe schrijvers op volle snelheid kunnen tikken. Later kun je dan in de grafische mode de brief vormgeven. Omdat mijn tiksnelheid niet zo hoog is viel het snelheidsprobleem een beetje weg, maar een geoefend blindtyper zal geïrriteerd naar het Prowrite-scherm kijken.

Vriendelijk

Het nadeel van Prowrite, de vertraging van de grafische interface, wordt goed gemaakt door de gebruikersvriendelijkheid. De ruimte onder de menubalk is gevuld met iconen waarmee de tekst kan worden gemanipuleerd. Het is dan ook uiterst simpel om een alinea op de juiste plaats te zetten, selecteren met de muis, bepalen hoe er uitgelijnd moet worden en eventueel de kantlijnen aanpassen. Doordat je daadwerkelijk de kantlijnen met de muis verschuift is het voor niet geoefende gebruikers heel aanschouwelijk hoe men de brief indeelt. Testen met computerleken in mijn omgeving wezen uit dat men na minimale instructies in staat was om een mooi document te produceren. Natuurlijk kun je in Prowrite verschillende vensters openen, waarin tegelijkertijd verschillende documenten zijn aan te maken. Het kopiëren uit het ene en vervolgens plaatsen in een ander venster is door het gebruik van de muis een simpele zaak. Aan de onder- en rechterkant zijn scrollbalken gesitueerd, zodat het ook met de muis mogelijk is om door de tekst heen te 'lopen'. De rechthoek in de scrollbalk geeft bovendien aan hoe groot de tekst is. De vensters zijn - net zoals de meeste Amiga windows - in omvang te variëren, al gaat de leesbaarheid van een tekst in een kleiner scherm natuurlijk wel achteruit.

Professioneel?

Een belangrijke eigenschap van een tekstverwerker is voor mij onder andere het op de juiste wijze aansturen van een printer. Het Amiga Operating System maakt gebruik van een printerdriver die de gebruiker op een eenvoudige manier kan selecteren. Met behulp van het programma Preferences op de Workbench zijn basisinstellingen (NLQ, Margins, Graphics) in te stellen, zodat met praktisch ieder pakket dat niet over printopties beschikt toch goede afdrukresultaten zijn te behalen. De betere grafische programma's gebruiken hun eigen printerdrivers. Voor een deel is dat het geval omdat de makers vinden dat de standaarddrivers niet de beste kwaliteit behalen, maar ook omdat er zoveel printers zijn en juist de ondersteuning van die ene printer voor de eindgebruiker van cruciaal belang is. Prowrite scoort hier duidelijk in de min. Als er een grafische afdruk uit de printer komt dan maken de 'hakkeltjes' aan de letters een brief totaal ongeschikt om te versturen, ook op een 24 naalds- of laserprinter. Het pakket maakt dan ook geen

Het printmenu

gebruik van outlinefonts, maar van de vroeger gebruikelijke bitmapfonts. Andere programma's maken overigens slimmer gebruik van de oude Amiga bitmapfonts door zeer grote fonts verkleind naar de printer te sturen.

Grafische interface als handrem

Een ander manco van Prowrite is het onvermogen om de aanwezige fonts van een printer op een juiste manier aan te sturen. Je kunt in een tekst weliswaar een aantal verschillende printerfonts selecteren of een complete tekst in een bepaald printerfont laten afdrukken, maar het uiteindelijke resultaat is vaak niet zoals je het had bedoeld. Mijn inktspuger weigerde bijvoorbeeld de diverse printerfonts op het papier te toveren. De oorzaak is de niet op maat gesneden printerdriver voor de printer die nou net naast mijn Amiga staat. New Horizons levert voor PostScript laserprinters een aparte driver, waar apart voor moet worden betaald. De door de fabrikant vermelde buglijst is echter dermate lang dat ik mij afvraag waarom het überhaupt nog leverbaar is. Ik vind persoonlijk dat een goed tekstverwerkingspakket de printer die dingen moet kunnen laten doen waar de afdrukker voor is gekocht. Wat heb je immers aan proportionele fonts in een DeskJet 500 als je die met Prowrite niet kunt aansturen? Als New Horizon de naam van het pakket wil waarmaken zal het in de toekomst, net zoals concurrent WordPerfect dat doet, veel meer printers moeten ondersteunen.

Macro's

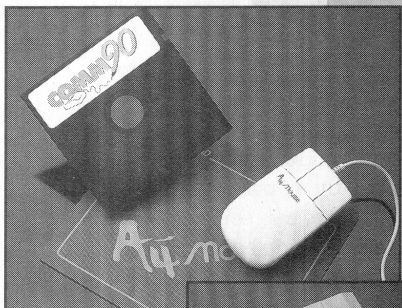
Wie kan er in tekstverwerkingsland nog zonder macro's? Prowrite ondersteunt alleen met behulp van Arexx deze handige hulpjes. Weliswaar wordt Arexx bij het nieuwe Operating System 2.0 meegeleverd, maar 1.3 gebruikers moeten een dikke honderd gulden neerleggen om binnen het tekstverwerkingspakket van macro's gebruik te maken. De keuze voor Arexx legt beperkingen op aan beginners, je moet immers zelf een 'programma' schrijven om het pakket automatisch een paar simpele handelingen te laten verrichten. Voor deze groep gebruikers was een simpele 'recorder', die een aantal toetsaanslagen en bewerkingen onthoudt, een betere oplossing geweest. Gevorderden die in Arexx zijn ingevoerd zijn in staat om complexe

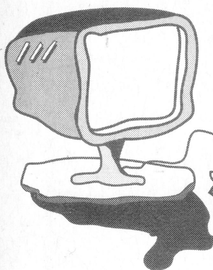
ADVERTENTIE

Infoboard heeft een heel speciale aanbieding.

Infoboard

Het grootste bulletinboard in Nederland. Vol informatie en uiterst vriendelijk voor de gebruiker. Infoboard is 24 uur per dag te bereiken op 300, 1200, 2400 en 9600 bits per seconde.
Infoboard BBS:
04752 -6200

Deze speciale aanbieding bestaat uit het nieuwe communicatiepakket Comm90 dat volledig Nederlandstalig is én muisgestuurd. Een echte Infoboardmuis en een pocketmodem dat met een 9-volts batterij kan werken maar óók met de meegeleverde netvoeding.

Informatie (spraak): 04752 - 5868
Faxnummer: 04752 - 6584
Adres: Postbus 534, 6040 AM Roermond
Videotex: 06 -7400 (37,5 ct/min.)

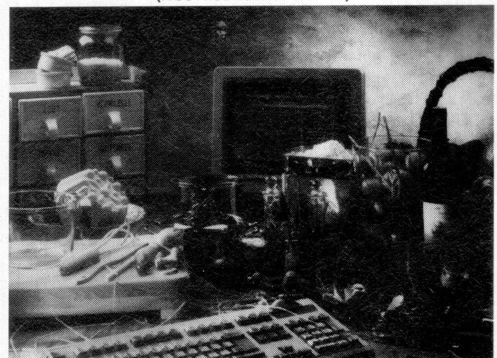
De prijzen *(incl. BTW)*

Comm90:	***f* 75,-**
Comm90 met muis:	***f* 125,-**
Comm90 met muis en modem:	***f* 399,-**

Bel en bestel: 04752 - 5868

Cuisine 2

"een uitgekookt programma"
(HCC Nieuwsbrief 7/8 - 91)

Nooit meer een boodschap vergeten met *Cuisine*. Met het *Cuisine* PC programma maakt u, op basis van uw receptenbestand, in een mum van tijd een handige boodschappenlijst. *Cuisine* rekent alle recepten voor ieder aantal gasten om!

U kunt uw receptenbestand zelf of met behulp van de DOMUS receptendiskettes aanvullen:

- Italiaans
- Magnetron
- Slank
- Mexicaans
- Vegetarisch
- Feestelijke menu's
- Frans
- Snel

Sinds kort is er ook *Cuisine* Starter. Dezelfde functies als *Cuisine*, maar zonder boodschappenlijst; de prijs is extra voordelig! Met het Recepteninvoegprogramma kunt u recepten uit tekstverwerker of database in *Cuisine* brengen.

Cuisine: ***f* 39,95** - Receptendisks: ***f* 15,95** - *Cuisine* Starter: ***f* 24,95** - Recepteninvoegprogramma: ***f* 69,95.**

Meer informatie? Stuur een briefje voorzien van uw naam en adres zonder postzegel naar DOMUS afd. H4. Antwoordno. 39050, 1090 VB Amsterdam.

***Cuisine*, modern kookplezier met uw huiscomputer.**

bewerkingen binnen en buiten Prowrite te volbrengen. Met Arexx ben je niet alleen in staat om alleen data in een programma in en uit te voeren, maar ook om diverse programma's tegelijkertijd te besturen. Een combinatie van een simpele macrorecorder en de genoemde Arexx-poort zou Prowrite voor macrotoepassingen voor alle soorten gebruikers aantrekkelijk maken.

Opties

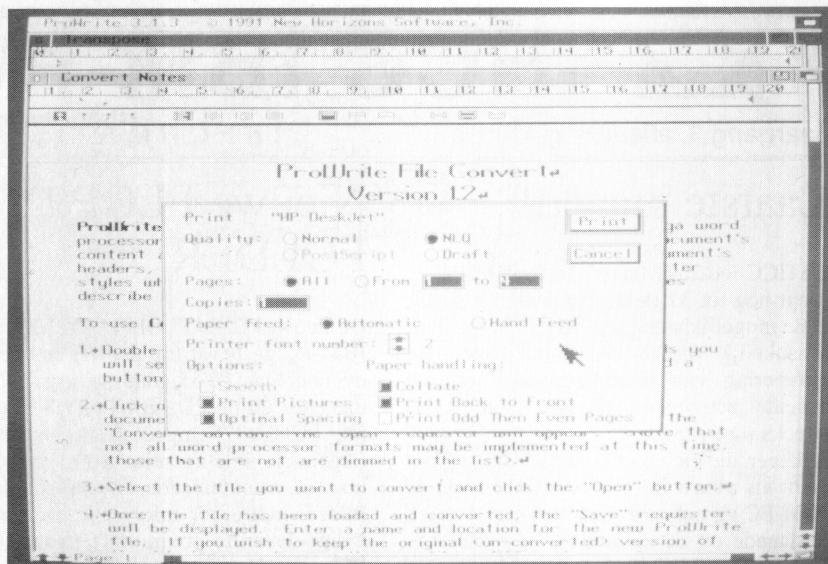
De gebruikelijke mogelijkheden in deze prijsklasse zijn ook in Prowrite aanwezig. Kolommen, woorden- en synoniemenlijst, headers en footers, tabs, indents, mergemail, het is er allemaal. Zaken die ik mis zijn de mogelijkheden voor het maken van voetnoten en een index.
Onder andere in het printmenu zijn een aantal professionele afdrukopties ingebouwd. Opties die in de duurdere programma's niet zouden misstaan.
Bij het importeren van een ASCII-file vraagt het programma of er na elke lijn of na elke alinea een harde return wordt verwacht. In de praktijk betekent het dat je zonder veel problemen ook MS-DOS- en Apple Mac-files kunt inlezen. Diacritische tekens zijn via een toetsencombinatie of met behulp van de muis op te roepen. Als je de muis kiest verschijnt er een menu waaruit de meest vreemdsoortige tekens zijn te kiezen.

Grafische afdruk: tja...

Maar een beperkt aantal menu's of commando's zijn met verkorte commamdo's aan te spreken, al zijn het wel de belangrijkste. Dat is jammer, omdat het veelvuldig gebruik van de muis bij het schrijven van teksten als storend wordt ervaren.
Bezitters van een kleurenprinter zullen Prowrite zeker appriciëren. Prowrite kan namelijk (N)LQ tekst met kleurijke tekeningen combineren. Als er een tekening in een document wordt geïmporteerd dan worden de grafische beelden naar de door de meeste printers gebruikte zeven kleuren omgerekend. Omdat deze conversie gebeurt voordat het programma de data naar de printer stuurt zal het uiteindelijke resultaat van de kleurenuitdraai goed gelijken op de kleuren op het scherm. Normaal gesproken gebeurt de omrekening van de 4096 kleuren van een grafisch plaatje naar de zeven kleuren van de printer pas als er daadwerkelijk wordt geprint. De dithering van de geïmporteerde tekeningen (het imiteren van grijstinten) kun je in drie stappen instellen.

Resoluties

Prowrite is klaar voor de toekomst. Naast de standaard Lo-res (320 x 256), Med-res (640 x 256) en Hires (640 x 512) resoluties ondersteunt Prowrite de Workbench 2.0 Productivity non-interlaced (640 x 480) en Super-Hires (1280 x 400) schermen. Onder Operating System 2.0 plaatst het programma op de Workbench een zogenaamde Application Icon. Als je door het tegelijkertijd gebruik van verschillende

Kleurrijke tekeningen

programma's door de windows het bos niet meer ziet, dan kun je door het aanklikken van dit icoon het Prowrite venster bovenop leggen. Het pakket ondersteunt ook andere handigheidjes van het nieuwe Operating System, waardoor bijvoorbeeld de bewerking van tekeningen in een document sneller verloopt.

Conclusie

Ik heb een soort haat-liefde verhouding met Prowrite 3.1. Omdat de Commodore Amiga geschoeid is op een grafische leest behoort een tekstverwerkingspakket volgens mij ook grafisch aantrekkelijk te zijn. Prowrite ziet er prachtig uit en biedt voor mijn toepassingen alle mogelijkheden die ik ooit zal gebruiken. De mate van gebruikersvriendelijkheid is groot, zowel voor beginners als gevorderden.
De traagheid van de schermopbouw en de slechte ondersteuning van sommige printers doen de balans onmiddellijk naar de andere kant doorslaan. Ook de onmogelijkheid om tijdens het printen van een document aan een een andere tekst te werken wekt bij mij wrevel op. Omdat in mijn machine ruim voldoende geheugen zit start ik als noodmaatregel het programma bij het printen van een omvangrijke tekst gewoon twee keer op. Maar het wachten op een afdrukker, aangesloten op een multi-tasking computer, blijft buitengewoon irritant. De doelgroep van Prowrite, de schrijver die niet dagelijks de uitgebreide opties van haar soortgenoot WordPerfect nodig heeft, zou aanzienlijk kunnen worden uitgebreid. Daarvoor zijn de volgende verbeteringen toch wel noodzakelijk: meer snelheid, betere printerfontsondersteuning, Nederlandse woorden- en synoniemenlijst en een kleine aanvulling op de bestaande tekstuele gereedschappen. Als dat eenmaal zover is zou Prowrite wel eens echt professioneel kunnen worden en een belangrijk marktaandeel kunnen veroveren.

Produktinformatie

Prowrite 3.1
New Horizons
Prijs: ƒ 349,- inclusief BTW
Minimaal 1 Mb RAM noodzakelijk, twee drives, harddisk aanbevolen
Woordenboek (Engels) 100.000 woorden, synoniemenlijst (Engels) 300.000 referenties
Beschikbaar gesteld door:
US Action
Keizersgracht 26
5611 GD Eindhoven
Telefoon 040-415196
Fax 040-418059

Laatste maand!

De HCC-ledenwerfactie van de IBM-PC gg loopt nog tot 31 december 1991.De financiële mogelijkheden van de HCC zijn sterk afhankelijk van de contributieinkomsten. Uitvoering van nieuwe plannen en bestaande activiteiten hangen daar rechtstreeks mee samen.
Iedereen die zich nu via de IBM-PC gg opgeeft als **nieuw lid** van de HCC èn van de IBM-PC gg ontvangt een welkomstpakket, bestaande uit de nieuwe PCNL-FLOPPY-FOLDER en 3 PCNL-diskettes met software uit de PDS Bibliotheek helemaal gratis!
Het enige dat u er voor hoeft te doen is beschreven in onderstaande procedure:

1. U vraagt bij de HCC IBM-PC gg een INFOSET aan,
- per brief: Postbus 115, 7250 AC Vorden
- per telefoon 05752-1881 (kantooruren),
- of per FAX 05752-1382

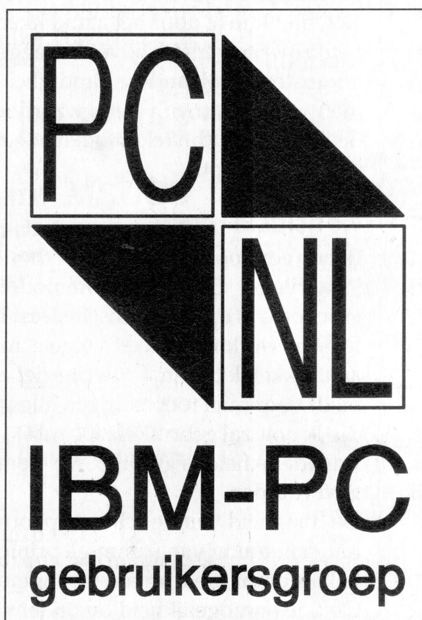
2. U ontvangt van ons
- een SPECIALE aanmeldingskaart voor HCC (en IBM-PC gg) en
- een aanvraagformulier voor de PCNL-FLOPPYFOLDER + 3 gratis PCNL-diskettes met PDS.

3. U zendt beide formulieren ingevuld en ondertekend **naar ons** terug.
4. U ontvangt de 3 gewenste diskettes + de PCNL-FLOPPYFOLDER per kerende post. Tevens krijgt u vanaf dat moment 10% korting bij alle volgende bestellingen bij de IBM-PC gg.
5. Wij zenden de aanmeldingskaart door naar de HCC, die
- uw aanmelding bevestigt,
- een acceptgiro zendt voor contributie en inschrijfgeld en
- zorgt voor toezending van de eerstvolgende(*) HCC Nieuwsbrief.

(*) Welke HCC Nieuwsbrief u als eerste ontvangt, hangt af van de datum van ontvangst van uw kaartjes (data staan vermeld in de INFOSET).
N.B.1. De actie geldt **alleen** als u zich opgeeft met het speciale aanmeldingsformulier dat u aanvraagt bij de IBM-PC gg en waarop IBM-PC gg staat voorgedrukt.
N.B.2. Deze actie geldt tot 31-12-1991 en is alleen geldig voor **nieuwe** HCC-leden (Of 'oud leden' die minstens een jaar lang geen lid meer zijn geweest).
N.B.3. Het contributiejaar loopt van 1 januari tot 31 december en bedraagt voor 1991 f 60,-. Bij aanmelding tijdens het contributiejaar betaalt u ongeveer f 5,- per nog komende maand. Eenmalig inschrijfgeld f 10,-.

Nieuwe FLOPPY FOLDER

De nieuwe PCNL-FLOPPYFOLDER van de IBM-PC gg bevat (op papier) een beknopt overzicht van de programma's op de PCNL-diskettes uit de PDS Bibliotheek t/m nummer PCNL1325, ingedeeld in 24 rubrieken (artificiële intelligentie, astrologie, boekhouden, communicatie, database etc.). In de folder vindt u ook informatie over het volledige leveringsprogramma van de IBM-PC gg en de wijze van bestellen.
De nieuwe PCNL-FLOPPYFOLDER is alleen verkrijgbaar bij de IBM-PC gg. Bij

losse bestelling kost deze folder f 2,50 (inclusief bijdrage in porto en verzendkosten). Als u ook andere artikelen bestelt dan is de prijs f 1,-. Het bestelnummer van de PCNL-FLOPPYFOLDER is 63001. N.B. Let op de IBM-PC gg Voordeelactie hieronder speciaal voor leden!

December '91 Voordeel

IBM-PC gg VOORDEEL aanbieding in de maand december (bij bestellingen tot 20 december 1991): de nieuwe PCNL-FLOPPYFOLDER met korte beschrijvingen van diskettes uit de PDSBibliotheek tot en met nummer PCNL1325 **GRATIS** bij elke bestelling.

Gratis lege disks!

Let op! Bij alle PCNL-software die hier genoemd wordt ontvangt u gratis lege merkdiskettes (van hetzelfde formaat); ÉÉN bij aanschaf van losse PCNL-diskettes, TWEE bij aanschaf van een PCNL-kwartet, VIJF bij aanschaf van een PCNL-pakket en TIEN bij aanschaf van een PDS-Catalogus.

De VOORDEEL-aanbieding kent vier eenvoudige voorwaarden:
1 - Uitsluitend geldig voor leden van de HCC IBM-PC gg.
2 - Geldig voor een bepaalde periode (tot uitkomen volgende HCCN).
3 - Alleen geldig bij afleveringen per post.

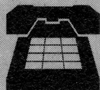
Let op! Zoals op de vierde pagina rechtsonderaan bij '10% ledenkorting' is aangegeven, is niet ieder HCC lid ook lid van de IBM-PC gg. Als u nog niet IBM-PC gg lid bent, kunt u alleen van de VOORDEEL-aanbieding gebruik maken als u zich opgeeft als lid van de IBM-PC gg voor of uiterlijk op het moment dat uw bestelling in behandeling komt. Dit kunt u doen bijvoorbeeld door een ingevuld en ondertekend ledenadministratiekaartje uit de rug van een HCC-Nieuwsbrief mee te sturen naar **VORDEN** samen met uw bestelling.

GWS tip

Met Graphic Workshop (PCNL1335) kunt u bitmap files niet alleen bekijken worden maar ook op allerlei manieren manipuleren. Een van de minst bekende opties is 'scaling' onder de F8-toets (van 25 tot 500%). Hiermee kunnen plaatjes verkleind of vergroot worden. Op zich is dit een functie die niet vaak gebruikt wordt omdat het plaatje zelf niet echt verandert; bij verkleinen wordt

Colofon

Deze pagina's zijn een maandelijkse bijdrage van de IBM-PC gebruikersgroep van de HCC, postbus 47, 7250 AA VORDEN.
Niets uit deze uitgave mag worden gekopieerd zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de HCC IBM-PC gg.

PCNL-HULPLIJN Telefonische vraagbaak voor leden van de HCC IBM-PC gg voor algemene computervragen of vragen over de werking van shareware en/of commerciële programma's. Telefoonnummer 04104-78334, donderdagavond van 20.00 tot 23.00 uur (Henk Bennik).

het plaatje alleen grover van tekening en bij vergroten wordt alleen het bestand groter. Het is echter wel een functie waarmee opgepast moet worden. Als bijvoorbeeld niet gekozen wordt voor een 'simpel percentage' (zoals 50, 200 of 300%) dan bestaat de kans dat het resultaat er verschrikkelijk uit ziet. Handig is de functie bij het 'dithering' of 'half-toning' van kleurenplaatjes naar zwartwit. Als het plaatje eerst vergroot wordt zal het eindresultaat namelijk veel beter zijn. Een nadeel is dat het bestand enorm groot kan worden. (N.B. Bij GWS versies lager dan 6.x konden alleen GIF-files van grootte veranderd worden. Bij andere file-formaten kwam een foutmelding (bijv. 'EXAMPLE1.IMG cannot be scaled to 200%'). Deze beperking kan echter eenvoudig omzeild worden door het plaatje eerst om te zetten naar GIF-formaat, vervolgens te 'schalen' en daarna weer naar het oorspronkelijke formaat terug te converteren. Dit staat overigens ook uitgebreid beschreven in de Engelstalige documentatie op de diskette.)

Geformatteerde diskettes

Bespaar uzelf tijd en geld met de geformatteerde diskettes van de IBM-PC gg. Deze diskettes komen rechtstreeks van de fabriek. Het formatteren doen we zelf, gratis.

	5,25 inch* DSDD	3,5 inch* DS	3,5 inch* HD
Bestelnrs	*59709*	*39739*	*39749*
10 stuks	f 1,30	f 2,00	f 3,30
30 stuks	f 1,20	f 1,80	f 3,10
50 stuks	f 1,10	f 1,70	f 2,90
100 stuks	f 1,00	f 1,50	f 2,70

Bovenstaande prijzen zijn per diskette (incl. BTW) bij afname van het aantal dat in de linker kolom vermeld staat. N.B. Vergeet bij bestelling niet te vermelden hoeveel diskettes u wilt hebben.
*Voor leden van de IBM-PC gg geldt voor deze prijzen ook nog eens de **10% korting**!

PCNL-kwintet

Een PCNL-kwintet van de IBM-PC gg is een setje van 5 diskettes voor een extra lage prijs speciaal samengesteld uit bij elkaar horende programma's of diskettes. De PCNL-kwintetten zijn verkrijgbaar op zowel 5,25 als 3,5 inch formaat voor f 30,- per stuk. Per kwintet krijgt u 2 lege merkdiskettes gratis!

HYPERPAD v2.2. Kwintet. Vijf diskettes met daarop het HYPERPAD 'object georiënteerd productiviteitsplatform'. HYPERPAD is een werkomgeving die enigszins vergelijkbaar is met Windows. HYPERPAD is alleen niet grafisch maar karaktergeoriënteerd en daardoor dus veel sneller. De mogelijkheden van het programma zijn bijna onbeperkt. Het kan gebruikt worden als menusysteem met ingebouwde filemanager, voor prototyping, om object georiënteerd programmeren te leren, als auteurssysteem voor het ontwikkelen van COO-lessen, als interactief demosysteem, etc.
Het HYPERPAD systeem werkt met PAD's de zogenaamde 'Personal Application Design's' waarin alle informatie is vastgelegd die nodig zijn voor de toepassing. Bij het programma worden standaard zo'n 24 kant-en-klare PAD's bijgeleverd, o.a.: Home Pad, File Manager, Phone Pad, Database Pad, Dial PAD, Scheduler, etc. Deze PAD's vormen het eigenlijke HYPERPAD systeem maar kunnen ook dienen als voorbeelden voor gebruikers die zelf PAD's willen gaan ontwikkelen. De 'Home Pad' is de centrale van het programma. Van daar uit kunnen alle andere onderdelen bereikt worden. Goede voorbeelden van PAD's zijn het Online Helpsysteem en de interactieve Tutorial (beiden ook als PAD).
De PAD's kunnen gemaakt of aangepast worden vanuit HYPERPAD en maken gebruik van PADtalk, de ingebouwde programmeertaal met zeer vele opties. Maar voor wie de mogelijkheden van PADtalk niet groot genoeg zijn kunnen uitbreidingen gemaakt worden in C of assembler.
Het programma draait op vrijwel alle PC's en vereist geen speciale grafische kaart en kan volledig vanaf het toetsenbord of met de muis bestuurd worden. Voor het volledige systeem is wel een harddisk vereist. Printen kan op vrijwel alle matrixprinters, een aantal kleurenprinters en laserprinters (HPLaserjet en Postscript).
Diskettes: PCNL1326 (hoofd- en setupprogramma), PCNL1327 (Voorbeeld PAD's, grafische files voor F/X Show), PCNL1328 (User Guide van 384 pagina's en Reference Guide van 402 pagina's), PCNL1329 (Online Help en Tutorial files), PCNL1330 (bibliotheek voor PADtalk uitbreidingen, voorbeeldprogramma's en utilities).

PCNL-DIRECT service

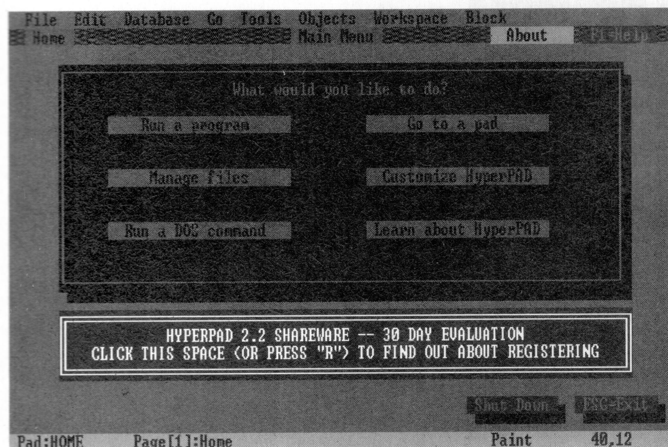
Heeft u een bestelling boven f 50,- en u wilt het snel hebben? Fax (05752-1382) of bel (05752-1881) met Jenny de Greef of Jan Willem Beek. Komt uw bestelling binnen voor 14.00 uur dan gaat hij de zelfde dag nog voor 17.00 uur als rembourszending de deur uit. De kosten van deze service bedragen slechts f 10,- (incl. rembours- en verzendkosten).

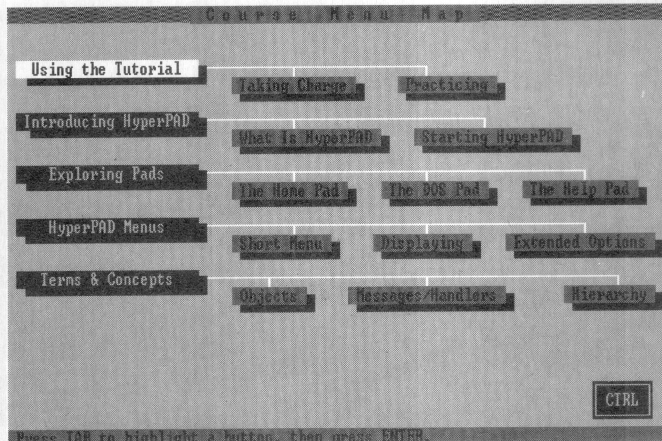
PCNL-diskettes

Onderstaande diskettes zijn afkomstig uit de PDS Bibliotheek van de IBM-PC gg. De genoemde PCNL-diskettes zijn verkrijgbaar op zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes voor **f 7,50 per stuk** (3,5 inch dus GÉÉN meerprijs). Alle diskettes zijn rechtstreeks te verkrijgen bij de IBM-PC gg (**niet** via de HCC bestelservice!). Voor bestelnummers e.d. zie de PCNL-bestelinformatie op de vierde pagina.

PCNL1140 - BACK & FORTH v1.01 & CU DISK MANAGER v3.1.9. B&F is een task-switching programma waarmee maximaal 9 programma's tegelijk in het geheugen geladen kunnen worden. Er is echter altijd maar 1 programma actief! De Colorado Utilities Disk Manager is een diskettecatalogiseringsprogramma voor het bijhouden welke files staan op welke diskettes. Zoekt ook in .ARC, .ZIP, .LZH, .ZOO, .PAK, .LBR en .MD files, herkent dubbele files, print bijsluiter en labels voor diskettes etc.

PCNL1216 T/M 1218 - FAMILY HISTORY SYSTEM (JULY '90). Compleet ge-

---- PCNL1326 T/M 1330 - HYPERPAD v2.2 ----

nealogie programma voor het maken en met de computer bijhouden van een complete stamboom. Met dit programma kunnen vrijwel alle standaard genealogische rapporten gemaakt worden van voorouders, nakomelingen, verwanten, familiegroepen, boomdiagrammen, etc. Op een harddisk (niet vereist) kunnen 9999 personen in de stamboom worden opgenomen.
Disk 1216 bevat de uitgebreide (Engelstalige) documentatie en de installatievoorschriften. Op disks 1217 en 1218 bevinden zich de programma's en twee voorbeeldstambomen (afstamming van Adam en Eva en Engelse koninklijk huis). Van deze versie is geen Quick Basic source meer aanwezig op disk, zie voor een oudere versie PCNL0820 en 0821.

PCNL1315 - BEAM3D v1.0. Programma voor technisch specialisten om te helpen bij de zogenaamde 'engineering finite element analysis'. Het programma berekent de belastingen en spanningen (trek- en buig-) in metalen constructies. Op deze diskette zijn twee versies aanwezig: een interactieve (grafische) versie waarbij de modellen gemaakt, bekeken en aangepast kunnen worden en een versie die alleen de berekeningen uitvoert maar ook grotere modellen aankan. Op de diskette zijn o.a. voorbeelden aanwezig van het skelet van een ruimtestation, een springveer, een schotelantenne en een zendmast. Het programma draait op CGA, EGA, VGA en Hercules, ondersteunt een muis of mathematische coprocessor (beiden niet vereist) en EPSON-compatibel matrixprinters.

PCNL1317 - BG-ART Religious and general use. Verzameling van 60 zwartwit plaatjes (Clip-art) in PCX- en IMG-formaat voor gebruik in WordPerfect v5.x of DTP-programma's (o.a. PageMaker en Ventura). De meeste plaatjes hebben min of meer religieus onderwerp ('goedhartige Samaritaan', 'Jezus op ezeltje', 'familie die uit de bijbel leest', 'biddende handen', etc.) maar er zijn ook een aantal plaatjes voor algemeen gebruik bij ('woedende baas', 'kop koffie', 'computer', 'pop en vlinder', etc.). Op deze diskette is ook een shareware-versie van CSHOW v8.00a aanwezig waarmee bitmap-files van diverse oorsprong bekeken kan worden.

PCNL1331 EN 1332 - Paperless Books. Twee boeken op disk die gemaakt zijn met de 'Advantage Writer', een programma voor zogenaamde 'papierloos publiceren'. De 'Advantage Writer' is zelf niet op deze diskettes aanwezig omdat het een commercieel programma is. Wel aanwezig is de vrij verspreidbare 'Advantage Reader' waarmee de 'elektronische publikaties' bekeken kunnen worden. Deze 'Reader' biedt dezelfde mogelijkheden als een echt boek: tekst lezen, aantekeningen maken in de tekst, notities inplakken, etc. Er zijn echter ook een groot aantal extra mogelijkheden. Een Advantage document is namelijk onderverdeeld in 'topics' (soort inhoudsopgave) waardoor het mogelijk is stukken tekst te kopieren naar file of te printen, zoeken van woorden of zinnen in bepaalde delen of in het hele boek, dynamisch van ene topic naar andere topic gaan, plaatsen van referenties tussen topics, 'achteruitlezen' waarbij je precies kunt achterhalen hoe je bij een bepaalde passage terecht gekomen bent, etc. De titels van de boeken op deze diskettes zijn: 'The Adventures of Tom Sawyer' van Mark Twain (PCNL1331) en 'Adventures of Sherlock Holmes' van Sir Arthur Conan Doyle & 'War of the Worlds' van H.G. Wells (PCNL1332, N.B. Op 1332 bevindt zich geen 'Advantage Reader'-programma dat wel nodig is om de tekst te bekijken).

PCNL1333 - Paperless Pascal Tutorial v2.4. Interactieve tutorial voor Turbo-Pascal v4.0 en v5.x. De onderwerpen zijn: data types, loops en controle structuren, procedures en functies, arrays/types/constanten en labels, strings en string procedures, scalars/subranges en sets, records, file input, pointers en dynamic allocation, eenheden in Turbo Pascal, encapsulation en inheritance en virtuele methoden. Deze diskette bevat ook een aantal complete voorbeeldprogramma's die bekeken kunnen worden vanuit de tutorial. Met name aanbevolen voor beginnende Turbo-Pascal programmeurs.

PCNL1334 - Paperless C Tutorial v2.4. Interactieve tutorial voor de C-programmeertaal volgens de ANSI-C standaard. De onderwerpen zijn: programma structuur, programma controle, toekenning en logische vergelijkingen, functies, variabelen en prototyping, definities en macro's, strings en arrays, pointers, standaard I/O, file I/O, structuren, dynamische allocatie, karakter- en bitmanipulatie. Deze diskette bevat ook een aantal complete voorbeeldprogramma's die bekeken kunnen worden vanuit de tutorial. Met name aanbevolen voor beginnende C-programmeurs (niet speciaal voor een bepaalde C-compiler).

PCNL1335 - GRAPHIC WORKSHOP v6.1. Totaalprogramma voor het bekijken, veranderen (kleur naar zwartwit), printen, vergroten/verkleinen/roteren en converteren van files van diverse formaten met de extensies; MAC (MacPaint), IMG (GEM), PCX (Paintbrush), GIF (Compuserve), TIFF (scanners e.d.), EPS (encapsulated postscript), BMP (Windows 3 Paintbrush), WPG (WordPerfect & DrawPerfect, alléén bitmap-files), MSP (Windows 2 MS Paint) en PIC (Pictor en PC-Paint). Het programma draait op CGA, EGA, VGA, superVGA en Hercules-kaarten en ondersteunt EMS of XMS geheugen. Printen kan op EPSON- en IBM-compatibel matrix printers en laserprinters (HPLaserjet en Postscript, 75-300 dpi). Nieuw in deze versie; grote delen van het programma zijn opnieuw geprogrammeerd in assembler voor grotere snelheid en betere modulaire opbouw (o.a. drivers), ondersteuning 24-bit TARGA-, BMP- en TIF-files, ondersteuning kleurenprinters (HPPaintjet), ondersteuning scanners (HP-Scanjet), speciale effecten (sharpening, color reduction), omzetten plaatjes in EXE-file (self-displaying).

PCNL1336 EN 1337 - MAXIMUS v1.02 source code. Deze twee diskettes bevatten de source code van MAXIMUS, een BBS programma geschreven door Scott Dudley. Met Turbo-C of MicroSoft-C (NIET aanwezig!) kunt u het programma compileren en aanpassen aan uw eigen wensen of ideeën. De belangrijkste voorwaarde die door de auteur wordt gesteld, is dat wijzigingen op dezelfde manier als Maximus beschikbaar gesteld worden. Om de sources te kunnen installeren, moet men ten minste 2Mb vrije ruimte op de harde schijf hebben. Behalve de compiler zijn geen bijzondere zaken vereist, het gebruik van Maximus vereist uiteraard wel een modem! N.B. Gecompileerde versie is aanwezig op PCNL1281 t/m 1283.

```
TURBO PASCAL TUTOR 2.4
Table of Contents

INTRODUCTION            OPYRIGHT NOTICE
BOUT THE AUTHOR    UESTIONNAIRE    RDER FORM

1: WHAT IS A COMPUTER PROGRAM?           9: RECORDS
2: GETTING STARTED IN PASCAL            10: STANDARD INPUT
3: SIMPLE DATA TYPES                    11: FILE INPUT
4: LOOPS & CONTROL STRUCTURES           12: POINTERS AND DYNAMIC ALLOCATION
5: PROCEDURES AND FUNCTIONS             13: UNITS IN TURBO PASCAL 4.0 AND 5.X
6: ARRAYS, TYPES, CONSTANTS, AND LABELS 14: COMPLETE SAMPLE PROGRAMS
7: STRINGS & STRING PROCEDURES          15: ENCAPSULATION & INHERITANCE
8: SCALARS, SUBRANGES, AND SETS         16: VIRTUAL METHODS

AMPLE PROGRAMS

Copyright (c) 1988, 1989 Coronado Enterprises
Coronado Enterprises
12501 Coronado Ave NE
Albuquerque, New Mexico 87122
F2 Menu            ADVANTAGE READER            ** End of Topic **
```

---- PCNL1333 - Paperless Turbo-Pascal Tutorial v2.4 ----

HCC IBM-PC GG

PCNL-diskettes met software

Diskettes met programma's die beschreven staan in onze Public Domain en Shareware Catalogus, de HCC IBM-PC gg pagina's of de Publishware pagina's (alleen PCNL-nummers!). De prijs is f 7.50 per diskette. Elk PCNL-nummer is een diskette. Als bij de beschrijving van een programma meer nummers staan vermeld is de prijs gelijk aan het aantal diskettes maal de disketteprijs.
Bij elke beschreven diskette is een PCNL-NUMMER vermeld. Het BESTELNUMMER van de diskette bestaat uit het 4-cijferige PCNL-NUMMER voorafgegaan door een 5 (voor levering op 5.25" 360 KB diskettes) of een 3 (voor levering op 3.5" 720 KB diskettes). Een 3.5 inch diskette bevat dezelfde (hoeveelheid) software als een 5.25 inch diskette. Informatie over de software vindt u in de PCNL-Floppyfolder en de PDS-catalogus.

Losse PCNL-diskettes kosten f 7,50 per stuk voor zowel 5,25 als 3,5 inch formaat diskettes.
Per PCNL-diskettes ontvangt u 1 lege merkdiskette van hetzelfde formaat gratis!

PCNL-Floppyfolder

Een kort overzicht van de eerste 1325 diskettes uit de Bibliotheek, ingedeeld in categorieën. Bestelnummer 63001. Prijs inclusief verzendkosten f 2.50. Indien u tegelijk diskettes bestelt f 1,-.

PDS-Catalogus

Deze bevat de beschrijving van de PDS-programma's uit de bibliotheek van de HCC IBM-PC GG. Een complete PDS-Catalogus bestaat uit:

- een ringband, slipcase, diskettetassen
- ALLE beschikbare PDS-delen op diskette
- handleiding gebruik PDS en bestelinformatie (boekvorm)
- de PCNL-Floppyfolder
- 10 lege diskettes

Elk PDS-deel bevat 100 diskettebeschrijvingen op diskette, het zoekprogramma PCNLVIEW en het programma Convert2 waarmee alle delen (op harddisk) aan elkaar kunnen worden gekoppeld. De nieuwste versie van PCNL-VIEW (v1.4) bevindt zich alleen op PDS-delen 12 en 13. Regelmatig komt een nieuw PDS-deel uit. Op het moment bevatte de PDS-catalogus 13 PDS-delen (op 13 5.25 of 7 3.5 inch diskettes). Wie eenmaal een PDS-catalogus bezit kan later verschijnende PDS-delen bijbestellen. (zie ook bij PCNL-DISK).
De complete PDS-Catalogus kost f 50,00 bestelnummers: op 5.25 inch 58001, op 3.5 inch 38001.
Zonder de ringband+slipcase is de prijs f 40,00. Bestelnummers; op 5.25 inch: 58002, op 3.5 inch: 38002.
Losse PDS-delen (met 100 diskettebeschrijvingen):
PDS deel 1 bevat de beschrijvingen van PCNL0001-PCNL0100, deel 2 bevat de beschrijvingen van PCNL0101-PCNL0200 enz.

Bestelnummers op 5.25 inch; PDS deel 1: 58101, deel 2 : 58102, enz., deel 13: 58113.
Bestelnummers op 3.5 inch; PDS deel 1: 38101, deel 2: 38102, enz., deel 13: 38113.
De prijs per PDS-deel is f 3,00. NB. Ook bij aflevering van 2 delen op 1x3.5 inch diskette blijft de prijs f 5.00 per PDS-deel.

PCNL-DISK

Elektronisch magazine op diskette. Een abonnement geldt voor 4 afleveringen van tenminste 2 diskettes (in ongeveer 1 jaar). Abonnees ontvangen nieuwe PDS-delen gratis. Een abonnement kan met ingang van elke (verschenen of toekomstige) aflevering ingaan.

Uitgekomen afleveringen:
1 = nov '87 (PCNL0701, PCNL0702)
2 = mrt '88 (PCNL0739, PCNL0740)
3 = sep '88 (PCNL0809, PCNL0810, PCNL0811) + PDS deel 07 en 08
4 = dec '88 (PCNL0861, PCNL0862) + PDS deel 09
5 = mrt '89 (PCNL0933, PCNL0934, PCNL0935)
6 = jul '89 (PCNL1001, PCNL1002) + PDS deel 10
7 = sep '89 (PCNL1023, PCNL1024)
8 = dec '89 (PCNL1080, PCNL1081)
9 = mrt '90 (PCNL1121, PCNL1122, PCNL1090) + PDS deel 11
10 = jul '90 (PCNL1153, PCNL1154)
11 = okt '90 (PCNL1201, PCNL1202, PCNL1188) + PDS deel 12
12 = dec '90 (PCNL1221, PCNL1222)
13 = mrt '91 (PCNL1231, PCNL1232, PCNL1233)
14 = jun '91 (PCNL1273, PCNL1274, PCNL1275)
15 = okt '91 (PCNL1319, PCNL1320)

Prijs per abonnement op 4 afleveringen zowel op 5.25 als op 3.5 inch f 45,00. Deze abonnementskosten zijn **inclusief** verzendkosten.
Bestelnummers op 5.25 inch; Afl 1 t/m 4: 59001, Afl 2 t/m 5: 59002 enz. Met ingang van afl.14 (t/m 17) :59014.
Bestelnummers op 3.5 inch; Afl 1 t/m 4: 39001, Afl 2 t/m 5: 39002 enz. Met ingang van afl.15 (t/m 18) :39015.

PCNL-pakketten

Een vaste selectie van 10 PCNL-diskettes. prijs zowel op 5.25 als op 3.5 inch f 60,00.

bestelnummers op	*5,25"*	*3,5"*
PCNL-STARTER-PAKKET (samengesteld uit PCNL0352, 0481, 0482, 0485, 0486, 0487, 0520, 0700, 1186, 1187).	*58201*	*38201*
PCNL-PROGRAMMEER-PAKKET (samengesteld uit PCNL0055, 0176, 0324, 0330, 0360, 0488, 0573, 0683, 0893, 0894).	*58203*	*38203*
PCNL-DOS-UTILITIES-PAKKET (samengesteld uit PCNL0320, 0382, 0471, 0483, 0597, 0598, 0599, 0648, 0649, 1040).	*58204*	*38204*
PCNL-GAMESPAKKET (samengesteld uit PCNL0178, 0201, 0351, 0352, 0353, 0355, 0496, 0527, 0542, 0674, met CGA-emulator, PCNL1082, draait bijna gehele gamespakket ook op Hercules) .	*58205*	*38205*

PCNL-kwartetten

Een vaste selectie van 4 PCNL-diskettes. prijs zowel op 5.25 als op 3.5 inch f 25,00.

bestelnummers	*5,25"*	*3,5"*
PCNL-Huishoud kwartet (bevat PCNL0519, 0635, 0778 en 0918)	*58401*	*38401*
PCNL-Kleuter/kinder kwartet (bevat PCNL0005, 0507, 0552 en 0903)	*58402*	*38402*
PCNL-PC-Keydraw kwartet (bevat PCNL0881 t/m 0884)	*58403*	*38403*
PCNL-VGA kwartet (bevat PCNL0880, 0898, 0899 en 0944)	*58404*	*38404*
PCNL-ARC kwartet (bevat PCNL0993, 1053, 1054 en 1068)	*58405*	*38405*
PCNL-Windows 3 Utilities kwartet (bevat PCNL1176 t/m 1179)	*58406*	*38406*
PCNL-Windows 3 Wall Paper kwartet (bevat PCNL1181 t/m 1184)	*58407*	*38407*
PCNL-VGA GAMES kwartet (bevat PCNL0932, 1170, 1196 en 1198)	*58408*	*38408*
PCNL-VGA PLUS kwartet (bevat PCNL0905, 1193, 1255 en 1335)	*58409*	*38409*
PCNL-SUPER GRAPHICS kwartet (bevat PCNL1098, 1100, 1180 en 1197)	*58410*	*38410*
PCNL-Astrology/Numerology kwartet (bevat PCNL1119, 1120, 1151 en 1152)	*58411*	*38411*
PCNL-PCMAGNET kwartet (bevat PCNL1086 t/m 1089)	*58412*	*38412*
PCNL-AdLib Music kwartet (bevat PCNL1207 t/m 1210)	*58413*	*38413*
PCNL-Windows 3 Divers-1 kwartet (bevat PCNL1240, 1243, 1245 en 1256)	*58414*	*38414*
PCNL-Windows 3 Divers-2 kwartet (bevat PCNL1241, 1242, 1244 en 1257)	*58415*	*38415*

Ringbanden, slipcases

PCNL-Ringband, kleur blauw (38 mm mechaniek) bestelnr. 73101. PCNL-Slipcase, kleur blauw, bestelnummer 73201,. Prijs ringband of slipcase; per st. f 10.00, bij afname 5 exempl.: f 9.50 per st., bij 10: f 9.25, bij 20: f 8.50, bij 40: f 8.00. Ringband + Slipcase, kleur wit (38mm, venster op rug ringband), bestelnummer 73401. Prijs per set f 20.00, bij afname 5 sets f 19.00 per st., bij 10: f 18.50, bij 20: f 17.00, bij 40: f 16.00.

Diskettetassen

Diskettetassen zoals gebruikt in de PDS-catalogus; voor 3.5" bestelnummer 75301, voor 5.25" bestelnummer 75501. Prijs per st. f 2.00, 10 st. f 15.00, 20 st. f 25.00, 50 st. f 55.00.

Geformatteerde diskettes

	5,25 inch DSDD	3,5 inch DS	3,5 inch HD
Bestelnrs	*59709*	*39739*	*39749*
10 stuks	f 1,30	f 2,00	f 3,30
30 stuks	f 1,20	f 1,80	f 3,10
50 stuks	f 1,10	f 1,70	f 2,90
100 stuks	f 1,00	f 1,50	f 2,70

Bovenstaande prijzen zijn per diskette (incl. BTW) bij afname van het aantal dat in de linker kolom vermeld staat. N.B. Vergeet bij bestelling niet te vermelden hoeveel diskettes u wilt hebben.

PCNL-MEGA set

PCNL-ringband/slipcase met in 8 diskettetassen:
30 5,25 inch DSDD diskettes f 60,-* (bestelnummer 59809)
30 3,5 inch DS diskettes f 75,-* (bestelnummer 39839)
30 3,5 inch HD diskettes f 110,-* (bestelnummer 39849)

Boekjes

Handleiding PDS (met o.a. aanwijzingen voor het gebruik van PDS-software) bestelnr :62101 f 5.00.

Porto en verzendkosten

Uitsluitend het abonnement op PCNL-DISK en de los bestelde PCNL-floppyfolder zijn inclusief verzendkosten. Bij alle andere artikelen betaalt u naast de kosten voor diskettes etc. eenmaal een bijdrage verzendkosten. Bij de PCNL-DIRECT service is die bijdrage f 10,- ,in andere gevallen f 5,-.

Bestellen en levering

Iedereen kan bestellen. Leden van de IBM-PC GG krijgen 10% korting op alle genoemde prijzen en verzendkosten. Prijzen zijn inclusief 18.5% BTW. Bij elke levering wordt een BTW-factuur gevoegd.
Bij een bestelling dient u de bestelnummers te vermelden en indien u lid bent van de IBM-PC GG tevens het 6-cijferige HCC lidnummer.

Betaling

U kunt op de volgende manieren in het bezit komen van diskettes met PDS en de andere artikelen.

1. Betaling bij aflevering.
   Verzendkosten f 10,-. Minimumbedrag artikelen f 50.-. (De PCNL-Direct service). Bel (tijdens kantooruren) of fax voor 14.00 uur en de PTT bezorgt het bestelde de volgende dag. U betaalt artikelen + verzendkosten aan de PTT.
2. Betaling vooraf. (alle betalingen t.n.v. PCNL Vorden).
   Verzendkosten f 5,-. Geen minimumbedrag artikelen. Verzending geschiedt op de dag dat de betaling bij ons binnen komt.
   - 2.1. U zendt een BRIEF met BESTELNUMMERS en een VOLLEDIG INGEVULDE EUROCHEQUE of GIROBETAALKAART naar ons adres.
   - 2.2. U maakt het bedrag over op een van onze rekeningen
     - 2.2.1. Bankrekening. Bij de mededelingen vermeldt u de bestelnummers. Als de ruimte onvoldoende is vermeldt u hoe u de bestelnummers meegedeeld heeft ('zie brief' of 'zie fax' +datum+postcode afzender). In de aparte brief of fax vermeldt u hoe en door wie de bestelling is betaald. Zendt bankformulieren naar uw bank en niet naar ons!
     - 2.2.2. Girorekening,
       - a. door middel van girotel: U vermeldt bij de MEDEDELINGEN UW POSTCODE, ADRES en de BESTELNUMMERS. Eventueel deelt u de bestelnummers apart mee (zie bij punt 2.1)
       - b. door middel van een overschrijvingskaart die u zelf naar de GIRO zendt. Bij de MEDEDELINGEN of ACHTEROP het formulier heeft u voldoende ruimte voor de BESTELNUMMERS. Een aparte brief of fax is in dit geval altijd overbodig.
       - c. door middel van een verzamelgiro van overheidsinstellingen etc. Het apart meedelen van de bestelnummers is hierbij ALTIJD nodig.
   - 2.3. Vanuit het **buitenland** uitsluitend per eurocheque (pasnummer invullen!) of per postwissel. PCNL-DIRECT is naar het buitenland niet mogelijk.

Verschuldigd bedrag

Aan het totaalbedrag van de gewenste artikelen voegt u eenmaal verzendkosten toe. Als u lid bent van de IBM-PC GG mag u van het zo berekende bedrag direct 10% aftrekkken. Vermeldt dan altijd tevens uw HCC-lidnummer.

Besteladres/rekeningnummers

PCNL, POSTBUS 115, 7250 AC VORDEN.
Telefoon 05752-1881, FAX 05752-1382
POSTBANKREKENING 61125 t.n.v. PCNL Vorden.
BANKREKENING 36.64.13.600 t.n.v. PCNL Vorden.
Cheques en girobetaalkaarten invullen ten name van PCNL, Vorden!

Informatie

Over bestellingen tijdens kantooruren, tel. 05752-1881, fax 05752-1382.

10% IBM-PC gg ledenkorting

Niet ieder HCC-lid is ook IBM-PC GG lid ! U bent lid als op uw HCC-lidmaatschapskaart linksonder IB voorkomt. Eenmaal per maand ontvangen wij van de HCC-ledenadministratie in Houten een lijst van (slechts) de HCC-leden die ook IBM-PC GG lid zijn.
Aan hen wordt automatisch 10% korting verleend. Als u nog niet of nog maar kort lid bent kunt u zich direct verzekeren van de korting door u d.m.v. een ledenadministratiekaartje uit de HCC-Nieuwsbrief op te geven als lid van de IBM-PC GG en naar ons in VORDEN te zenden evt. tegelijk met een bestelling.
Indien op de factuur geen korting is vermeld, kunt u alsnog in aanmerking komen voor de korting door BINNEN 14 DAGEN NA DE FACTUURDATUM op de hierboven aangegeven manier lid te worden van de IBM-PC GG en het kaartje naar ons in VORDEN te zenden en met vermelding van het FACTUURNUMMER te verzoeken om een CREDITKORTINGFACTUUR.

HCC krijgt een nieuw verenigingsblad

Met ingang van februari 1992 zal de HCC Nieuwsbrief niet meer in de bestaande vorm en uitvoering verschijnen. In plaats van de zo vertrouwde HCC Nieuwsbrief zult u een vernieuwd verenigingsblad ontvangen, met daarin alle elementen die u tot nu toe aantrof in de HCC Nieuwsbrief: bijdragen op computergebied, maar ook nieuws over de vereniging, in de meest brede zin.
Op 8 november hebben het bestuur van de HCC en de directie van IDG Communications een contract ondertekend voor de uitgave en exploitatie door IDG van ons maandblad, ingaande februari 1992.
IDG Communications is een onderdeel van de International Data Group, 's werelds grootste uitgeverij van computerpublikaties. Bladen die door IDG in Nederland worden uitgegeven zijn Computerworld, PC World, Mac World, LanMagazine en PC Thuis. Niet alleen de naam HCC Nieuwsbrief verdwijnt met ingang van februari, maar ook die van PC Thuis. De abonnees van PC Thuis krijgen de mogelijkheid om op aantrekkelijke voorwaarden lid te worden van de HCC, en ontvangen dan vanzelfsprekend ook het nieuwe blad.
De bestaande redactie van de HCC Nieuwsbrief blijft gehandhaafd en wordt daarbij ondersteund door een journalistiek team van IDG. Lucie Blom, hoofdredacteur van de HCC Nieuwsbrief, zal ook hoofdredacteur worden van het nieuwe blad. De beide beroepskrachten van de Nieuwsbrief-redactie treden in dienst van IDG.
De naam van het nieuwe blad is nog niet bekend, al liggen er wel enkele voorstellen. Voordat de naam wordt vastgesteld wordt eerst een onderzoek ingesteld onder een aantal leden van de HCC. Ook is nog niet bekend hoe het nieuwe blad er uit zal zien, al wordt op dit moment natuurlijk wel hard gewerkt aan de formule. Het streven is in ieder geval om met een blad uit te komen met nog meer kwaliteit, zowel wat de inhoud als de uitvoering betreft.
Het eerste nummer zal in een oplage van tachtigduizend exemplaren worden gedrukt, waarvan 65.000 rechtstreeks naar de lezers gaan (HCC-leden en abonnees PC THuis).
Het bestuur van de HCC heeft dit jaar met verschillende professionele uitgevers overlegd. Aanleiding hiervoor was onder meer dat de opbrengsten uit advertenties terugliepen, waardoor het uitgeven van het verenigingsblad steeds duurder werd. Het bestuur is er van overtuigd dat een professioneel en ervaren uitgeversbedrijf in dit opzicht betere mogelijkheden heeft dan een vereniging. Bovendien is er de wens om de kwaliteit van de HCC Nieuwsbrief nog verder te verbeteren. Binnen de HCC ontbreken daarvoor de middelen. Uiteindelijk is de keus van het bestuur op IDG gevallen, omdat dit bedrijf de meest aantrekkelijke mogelijkheden biedt. Het nieuwe blad blijft het officiële verenigingsorgaan van de vereniging. Dat zal - samen met het bekende HCC-logo - ook op de omslag worden vermeld. Wat ook blijft is dat het blad geen abonnees zal kennen, wie het thuis wil ontvangen moet lid zijn of worden van de HCC.
Als het blad een succes wordt, en daar gaan alle betrokkenen vanuit, dan betekent dit vanzelfsprekend ook een verdere versterking van de HCC. Dat schept de mogelijkheid om nog meer en betere diensten te verlenen aan de leden van de vereniging.

Bestuur HCC.

Het HCC Fidonet is een netwerk van Bulletin Board systemen voor berichtenuitwisseling door HCC-leden. Het maakt deel uit van een wereldwijd netwerk. Het adres van het HCC Fidonet is 2:500 (zone 2 net 500).

HCCN Redaktie	402	Jan Leijerweerd	03403-78220	abcd	
HCC Alkmaar 1	028	Peter van Diepen	072-126783	abcd	Van Diepen Automatiseert
HCC Almelo 1	021	Jan Verschaeren	05490-62542	abcd	
HCC Almere 1	038	Henk Slegh	03240-38702	abcd	
HCC Amersfoort 1	013	Evert Bruinsma	033-950750	abcdf	HCC afd. Utrecht
HCC Amstelveen 1	040	Eltjo Huisman	020-6472021	abcd	Hewlett Packard Nederland
HCC Amsterdam 1	011	Olf van Reijen	020-6154154	abcd	ABN
HCC Apeldoorn 1	025	Ron Goossen	055-211811	abcd	Centraal Beheer
HCC Apple gg	107	Jan Willem Oomen	015-622421	abcd	Apple Nederland BV
HCC Brielle 1	012	Andre Visser	01810-15600	cdfg	Info'Products Holland BV
HCC Commodore gg	108	Hans Kessels	04760-77487	abcd	Commodore Nederland
HCC Delft 1	044	Theo Timan	015-132444	acd	E.P.C. Translux BV
HCC Den Haag 1	026	Kasper Kwant	070-3281426	abcd	
HCC Den Helder 1	043	Eugene Onderwater	02230-28086	abcd	Autobedr. N.C. Onderwater
HCC Deventer	046	Rudi Kooi	05700-29810	cd	Egberink Electronics
HCC DOS gg Boss Centrum	128	Andr<130> van Ingen	03451-30089	cdh	HCC DOS gg
HCC DOS gg Boss Oost	116	Mark Rebers	08360-26515	acdh	HCC DOS gg
HCC DOS gg Boss West	121	Ed van der Bent	020-6982155	abcd	HCC DOS gg
HCC DOS gg Boss Zuid	131	Andre van de Wijdeven	04990-74979	cdfgj	HCC DOS gg
HCC DOS gg Delmare	133	Ron van der Nagel	01720-43983	acdfgh	HCC DOS gg
HCC DOS gg ProgrammaTel	100	Paul van Hattum	03200-46025	acdg	HCC DOS gg
HCC DOS gg Shareware	114	Wim Loerakker	01821-3014	abcd	Compaq
HCC DOS gg SW Boss North	132	Gerard Hoijtink	05150-19169	cdfgj	HCC DOS gg
HCC DOS gg SW Boss West	104	Henk Jansen	079-317774	acdh	HCC DOS gg
HCC DOS gg The Databoss	109	Jaap Streuper	05440-65591	abcd	HCC DOS gg
HCC Eindhoven 1	014	Hans van Melis	040-481792	abcd	
HCC Emmen 1	031	Jan Leijerweerd	05910-21000	cdfg	WordPerfect/Academic Service
HCC Gouda 1	030	Hans Ligthelm	01820-22314	abcd	Repko IDP BV
HCC Groningen 1	019	Johan Schaaphok	050-134367	abcd	
HCC Hoorn 1	020	Frank Bieri	02290-34046	abcd	Infotheek BV
HCC Hoorn 2	033	Klaus Spithost	02290-16721	abcd	
HCC IBM PC gg	101	Cees Pijnenburg	08857-1865	abcd	IBM Nederland BV
HCC Kennemerland	045	Antonie van Oort	023-316333	acdfg	Optisys Automatisering
HCC Leeuwarden 1	041	Keimpe Wybenga	058-671351	abcd	Frisicom/Unipaq Electronics
HCC Leiden 1	015	Frederik S'Jacob	071-128409	abcd	
HCC Middelburg 1	022	Jaap Delvoye	01180-34336	abcd	
HCC Modelbaanautomatisering gg	124	Lex van der Loo	079-422334	abcd	
HCC MSX gg 2	127	Ben Doedens	05978-18902	abcd	
HCC Nijmegen 1	037	Rene Janson	080-788405	abcd	Wesseling Elektronika
HCC Noord Limburg	023	Peter Kessels	04760-77600	abcd	
HCC Olivetti gg Apeldoorn	123	Ruud van der Linden	055-413377	acdfh	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Breda	113	Theo van Lottum	076-870519	acdfh	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Enschede	118	Roelof Beverdam	053-337444	abcdfh	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Heerlen	120	Pascal Houppermans	045-275101	abcd	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Hoorn	119	Klaus Spithost	02290-43073	acdfh	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Rolde	112	Hero Bruinsma	05924-3245	acdfh	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Zoetermeer	106	Majel Migo	079-610438	acde	HCC Olivetti gg
HCC Oss 1	027	Henry van Aarssen	04120-44443	abcd	
HCC P2000 gg	105	Anet Hilgersom	020-6892992	abcd	
HCC Politie & Computers gg 1	135	Thijs Zuidland	073-566910	cd	CSK Vught
HCC Politie & Computers gg 2	126	Ruud Weteling	072-157891	abcd	Tulip
HCC Postzegel gg	134	Gerd-Jan van Wiggen	070-3866111	acd	
HCC Rotterdam 1	029	Ed Rijnhout	010-4834256	abcd	Sun Microsystems
HCC Sharp gg	103	Henk Slegh	03240-38866	abcd	Ormas BV
HCC Sittard 1	016	Leo Reijnen	04755-2041	abcd	
HCC Steenwijk 1	042	Jan Groenendijk	05210-88583	abcd	Nokia Data
HCC Techstand	500	Hanno van der Maas	030-735900	abcd	Digisys
HCC Tilburg 1	036	Martien Gerla	013-563150	abcd	Geveke Electronics

De Hobby Computer Club HCC is een zelfstandige vereniging, voor allen die belangstelling hebben voor of zich bezig houden met het bouwen, programmeren en/of gebruiken van micro-computers.

Contributie De contributie voor 1992 bedraagt ƒ 65,- (basiscontributie inclusief lidmaatschap één gebruikersgroep). ƒ 5,- extra per gebruikersgroep meer dan één. Bij aanmelding in de loop van het jaar geldt een gereduceerd tarief. Bij aanmelding wordt eenmalig ƒ 10,- inschrijfgeld in rekening gebracht.

Opzegging van het lidmaatschap van de HCC of van één of meerdere gebruikersgroepen is mogelijk per einde van het kalenderjaar. Opzegging kan uitsluitend SCHRIFTELIJK (bij voorkeur per briefkaart) geschieden en wel vóór 1 november aan het HCC kantoor in Houten. Bij tussentijdse opzegging van het lidmaatschap vindt geen restitutie plaats van de contributie. Wel worden de te verschijnen HCC Nieuwsbrieven voor het lopende kalenderjaar toegezonden.

HCC Tulip gg	129	Nol Kloosterman	010-4745060	abcdfj	Tulip/G&B Computers
HCC Utrecht 1	034	Peter Noy	030-945975	acdfgj	Amstrad
HCC Zoetermeer 1	024	Jean-Pierre Verheij	079-423335	acdh	
HCC Zwolle 2	039	Willem Groeneveld	038-547161	acd	Dirksen Opleidingen

De hieronder vermelde nodes zijn prive-nodes. Zij worden niet beheerd door de HCC. Deze systemen hoeven niet de standaard HCC voorzieningen te bevatten, zoals bijv. het gebruik van de HCC Pincode.

Alexander BBS	285	Cor Slot	010-4565600	abcd	
BBS Pendrecht	218	Ed Roest	010-4102033	acd	
BBS The Wall	232	Martin Kuppers	013-639113	acd	
BoBo's BBS	242	Michel Luciana	035-235406	acd	
Capricorn BBS	225	Marius Overvoorde	030-368061	acdf	
CHC NS-DOS BBS	251	Wim Huisen	030-332927	acd	
Computer Club Rotterdam	256	Robert Ouwerkerk	010-4131065	acd	
Computer Kring BBS	230	Cees Plaatzer	03418-58787	cdh	
CSL-BBS	243	Jac Kersing	053-351563	acd	
De Draaischijf	254	Wim Gerrits	050-181626	acd	
De Werkplaats BBS	255	Peter Stork	077-870559	acd	
Discovery BBS	249	Marco Hiemstra	055-431332	acd	
Euro-Online	233	Floor Naaijkens	013-638709	acdf	
Gezondheidszorg	211	Ruud van der Linden	055-337951	abcd	
GraphicXchange	299	Ab van Velden	035-217733	cdfgj	
HEKOM RA-BBS	281	Henny Kohler	03483-2361	cdfg	
HEKOM RA-BBS & CDGN Hdqrtrs	223	Henny Kohler	03483-4072	abcdf	
Het Draaiend Schijfje	257	Harry de Jong	080-605283	acd	
Hotline BBS	245	Piet Ebbes	020-6891014	cdfh	
Incola BBS	220	John Hendriks	020-6344733	acd	
Infoboard	206	Joop Mellaart	04780-88119	acd	
Info-Data	252	Ben Kempink	045-717186	acd	
Intra BBS	208	Fred Theunissen	04780-89612	abcd	
Knight Light BBS	241	Willem Schotman	035-837630	cdfh	
Let's Get DIGITAL!	284	Severinus Planting	058-673753	cdh	Van der Galiën Electronica
McBaud! BBS	228	Ron van Rossum	010-4603947	cdf	
Music Box	283	Edwig Knol	05490-70319	acd	
M S BBS Jos-Tel	287	Jos de Boer	05149-1837	abcd	
Nederlands Net Nieuws BBS	239	Frank Hemmelder	03480-24801	acdfg	
Nestorsoft Support system	247	M.H.P. Harberink	03412-61855	acd	
Nethart	501	Jos van Kester	030-332930	cd	Stichting Cadans
NOS Radio Scoop	202	Joop Engels	035-45395	abcd	
Opus Aquarius	240	Stefan Buijs	02503-22943	acd	
Opus GTH	226	Gerard de Haan	035-61643	abcdfj	
Opus Tele Magic	231	Evert Bruinsma	030-414595	abcdf	
PCT's OPUS Sassenheim	237	Ron Koendering	01711-10965	acd	
RailBoard	250	Henk Kolthof	030-355757	cdfg	N.V. Nederlandse Spoorwegen
RBBS Flevoland	248	K.S.H. Kodde	03240-63720	abcdf	
RBBS Landsmeer	280	Bert van Hoekelen	02908-6398	abcdfg	
Schroedingers Cat	216	Paul Scholte	015-624590	acdh	
SCO Narwal	209	Aad Nienhuis	020-6279804	abcd	
SIKIS BBS	234	Fred Vlinkervleugel	040-582575	cd	
TeamCat! BBS	238	Johannes van Wage	070-3297558	acd	
Technet	282	Arjen d'Ailly	010-4129900	cdf	Bausch Datacom
The Dream BBS	229	Gertjan Koetsier	03402-39492	cdfgj	
The Quiet Man BBS	227	Guus Abelmann	030-433428	cd	
Touch One	236	David Tie	070-3451930	acd	
Tulip/TGV BBS Node 1	224	Wim Nijholt	04120-44134	acdfg	
Tulip/TGV BBS Node 2	246	Wim Nijholt	04120-26013	acdfg	
Wildcat!BBS	222	Robbert G. Brown	030-512787	cdfh	Verenigde Spaarbank

a=300; b=1200/75; c=1200; d=2400; e=PEP; f=9600; g=V32-bis; h=9600HST; j=V42-bis; Line setting: [baudrate],8,N,1

1. Aanmelding als lid door invullen en inzenden van de in dit blad afgedrukte aanmeldingskaart.
2. Adreswijzigingen zo snel mogelijk doorgeven aan de HCC via de in dit blad afgedrukte briefkaart.
3. Indeling in een afdeling vindt automatisch plaats op postcode.
4. Indeling bij een gebruikersgroep moet u zelf opgeven.

De HCC afdelingen, die per regio zijn ingedeeld, geven de HCC-er algemene informatie. In de cursussen en/of lezingen, die door hen worden georganiseerd, komen verschillende interessante onderwerpen op het ge-bied van 'microcomputing' ter sprake. Eenmaal in het bezit van een systeem kan de HCC-er zich aansluiten bij één van de vele gebruikersgroepen. Op de bijeenkomsten die door deze groepen worden belegd kan de HCC-er in een gezellige sfeer kennis uitwisselen waardoor het gebruik van zijn machine nog plezieriger wordt.
Op deze en de volgende pagina staan de afdelingen en gebruikersgroepen vermeld met hun contactpersoon.

HCC Afdelingen

Afdeling Almere
Vacature

Afdeling Amsterdam
Theo Nicola, 020-265390 (19.00-21.00)
Postbus 61289, 1005 HG Amsterdam

Afdeling Apeldoorn
J. H. T. Benda, 055-426292 (18.30-21.00)
Postbus 20218, 7302 HE Apeldoorn

Afdeling Arnhem
André Varwijk, 08360 - 32632
Postbus 266, 6900 CB Zevenaar

Afdeling Breda
Ton Smit
Hulsdonk 5, 4844 RR Terheyden
Postbus 1931, 4801 BX Breda

Afdeling Den Haag/Zoetermeer/Delft
Guido Melief, 079-612180 (18.30-21.00)
Postbus 6097, 2702 AB Zoetermeer

Afdeling Den Helder
L. Visser, 02230-21865 (18.30-21.00)
Lijsterstraat 22, 1781 WD Den Helder

Afdeling Deventer
N. Boekhout
1e Weerdsweg 74, 7412 WV Deventer

Afdeling Eindhoven
Henk Hilhorst, Pater Vogelstraat 9,
5741 JE Beek en Donk, 04929-62294

Afdeling Friesland
Postbus 1079, 8900 CB Leeuwarden

Afdeling Gouda
G. Boschloo, Clematislaan 7
2803 AG Gouda, 01820-36404 (na 18.00)

Afdeling Groningen
Willem-Jan Drijfhout, 050 - 137191
Postbus 1650, 9701 BR Groningen

Afdeling Kennemerland
H. M. A. van Lier, 023-255090
Van Riebeecklaan 23, 2024 AE Haarlem

Afdeling Leiden
Hans Baak, 071-618622 (19.00-22.00)
Roerdomperf 21, 2251 WX Voorschoten

Afdeling Midden- en Zuid-Limburg
Konrad Vasterman, Koninginnestraat 4
6225 BR Maastricht

Afdeling Nijmegen
René Janson
Krayenhofflaan 21, 6541 PN Nijmegen

Afdeling Noordholland Midden
N.J. Koreman, 02290-49206
Schepenen 74, 1625 BK Hoorn

Afdeling Noord-Limburg
Jan Peeters, 04765-1693 (18.30-21.00)
Postbus 8029, 5993 ZG Maasbree

Afdeling Noordoost Brabant
Mw Joke Duijx
Hintham 76, 5246 AH Rosmalen

Afdeling Rijnmond
E.R Meiners
Postbus 85096, 3009 MB Rotterdam

Afdeling Steenwijk
Jaap Keizer
Gasthuislaan 97-A, 8331 MV Steenwijk

Afdeling Tilburg
C. A. F. S. Scholberg, 013-682177 (18.30-21.00)
Frankenlaan 15, 5037 KE Tilburg

Afdeling Twente
M. Mensink, 053-330082 (18.30-21.00)
Postbus 3801, 7500 DV Enschede

Afdeling Utrecht
Hans Verbeek, 035-47825 (18.30-21.00)
Leeuwenstraat 28a,1211 EV Hilversum

Afdeling Zeeland
Mw. J. H. Berghuijs-Goris,
01185-1680 (overdag)
De Boisotstraat 45, 4371 BL Koudekerke

Afdeling Zwolle
G.J. Bonthuis, 05255 - 2446 (19.00 - 21.00)
Romano 3, 8084 EA 't Harde

HCC Gebruikers-groepen

1802 gg
Jan Waldorp, 01828-10252 (18.30-21.00)
Mozartlaan 83, 2742 BP Waddinxveen

6500 gg
J. Beyer, 015-134269 (18.30-21.00)
Bastinglaan 7, 2614 GP Delft

68' gg
Pieter Schiphorst, 02159-35211(18.30-21.00)
Lange Heul 394a, 1403 NZ Bussum

68000 gg
D. A. H. van Beek,
Friezenpoort 3, 3991 JH Houten

Advance gg
Postbus 283,
1960 AG Heemskerk

AIM-65/PC-100 gg
A.J. Tuinhout, Postbus 505, 2600 AM Delft

Amstrad gg
Cees van Dam, Boven Oosterdiep 63
9641 JN Veendam

Apple gg
015-620059
Postbus 23396, 3001 KJ Rotterdam

Artificiële Intelligentie gg
Peter van Lint, 05293-4226
Kerkplein 22, 7721 AD Dalfsen

Astrologie gg
Vacature

Atari gg
Postbus 1316
1300 BH Almere

Auditief Gehandicapten gg
L. van der Garde
Cornelis Evertsenstraat 27,
3572 JR Utrecht

Beleggen gg
Albert van Heijst
Benedeneindseweg 25, 4158 ED Deil

BigBoard gg
Erwin Hoogzaad
Schiestraat 46, 7523 TH Enschede

Bondwell/Elci gg
Dré Jansen, 01748-14199 (18.30-23.30)
Koningin Emmastraat 8,
2691 WB 's-Gravenzande

C gg
Jos Jansen, 01729-8288

Commodore gg
Hans Kessels 04760 - 77173 (werkdagen 19.00 - 21.00)
Postbus 145, 8070 AC Nunspeet

CS/SWTPC/09 gg
P. G. Waldman, 075-172719(na 20.00)
Molenveld 24, 1541 SK Koog a/d Zaan

DAI gg
H. Rison, 04490-48863
Luxemburgstraat 17, 6164 BS Geleen

Datacommunicatie gg
G. B. ter Haar
Jordenstraat 34, 4024 HT Eck en Wiel

DOS gg
Ron Scheepers, 03242 - 2704 (20.00 - 22.00)
Postbus 166, 3890 AD Zeewolde

Exidy Sorcerer gg
Charles Netteler, 010-4330493 (18.30-21.00)
Pr. Hendrikstraat 3d, 3071 LG Rotterdam

Forth gg
M. Wijzenbeek, Nieuwerdammerdijk 254,
1025 LX Amsterdam

G2 gg
Eddy van Raaij, 03402 - 65975 (20.00 - 22.00)
Anemoonstraat 75, 3434 JB Nieuwegein

Genealogie gg
J. B. van der Schoot
Amstellaan 2, 2105 VE Heemstede

IBM PC gg
Johan Hageman
Postbus 563, 2800 AN Gouda

Kunst, ontwerp en vormgeving gg
Robert Borst, 040-544419 (18.30-21.00)
Braak 18, 5501 DJ Veldhoven

Logo gg
W. Heyster, 08380-24153
Annadaal 96, 6715 JC Ede

Modelbaan gg
Han de Jong, 079 - 164755
Graaf Lodewijkstraat 6
2713 EE Zoetermeer

MSX gg
F. Thijssen, 08850-22780
Ganzenbroek 21, 5437 BL Beers

NewBrain gg
Menno Stevens,
020-6924137 (20.00-22.00)
Postbus 4494,
1009 AL Amsterdam

Olivetti gg
Hub Jennekens, 045 - 754135
Postbus 23016, 6367 ZG Voerendaal

Onderwijs gg
Wil Veen-Banning, 03403 - 79439
Meerkoetweide 61, 3993 EC Houten

P2000 gg
A. Hilgersom, 020-6892875
(ma.-vr. 19.00-21.00)
Admiraal De Ruijterweg 28-II
1056 GJ Amsterdam

Pascal gg
F.M.W. Doove, 01899 - 11819
Severij 5, 3155 BR Maasland

Politie & Computer gg
A. van Rheenen, Molenhei 37
5262 TP Vught

Postzegel gg
D. B. Bezemer, Elzendreef 187
2272 CL Voorburg, 070-3873650

Sharp MZ gg
J. Bancken, Lis 14, 1273 CD Huizen
033 - 945286 (H. Niessen, 20.00 - 22.00)

Sinclair gg
T. Molenaar, 01670-66845 (18.30-21.00)
Postbus 76, 2260 AB Leidschendam

Tandy gg
P. Huisman, Herculesstraat 4
3204 AL Spijkenisse

Tulip gg
08334-73038 (20.00-21.30)
Postbus 146, 6980 AC Doesburg

Unix gg
Hans Oey, 03402-32100 (8.30-17.30)
Vosseweide 92, 3437 TE Nieuwegein

Watersport gg
J. Gestman Geradts
Postbus 5701, 3008 AS Rotterdam

Zenith/Heath gg
Han Nieuwland, 020-6189304
1e Helmerstraat 101, 1054 DM
Amsterdam

HCC Afdeling Breda

Er is een beloning uitgeloofd voor het doen terugkeren van de groep NON-MS-DOS-users (Commodore, MSX, Sinclair, etcetera). Waar zijn deze gebruikers gebleven? Uitgestorven? Kom snel weer naar onze maandelijkse bijeenkomsten. Uw beloning: een gezellige avond met andere specialisten op uw terrein, dan wel tevreden gezichten van mensen die toch weer wat van jullie geleerd hebben. PS: Neem ook uw systeem mee!

Structuur

De vaste bezoekers van onze bijeenkomst hebben al van een deel van de veranderingen, welke de komende maanden worden doorgevoerd, kunnen proeven. De indeling van de zaal is dusdanig dat het geheel nu een stuk overzichtelijker is geworden. De indeling is opgezet met zogenaamde eilandjes. Ieder eiland heeft een eigen karakter. Zo is er nu ruimte gemaakt om in afzondering rustig even een artikeltje te lezen. Heb je bepaalde problemen, dan biedt de 'vraagbaak' vast en zeker een oplossing. Wil je wat software uitproberen, dan is ook hiervoor een eilandje beschikbaar.
Ieder die nog wat aan te merken heeft op deze opstelling, kan dit bij het bestuur kenbaar maken. Ook het bestuur is sinds kort herkenbaar aan de batches van de HCC. Dat vereenvoudigt het zoeken.

Doorgaan

Bovenstaande wijziging is niet de enige wijziging die tot uitvoering wordt gebracht. We hebben nog meer veranderingen op stapel staan, maar alles op zijn tijd. Regelmatig zullen de bezoekers van onze bijeenkomst iets nieuws tegenkomen. Ook diegenen die niet op deze avonden aanwezig kunnen zijn, houden we op de hoogte. Houdt uw ogen open, want het is beslist de moeite waard. De bijeenkomsten zijn iedere tweede donderdag in buurthuis 'De Belcrum'. Tot ziens.

Ton Smit

HCC Afdeling Friesland

Maandag 16 september was het de eerste afdelingsavond van de HCC afdeling Friesland in het nieuwe seizoen '91/'92. Na de zomerstop was dit weer de eerste traditionele bijeenkomst op de derde maandag van de maand in Zalen Schaaf te Leeuwarden. Door onvoorziene omstandigheden is van het oorspronkelijke programma afgeweken en is iemand gevraagd een lezing te verzorgen over zijn computer, een Acorn Archimedes.

Verslag

Het volgende verslag van de avond werd geschreven door Gerben Koster. Gastspreker was Martijn van der Mei, die voorzitter is van de noordelijke Acorn Archimedes regio die aangesloten is bij de Big Ben club. Deze groep is geen onderdeel van de HCC, maar het is goed ook eens naar anderen te kijken.
Naast een technische uitleg gaf Martijn een demonstratie van het DTP-achtige pakket Impression. Het is een pakket dat volledig is afgestemd op de integrale omgeving van Desktop, het standaard menuprogramma van Acorn. Je kunt de tekst op een normale manier invoeren, maar je zit direct in een grafische omgeving. Je kunt plaatjes uit allerlei pakketten met je teksten integreren en flexibel in de tekst plaatsen. Het pakket is volgens sommigen een tekstverwerker, maar het neigt naar DTP als je de applicatie zo op de Acorn ziet draaien.
Een vergelijking tussen de Acorn en MS-DOS machines heeft geen zin. Je moet een computer altijd als een hobby of hulpmiddel blijven zien. De Acorn is echter een machine die veel in huis heeft. Naast de mooie plaatjes en uitstekende geluiden heeft de Acorn ook een aantal kenmerken in huis die professioneel goed in te zetten zijn. Ondanks alle verschillen heb ik een leuke en interessante avond gehad.

PD-software

Het bestuur is volop bezig met het opzetten van nieuwe volumes PD-software. In het volgende nummer zullen daar nadere mededelingen over worden gedaan.
De toekomst van afdeling Friesland van de HCC ziet er rooskleurig uit. Er zijn nogal wat bestuurswisselingen geweest, maar het lijkt erop, dat de rust is teruggekeerd. In ieder geval staat er een ploeg enthousiaste mensen aan het roer van de vereniging. De afdelingsavonden worden de laatste tijd goed bezocht; ook dat is een teken, dat we op de juiste weg zijn. Wij willen dan ook alle Friese leden (en vanzelfsprekend alle HCC-leden) goede kerstdagen, een prettige jaarwisseling en een goed begin toewensen. Wij gaan er in ieder geval in 1992 met nog meer dynamiek tegenaan! Daarom: tot ziens op de derde maandag van de maand in Zalen Schaaf.

Jeltsje Bergsma

HCC Afdeling Gouda

Op dinsdag 17 december houden wij op onze vaste lokatie (de Gehoorzaal op de derde verdieping van het Bleuland Ziekenhuis in Gouda) al weer de laatste afdelingsbijeenkomst van dit jaar, ons eerste jaar. Een jaar waar we met tevredenheid op kunnen terugzien. In dit jaar is gebleken dat de afdeling in een enorme behoefte voorziet. Mede dankzij de inzet van vele leden zijn wij er in geslaagd vaste voet aan de grond te krijgen. De leden die een of meer keer een afdelingsbijeenkomst hebben bezocht weten zo langzamerhand wat we te bieden hebben. De vele leden die door omstandigheden nog geen enkele afdelingsbijeenkomst hebben bezocht adviseer ik dringend een keer langs te komen. Het is de moeite waard.

Interessant

Dat het interessant wordt gevonden komt mede door de medewerking van de Apple gg, de Commodore gg, de MSX gg, Atari Nederland, boekhandel Karssen, de Vakwinkel (zonder wie het zeker niet allemaal had gekund) en de vele deskundige leden die ik dan ook bedank voor de door hen in 1991 geleverde steun en medewerking. Ik hoop en ga er eigenlijk zonder meer van uit dat wij ook in 1992 weer op u allen kunnen rekenen.
Enkele standaard activiteiten: verkoop PD-software, verkoop computersupply's, boekenuitleen, leestafel met computertijdschriften, datacommunicatie, computerspellen, printshop, verkoop van tweedehands spullen en de diskette van de maand. Permanent aanwezige gg's: Commodore gg, MSX gg, Apple gg.
Op 17 december wordt een lezing/demonstratie gegeven van GEOWORKS ENSEMBLE (de Windows voor de XT). Na de 'echte' Windows van vorige maand belooft het opnieuw zeer interessant te worden.

Ledenwerving

De op 5 oktober georganiseerde walk-in is door ongeveer 400 belangstellenden uit Gouda en omgeving bezocht. Mede dank zij de inzet van het bestuur en een aantal leden een geweldig succes. Een aantal lokale en regionale kranten heeft van tevoren, op de dag zelf en naderhand door middel van een foto met onderschrift, uitgebreid aandacht aan onze activiteiten geschonken, evenals de lokale radio en TV.
Tijdens de walk-in zelf hebben zich 35 mensen als lid van de afdeling Gouda aangemeld. Hoeveel leden het ons uiteindelijk in totaal heeft opgeleverd is onbekend; zeker is dat velen op basis van de aangereikte informatie en hetgeen wij hebben geboden naderhand alsnog de groene aanmeldingskaart hebben ingestuurd. Mede hierdoor is het ledenbestand van 1090 leden op 1 januari 1991 opgelopen tot 1320 leden medio oktober!
Dat laat overigens onverlet dat wij nog steeds nieuwe leden kunnen gebruiken. Hoeveel nieuwe leden hebt u al aangebracht? Kijk om u heen, u kent vast wel een collega, vriend(in), familielid die nog geen lid is en die door uw enthousiaste verhalen over onze afdeling dat zeker wil worden. Tot 1 januari 1992 levert elk door middel van de groene aanmeldingskaart aangemeld lid onze afdeling *f* 10,- op. Het loont nu dus extra de moeite. De groene aanmeldingskaarten zijn verkrijgbaar bij de secretaris, telefonisch aanmelden bij de secretaris kan overigens ook.

Ideeënbus

Tijdens de afdelingsbijeenkomsten staat een ideeënbus bij het secretariaat. U schiet vast ook wel eens iets te binnen of u hebt een idee waarmee wij u nog beter van dienst kunnen zijn. Zet het op papier en wij zullen bekijken of wij er in uw belang ons voordeel mee kunnen doen.

Cursussen

Volgend jaar starten wij weer met een aantal cursussen:
DOS voor beginners : 13/1, 20/1, 27/1 en 3/2
PC Beheer en onderhoud: 14/1, 28/1, 4/2 en 11/2
DOS voor gevorderden : 18/2, 25/2, 10/3 en 17/3
WordPerfect 5.1 : 23/3, 30/3, 6/4 en 13/4
Datacommunicatie : 27/4, 11/5, 18/5 en 25/5
De cursussen kosten *f* 50,- voor

vier avonden. Inschrijven kunt u op de afdelingsbijeenkomsten.

Gerrit Boschloo

HCC Afdeling Groningen

Op woensdag 18 december wordt de eerstvolgende bijeenkomst gehouden, zoals altijd in het Denksportcentrum aan de Oliemuldersweg 43 te Groningen. U bent van harte welkom van 20.00 tot 23.00 uur. Noteer het ook alvast in uw agenda, dan kunnen we ook op u rekenen.

Faciliteiten

De volgende vaste faciliteiten staan dan weer tot uw beschikking:

- Leestafel met boeken en diverse tijdschriften.
- Scanner voor (kosteloos) scannen van tekeningen en foto's.
- Verkoop van een zeer uitgebreide verzameling PD-software.
- Het re-inkten van uw printerlinten (deze maand gebracht, de volgende maand weer klaar).
- Kopieerapparaat.
- Bestuursleden en (co-)sysops voor het beantwoorden van uw vragen over computer- en HCC-gebied.

Demonstratie

Deze maand zal er op de ledenavond van 20.00 tot 20.30 uur gedemonstreerd worden wat er zoal met Desk Top Publishing kan worden gedaan en of het altijd nodig is om zo'n duur programma te gebruiken. De kroondiskette zal deze maand gevuld zijn met DTP-software. Tijdens deze demonstratie zijn de bovengenoemde faciliteiten niet beschikbaar.

Bulletinboard

Ook op Fido Groningen-1 is het mogelijk om point te worden. Points zijn mensen met een soort privé BBS-je die elke dag hun post op kunnen halen. Dit is vooral voordelig als je veel berichtengebieden leest en beantwoordt omdat de verbindingstijd dan aanzienlijk wordt teruggebracht. Meer inlichtingen staan in een van de bulletins en ook de sysops kunnen u er meer over vertellen.

Mocht u nog bestanden hebben die de moeite waard zijn om geplaatst te worden load ze dan eens up; ook bimodem is beschikbaar. Als het een heleboel is mag u het ook op diskette naar postbus 1650, 9701 BR Groningen sturen. U kunt dan eventueel in ruil daarvoor bestanden van het BBS terug krijgen.

Prijsvraag

Wij nodigen nog steeds iedereen uit om een mooi logo voor de afdeling Groningen te ontwerpen die elke maand boven dit artikel kan worden geplaatst. Zie voor verdere details de vorige Nieuwsbrief. U kunt uw ontwerp sturen naar onze postbus. Denk er om dat dit de laatste maand is waarin u mee kunt doen!

Bereikbaarheid

U kunt het bestuur van de afdeling uiteraard ook 'buiten' de bijeenkomst bereiken voor vragen en/of opmerkingen. Dit kan via onze postbus of via Fido Groningen-1 (telefoon 050-134367, snelheden tot 2400 baud,8,N,1).

Johan Schaaphok

HCC Afdeling Kennemerland

De eerstkomende bijeenkomst van de afdeling Kennemerland wordt op zaterdag 28 december van 10.00-16.00 uur gehouden in het gebouw 'De Pauw', Kromhoutlaan 55 in Haarlem (Parkwijk, zie plattegrond in het septembernummer).

Op deze bijeenkomst zult u een demonstratie kunnen meemaken van het programma MODPLAY. Dit is een programma waarmee u op een PC-AT (geen XT's!) Amiga muziekmodules kunt afspelen. Omdat dit door het kleine luidsprekertje van de PC niet echt goed klinkt kan, door de printerpoort via een schakeling op een versterker aan te sluiten, het geluid van zeer goede kwaliteit worden. Via twee printerpoorten is zelfs stereogeluid mogelijk; dan is het geluid practisch niet te onderscheiden van een echte Amiga. De schakeling voor het aansluiten op een versterker is in verschillende uitvoeringen voor een luttel bedrag bij ons verkrijgbaar. MODPLAY zelf en verschillende muziekmodules zijn in onze software-bibliotheek opgenomen.

Thema

Zoals wij reeds hebben aangekondigd zijn wij voornemens om in ieder kwartaal op onze bijeenkomsten een speciaal thema te behandelen. Indien u een bepaald onderwerp op het oog heeft, laat dit dan even weten aan onze secretaris, Cees Dekker, Hyacintenlaan 40 rd, 2015 BD Haarlem. Tel. 023-311211.

Een demonstratie met een scanner is in voorbereiding en belooft iets bijzonders te worden. Als u een bijzondere toepassing met uw computer heeft gevonden of als u speciale (zelfgebouwde) hardware heeft, verras uw medecomputerhobbyisten dan eens met een demonstratie. Indien u iets wilt komen demonstreren en problemen heeft met het vervoer, neem dan contact op met onze secretaris.

Fido Kennemerland

Ook u wordt hartelijk welkom geheten bij het inloggen op deze Fido (035-262175, baudrates van 1200, 2400 en 9600). De sysop is Ton van Oort met als co-sysop Dean Buhrmann. In onze Fido kunt u informatie lezen over onze sponsor, mededelingen van de afdeling Kennemerland en berichten betreffende onze bijeenkomsten. Zelf kunt u berichten plaatsen in de 'Message Area', bestemd voor vrienden of bekenden in Nederland of daar buiten. Ook kunt u programma's downloaden of eigen programma's uploaden. Logt u ook eens in?

PD-software

In de bibliotheek met PD-software is onlangs opgenomen het programma MODPLAY (zie hierboven). Behalve software voor MS-DOS- en Atari-computers is er ook software beschikbaar voor alle types Commodore-computers zoals de Amiga, de C-64, de C-128 (ook CP/M!), de C-16 en de Plus4.

Van de meeste MS-DOS software ligt tijdens onze bijeenkomsten een lijst ter inzage, terwijl u van de Commodore-software een overzichtsdiskette kunt bestellen. Bestellingen kunt u doen tijdens onze bijeenkomsten bij Cees Dekker; de daarop volgende keer kunt u het bestelde afhalen. Degenen die een diskette met PD- of Shareware-software leveren, mogen in ruil daarvoor gratis twee diskettes uit onze softwarelijst uitzoeken.

Bibliotheek

Onze bibliotheek is aanmerkelijk uitgebreid door schenkingen van een aantal boeken en naslagwerken door leden van de afdeling. U kunt ze tijdens onze bijeenkomsten bij Bram Poot of David Bouman lenen. Wij houden ons steeds aanbevolen voor boeken, naslagwerken en tijdschriften ter aanvulling van onze bibliotheek.

Herinkten

Nog steeds kunt u uw grijs gedraaide linten bij ons laten herinkten voor de prijs van *f* 5,-. Lever uw linten in bij David Bouman en de volgende bijeenkomst kunt u deze weer afhalen in een kwaliteit die vaak beter is dan een nieuw lint! Bedenk dat u niet alleen goede kwaliteit verkrijgt, maar u bent ook milieubewust bezig.

Hans van Lier

HCC Afdeling Leiden

Zoals gebruikelijk is er iedere maand, op de derde dinsdag van de maand, een bijeenkomst. Plaats: Hotel het Witte Huis te Oegstgeest, Wilhelminapark 33 (bushalte Leidsebuurt), aanvang 20.00 uur. Voor de eerste helft van 1992 kunt u de volgende data nu al in uw agenda noteren: 21-1, 18-2(*), 17-3, 21-4(*), 19-5 en 16-6(*).

Op de gemarkeerde bijeenkomsten (*) in de even maanden worden er voor Olivettigebruikers extra faciliteiten geboden. Naast deze vaste bijeenkomsten kunnen er op (meestal) zaterdagen nog bijeenkomsten elders georganiseerd worden, wat in de HCC-Agenda wordt vermeld. Dus bij ontvangst van de nieuwe HCC-Nieuwsbrief altijd eerst de Agenda en afdelingsberichten raadplegen, voor de Olivettigebruikers ook de berichten van die gebruikersgroep!

Windows 3

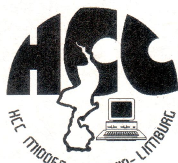
Er is een demonstratie op 21 januari. Iedereen die hiervoor belangstelling heeft, of problemen/vragen betreffende Windows, wordt verzocht om dinsdag 21 januari uiterlijk om 20.15 uur aanwezig te zijn in Hotel het Witte Huis. Vanaf ca. 21.30 uur zullen op de gebruikelijke wijze alle andere zaken aan de orde gesteld kunnen worden. Heeft u vragen met betrekking tot soft- en hardware combinaties, neem dan zoveel mogelijk gegevens

mee, bij voorkeur ook uw computer. Voorlopig programma: in februari of maart, waarschijnlijk op een zaterdag, komt de Onderwijs gg.

Fido Leiden
Heeft u een modem? Log dan ook eens in bij Fido Leiden-1 (071-128409) en kijk eens in alle berichtengebieden. Mogelijk vindt u hier een antwoord op een van uw vragen, of kunt u een ander van dienst zijn. Ook kunt u natuurlijk programma's downloaden, maar als u een leuk programma heeft, mag u dat natuurlijk ook uploaden. Als u vragen, opmerkingen of ideeën heeft over de HCC kunt u die daar ook kwijt. Het afdelingsbestuur kunt u bereiken via de sysop (Frederik S'Jacob) of de cosysop (Jm Tewis).

Hans Baak

HCC Afdeling Midden- en Zuid-Limburg

Voor onze afdelingsbijeenkomsten kunt u op de volgende twee plaatsen terecht: Iedere tweede avond van de maand in het Buurtcentrum 'Limbrichterveld', te vinden aan de Eisenhowerstraat 724 in Sittard. Iedere vierde woensdag van de maand in het Lunchcafé 'Thembi', te vinden aan het Dopplerdomein 20 in Maastricht (nabij het M.E.C.C.). Iedereen is van harte welkom. Voor de data kunt u terecht in de Agenda.

Activiteiten
In december is alweer onze bekende jaarafsluiting in Sittard. Ook in Maastricht wordt er in samenwerking met de Amstrad gg een hele reeks activiteiten voor u georganiseerd. Op beide plaatsen zal de PD & Supply's en Reinkten aanwezig zijn. De agenda voor de bijeenkomsten van volgend jaar kunt u binnenkort verwachten.

Technische Dienst
De technische dienst is in verband met uitbreiding van haar ondersteuning aan de leden op zoek naar informatie en documentatie van harddisk-controllers en dito interfaces. Iedere documentatie op dit gebied is zeer welkom. U kunt hiervoor in contact treden met onze specialist Hein Kop (046-514818). Ook voor al uw technische vragen en problemen kunt u op dat nummer terecht op iedere werkdag van 19.00 tot 21.00 uur. Verder kunt u ook op ons Bulletin-Board in Maastricht terecht, waarop een aantal specialisten geregeld aanwezig is. Het telefoonnummer van ons BBS is nog steeds 043-624313, met 1200 en 2400 Baud.

Midi-groep
Er zijn reeds vergevorderde plannen om een gebruikersgroep voor Midi-belangstellenden in het leven te roepen. Mede na de drukbezochte demonstratie in Sittard over Midi bleek deze interesse weer. Mocht u belangstelling hebben om deel te nemen in deze Midi gg, laat dat dan ook eens weten of neem rechtstreeks contact op met Leon Geerlings, 046-527552.

Leestafel
Zoals u al bekend zal zijn, is er op iedere afdelingsavond een leestafel met tijdschriften aanwezig. Hierop vindt u tijdschriften en enkele afdelingsboeken. Het is de bedoeling dat u de tijdschriften kunt inzien. We verzoeken u daarom vriendelijk deze tijdschriften niet mee te nemen. U doet daar ook uw collega-hobbyisten een plezier mee. De aanwezige boeken kunt u via onze bibliothecaris Joop Lommertzen lenen. Bovendien is de bibliotheek op zoek naar (overtollige) computerboeken en -tijdschriften. Alle inbreng is zeer welkom.

Tweedehands
Als nieuwe activiteit kan ieder lid op de 'Tweedehands'-hoek zijn of haar hardware/software, boeken, enzovoort te koop aanbieden. Hiervoor wordt op de afdelingsavonden ruimte gereserveerd. Wilt u er wel rekening mee houden dat de verkoop onder uw eigen verantwoordelijkheid gebeurt.
Ook in het najaar verleent onze afdeling als service de mogelijkheid om uw inktlinten te herinkten. U kunt hiervoor op de afdelingsavonden terecht bij Jo Ernst. Als proef zullen we ook de Inktjet-cartridges gaan hervullen. Informatie over deze milieuvriendelijke activiteit kunt u ook bij Jo verkrijgen.

Atari & Commodore
Als regelmatige bezoeker van onze afdelingsavonden zult u wel gemerkt hebben dat John van der Schaft voor Atari en Hans Kessels voor Commodore daar iedere keer aanwezig zijn voor het ondersteunen van de activiteiten op hun gebied. Ook verheugt het ons dat steeds meer mensen zich melden bij deze mensen op de afdelingsavond. Heeft u een Atari of een Amiga, neem het systeem eens mee.
Tot ziens op een van onze afdelingsavonden.

Konrad Vasterman

HCC Afdeling Noord-Oost Brabant

Als jullie dit lezen, dan zijn de HCC-dagen weer achter de rug en zitten de feestdagen er aan te komen. Het bestuur van onze afdeling wil bij deze vast iedereen die we niet meer zien op de bijeenkomsten prettige feestdagen wensen.

Club-avonden
Onze afdeling heeft z'n maandelijkse bijeenkomst steeds op de tweede donderdagavond van de maand in Wijkcentrum 'De Biechten', in Hintham (Rosmalen). De avonden duren meestal van acht tot ongeveer elf uur. Alle leden (en ook anderen) zijn daar welkom. Liefst natuurlijk met hun computer! Vragen en/of problemen kunnen vaak opgelost worden, dus schroom niet om ermee voor de dag te komen. Ook ideeën zijn vanzelfsprekend welkom. Onze afdeling beschikt ook over steeds groeiende bibliotheek aan PD-software, die nagenoeg alle bijeenkomsten ook aanwezig is en waaruit HCC-leden bijzonder goedkoop hun keus kunnen maken.

Vrouwen
Ook wij weten, dat er binnen het werkgebied van onze afdeling een steeds groter wordende groep vrouwen met de computer bezig is. Wij als bestuur hebben inmiddels een vrouwelijke secretaresse! Ook deze groep is vanzelfsprekend van harte welkom en indien daar aanleiding toe is, dan zullen we eventueel speciaal voor hen cursussen/activiteiten gaan ontplooien. Kom dus naar de bijeenkomsten en maak jullie wensen kenbaar!

Cursus(sen)
Tegen de tijd, dat jullie dit stukje in de nieuwsbrief lezen, is de eerste cyclus van onze WP51-cursus waarschijnlijk klaar en als er voldoende belangstelling is, dan gaan we weer van start met een beginners/gevorderden cursus voor WP51. Ook overwegen we weer een MS-DOS cursus op te gaan zetten.
Je leest het dus, het afdelingsbestuur bruist van de activiteiten, en nu alleen nog jullie medewerking! Voor die mensen die niet kunnen wachten is er altijd de mogelijkheid om of via de secretaresse of via Fido Oss met het bestuur in contact te komen.

HCC Afdeling Noord-Holland Midden

Na de zomer zijn we al weer enige tijd bezig. Elke clubavond heeft een thema gekregen. Zo hebben we modemgebruik, muziek en Midi, en astrologie gehad. Deze onderwerpen zullen in 1992 weer terugkomen. Onze afdeling heeft in twee locaties een clubavond, namelijk in Hoorn en Heerhugowaard. Sommige leden komen we op beide clubavonden tegen, maar om toch iedereen mee te laten doen aan de thema's worden de herhalingen in de andere locatie gehouden. Let dus op de agenda. De aktuele agenda kunt u vinden op het Fido Hoorn-2 als nieuwsbulletin. Deze Fido (02290-16721) is onze thuisbasis voor allerlei mededelingen. Mocht u nog geen modemer zijn, kom dan zeker op een van die clubavonden met het thema 'modemgebruik'.

Cursus
Zoals wel gemerkt zal zijn door diegene die zich hebben opgegeven, is de cursus 'Tekstverwerking' wegens te weinig belangstelling uitgesteld tot januari of februari. Heeft u toch nog interesse? Opgave nog steeds mogelijk. Bij tien of meer opgaven gaan we van start. Hetzelfde geldt voor de DOS-cursus, welke nu zal worden afgestemd op DOS 5.0 en enige kennis van de oudere DOS-versies vraagt. Opgave voor bovenstaande cursussen is mogelijk op onze speciale telefoonbeantwoorder 02290-49206. Uw opgave wordt dus altijd aangenomen.

Agenda
De clubavond van 27 november (Hoorn) staat in het licht van DOS 5.0 en van Windows. Heeft u problemen of tips, kom dan zeker langs. Op 18 december wordt in Heerhugowaard het onderwerp 'Netwerken' aangesneden. De inleiding zal zeker door iedereen te volgen zijn.

Gevraagd
Het zal duidelijk zijn dat het uitwerken van de vele thema's niet alleen op de schouders van de bestuursleden kan drukken.

Ongetwijfeld bent u bereid te helpen. Maar laat ons dat even weten. De enquête van vorig jaar heeft ons wel wat namen opgeleverd, maar dat is slechts een begin. Heeft u een onderwerp waaraan u wil meewerken, meldt u dan op onze speciale telefoon of schiet een van de bestuursleden aan.

Wim Hendrik

HCC Afdeling Noord-Limburg

Dinsdag 3 december is er weer een bijeenkomst in Grand-Café 'Maagdenberg' te Venlo. De avond begint om 20.00 uur. Opbouwen is mogelijk vanaf 19.30 uur. Tijdens deze bijeenkomst willen we speciaal onze aandacht richten op de betere PD-spellen. Verder zullen we dan ook diverse commerciële spellen demonstreren. Er zal hiervoor diverse sound-modules, zoals de soundblaster en een Roland MT-32 aanwezig zijn. Verder is de software voor de paperdisk uit het Duitse tijdschrift MC eindelijk gearriveerd. Deze software zal ook tijdens de bijeenkomst worden gedemonstreerd. Tijdens de bijeenkomst in januari 1992 staat voor iedere bezoeker een verrassing te wachten.

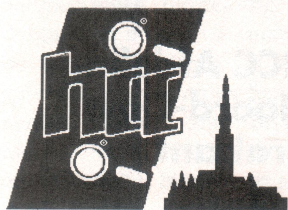
Services

HCC afdeling Noord-Limburg heeft iedere bijeenkomst de volgende uitleenservices voor haar leden:

- tijdschriften (MC, 64'er, PCC, Software Bus, PCM, C'T en Byte).
- diverse boeken (lesboeken, enzovoort voor onder andere 1-2-3, WordPerfect, Autocad, Windows 3.0, MS-Word, dBase, PCTools, Basic en MS-DOS).
- diverse Fischer-Technik dozen waarmee computergestuurde bouwsels gemaakt kunnen worden.
- een MS-DOS softwarebibliotheek. Deze bibliotheek bevat een selectie van diverse PD en shareware programma's. Hiervan is een gedeelte beschikbaar op het BulletinBoard van de afdeling Noord-Limburg (04760-77600).

Heeft u vragen? Dan kunt u altijd contact opnemen met secretaris Jan Peters, postbus 8029, 5993 ZG Maasbree, telefoon 04765-1693 (8.30-21.00 uur).

HCC Afdeling Nijmegen

Via dit verenigingsnieuws willen wij u alvast zeer prettige feestdagen toewensen, en een gelukkig nieuwjaar. Op het afgelopen jaar kunnen we in ieder geval weer terugkijken als een goed jaar, zowel wat betreft opkomst als (het belangrijkste) de gezelligheid. Wij hopen dat ook het komende jaar in dezelfde gezellige sfeer kan plaatsvinden.

December

Op de agenda die altijd op de afdelingsavonden hangt staat dat de decembermaand in het teken staat van Sinterklaas. Dus, wie van u laat zien dat u en uw computer goed kunnen dichten? Uit de zelf geschreven 'dicht-generatoren', of andere (zelf geschreven) sinterklaasprogramma's, krijgt de leukste een prijsje. In ieder geval en hoe dan ook, wanneer u op de afdelingsavond van december komt, zorg dat u uw HCC lidmaatschapskaart bij u heeft. De kaart kan namelijk die avond best een extra voordeel opleveren.

Januari

De eerste afdelingsavond van januari is net zoals andere jaren weer onze traditionele nieuwjaarsbijeenkomst. Deze bijeenkomst staat ook altijd in het teken van onze afdelingsvergadering. Echter, (veel van) de leden hebben ons laten weten hier niet zo'n behoefte aan te hebben. Toch willen wij u in de gelegenheid stellen om te kunnen praten over het reilen en zeilen van uw afdeling.
Heeft u daarom vragen en/of tips voor de afdeling, laat ze ons dan weten (liefst schriftelijk voor 20 december 1991). Bij voldoende belangstelling zullen we alsnog een vergadering op de januari-afdelingsavond beleggen, anders zullen we met u persoonlijk uw punten doorspreken. Natuurlijk zijn de 'computer meebrengers' ook op die avond welkom.

HAN BUS

Een alweer bekend begrip bij onze afdelingsleden is de HAN-BUS (= HCC Afdeling Nijmegen Boeken Uitleen Service). Van onze HAN BUS kunnen alleen de HCC-leden van de afdeling Nijmegen gebruik maken, en dit gebeurt al veel. Wilt u wat lenen uit de HAN BUS, of info hierover hebben, kom dan naar een van onze afdelingsavonden.

Contactadres

De afdeling Nijmegen is schriftelijk te bereiken via postbus 6601, 6503 GC te Nijmegen. Indien u telefonisch contact opneemt met een van de bestuursleden, doe dit dan wel tussen 19.00 uur en 21.00 uur. Natuurlijk kunt u ook een bericht achterlaten op Fido Nijmegen (080-788405). Dit kan natuurlijk 24 uur per dag.
Tot ziens op een van onze afdelingsavonden.

HCC Afdeling Rijnmond

Regelmatige bezoekers van onze bijeenkomsten zullen in de agenda hebben opgemerkt dat in december van het normale patroon wordt afgeweken voor wat betreft onze avonden in Dordrecht en Rotterdam. De bijeenkomst in Dordrecht zal op donderdag 12 december worden gehouden, in plaats van op de eerste donderdag van de maand. De Rotterdam-bijeenkomst wordt op maandag 16 december gehouden, in plaats van op de derde dinsdag van de maand. De andere bijeenkomsten worden wel op hun vaste avonden gehouden, dat wil zeggen Hellevoetsluis en Capelle a/d IJssel op de eerste maandag van de maand (2 december) en Middelharnis op de eerste dinsdag van de maand (3 december).

Scanner-service

Een nieuwe service die wij tijdens de bijeenkomsten in Rotterdam aanbieden, bestaat uit het beschikbaar stellen van een A4-scanner. Hiermee kunnen leden foto's en plaatjes digitaliseren en op diskette (als TIF-file) weer mee naar huis nemen.
Aansluitend op de gewone dienstverlening (boekenbibliotheek, leestafel, PD-software), zullen tijdens de bijeenkomsten in november en december de volgende activiteiten plaatsvinden:

- 2 dec Hellevoetsluis: spreadsheetworkshop
- 2 dec Capelle a/d IJssel: modemgebruik voor beginners
- 3 dec Middelharnis: PC gebruik voor beginners
- 12 dec Dordrecht: demonstratie scanner
- 16 dec Rotterdam: Pascal avond

Cursussen

Mensen die cursussen WordPerfect, MS-DOS en dBase III+ willen volgen, kunnen zich schriftelijk of telefonisch (tussen 9 en 10 uur 's avonds) opgeven bij Dhr. Maarten van Dam, Posweg 102, 3192 TJ Hoogvliet. Telefoon: 010-4162691. De cursuskosten bedragen ongeveer *f* 100,-, afhankelijk van het aantal cursisten en de zaalhuur.
Ook de programmeerwedstrijd is nog steeds aan de gang; kijk in de vorige Nieuwsbrieven voor de voorwaarden.

Gratis zaalruimte

Het is onze gewoonte om aan gebruikersgroepen gratis een deel van de door ons gehuurde ruimte ter beschikking te stellen. Dit natuurlijk binnen de fysieke grenzen van het zaaloppervlak. Momenteel is de Tandy gg vaak aanwezig op onze bijeenkomsten en ook de Commodore gg is een aantal keren geweest. In november heeft de MSX gg acte de présence gegeven. Om van dit aanbod gebruik te maken kunnen gebruikersgroepen contact opnemen met Dirk van Leeuwen (01819-13223).

Telefoonnummers

Secretariaat : Postbus 85101, 3009 MC Rotterdam
Voorzitter : Dirk van Leeuwen (01819-13223)
Secretaris : Erwin Meiners (010-4567769 of 070-3246825)
Penningmeester: Etienne Rietveld (078-123565)
Boekenuitleen : Bram den Exter (01873-1934)
PD Software : Erik Langelaan (01833-2357)
Shop : Aad Hahné (010-4834240)
Overige comp. : Adri van Houwelingen (010-4827556)
Cursussen : Maarten van Dam (010-4162691)
Algemeen : Don Wilbrink (010-5790518)

HCC Afdeling

De bijeenkomst van de afdeling Tilburg is op woensdag 11 de-

cember bij 'Boerke Mutsears', Vijverlaan 2 (bij station west) te Tilburg. Wij beginnen om 20.00 uur. De laatste bijeenkomst alweer van dit jaar. Ook op deze avond is er weer van alles te beleven op computergebied.
Een thema hebben wij er dit keer niet voor omdat de vele aanwinsten van de HCC Dagen en de kadootjes van sinterpiet al genoeg gespreksstof opleveren. Je brengt natuurlijk ook je eigen aanwinst mee. Wat er wel vaststaat voor deze bijeenkomst is de PD-software voor de MS-DOS computer. Wij zijn ruim gesorteerd in programma's, zowel voor beginners als de reeds geroutineerde computerhobbyisten. Vergeet vooral niet je lidmaatschapskaart.

MAC-Inker
Nu de feestdagen voor de deur staan en vele van ons een of meerdere dagen extra vrij zijn, zal het computergebeuren ook toenemen. Denk dan ook eens aan de afdruk van je printer. Laat je printerlinten tijdig van een nieuwe inktlaag voorzien zodat je in het nieuwe jaar een betere afdruk kunt laten zien.
In 1992 gaan wij naast de vaste bijeenkomsten ook speciale avonden houden om bepaalde onderwerpen uitgebreid aandacht te geven. De datum en het hoe en wat maken wij telkens bekend op de maandelijkse bijeenkomst.
Heeft u speciale wensen of heeft u bepaalde kennis die u aan anderen wilt overdragen neem dan even contact op met het bestuur van de afdeling, zodat wij er samen iets heel leerzaams van kunnen maken. Leuke ideeën kun je altijd insturen naar ons contactadres, postbus 9284, 5000 HG Tilburg.
Als laatste wil ik namens het bestuur van de afdeling Tilburg alle HCC-ers prettige feestdagen toewensen.

Guus de Kock

HCC Afdeling Utrecht

De bijeenkomsten van de afdeling Utrecht worden gehouden op de eerste maandag van de maand van 19.30 tot 23.00 uur in 'De Bron', Vader Rijndreef, Utrecht-Overvecht. Uitsluitend leden van de afdeling mogen hun computerapparatuur meenemen. Bij de ingang vindt zoals gebruikelijk de toegangscontrole plaats, waarvoor u uw lidmaatschapskaart van de HCC zult moeten tonen. Bent u geen lid, dan kunnen wij u maar een beperkt aantal keren toelaten. Wordt daarom snel HCC-lid.

Modem
Wij hebben tien modems beschikbaar voor de uitleen. Ook u kunt, als afdelingslid, gedurende een maand een modem lenen, om ervaring met dit medium op te doen.
Verder laat onze onvermoeibare sysop van Amersfoort laat weten dat hij sinds kort de beschikking heeft over een tweede telefoonlijn. Er zijn nu dus twee aparte systemen met twee aparte telefoonlijnen gekoppeld via ethernet. Het eerste vanouds bekende met het nummer 033-950750 gaat tot V32, het tweede met het nummer 033-950627 heeft de mogelijkheden V21, V22bis, V22 en V23.

Op maandag 6 januari 1992 een lezing worden gehouden door Henk Kolthof over het aansluiten van modems en alle problemen die zich daarbij kunnen voordoen. Voor diegenen die op de HCC-dagen een modem hebben aangeschaft een absolute noodzaak aanwezig te zijn bij de humorvolle uitleg van onze datacom-specialist. Helaas zal er op deze avond als gevolg van de lezing geen hardware service te krijgen zijn.

Computer-Videowerkgroep
Deze werkgroep heeft de bedoeling op maandagavond 2 december, in navolging van de HCC-dagen, opnamen in kleur gemaakt met een videocamera te doen digitaliseren zodat deze opgeslagen en getoond kunnen worden op een VGA-beeldscherm.

Fred van Dop

HCC Afdeling Zeeland

Net half oktober - de eerste herfststorm raast om het huis - en dan is het alweer tijd voor de kopij voor het decembernummer. December, de laatste maand van het jaar, met Sinterklaas, Kerstmis en Oudejaar. Kunt u een beetje begrijpen dat ik vaak met een wat onwezenlijk gevoel zit te schrijven? Je mist zo de band met de actualiteit. En omdat ons afdelingsbestuur momenteel niet in staat is tot het maken van plannen-oplange-termijn kan ik ook weinig inhoud aan een artikel geven.

Bijeenkomsten
Wat in ieder geval vaststaat zijn de data. December volgt de normale trend en voorzover de zaken momenteel te overzien zijn, gedragen ook de maanden januari en februari van het nieuwe jaar zich normaal. Op dit moment zijn wij bezig de contracten met de zalen voor volgend jaar af te sluiten.
Over het programma voor de komende bijeenkomsten - het wordt een beetje eentonig - kan ik u helaas nog niets meedelen. Maar komt u gerust.

Bestuur
Dit lijkt ook een goede plaats om u op de hoogte te brengen van een tussentijdse bestuurswijziging. De heer Scheele uit Terneuzen gaf er de voorkeur aan zich terug te trekken, maar liet ons gelukkig niet in de kou staan: hij wist een opvolger! Peter Willems - u bent zijn naam al verschillende malen in deze rubriek tegengekomen - was bereid de opengevallen plaats in te nemen. Het bestuur heeft gemeend dat deze wisseling wel tot stand kon komen zonder een officiële ledenvergadering. Mochten er bij iemand van u bezwaren bestaan, vertelt u dat dan even?
Misschien wel goed om al mijn mede-bestuursleden nog eens voor u op te sommen. Er komen immers steeds nieuwe HCC-ers bij die deze namen niet kennen. Omdat u op bestuursleden altijd een beroep moet kunnen doen, zet ik de telefoonnummers er maar achter:
- Piet de Wolff: 01102-43442
- Kees Weeland: 01186-2120
- Henk Kerkhof: 01185-2391
- Han Janssen: 01102-43354
- Peter Willems: 01155-4871 (wordt binnenkort gewijzigd)

Service
Het zijn niet alleen de bestuursleden die voor u klaar staan. Wij hebben nog vele namen geregistreerd staan van personen, die hulp kunnen bieden bij bepaalde problemen, aspecten, softwarepakketten, enzovoort. Maar die kunnen wij op deze plaats niet voor u opsommen.
Voorts hebben wij een goede PD Software Bank, zorgvuldig uitgezocht en uitgetest. Peter Willems is de man die daar achter staat. Een modem lenen? Nieuwe inkt voor uw printerlinten? Diskettes kopen? Hulp bij de aanschaf van apparatuur? Kom op de bijeenkomsten of stel u met iemand van het bestuur in verbinding!
Alvast een goede jaarwisseling toegewenst!

J.H. Berghuijs-Goris

HCC Afdeling Zwolle

Nu de Computerbeurs voor Noord- en Oost Nederland weer achter de rug is, gaan we in de maand december weer verder met onze drie clubavonden. De eerste bijeenkomst is alweer op 3 december aanstaande, in het Wijkcentrum in Holtenbroek te Zwolle. Er zal dan een demonstratieprogramma aanwezig zijn over het nieuwe off-line programma van Girotel. De beginnershoek zal ingericht zijn om aspirant computeraars weer de gelegenheid te geven om er zelf eens achter te gaan zitten. Behoor je tot de gevorderden en wil je eens modemen met Fido, het computer-netwerk van de HCC, dan is daar alle gelegenheid voor.

Plaatsen
Emmen: op de tweede woensdag van de maand zullen de beginners weer de nodige aandacht krijgen en zij zullen daar in het middelpunt van de belangstelling staan.
Zwolle-Zuid: op de derde dinsdag van de maand zullen de liefhebbers van Windows in het buurthuis De Pol in Zwolle-Zuid weer de nodige informatie kunnen verkrijgen. Hier is dan de PD-software bibliotheek weer present. Wij hopen dat veel HCC-leden hun computers zullen meebrengen naar de clubavonden. Het is steeds weer gebleken dat een grote opkomst en een groot aantal computers deze bijeenkomsten steeds weer tot een groot succes maken. En dan beperken wij ons beslist niet alleen tot de PC. Ook andere computers zien wij graag op de clubavond verschijnen. Maar ook de beginners zijn in grote getale van harte welkom op deze avond. Want daardoor is het gemakkelijk om in een ongedwongen sfeer met elkaar in contact te komen en de problemen, die ze met hun computers tegen zijn gekomen, met elkaar te kunnen bespreken. Ook kunnen ze hun eigen vorderingen aan elkaar laten zien.

Herinkter
De afdeling Zwolle beschikt over een apparaat om gebruikte printerlinten van nieuwe inkt te voorzien. Alle HCC-leden kunnen op vertoon van hun HCC-ledenpasje hiervan gebruik maken, tegen een geringe vergoeding. Het printerlint is dan weer als nieuw, en het is voordeliger dan de aanschaf van een nieuw lint. Halen en brengen tijdens de clubavond.

Jan Bonthuis

NOVEMBER '91

datum	afdeling/gg	tijd	plaats
di 26	**Afdeling Amsterdam** 020-265390	20.00	**De Koperen Knoop** V. Limb. Stirumstr. 119, Amsterdam
di 26	**Afdeling Arnhem** 08360-23690	19.30	**Ver. gebouw Ons Huis** Honigstraat 3, Zevenaar
di 26	**Afdeling Den Haag/ Zoetermeer/Delft** 070-3675173	19.30	**Kreade** Eekhoornrade 15, Den Haag
wo 27	**Amstrad/Schneider gg** Dopplerdomein 20, Maastricht	20.00	**Café Thembi**
wo 27	**Afdeling Apeldoorn** 055-426292	19.30	**Vrijzicht** Zichtweg 92, Apeldoorn
wo 27	**Afdeling N-H Midden** 02290-49206	19.30	**Huis Verloren** Kerkstraat 10B, Hoorn
do 28	**Amstrad/Schneider gg**	20.00	**Guishuis** Fortuinweg 16, Zaandijk
do 28	**Sharp MZ gg** 05960-19640	19.30	**'t Vinkhuys** Boraxstraat 4, Groningen
za 30	**G2 gg**	10.00	**HCC kantoor, raadszaal** Standerdmolen 8, Houten
za 30	**Postzegel gg**	10.30	**HCC kantoor, kantine** Standerdmolen 8, Houten
za 30	**Sharp MZ gg** 01652-17332	13.30	**RCC Micro-home** Industriestraat 15, Roosendaal

DECEMBER '91

datum	afdeling/gg	tijd	plaats
ma 2	**68' gg** 02159-35211	20.00	**Pieter Schiphorst** Lange Heul 394a, Bussum
ma 2	**Amstrad/Schneider gg**	20.00	**De Bron** Vader Rijndreef 7, Utrecht
ma 2	**Afdeling Den Haag/ Zoetermeer/Delft** 079-417366	19.30	**Hellas** Oostwaarts 21-23, Zoetermeer
ma 2	**Afdeling Rijnmond**	19.30	**De Eendracht** Sportlaan 1, Hellevoetsluis
ma 2	**Afdeling Rijnmond**	19.30	**De Wel** Bongerd 2a, Capelle a/d IJssel
ma 2	**Afdeling Utrecht** 035-47825	19.30	**De Bron** Vader Rijndreef 7, Utrecht
di 3	**Afdeling Noord-Limburg** 04765-1693	19.30	**Café Maagdenberg** Leutherweg 1, Venlo
di 3	**Afdeling Nijmegen**	19.30	**Café Restaurant Juliana** Schependomlaan 94, Nijmegen
di 3	**Afdeling Rijnmond**	19.30	**Het Diekhuis** Beneden Zandpad, Middelharnis
di 3	**Afdeling Zeeland** 01102-43442	20.00	**De Caisson** Smokkelhoekweg 10, Kapelle
wo 4	**Afdeling Apeldoorn** 055-426292	19.30	**Vrijzicht** Zichtweg 92, Apeldoorn
do 5	**Afdeling Den Haag/ Zoetermeer/Delft** 015-144926	19.30	**De Molshoop** Molslaan 139, Delft
vr 6	**Afdeling Den Helder**	20.00	**Kantine Taylor** F. Bijlweg 238, Den Helder
vr 6	**Afdeling Steenwijk** 05210-13573	19.30	**De Meenthe** Stationsplein 1, Steenwijk
za 7	**Forth gg**	10.30	**HCC kantoor, lezingzaal** Standerdmolen 8, Houten
za 7	**Unix gg/C gg**	10.30	**HCC kantoor, kantine** Standerdmolen 8, Houten
ma 9	**Amstrad/Schneider gg**	20.00	**Mabrie** Bernulphusstraat 13, Oosterbeek
ma 9	**Amstrad/Schneider gg**	20.00	**Buurthuis Ricardo,** A. van Woudenslaan, Rotterdam-Lombardijen
ma 9	**Afdeling Arnhem** 085-335785	19.30	**Zalencentrum Mabri** Bernhulphusstraat 13, Oosterbeek
ma 9	**Afdeling Zeeland** 01150-13288	19.30	**Pro Rege** De Jongestraat 1, Terneuzen
di 10	**Afdeling Amsterdam** 020-265390	20.00	**De Koperen Knoop** V. Limb. Stirumstr. 119, Amsterdam
di 10	**Afdeling Den Haag/ Zoetermeer/Delft** 070-3675173	19.30	**Kreade** Eekhoornrade 15, Den Haag
wo 11	**Afdeling Apeldoorn** 055-426292	19.30	**Vrijzicht** Zichtweg 92, Apeldoorn
wo 11	**Afdeling Tilburg**	20.00	**Boerke Mutsears** Vijverlaan 2, Tilburg
wo 11	**Afdeling Zwolle** 038-655712	20.00	**'t Brinkenhoes** Bargeres, Emmen
do 12	**6500 gg**	19.30	**Wijkgebouw Gillis** Mozartlaan, Delft
do 12	**Afdeling Breda** 076-710915	19.30	**De Belcrum** Pastoor Pottersplein 12, Breda
do 12	**Afdeling Noord-Oost Brabant**		**De Biechten** Vincent van Goghlaan 1, Hintham
do 12	**Afdeling Rijnmond**	19.30	**VEG Kerk** Gr. v. Prinsterenweg 66, Dordrecht
do 12	**Afdeling Zwolle** 038-655712	20.00	**Wijkcentrum Holtenbroek** Beethovenlaan 394, Zwolle
vr 13	**Afdeling M en Z-Limburg** 04748-1695	20.00	**Buurtcentrum Limbrichterveld** Eisenhowerstreet 724, Sittard
za 14	**AI gg**	10.00	**HCC kantoor, lezingzaal** Standerdmolen 8, Houten
za 14	**Apple gg**	10.00	**Technische school De Bron** Vaderrijndreef 6, Utrecht
za 14	**MSX gg** 08850-22780	10.00	**HCC kantoor, kantine** Standerdmolen 8, Houten
za 14	**Modelbaan gg**	10.00	**HCC kantoor, raadszaal** Standerdmolen 8, Houten
za 14	**Sharp MZ gg** 013-551477	12.00	**J. v. Besouwhuis** Th. van Diessenstraat 1, Goirle
zo 15	**Sharp MZ gg** 033-945286	10.00	**H.F. Witte Dorpshuis** H. Dunantplein 4, De Bilt
ma 16	**68' gg** 02159-35211	20.00	**Pieter Schiphorst** Lange Heul 394a, Bussum
ma 16	**Sharp MZ gg** 058-673452	20.00	**De Schaaf** De Breedstraat 48, Leeuwarden
ma 16	**Tandy gg**	19.30	**Rustburcht** Strevelsweg 760, Rotterdam-Zuid
ma 16	**Afdeling Den Haag/ Zoetermeer/Delft** 079-417366	19.30	**Hellas** Oostwaarts 21-23, Zoetermeer
ma 16	**Afdeling Friesland** 058-664485	20.00	**Zalen Schaaf** Breedstraat 48, Leeuwarden
ma 16	**Afdeling Rijnmond**	19.30	**De Rustburcht** Strevelsweg 760, Rotterdam
ma 16	**Afdeling Zeeland** 01185-1680	19.30	**Open Hof** Alex. Gogelweg 49, Vlissingen
di 17	**Afdeling Arnhem** 08360-23690	19.30	**Ver. gebouw Ons Huis** Honigstraat 3, Zevenaar
di 17	**Afdeling Gouda** 01820-36404	19.30	**Bleuland Ziekenhuis** Bleulandweg 10, Gouda

di 17	**Afdeling Leiden**	20.00	**Hotel Het Witte Huis** Wilhelminapark 33, Oegstgeest
di 17	**Afdeling Zwolle** 038-655721	20.00	**De Pol** Gelijkheid 1, Zwolle-Zuid
wo 18	**Afdeling Apeldoorn** 055-426292	19.30	**Vrijzicht** Zichtweg 92, Apeldoorn
wo 18	**Afdeling Deventer**	20.00	**VZOD-clubgebouw** Doetinchemplein 1, Deventer
wo 18	**Afdeling Groningen**	20.00	**Denksportcentrum** Oliemuldersweg 43, Groningen
do 19	**Sharp MZ gg** 05930-3109	20.00	**De Tamboer** Hoofdstraat 17, Hoogeveen
do 19	**Sharp MZ gg** 05960-19640	19.30	**'t Vinkhuys** Boraxstraat 4, Groningen
do 19	**Afdeling Den Haag/ Zoetermeer/Delft** 015-144926	19.30	**De Molshoop** Molslaan 139, Delft
vr 20	**Bondwell/ELCI gg**	19.30	**Stationssingel 55b, Rotterdam**
vr 20	**Afdeling Den Helder**	20.00	**Kantine Taylor** F. Bijlweg 238, Den Helder
vr 20	**Afdeling Steenwijk** 05210-13573	19.30	**De Meenthe** Stationsplein 1, Steenwijk
za 21	**Commodore gg**	10.00	**HCC kantoor, raadszaal, kantine, hal** Standerdmolen 8, Houten
za 21	**Sharp MZ gg** 040-453480	13.00	**'t Slot** Kastelenplein 1, Eindhoven
za 21	**Sharp MZ gg** 01652-17332	13.30	**RCC Micro-home** Industriestraat 15, Roosendaal
za 21	**Afdeling Eindhoven** 040-519768	13.00	**Wijkgebouw 't Slot** Kastelenplein 167, Eindhoven
za 28	**Afdeling Kennemerland**	10.00	**De Pauw** Kromhoutlaan 55, Haarlem
za 28	**Afdeling Twente** 053-330082		**Buurtwinkel 't Getfert-Perik** Celebesstr. 22, Enschede

J A N U A R I '9 2

datum	afdeling/gg	tijd	plaats
do 2	**Afdeling Zwolle** 05255-2446	20.00	**Wijkcentrum Holtenbroek** Beethovenlaan 394, Zwolle
vr 3	**Afdeling Steenwijk** 05210-13573	19.30	**De Meenthe** Stationsplein 1, Steenwijk
ma 6	**68' gg** 02159-35211	20.00	**Pieter Schiphorst** Lange Heul 394a, Bussum
ma 6	**Afdeling Utrecht** 030-247825	19.30	**De Bron** Vader Rijndreef 7, Utrecht
di 7	**Afdeling Noord Limburg** 04765-1693	19.30	**Café Maagdenberg** Leutherweg 1, Venlo
di 7	**Afdeling Nijmegen**	19.30	**Café Restaurant Juliana** Schependomlaan 94, Nijmegen
wo 8	**Afdeling Apeldoorn** 055-426292	19.30	**Vrijzicht** Zichtweg 92, Apeldoorn
wo 8	**Afdeling Tilburg** 013-352900	20.00	**"Boerke Mutsears"** Vijverlaan 2, Tilburg
wo 8	**Afdeling Zwolle** 05910-43335	20.00	**'t Brinkenhoes** Bargeres, Emmen
do 9	**Afdeling Noord-Oost Brabant** 073-415391	20.00	**De Biechten** Vincent van Goghlaan 1, Hintham (Rosmalen)
vr 10	**Afdeling Den Helder** 02230-32767	20.00	**Bedrijfskantine Taylor** Drs. F. Bijlweg, Den Helder
vr 10	**Afdeling Midden- en Zuid-Limburg** 043-637846		**Buurtcentrum "Limbrichterveld"** Eisenhowerstraat 724, Sittard
za 11	**MSX gg** 08850-2780	10.00	**HCC kantoor, kantine** Standerdmolen 8, Houten
ma 13	**Afdeling Arnhem** 085-335785	19.30	**Zalencentrum Mabri** St. Bernulphusstraat 13, Oosterbeek
wo 15	**Afdeling Apeldoorn** 055-426292	19.30	**Vrijzicht** Zichtweg 92, Apeldoorn
vr 17	**Afdeling Steenwijk** 05210-13573	19.30	**De Meenthe** Stationsplein 1, Steenwijk
za 18	**Beleggen gg** 03455-72661	10.30	**Hotel "De Gentel"** Genteldijk 34, Geldermalsen
za 18	**Modelbaan gg**	10.00	**HCC kantoor, raadszaal** Standerdmolen 8, Houten
za 18	**Postzegel gg**	10.30	**HCC kantoor, kantine** Standerdmolen 8, Houten
ma 20	**68' gg** 02159-35211	20.00	**Pieter Schiphorst** Lange Heul 394a, Bussum
ma 20	**Afdeling Friesland**	20.00	**Zalen Schaaf** Breedstraat 48, Leeuwarden
di 21	**Tandy gg**	19.30	**Rustburcht** Strevelsweg 760, Rotterdam-Zuid
di 21	**Afdeling Gouda** 01820-36404	19.30	**Bleuland Ziekenhuis** Bleulandweg 10, Gouda
di 21	**Afdeling Leiden** 071-618622	20.00	**Hotel het Witte Huis** Wilhelminapark 33, Oegstgeest
di 21	**Afdeling Zwolle** 038-655712	20.00	**De Pol** Gelijkheid 1, Zwolle-Zuid
wo 22	**Afdeling Apeldoorn** 055-426292	19.30	**Vrijzicht** Zichtweg 92, Apeldoorn
wo 22	**Afdeling Midden- en Zuid-Limburg** 043-618457	20.00	**Lunchcafé "Thembi"** Dopplerdomein 20, Maastricht
vr 24	**Afdeling Den Helder** 02230-32767	20.00	**Bedrijfskantine Taylor** Drs. F. Bijlweg, Den Helder
za 25	**Onderwijs gg** 05996-1600	10.00	**Kath. Coll. Amsterdam W.** Jacob Geelenstraat38, Amsterdam
za 25	**P2000 gg** 070-3552715	10.00	**HCC kantoor, kantine** Standerdmolen 8, Houten
za 25	**Sinclair gg**	10.00	**HCC kantoor, raadszaal, hal** Standerdmolen 8, Houten
za 25	**Afdeling Kennemerland**	10.00	**De Pauw** Kromhoutlaan 55, Haarlem
za 25	**Afdeling Twente** 053-330082		**Buurtwinkel 't Getfert-Perik** Celebesstr. 22, Enschede
di 28	**Afdeling Arnhem** 08360-23690	19.30	**Verenigingsgebouw Ons Huis** Dr. Honingstraat 3, Zevenaar
wo 29	**Afdeling Apeldoorn** 055-426292	19.30	**Vrijzicht** Zichtweg 92, Apeldoorn

F E B R U A R I '9 2

datum	afdeling/gg	tijd	plaats
za 1	**1802-gg** 01828-10252	10.00	**HCC kantoor, lezingenzaal** Standerdmolen 8, Houten
za 1	**Genealogie gg**	10.30	**HCC kantoor, raadszaal, kantine** Standerdmolen 8, Houten
ma 3	**68' gg** 02159-35211	20.00	**Pieter Schiphorst** Lange Heul 394a, Bussum
ma 3	**Afdeling Utrecht** 030-247825	19.30	**De Bron** Vader Rijndreef 7, Utrecht
di 4	**Afdeling Noord Limburg** 04765-1693	19.30	**Café Maagdenberg** Leutherweg 1, Venlo
di 4	**Afdeling Nijmegen**	19.30	**Café Restaurant Juliana** Schependomlaan 94, Nijmegen
do 6	**Afdeling Zwolle** 05255-2446	20.00	**Wijkcentrum Holtenbroek** Beethovenlaan 394, Zwolle
vr 7	**Afdeling Den Helder** 02230-32767	20.00	**Bedrijfskantine Taylor** Drs. F. Bijlweg, Den Helder
vr 7	**Afdeling Steenwijk** 05210-13573	19.30	**De Meenthe** Stationsplein 1, Steenwijk

HCC AI gg

Het programmeren van een computer zodat de computer 'kunstmatig intelligent' gedrag vertoont, neemt voortdurend toe. Het boeit blijkbaar ook veel van onze leden. Behalve hier over te lezen, is het ook leuk er met anderen over te praten of zelf programma's te schrijven. Binnen de Artificiële Intelligentie gg zijn om deze redenen een aantal werkgroepen ontstaan die zich actief met diverse onderwerpen van de AI bezighouden. De werkgroepen zijn onderverdeeld in drie hoofdstromingen: Neurale netwerken, AI-toepassingen en Kennissystemen.

Werkgroepdagen

De AI gg organiseert in 1992 een aantal werkgroepdagen. Op deze dagen komen de werkgroepen bijeen voor overleg en presentaties. De dagen zijn ook bedoeld om nieuwkomers een indruk te geven van wat de werkgroepen doen, om toe te horen of zelfs deel te kunnen nemen aan een werkgroep. Bent u geïnteresseerd in kunstmatige intelligentie en wilt u er meer van leren of er mee bezig zijn, dan zijn de werkgroepdagen een goede manier om er snel meer van te leren en om contacten met andere geïnteresseerden te leggen. U bent hierbij allen van harte uitgenodigd, lid of geen lid! De eerstvolgende bijeenkomst wordt gehouden op 11 januari 1992. De andere bijeenkomsten vinden plaats op 28 maart, 3 oktober en in december 1992. De bijeenkomsten beginnen om 13.00 uur en vinden plaats in het HCC gebouw te Houten. Tot ziens!

Erik Borgers

HCC Apple gg

Gisteren, 18/10/91, zijn we naar de persbijeenkomst geweest waar de nieuwe Appleprodukten werden vertoond: drie schootcomputers van Macintosh, een nieuwe Classic (de II), twee topmodellen (Quadra's) en twee software pakketten voor netwerken en systeembeheer. Als je dat allemaal optelt en je goed realiseert wat dit betekent, mag je je als Applegebruiker best gelukkig prijzen omdat er zoveel gebeurt. Er zit beweging in en er blijft beweging in zitten. Die dure machines zullen voorlopig wel een wensdroom voor de hobbyisten blijven. Maar wie weet. We zullen er een artikeltje over schrijven in het magazine. Dat nieuwe software pakket voor de Macintosh-look voor inbellers sluit aan op een wens van het bestuur en het BBS (015-622421): als het inderdaad bruikbaar is, zullen we het onmiddelijk aanschaffen.

Oproep

Op mijn vorige oproep voor specifieke functies in de cluborganisatie is door enkele mensen gereageerd. Die mensen kunnen binnenkort een uitnodiging verwachten om de activiteiten eens samen door te lopen om te zien wie wat kan doen. Hartelijk dank.

Sommigen onder u zullen hebben gemerkt dat wij onze bestelservice wat hebben veranderd en met name de lijn(en) wat korter hebben gemaakt. Maar we blijven natuurlijk wel zitten met het feit dat eerst de postbus geleegd moet worden door iemand die dat in zijn vrije tijd doet. Die stuurt dan de bestellingen door naar de mensen van de bestelservice, die de betalingen controleren en de bestellingen verzenden. Omdat wij voor de aanlevering van andere zaken in de bestelservice ook nog afhankelijk zijn van toeleveranciers wil dat nog wel problemen geven. Daar proberen we iets aan te doen.

Vragen

Het magazine loopt goed, de redactie is vreselijk actief. En aan de nieuwe nummers (9-4 en 9-5) wordt de laatste hand gelegd. De telefoonservice (015-620059) werkt goed. Allerlei vragen komen we tegen: van beginners- tot professionele vragen (die spelen we door), van de pure hobbyist tot Appledealers, van Apple II, Lisa tot Macintosh-Quadra. De hardware-reparatie-groep heeft uitbreiding gekregen. Het netwerk op de Appledagen voorziet in een steeds groter wordende behoefte, de software is niet aan te slepen. Op de eerstvolgende Appledag (14 december 1991, Utrecht) zal het netwerk ook weer groter zijn. Komt u ook eens langs. Het bestuur heeft ook een wijziging ondergaan. Thomas moest afhaken vanwege zijn studie, Cor hebben we bereid gevonden een frisse bijdrage te leveren. Thomas, bedankt en Cor, welkom. Mocht u vragen hebben, bel ons (015-620059), modem ons (015-622421), schrijf ons (postbus 23396, 5001 KJ Rotterdam). Wij hebben niet op alle vragen een antwoord, maar doen ons best.

Henry Wouters

HCC Atari gg

Op het moment dat dit stuk geschreven wordt, hebben we nog een kleine maand te gaan voor de HCC dagen. Als u dit leest, weet u dat het voor de HCC in het algemeen en de Atari gg in het bijzonder een geslaagde beurs was.

Vergadering

Ik nodig u dan ook uit om op 22 december 1991 onze gebruikersdag in Almere te bezoeken (Buurthuis De Wierden, Olde Wierde 170, te Almere Haven). Wij willen dan tevens een ledenvergadering houden.

Tijdens deze vergadering zal, naast de gebruikelijke punten op een dergelijke vergadering, tevens een bestuursverkiezing plaatsvinden voor drie vacante plaatsen in het bestuur. De penningmeester, de heer Aerts, is afgetreden en het bestuurslid Jan Klene stelt zich voor deze functie beschikbaar. De functie als bestuurslid van de heer Klene komt dus beschikbaar en er is nog behoefte aan een tweede bestuurslid. Belangstellenden kunnen zich schriftelijk opgeven via onze postbus 1316, 1300 BH te Almere of mondeling tot aanvang van de vergadering (aanvang 13.00 uur).

Gesloten

Kon ik u vol trots berichten dat de Atari gg in samenwerking met de stichting S.A.G. een bulletinboard ter beschikking had, nu helaas moet ik u mededelen dat de sysop van dit board, de heer Aerts, genoodzaakt was het BBS te sluiten. Langs deze weg willen wij hem danken voor al zijn inzet en tijd. Er wordt momenteel druk gewerkt aan een oplossing, zodat er op korte termijn weer een speciaal Atari BBS online kan komen en eigenlijk hopen wij dat, als u dit leest, er tenminste weer een BBS ter beschikking staat. Leden die point waren op het BBS in Alkmaar verzoeken wij enig geduld te hebben; zodra alles weer draait krijgt u bericht. Uw abonnement blijft van kracht. Wij hebben van de SSAG vernomen dat er vermoedelijk twee sponsors zijn gevonden en langs deze weg roepen wij mogelijke sponsers op zich aan te melden.

Succes

De gebruikersdag die wij in oktober hadden was ronduit een succes. De firma Atin uit Leiden was aanwezig en zeer veel mensen hadden hun Atari of Portofolio meegenomen. Reden voor het bestuur om in 1992 bijna elke derde zondag van de maand een gebruikersdag in Almere te organiseren. Alleen in juni 1992 zal dit de tweede zondag zijn. In juli en augustus zijn wij op vakantie, terwijl in november onze aanwezigheid op de HCC dagen in de plaats komt van de gebruikersdag. Op de komende gebruikersdagen zijn wij van plan lezingen te organiseren over het gebruik van de Atari, de Portofolio en bijvoorbeeld emulatoren of bepaalde software pakketten. Tevens zal er zowel op de gebruikersdagen als op het BBS een goede ondersteuning worden gegeven voor de gebruikers van de mailerpakketten Binkley en THE-BOX.

Van dit laatste pakket heeft de Atari gg de exclusieve versprei-

dingsrechten verkregen van de ontwikkelaar van dit pakket, Jac Kersing. Voor beide pakketten is door de SSAG een gebruikersvriendelijke shell ontwikkeld die de installatie van de pakketten vanaf floppy op harde schijf verzorgt, alle noodzakelijke besturingsfiles aanmaakt en daarna is in te zetten als gebruikersinterface. Het gehele paket, inclusief de Nederlandstalige MSHELL is voor ƒ 17,50 te bestellen bij de PD bibliotheek van SSAG, Postbus 1316, 1300 BH Almere. Het pakket bestaat inmiddels uit drie floppy's. Afgehaald op de gebruikersdagen is de prijs ƒ 15,-. Denk er aan dat THE BOX (nog) niet op een Atari TT werkt, Binkley wel! Jac Kersing werkt inmiddels hard aan de aanpassingen, zodat wij op korte termijn ook een werkbare versie van THE-BOX voor de Atari-TT kunnen verwachten. De PD-bibliotheek is inmiddels flink uitgebreid en bevat onder andere ook zeer vele PD-fonts voor Calamus en Signum.

Divers

De ondersteuning van de MS-DOS emulator SuperCharger, de enige MS-DOS emulator die ook op Atari TT werkt, zal worden uitgebreid. Op de gebruikersdagen verwachten wij nu ook de AT-versie van deze emulator te kunnen demonstreren. Ook wordt door ons de DBASE compatibel database DBMAN 5.x ondersteund.
Voor bezitters van de Portofolio hebben wij van Atari Benelux een pakket ter beschikking gekregen, waardoor wij in staat zijn met een ST(e)/TT software op uw Portofolio te zetten.

Wim Scheltema

HCC Beleggen gg

De Beleggen gg is 23 maart 1991 van start gegaan en is bedoeld voor HCC-leden die hun computer (willen) gebruiken voor het beleggen op de Beurs. Sinds de start van de gg is er heel wat werk verzet. Omdat de computer bij het beleggen veel mogelijkheden biedt zijn er een aantal Interessegroepen (IG's) gestart, die verschillende aspecten nader gaan onderzoeken en uitwerken. Men kan van meerdere IG's deel uitmaken, maar hou wel in de gaten dat in de meeste gevallen actieve deelname gewenst is en dus tijd in beslag neemt.

Interesses

Voorlopig zijn de volgende Interessegroepen gestart:
1. Evaluatie beleggingspakketten: gaat na waaraan een beleggingspakket zou moeten voldoen en gaat op de markt zijnde pakketten evalueren.
2. Koersgegevens: ontwikkelt een standaard voor het uitwisselen van koersgegevens en maakt een conversieprogramma om het koersformaat van de diverse beleggingspakketten te kunnen omzetten.
3. Bulletinboard: gaat de mogelijkheden na om een bulletinboard voor de gg op te zetten of als gast op een bestaand BBS te komen.
4. Fundamentele analyse: gaat mogelijkheden na van het gebruik van de computer om jaarverslagen, kengetallen, bedrijfsnieuws en dergelijke op te slaan en te analyseren. Enkele leden hebben hier al fraaie programma's voor ontwikkeld.
5. Technische analyse, Optimaliseren en Modelling: het analyseren van het koersverloop en het maken van simulatieprogramma's om beleggingsmodellen op basis van historische koersen te testen.
6. CEA-gebruikers: het CEA-pakket is bij relatief veel leden in gebruik, met wisselende acceptatie. Voornamelijk bedoeld voor onderlinge steun bij problemen en het bestuderen van de mogelijkheden van het pakket. Ook vergelijking met soortgelijke pakketten.
7. Beginnende beleggers en beleggings-studie-club: het op gang helpen van beleggers met weinig ervaring met beleggen, of het gebruik van computers hierbij.
8. Opties: mogelijkheden onderzoeken van computergebruik bij belegging in opties. Het onderzoeken en eventueel zelf ontwikkelen van hiervoor op de markt zijnde pakketten.
9. Programmeurs: het ondersteunen van de overige Interessegroepen bij de ontwikkeling van software.

Vergadering

De eerstvolgende algemene vergadering is op zaterdag 18 januari 1992 (zie de HCC-Agenda). Verder bepalen de IG's zelf de plaats en tijd van samenkomst. Wenst u aan onze gg deel te nemen of alleen maar verdere informatie te ontvangen, stuur dan een aan uzelf geadresseerde, met ƒ 1,60 gefrankeerde enveloppe aan onze secretaris: A. van Heijst, Benedeneindseweg 25, 4158 ED Deil. Telefonische informatie via 03437-2117 (Albert van Heijst), 03458-1445 (Pierre Dolmans) en 010-4186920 (Rob Bornkamp).

Rob Bornkamp

HCC Bondwell gg

Het gaat binnen ons kleine clubje eigenlijk altijd om computerzaken: hardware (verbetering en reparatie) en software (manipulaties en PD). In de afgelopen jaren zijn er maar weinig leden geweest die bestuurlijke of andere organisatorische zaken naar voren hebben gebracht. Het gaat me te ver om hierin een rechtstreeks compliment voor uw bestuur te zien, maar het is gelukkig wel zo dat we u in de afgelopen jaren niet met bijvoorbeeld hooglopende conflicten hebben moeten confronteren!

Vergadering

Niettemin moet er van tijd tot tijd gelegenheid zijn om te realiseren dat er ook een bestuurlijke kant aan een HCC gg zit. Misschien ziet uw prioriteitenlijstje er anders uit, mogelijk wilt u een verandering in de bestuurssamenstelling. Daarom hebben we een ledenjaarvergadering gepland thuis bij ons bestuurslid Jan Kuipers, Stationssingel 55b te Rotterdam (vlakbij het Centraal Station, Blijdorpuitgang) op 20 december 1991 om 19.30 uur. Het zal een pure organisatorische bijeenkomst worden: er komen dus geen computers op tafel, er zal geen software worden uitgewisseld en er wordt geen hardwareproblematiek behandeld. De gebruikelijke punten zoals herverkiezing bestuur en financieel verslag, maar ook CP/M-united zullen op de agenda prijken die in het begin van de bijeenkomst zal worden vastgesteld. Als u graag een bepaald ander onderwerp behandeld zou willen zien, laat mij dat dan zo spoedig mogelijk weten. Ik zou het trouwens ook op prijs stellen als u uw komst aankondigt. Als onverwachts alle leden zouden komen, zitten we met een organisatorisch probleem!

School

Een onderwerp springt er direct uit. Dré Jansen is van het begin af aan lid van ons bestuur geweest en is ook al lange tijd onze secretaris. Hij heeft nu het plan opgevat om weer 'naar school te gaan' (zoals hij dat zelf noemt) en bovendien heeft hij al enige tijd geen CP/M-computer meer. Een en ander brengt met zich mee dat hij in het nieuwe jaar onze gebruikersgroep vaarwel zegt. Jammer! Iedereen die ooit met hem contact heeft gehad weet wat voor een dymamische persoonlijkheid hij is. Met een onvoorstelbare energie wierp hij zich steeds op het oplossen van problemen. Degenen die hem over het een of andere (computer)-probleem belden, hebben ervaren dat geen moeite hem teveel was om de opbeller van dienst te zijn! Zo'n goeie kwijt raken is een verlies. Dré bedankt!

CP/M-united

Degenen die de laatste gebruikersdagen van de DOS-gg in 'De Bron' bezochten hebben het met eigen ogen kunnen zien. Er is na een aantal voorbereidende besprekingen een onofficiële bundeling van krachten ontstaan onder de naam 'CP/M-united'. Verenigd onder een professioneel gemaakt en metersgroot bord zaten daar direct links van de hoofdingang de CP/M-mers van de Bondwell/ELCI gg, Commodore gg, MSX gg, New Brain gg, P2000 gg, Ogg voor Osborne en compati-

bel computers, Sharp gg, en anderen bijeen.
Het gezamenlijke blad: CP/M ProgramMix (mogelijk gemaakt door de DOS gg), de uitwisseling van PD-software voor CP/M (na overwinning van de hard/softwarematige problemen) en de communicatie met de MS-DOS wereld zijn voorlopig de eerste aandachtspunten. En tijdens die laatste DOS gg dagen zijn CP/M-onderwerpen als Wordstar (Frans v.d. Bogaard) en 'Is er nog leven in CP/M?' (Peter Nagel) voor het voetlicht gebracht.
Nu bent u aan zet! Bent u op de een of andere manier betrokken bij het CP/M-computergebeuren en hebt u iets op dat gebied dat interessant kan zijn voor anderen, laat het dan weten! Schrijf bijvoorbeeld een niet al te groot stukje en zendt dat (al dan niet via de CP/M-united coördinator van uw gg) op aan de redactie van CP/M ProgramMix (p.a. F. van de Boogaard, Havikshorst 99, 1083 TP Amsterdam).

Ton Helwig

HCC Commodore gg

De HCC dagen 1991 liggen weer achter ons en na deze hectische bijeenkomst gaan wij weer over tot de orde van de dag. De laatste gebruikersdag in 1991 van de Commodore gg zal worden gehouden op zaterdag 21 december van 10.00-16.00 uur in het HCC-kantoor, Standermolen 8 te Houten. Ook dan zult u weer een veelvoud van types van de Commodore computers kunnen aantreffen. Voor al deze types zijn specialisten aanwezig om te helpen bij problemen met hard- of software. Tevens kunt u demonstraties van nieuwe programma's of toepassingen meemaken. Zoals altijd is er voor een ieder wel iets te vinden. Algemene informatie is verkrijgbaar bij Hans Kessels, telefoon 04760-77173 (op werkdagen van 19.00-21.00 uur).

Sub-groepen
De Amiga-subgroep heeft een aanmerkelijke uitbreiding ondergaan en men is voornemens de zaken betreffende de Amiga's met nieuw elan ter hand te nemen. Reeds zijn diverse nieuwe initiatieven genomen en wij zullen u binnenkort hierover kunnen berichten. De CP/M-subgroep heeft de nieuwe aangepaste versie van het CP/M 3.1 besturingsssysteem bugvrij gemaakt. Met dit nieuwe systeem is het mogelijk direct de userpoort van de C-128 van een Centronics-aansluiting te voorzien. Een printer-interface kan hiermee vervallen en ook is het tot nu toe vereiste programma CENT.-COM niet meer nodig. Deze nieuwe versie is te bestellen via ons gironummer onder vermelding van CP/M 3.1 en het type van de drive (zie onder bestellingen). Verder is er een overzichtsdiskette met de beschikbare PD-software verkrijgbaar voor *f* 5,-; alle programma's zijn aangepast aan de C-128 en worden geleverd op Commodore formaat. Tijdens de gebruikersdagen kunt u bij de CP/M-subgroep terecht voor het oplossen van uw problemen op het gebied van hard- en software.

Nog meer
De C-16/Plus4-subgroep heeft een nieuwe overzichtsdiskette samengesteld, die is te bestellen voor *f* 5,- via onze giro (zie onder bestellingen). De C-64/C-128-subgroep is met een aantal nieuwe leden uitgebreid, zodat uw vragen en bestellingen nu sneller zullen worden beantwoord. Aan een nieuwe overzichtsdiskette wordt gewerkt, daar wij een aanmerkelijke hoeveelheid software hebben verkregen, die voor de leden beschikbaar worden gemaakt. Ook is een hoeveelheid hardware voor de C-64 en de C-128 bij ons te koop. De huidige overzichtsdiskette van beschikbare PD-software is verkrijgbaar voor *f* 5,- (zie onder bestellingen). De Senioren-subgroep heeft voor de meeste PET- en CBM-computers de beschikking over handleidingen. Tevens zijn veel programma's met PD-software te bestellen. De MS-DOS-subgroep heeft nog steeds behoefte aan een aantal leden voor het beheer van de PD-software en voor het geven van technische informatie; aanmelden bij onze postbus.
De overzichtsdiskette is te bestellen voor *f* 5,- (zie onder bestellingen).

Bijeenkomsten
Het bestuur van de Commodore gg wil tijdens de gebruikersdagen de verschillende types computers zoveel mogelijk bijeen plaatsen zodat de bezoekers sneller een overzicht hebben waar zij terecht kunnen. Door Hugo van Dort is daartoe een plaatsingsschema opgesteld. Verder is er in de hal een speciale balie voor het kopiëren van PD-software of het bestellen hiervan. Het bestuur streeft ernaar om op iedere bijeenkomst een speciaal thema centraal te stellen. In geval u een bepaald onderwerp heeft dat u eens speciaal belicht zou willen zien, meldt u ons dat dan even.

Bestellingen
Bestellingen voor de overzichtsdiskettes, PD-software, het boekje van de CP/M-subgroep en de handleidingen voor de PET- en CBM-computers kunt u doen door het verschuldigde bedrag over te maken op gironummer 4755399 t.n.v. Commodore gg, Postbus 145, 8070 AC Nunspeet. Wel duidelijk vermelden wat u wenst en uw naam, adres, postcode en woonplaats. Voor de prijzen wil ik u verwijzen naar de vorige Nieuwsbrief, evenals voor de gegevens van de interface (eprom + kabel) voor gebruik in de userpoort van C-64 en de C-128.

Volgende gebruikersdag
Onze eerstvolgende gebruikersdag vindt plaats op 21 december a.s. in het HCC-kantoor, Standerdmolen 8 te Houten.
De aanvang is 10.00 uur en wij eindigen omstreeks 16.00 uur. Ook voor u is er bij ons wat nieuws te vinden: bezoek dus onze gebruikersdagen!

Hans van Lier

HCC IBM-PC gg

De IBM-PC gg heeft besloten een extra bijdrage te leveren aan de pogingen het ledental van de HCC te vergroten. De financiële mogelijkheden van de HCC zijn sterk afhankelijk van de contributie-inkomsten. Uitvoering van nieuwe plannen en/of versterking van bestaande activiteiten hangen daar rechtstreeks mee samen. Iedereen die zich nu via de IBM-PC gg opgeeft als nieuw lid van de HCC èn van de IBM-PC gg ontvangt een welkomstpakket, bestaande uit de PCNL-FLOPPYFOLDER en drie PCNL-diskettes met software uit de PDS Bibliotheek van de IBM-PC gg helemaal gratis!

Procedure
1. U vraagt bij de HCC IBM-PC gg een INFOSET aan:
- per brief: Postbus 115, 7250 AC Vorden
- per telefoon 05752-1881 (kantooruren)
- of per FAX 05752-1382.
2. U ontvangt van ons:
- een speciale aanmeldingskaart voor HCC (en IBM-PC gg)
- een aanvraagformulier voor de PCNL-FLOPPYFOLDER + drie gratis PCNL-diskettes met PDS.
3. U zendt beide formulieren ingevuld en ondertekend naar ons terug.
4. U ontvangt de drie gewenste diskettes + de PCNL-FLOPPYFOLDER per kerende post (zoals bij ons gebruikelijk is). Tevens krijgt u vanaf dat moment tien procent korting bij alle volgende bestellingen bij de IBM-PC gg en komt u in aanmerking voor de verderop genoemde IBM-PC gg voordeel-aanbieding.
5. Wij zenden de aanmeldingskaart door naar de HCC, die:
- uw aanmelding bevestigt
- een acceptgiro zendt voor contributie en inschrijfgeld
- zorgt voor toezending van de

eerstvolgende HCC Nieuwsbrief (welke HCC Nieuwsbrief u als eerste ontvangt, hangt af van de datum van ontvangst van uw kaartje).

Let op!
NB 1. De actie geldt alleen als u zich opgeeft met behulp van het speciale (!) aanmeldingsformulier dat u aanvraagt bij de IBM-PC gg en waarop IBM-PC gg staat voorgedrukt.
NB 2. Deze actie geldt tot 31-12-1991 en is alleen geldig voor nieuwe HCC-leden (Of 'oud leden' die minstens een jaar lang geen lid meer zijn geweest).
NB 3. Het contributiejaar loopt van 1 januari tot 31 december en bedraagt voor 1991 *f* 60,-. Bij aanmelding tijdens het contributiejaar betaalt u ongeveer *f* 5,- per nog komende maand. Eenmalig inschrijfgeld *f* 10,-. Informatie over de voordelen van het HCC-lidmaatschap en de exact te betalen bedragen vindt u in de INFOSET.

Johan Hageman

HCC Modelbaan gg

Zoals elk jaar voor de HCC Dagen zijn wij ook nu weer druk bezig met een geheel vernieuwde uitgave van ons boek 'De computer gestuurde modelbaan'. De bestaande vijfde druk is nu echter geheel uitverkocht. Een groot aantal pagina's van het orgineel is al gesloopt voor gebruik in de zesde druk. Een herdruk is dus niet meer mogelijk. Het kan zijn dat de zesde druk niet in één keer compleet verschijnt, maar het eerste deel met de HCC Dagen van 1991 en de rest in de loop van 1992.

Bijeenkomsten in 1992
De data van alle bijeenkomsten zijn nog niet helemaal zeker. De eerste twee liggen in elk geval wel vast. Dat wordt 18 januari en 21 maart. Steeds weer op een zaterdag. De laatste bijeenkomst in 1991 is op 14 december. Wij houden dan onze tweejaarlijkse ledenvergadering. Meer hierover heeft u in de vorige HCC Nieuwsbrief kunnen lezen.
Wim Bolkensteyn

HCC MSX gg

Leden van de MSX gg die graag in het bezit willen komen van een HCC MSX gg trui kunnen deze nu bij het bestuur bestellen. De trui is uitgevoerd in de kleur cobaldblauw en is te verkrijgen in de maten S, M, L en XL. Zie voor verdere gegevens de vorige Nieuwsbrief.

Hardware
Zoals u waarschijnlijk weet, kan onze gebruikersgroep u diverse hardware zaken leveren voor uw computer. Ook wanneer uw computer gerepareerd moet worden kunt u bij ons terecht, evenals voor het inzetten van nieuwe drives tegen concurerende prijzen. Tevens zijn we nu gestart met de ombouw naar 2+. Ook verzorgen wij de ombouw naar 7 Mhz. Verder leveren wij geheugenuitbreidingen. Mensen met een MSX met een enkelzijdige drive kunnen bij ons terecht voor het dubbelzijdig maken van hun drive. Dit is maar een kleine greep uit ons assortiment, dat volledig wordt verzorgd door Hans Oranje (bestuurslid voor hardwarezaken). Helaas moeten wij voor niet MSX gg leden *f* 25,- extra in rekening brengen boven op de kostprijs. Voor afspraken, een uitgebreide prijslijst of een reparatie-kostprijsberekening kunt u terecht bij Hans & Aly Oranje, Tollenslaan 153, 2741 XZ Waddinxveen. Telefoon: 01828-18932.

Oproep
Daar wij onze leden graag zo goedkoop mogelijk willen helpen, vragen wij nog steeds of er mensen zijn die niet of zeer duur te repareren hardware spullen in de kast hebben liggen. Sta ze aan ons af, we kunnen er anderen mee helpen! Ook bemiddelen wij nog steeds bij aan- en verkoop van MSX-hardware.
Zijn er bij onze leden misschien ook mensen die MSX-software willen testen en er een rapport over willen schrijven, zodat er in de Nieuwsbrief over gepubliceerd kan worden? Zij kunnen zich melden op het secretariaat (08850-22780). Ook testen van hardware zijn van harte welkom.

Beurzen 1992
In 1992 zijn wij voornemens weer diverse beurzen te bezoeken. De beurzen waaraan wij deel zullen nemen zijn:
1. Zaterdag 18 januari 1992, open dag MSX-club Drechtsteden. Deze open dag zal gehouden worden in de Noorderkerk (zijzaal) aan de Noorderdijk te Dordrecht. Voor meer informatie kunt u zich wenden tot J.Th. Meijers, Slangenburg 138, 3328 DR Dordrecht. Telefoon 078-511156.
2. Vrijdag 24 tot en met zondag 26 januari 1992, Benelux Computershow Eindhoven. Deze beurs wordt gehouden in het Beursgebouw te Einhoven.
3. Zaterdag 4 april 1992, beurs MSX gebruikersgroep Tilburg.
4. Zaterdag 11 april 1992, beurs PTC in de Brabanthallen in 's Hertogenbosch.

Nieuws
Er zijn plannen om een nieuwe MSX-computer op de Europese markt te brengen. Het zal een computer zijn van een gerenomeerd merk, met een Europees toetsenbord. De garantie zal door het merk zelf geregeld worden. De computer zal gedistribueerd worden door een van de bekendste clubs die ook het MSX-gebeuren hoog in zijn vaandel heeft staan. Wij juichen dit initiatief ten zeerste toe. Om de belangstelling te onderzoeken roepen wij mensen die belangstelling hebben of informatie willen op om contact op te nemen met het secretariaat zodat een en ander geregistreerd kan worden. Telefoonnummer secretariaat: 08850-22780.

Fons Thijssen

HCC Onderwijs gg

Op zaterdag 25 januari 1992 organiseert de Onderwijs gg een bijeenkomst in Amsterdam. Dhr. Meys, docent aan het Katholiek College Amsterdam-west zal deze dag onze gastheer zijn. De bijeenkomst staat in het teken van het computerondersteunend onderwijs bij bèta-vakken in het voortgezet onderwijs.

Programma
Als gastsprekers zullen twee HAVO/VWO docenten optreden. De gg zelf zal eigen software demonstreren. Het programma voor deze bijeenkomst ziet er als volgt uit:
- 10.00 uur: Zaal open.
- 10.30 uur: Lezing van Bert Stobbelaar over het wiskundeprogramma VU DYNAMO, ontwikkeld door Piet van Blokland.
- 11.15 uur: Pauze.11.30 uur: Lezing van Joop Buhre over het natuurkundeprogramma DMS. Na de lezingen, die elk ongeveer 45 minuten zullen duren, is er gelegenheid tot vragen stellen of het zelf uitproberen van genoemde programma's. Tevens kunt u onze programma-bibliotheek bekijken en testen. We verwachten dat de bijeenkomst zal eindigen om 13.30 uur.

Deze Ogg-bijeenkomst wordt gehouden in Katholiek College Amsterdam-west, Jacob Geelenstraat 38 te Amsterdam. Het college bevindt zich vlakbij NS-station Lelylaan. Voor informatie kunt u terecht bij Glenn Halfhide, telefoon 05996-1600. Wij wensen u prettige feestdagen, een goed en gezond 1992 en hopen u op 25 januari in Amsterdam te mogen begroeten.

Wil Veen-Banning

HCC Pascal gg

Midden in de drukte van de vijftiende HCC Microcomputerdagen blikken we alvast kort vooruit. Nog maar enkele nachtjes slapen en u kunt uw nieuwe, van Sinterklaas gekregen agenda inwijden met de aantekening van onze eerste gebruikersdag in 1992. Datum: 8 februari!

Inhoud
Op deze gebruikersdag komen er twee zaken aan de orde:
1. De statutaire ledenvergadering. Het bestuur wil deze gelegenheid aangrijpen om kort verslag te doen van de ontwikkelingen in de afgelopen twee jaar en de plannen

voor de komende tijd. Komt allen, want wij horen uw mening graag.

2. Lezingen en demonstraties rond het thema 'Kleur en grafiek'. De introductie van VGA schermen met een grote verscheidenheid aan 'resoluties' en hoeveelheid kleuren bezorgt menige Pascaller hoofdbrekens. We hopen op deze dag zicht te krijgen hoe deze (en toekomstige) grafische kaarten met Pascal te gebruiken.

De precieze agenda staat nog niet vast. Die krijgt u binnenkort van ons. Overigens, wij hebben het idee dat veel Pascal-programmeurs nog steeds niet weten hoe ze lid van de Pascal gg kunnen worden. Vul simpelweg het kaartje in dat in de Nieuwsbrief zit! Het kost u, als HCC lid, niets of hooguit *f* 5,-. Uw steun is voor de activiteiten van onze gebruikersgroep hard nodig.

Blaise

Hèt tijdschrift voor de Pascal programmeur. Met artikelen over Object georiënteerd programmeren, programmeren voor Windows, programmatips, veel gestelde vragen en interessante onderwerpen. Blaise verschijnt vier maal per jaar. Een abonnement, inclusief verzendkosten, kost slechts *f* 20,-. Overmaken op giro 2708092, t.n.v. HCC Pascal gg, Halsteren, onder vermelding 'Blaise'.

Pascat

De Pascal software Catalogus van de Pascal gg verzamelt en selecteert recente nationale en internationale Pascal sources en tools. De catalogus bevat een groot aantal interessante programma's, voornamelijk sources. Getest op 'compileerbaarheid' en werking. Ook tools die voor Pascal programmeurs van waarde zijn worden verzameld. De verspreiding van deze software gebeurt als:

- Flop van de dag: elke gebruikersdag komt een nieuwe diskette uit met bij het thema aansluitende software. Te verkrijgen op bijeenkomsten en per giro te bestellen.
- Special: Regelmatig komt een nieuwe diskette uit met een verzameling handige tools of utility's. Deze zijn niet altijd in source. Soms alleen in .TPU (versie afhankelijk) of .EXE. Verkrijgbaar op bijeenkomsten of per giro te bestellen.
- Pascat Thuis. Een handig bestelsysteem, waarbij u thuis, middels het gebruiksvriendelijke programma, uw eigen selectie samenstelt. Flop op de post en per omgaande uw persoonlijke keuze in de bus. Zoekmogelijkheden op onder andere onderwerp, trefwoorden, en dergelijke. Het programma en de basis-catalogus zijn te bestellen onder 'pascat'. Een abonnement van vijf diskettes kost *f* 30,-.
- Pascat uit de Muur. Op bijeenkomsten kunt u met behulp van het PUIM programma zelf uw persoonlijke keuze samenstellen en direct 'uit de muur' halen.
- Veel van de software uit de Pascal Catalogus kunt u gratis downloaden van Fido Emmen.

Bestellingen

Bestellingen van software en abonnementen bij vooruitbetaling op gironummer 2708092, t.n.v. HCC Pascal gg, Halsteren. Vermeld het doel van de betaling en het diskette formaat. Bij betalingen via Girotel alstublieft uw volledige adres vermelden! Alle diskettes, zowel 5,25 als 3,5 inch, kosten *f* 5,-. Daarbij komen verzendkosten volgens de staffel: 1 diskette *f* 2,50 per bestelling, 2 t/m 5 diskettes *f* 3,50 per bestelling, 6 t/m 10 diskettes *f* 5,- per bestelling, 11 en meer *f* 7,50 per bestelling. Een overzicht van de Floppen van de Dag en Specials en verdere uitgebreide informatie krijgt u wanneer u een aan u zelf geadresseerde en als brief (80 ct.) gefrankeerde enveloppe stuurt aan: Coördinator PasCat, p.a. Dhr. R. Klompmaker, Bolwerk 40, 3221 VJ Hellevoetsluis. Correspondentieadres (ook voor vragen): Secretariaat HCC Pascal gg, p.a. Dhr. F.M.W. Doove, Severij 5, 3155 BR Maasland. Kopij (ook vragen en tips) en alle andere zaken omtrent Blaise: Redactie Blaise, p.a. Dhr. R.F. van Naerssen, Pijlstaartlaan 16, 3645 GS Vinkenveen.

Paul Uljé

HCC Sinclair gg

De HCC Sinclair gg stimuleert en ondersteunt het gebruik van de diverse Sinclair computers. Om dit te verwezenlijken kent de Sinclair gg een telefonische hulplijn en een eigen kwartaalblad (IMPULS), is er PD-software beschikbaar en organiseert men gebruikersdagen, met als hoogtepunt de jaarlijkse HCC Dagen.

Gebruikersdagen

Tijdens de gebruikersdagen kunnen Sinclair gebruikers:

- contacten leggen, problemen samen met anderen bekijken, ervaringen uitwisselen en laten zien waarmee men zoal bezig is.
- defecte apparatuur ter reparatie meenemen.
- IMPULSen en oude nummers van de DISCiPLE Nieuwsbrief kopen.
- PD-software kopen (handige hulpjes, spelletjes, onderwijs en diverse serieuze toepassingen). Er zijn daarvoor drie programmabanken: IMPULSOFT (cassettes, algemeen assortiment), DUCDISK (diskettes voor Opus Discovery) en DDiSC (diskettes voor DISCiPLE en Plus-D).
- specifieke Sinclair artikelen aanschaffen, zoals edgeconnectors, toetsenbordmembranen, diverse interfaces en flesjes met printerinkt.

Kortom, tijdens de gebruikersdagen krijgt en geeft men impulsen. Er is ruimte genoeg, de bar is open, kortom: kom, en neem uw Sinclaircomputer mee! Hoe meer zielen en CPU's, hoe meer (computer)-vreugd!

HCC Tandy gg

Let op! Let op! De bijeenkomst van december is verplaatst van dinsdagavond naar de maandagavond de 16e. Een eenmalige verschuiving waar u even erg in moet hebben. Anders komt u voor niets en dat is niet de bedoeling.

Pascal

Voor deze bijeenkomst staat de programmeertaal Pascal op de agenda en daarmee kunnen ook wij met de Model 2000 en zeker met de Model 1000 meedoen. Breng uw diskettes met Pascal en de daarbij behorende programma's eens mee en we draaien ze graag voor u op de laatste clubavond van dit jaar. Tot maandagavond 16 december en alvast prettige feestdagen toegewenst.

Piet Huisman

HCC Tulip gg

We naderen langzaam maar zeker weer het jaareinde. Voor velen de gelegenheid om diverse zaken opnieuw te bezien, te herijken en eventueel bij te stellen. Na de diverse echt belangrijke zaken komen dan ook de abonnementen aan de orde en op dat moment zult u zich afvragen of u lid wilt blijven van de HCC.

Nieuwsbrief

Een te overwegen factor is daarbij de HCC Nieuwsbrief welke iedere maand trouw in de bus valt. Er vanuit gaande dat u wel lid blijft gezien het gebodene en de te betalen prijs, dringt de volgende vraag zich op: 'Ben ik aangesloten bij de goede gebruikersgroep en wat doet deze voor mij?'

Hebt u een Tulip en zit u bij de Tulip gg, dan zit u goed. Hebt u een Tulip en bent u nog niet aangesloten bij ons, dan is het het overwegen waard om nu lid (of tevens lid; meerprijs *f* 5,-) te worden van de Tulip gg. U kunt uw voordeel doen met een vijfhoofdig bestuur dat verschillende zaken voor u regelt op Tulipgebied. Zo beschikken wij over een eigen

Clubline; een secretariaat, dat over het algemeen altijd bezet is en anders binnen maximaal 24 uur terug kan bellen; een BBS, waar u uw vragen kwijt kunt, artikelen te koop aan kunt bieden, ervaringen kunt uitwisselen en waarvan u ook 'point' kunt worden.

Operators
Ook hebben wij een netwerk van helpdesk-operators, gevoed met materiaal van Tulip Den Bosch. Via het secretariaat kunt u beschikken over een aantal helpdesk-operators, welke 95 procent van de gestelde vragen weet te beantwoorden. En weten zij iets niet, dan kunnen wij een beroep doen op de helpdesk-operators van Tulip Den Bosch.
De vragen welke dan nog niet beantwoord zijn (ze zijn er toch nog), zijn vaak zeer uitzonderlijk en dikwijls afkomstig van leden die heel diep in een Tulip duiken. Deze vragen plaatsen we op het BBS in de hoop dat een mede-techneut een oplossing heeft. Ook organiseren wij jaarlijks een gebruikersdag; we bezetten een stand op de HCC-beurs en bezoeken afdelingsavonden.
Maandelijks ziet u van ons een bericht in de HCC Nieuwsbrief om u op de hoogte te houden van datgene waar wij als bestuur mee bezig gaan of geweest zijn. Wat nog steeds niet lukt is het detecteren van nieuwe leden uit de maandelijks toegezonden ledenlijst op diskette. Zowel nieuwkomers als overstappers (van de ene gg naar de Tulip gg) zijn tot op heden nog niet elektronisch op te sporen. (Dit probleem is voorgelegd aan de systeem-operator van de HCC).

Vervelend
Een vervelend gevolg hiervan is, dat wij nieuwe leden niet welkom kunnen heten en niet kunnen informeren over de mogelijkheden van de Tulip gg. Mocht u besluiten lid te worden van de Tulip gg, dan heet ik u van harte welkom.
Om compleet te zijn noem ik u even de andere bestuursleden: Voorzitter Henk Brandts; penningmeester Emiel Zegers; bestuurslid/BBS-sysop Nol Kloosterman; bestuurslid/activiteiten Marcel Jansen.

John Piek

HCC Watersport gg

De eerste bijeenkomst van de Watersport gg, gehouden in het hoofdkantoor van de HCC, was een doorslaand succes. Ongeveer een derde van de leden bezocht de jaarvergadering die binnen het uur overging in een gezellige informatiemarkt, waaraan een aantal leden en veel fabrikanten hun medewerking verleenden.

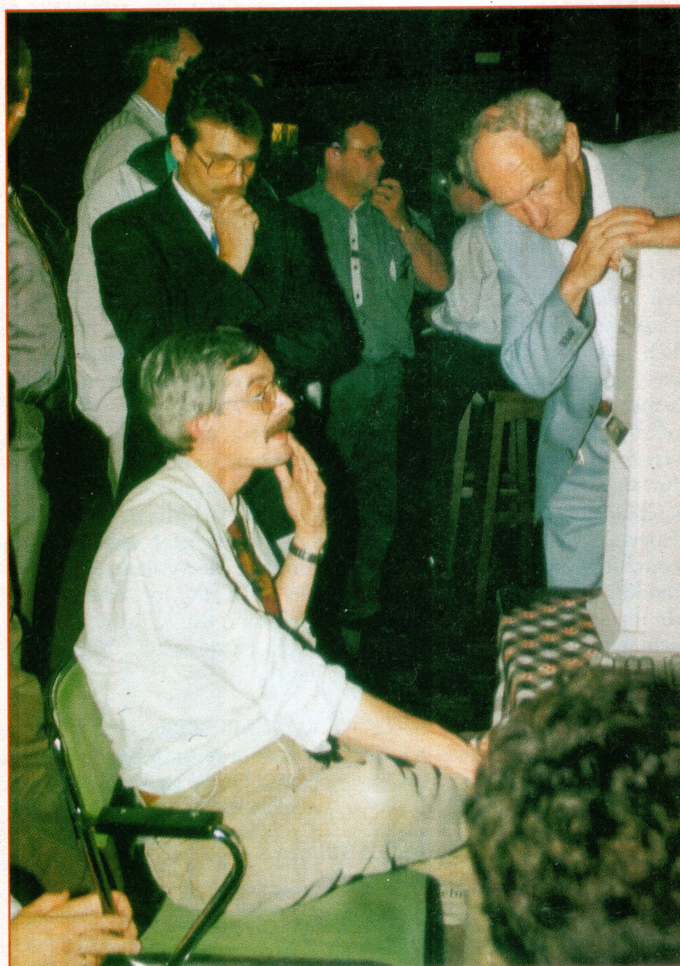
Vergadering
Belangrijke besluiten van de vergadering zijn: Verkiezing van een nieuw bestuur: Jaap van Goor, voorzitter; Jaap Gestman Geradts, secretaris; Frank Heldens, penningmeester; Mac Dekkers, bestuurslid; Guus von Morgen, bestuurslid.Frank Heldens neemt hiermee het werk over van Bron de Poorter die al vanaf het prille begin had gezegd dat hij alleen maar 'de boel op poten' wilde helpen zetten. Dat is gelukt, dus: 'Bron, bedankt voor al je inspanningen!'
Verder kon de voltallige vergadering ermee instemmen dat er tweemaal per jaar een bijeenkomst zal plaatsvinden. De jaarvergadering in de maand oktober en een voorjaarsbijeenkomst rond de HISWA. Aan de voorjaarsbijeenkomst zal geen vergadering verbonden zijn, aan de najaarsvergadering wel. Het bestuur zal z'n best doen om de maartse bijeenkomst in de buurt van de RAI te plannen, zodat een bezoekje aan de HISWA met een bezoekje aan de HCC Watersport gg gecombineerd kan worden.

Werkgroepen
Er is een aantal werkgroepen opgericht of eigenlijk goedgekeurd, want ze draaiden al een tijdje. Peter v.d. Bogaard is nu officieel het centrale punt voor de communicatie hardware en Frank Heldens is de even officiële BBS-man. Daarnaast wordt er hard gewerkt om de verspreiding van de PD-software buiten het bulletinboard handen en voeten te geven. Hiervoor is er een aparte werkgroep in het leven geroepen die zich daarover zal buigen.
Verder gaan we kijken of er binnen het Fido-net ruimte is voor een berichtendienst voor watersporters. Ook hopen we een dezer dagen een tweetal boeken te kunnen uitgeven middels de bestelservice van de HCC. Plannen genoeg dus. Wie wat meer over de diverse activiteiten van de Watersport gg wil weten, kan altijd de secretaris bellen op het nummer 010-4854907. Watersport PD-software is te vinden op het FIDO-net, knooppunt Emmen-1. En wie daarna onverwijld lid wil worden, kan zich opgeven bij de ledenadministratie van het hoofdkantoor te Houten.

Jaap Gestman Geradts

Fido Deventer

Op 18 september 1991 ging onder luid gejuich de HCC-Fido databank in de 'lucht'. Na ruim een half jaar onderhandelen met de HCC en de sponsor was het uiteindelijk dan toch gelukt om de Fido-node in de koekstad te krijgen. De overdacht van het systeem vond plaats op de maandelijkse clubavond van de afdeling Deventer.
De officiële handelingen werden verricht door Hans Ligthelm van HCC-Houten. Hans bedankte de sponsor, de heer Egberink van Egberink Electronics te Deventer, voor zijn bijdrage. Egberink stelde een Egel 286 Tower met toebehoren ter beschikking. De afdeling Deventer hoopt met deze stap in de toekomst het ledental in de afdeling te vergroten. De sysop van het systeem is Rudy Kooi, het telefoonnummer 05700-29810.

De overdracht/opening. Eerste van rechts Hans Ligthelm, derde F. Egberink en op de voorgrond sysop Rudy Kooi.

Onder redactie van Marc van Munnen

VOLUME 4199, 4200 en 4201: Egull COBOL library I, II en III. Deze volumes bevatten samen een COBOL functiellibrary. Deze library kan worden meegelinkt bij de volgende COBOL compilers: MicroFocus COBOL, IBM COBOL/2, Microsoft COBOL (versie 3.0) en AcuCOBOL. Gebruik de library niet met andere COBOL compilers, en als je toch gaat experimenteren maak dan een backup van de harde schijf! Je hebt hiermee geen runtime library, maar zult de library gewoon moeten meelinken. De functies zijn aan te roepen met een standaard COBOL CALL. Hoe dat precies moet en welke functies je kunt aanroepen staat in de zeer uitvoerige documentatie.
Bij registratie ($ 50,-) krijg je de individuele *.EXE bestanden. Er kan dan worden gewerkt met een run time library. Overigens heb je met IBM en Microsoft COBOL toch geen run time omgeving, maar voor deze gevallen levert de auteur de broncode van de modules.
Een paar van de vele modules: een grafische font-editor, een screen capture module voor tekst en grafische schermen, een screen painter met window functies en een shareware COBOL compiler!
Hoewel COBOL op grotere computersystemen één van de meest gebruikte talen is, zo niet de meest gebruikte, is het nooit echt populair geworden op de PC. Waarschijnlijk omdat COBOL uitmunt in echte batchverwerking en een enorme numerieke precisie heeft. Hoewel dat laatste prettig is, is batchverwerking geen pluspunt op de PC. COBOL is een taal met eigenschappen die op een zeer groot aantal configuraties werkt. Een COBOL programmeur is zodoende op heel veel machines inzetbaar. De afspraken over de taalelementen worden vastgelegd in ANSI documenten. Immiddels kennen we COBOL 68, 74 en 85. Deze shareware compiler meldt 74-86 en suggereert daarmee dus te voldoen aan ANSI 74 en ANSI 85. Echt zeker weten doen wij dat niet, vanwege de gebrekkige documentatie.
Deze versie is 'annoyware': je kunt er vijftig keer mee compileren en dan is het afgelopen. Wil je de compiler blijven gebruiken, dan is registratie nodig, waar de schrijver $ 25,- voor vraagt. Dat is natuurlijk geen geld voor een COBOL compiler met ISAM.
De conclusie is dan ook: zeer interessant, lijkt heel krachtig, maar het ontbreken van zelfs een klein beetje documentatie is een (te) groot gemis. Alleen als je er heel veel tijd insteekt kom je er achter wat het pakket kan en dan heb je daar vast veel meer dan vijftig compilaties voor nodig.

VOLUMES 4088 en 4089 ANIMATED ALPHABET - leer kinderen Engelse spelling. Op deze volumes is van elke letter een plaatje annex animatie beschikbaar: 26 in totaal. Ze zijn erg aardig om te zien, daardoor vermoedelijk leerzaam, en voor een prijs van slechts $ 7,95 kom je in bezit van de overige 274. Een nadeel dat aan de educatieve waarde afbreuk doet is het voor deze doelgroep verwarrende feit dat de plaatjes met Engelse woorden overeenkomen: de juiste letter voor 'aap' is daarmee niet de 'A', maar de 'M' van 'monkey'. Maar kinderen beleven er daarom niet minder plezier aan!
Het totaal aantal bytes dat deze 26 animaties in beslag nemen is 1,2 Mb. Alle 300 animaties bijelkaar ruim 3 Mb. De wisseling van plaatje gaat evenwel snel genoeg. De systeemeisen zijn: een IBM PC of compatibele computer, 640 K RAM, EGA or VGA, harde schijf, DOS 2.x of hoger.

VOLUME 4196 - VOCPRO vocabulaire-training (Engels, Frans, Duits e.a.) Als U (nog) weet wat 'Schwere Wörtel' zijn dan is het programma VOCPRO versie 1.43 van de Zwitserse professor K. Hell iets voor u. Alleen: waar de 'Schwere Wörter' tenminste een Duits-Nederlandse vocabulaire bood (en omgekeerd?) mag u bij de Vokabel-Trainer van Professor Hell uw lijst zelf samenstellen! Dat wil zeggen: u kunt elke combinatie van (één of twee) talen nemen, voor zover die met ASCII-tekens te vatten zijn, en er een vocabulaire op samenstellen. Alleen die activiteit al zal er voor zorgen dat u met uw vocabularium voor de dag kunt komen.
VOL4196 biedt twee versies: een Engelstalige VOC143E.EXE, die gereed is voor gebruik, en een Duitstalig equivalent, VOC143 D.EXE. Er is een flink documentatiebestand in het Duits. Beide versies kunnen hetzelfde: u kunt er vocabulaires mee samenstellen, u kunt er - voor zover er vocabulaires zijn - een leeractiviteit op baseren, u kunt bestaande lijsten wijzigen, etc. Voor elk woord uit de lijst kunt u een equivalent invoeren. Het programma lijkt zeer bruikbaar. Er zijn geen onnodige tierelantijnen in aangebracht. Elke vocabulaire-bouwer (taal/dialect) kan er een aardige woordenschat mee opzetten. VOCPRO is shareware, u mag de donatie zelf bepalen.

VOLUME 4254 - LiteFormat snelle formatter; QFILER DOS shell; LHA 2.11 Ltformat.lzh is Lite Format, Versie 1.20, maart 1991, en bestaat uit twee programma's, namelijk FormatF en DvFormat. Beide zijn een uitstekende vervanging van het DOS Format-commando.
FormatF is kleiner, sneller en gebruikersvriendelijker dan DOS-format. Hij werkt onder DOS versie 2.1 en hoger en is dus niet erg versie-afhankelijk! DvFormat is een speciale DESQview versie, die goed zou moeten werken vanaf DV versie 2.0.
QFILER (versie 3.1Le, 13 februari 1991) is ontworpen om het werken met bestanden op de harde schijf te vergemakkelijken. Twee verschillende gesorteerde directory's worden naast elkaar getoond, om daarmee de volgende handelingen te verrichten: kopiëren en wissen van bestanden, hernoemen van bestanden en directory's, bestanden doorgeven aan een externe browse-utility of uw favoriete teksteditor, verplaatsen van bestanden tussen directory's, directory's toevoegen, wissen, verbergen en het ongedaan maken daarvan, andere programma's vanuit QFILER aanroepen, bestanden gesorteerd tonen, via een filter alleen bepaalde bestanden uit de directory tonen, maken van backups van bestanden, op een Epson-compatibele printer de paginalengte instellen en een formfeed naar de printer sturen, afdrukken van een gesorteerde directory.
Het programma werkt naar tevredenheid onder DOS 2.x of hoger, maar het is geschreven voor DOS 3.x. In sommige gevallen zijn de functies van QFILER afhankelijk van de uitbreidingen binnen DOS 3.x.
QFILER vraagt minimaal 192 K geheugen en een diskdrive. Bij gebruik van een shell-optie is meer geheugen nodig. De monitor kan zowel kleur als monochroom zijn, waaruit via installatie kan worden gekozen. De printer moet Epson-compatibel zijn.

VOLUME 4222 - PC-Route PCB-ontwerp; TinyTalk spraaksynthesizer voor blinden. TINYTALK is een spraakprogramma voor blinde gebruikers, dat werkt op synthesizers aangesloten op een RS-232 poort. Er zijn versies voor verschillende synthesizers, met ECHO, PORTTALK en ACCENT als voornaamste. Het TINYTALK-programma gebruikt 16 K geheugen en kent 'Immediate output', waarbij alle output naar DOS of BIOS hoorbaar is, 'keyboard echo' en 'cursor tracking', die de tekst hoorbaar maakt als de cursor er langs loopt. Diverse functies zijn uit te schakelen en aan te zetten. Het programma is Engelstalig.
PCROUTE2 draait met een CGA-kaart, heeft 640 K geheugen nodig en kan niet tegen residente programma's. Het is een programma om elektronische circuits te tekenen en af te drukken op een beperkt aantal ondersteunde matrix- en laserprinters. Dus een programma voor specialisten.

VOLUME 4215 - Apple][emulator voor Intel 80x86; DOCSWAN Basic tutorial. Deze emulator is niet compleet, maar bedoeld als pret-object. Hij is de moeite waard om er eens mee te spelen. De emulator heeft de volgende eigenschappen. Wat betreft de video loopt hij al op een CGA, maar hij ziet er het beste uit op een EGA of VGA scherm. Alle Apple][videomo-

des worden ondersteund behalve 'mixed mode', met vier regels tekst onder het grafische scherm. Zowel lage als hoge resolutie graphics worden ondersteund.
Het toetsenbord werkt zoals bij een Apple][, op de volgende toetsen na: PrtSc beëindigt de Apple][Emulator, Scroll Lock verandert de schermopmaakmethode en Num Lock wisselt tussen keypad en joystick. Een joystick wordt geëmuleerd door gebruik te maken van het numerieke toetsenbord. Alleen de Apple][types floppydrives worden ondersteund. Hij kent een 32 K talenkaart, die kan worden aangestuurd met de standaard language card methoden. Een seriële kaart wordt (nog) niet ondersteund wegens gebrek aan informatie over de Apple][seriële poort. Om zelf met de emulator te experimenteren is de Assembler broncode bijgevoegd. Tenslotte bevat de schijf de DOCSWAN Basic tutor. Dit is geen documentatie, maar een hele reeks .BAS bestanden met de nodige informatie en voorbeelden.

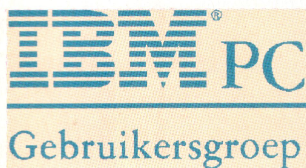
BESTELLEN

Een MS-DOS schijfje vol programma's kost slechts *f* 6,- op 5,25 inch en *f* 7,50 op 3,5 inch floppy. Door er meer tegelijk te bestellen ontvangt u niet alleen meer programmaplezier (als DOS-gg lid krijgt u elke zesde disk gratis!), maar bespaart u bovendien op de kosten. Voor elke zending zullen wij *f* 5,- administratiekosten in rekening brengen.

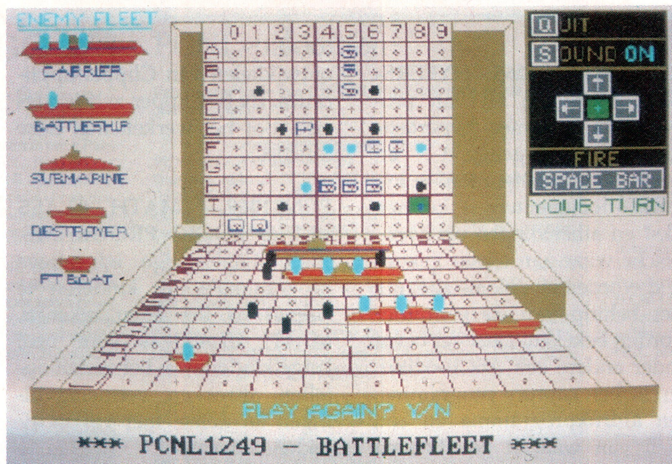
LET OP: Het besteladres is veranderd! Nieuw besteladres:
ProgrammaTheek
Software Service,
Postbus 142,
3960 BC Wijk bij Duurstede.

Vermeld vooral het juiste disketteformaat en wacht met betalen op de acceptgiro die met de zending wordt meegestuurd.

Ton van der Gaag

PCNL-diskettes
De hier genoemde diskettes zijn afkomstig uit de PDS Software Bibliotheek van de IBM-PC gg.

*** PCNL1249 - BATTLEFLEET ***

Al deze PCNL-diskettes zijn verkrijgbaar op zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes. Zie voor bestelnummers, prijzen en de 10% korting voor leden van de IBM-PC gg de vier IBM-PC gg pagina's, elders in deze HCC Nieuwsbrief. Als u combineert met een bestelling uit deze pagina's dan betaalt u maar één keer verzendkosten. Bij vrijwel elk programma is (vaak Engelstalige) documentatie aanwezig op de diskette.

Lege diskettes
Speciale actie van de IBM-PC gg: u ontvangt bij aanschaf van losse PCNL-diskettes gratis lege merkdiskettes. Kijk voor details de vier IBM-PC gg pagina's.

PCNL1249 - BATTLEFLEET v3.0 & STRATEGY v1.1. BATTLEFLEET is een grafische computeruitvoering van 'Zeeslag' waarbij het de bedoeling is de vloot van de tegenstander 'naar de kelder' te helpen. Bij aanvang van het spel moeten de schepen gestationeerd worden in een veld van 144 vlakken. Dit spel kan tegen de computer worden gespeeld of via een modem(!) tegen een andere PC-gebruiker. STRATEGY is een fraaie grafische uitvoering van het bordspel met dezelfde naam, waarin twee spelers elkaar op het slagveld te lijf gaan met hun legers. Het is daarbij de bedoeling de vlag van de tegenstander te pakken en de bommen te vermijden of onschadelijk te maken. BF vereist een VGA-kaart en ondersteunt het gebruik van een muis (niet vereist). STRATEGY vereist een EGA- of VGA-kaart (en voor spelen 'op afstand' een Hayes-compatibel of nullmodem).

PCNL1250 - BUILD-A-FISH v2.1 & DINO v2.1. BUILD-A-FISH is een (Engelstalig) educatief programma waarmee menugestuurd na keuze van een aantal opgegeven kenmerken een plaatje van één van de 67 in het programma aanwezige vissoorten op het scherm getoond wordt. Het programma geeft ook enige informatie over de getoonde vissoort. DINO is een database met (Engelstalige) informatie over een groot aantal reeds lang geleden uitgestorven dinosaurussen. Het programma toont niet alleen informatie over de dinosaurus (grootte, geologisch tijdvak waarin hij leefde, verwantschap met andere soorten), maar ook een plaatje met een silhouet. Beide programma's draaien op CGA-, EGA- en VGA-kaarten en vereisen een harde schijf of een floppy van 1.2 Mb of groter.

PCNL1254 - FX/LQMATRIX v5.815/v4.03 & STILL RIVER SHELL v2.58. FX- en LQ-MATRIX zijn twee programma's voor het maken, aanpassen en downloaden van (soft)fonts naar matrixprinters. De karakters uit de fonts worden in een matrix op het scherm zichtbaar gemaakt en kunnen vervolgens door simpele bewerkingen worden aangepast. FXMATRIX is geschikt voor Epson FX/JX of daaraan verwante 9-naalds matrixprinters. Voor de FX/JX worden 12 karaktersets bijgeleverd. LQMATRIX is geschikt voor Epson LQ of daaraan compatibele 24-naalds matrixprinters (o.a. NEC P2200). Voor de LQ worden 14 karaktersets bijgeleverd, waarvan 8 proportioneel. De STILL RIVER SHELL is een bestandsmanipulatieprogramma annex DOS-command-interface. Met SRS wordt de hoeveelheid DOS-werk aanzienlijk beperkt. SRS bevat de mogelijkheid maximaal 20 DOS-commando's op te slaan, die vervolgens met een enkele toetsaanslag zijn op te roepen. Voor intern gebruik kunnen 40 toetscombinaties door de gebruiker zelf worden gedefinieerd.

PCNL1258 - DESKTOP PAINT v1.3. Compleet bitmap paintprogramma voor het maken, aanpassen of samenvoegen van bitmap files van de volgende formaten: MAC (MacPaint), IMG (Ventura, GEM), PCX (Paintbrush), TIFF (scanner) en WPG (WordPerfect/DrawPerfect). Speciaal ontwikkeld voor gebruikers van DTP-programma's en 'high end' tekstverwerkers. Dit programma werkt alleen met zwart-wit bitmap-files (geldt ook voor WPG-formaat). Dat is over het algemeen geen beperking omdat de meeste plaatjes voor DTP zwart-wit zijn. Bovendien zijn de auteurs van dit programma (Alchemy Mindworks Inc.) ook de makers van Graphic WorkShop (PCNL1199), waarmee files van zeer veel andere formaten geconverteerd zouden kunnen worden naar één van de eerder genoemde formaten. Met GWS is het ook mogelijk kleurenplaatjes om te zetten in plaatjes met grijstinten, die wel bewerkt kunnen worden met DeskTop Paint. Voor DTP is minstens 384 K RAM en een Hercules, EGA- of VGA-kaart en een muis vereist. DTP ondersteunt ook expanded memory (EMS), waardoor zelfs plaatjes met een grootte van vele Megabytes ingelezen kunnen worden. Printen vanuit DTP kan op Epson-compatibele matrixprinters, HP LaserJet en PostScript laserprinters.

PCNL1259 - GRAPHIC WORKSHOP v5.0. Totaalprogramma voor het bekijken, veranderen (kleur naar zwart-wit), afdrukken, vergroten/verkleinen en converteren van files van diverse formaten met de extensies .MAC (MacPaint), .IMG (GEM), .PCX (Paintbrush), .GIF (Compuserve), .TIFF (scanners e.d.), .EPS (encapsulated postscript), .BMP (Windows 3 Paintbrush), .WPG (WordPerfect en DrawPerfect Graphics, alléén bitmap-files), .MSP (Windows 2 MS Paint), .LMB/.IFF (DeLuxe Paint) en .PIC (Pictor en PC-Paint). Het programma draait op CGA, EGA, VGA, Super-VGA en Hercules-kaarten en ondersteunt het gebruik van EMS of

XMS geheugen. Afdrukken kan op Epson- en IBM-compatibele matrixprinters en laserprinters (HP LaserJet en PostScript, 75-300 dpi). Nieuw in deze versie: ondersteuning LPT2 en LPT3, color/grey scale TIFF-files, ondersteuning Paradise, ATI en Trident SuperVGA. Tevens zijn een aantal bugs uit de versies 4.x verwijderd (waaronder problemen met het verwerken van BMP-files).

PCNL1260 - NUMERIEKE EN STATISTISCHE ROUTINES. Enkele Nederlandse shareware-programma's van Wolfgang van Heeswijk voor statistische doeleinden. Op deze diskette zijn o.a. aanwezig: ANALYSE voor linguïsten en taalpsychologen. Voert eenvoudige analyse uit van de inhoud van een artikel, woordenschat, leestekens, gemiddelde woord- en zinslengte, etc. Met AI-eigenschappen. MINISTAT, een set van programma's voor basis-statistische verwerkingen; gemiddelde (rekenkundig, harmonisch, etc.), variantie, S.D., lineaire regressie, trendanalyse, procentuele verdeling. Invoer via command-line of ASCII-file. KABBALA, een spreadsheet van 9 kolommen bij 260 rijen voor t-, F- en Chi-kwadraat statistische toetsen. Bevat ook generator voor random of normaal verdeelde getallen. Grafische weergave van resultaten op Hercules, CGA, EGA en VGA. TWO-WAY, twee-weg ANOVA.

PCNL1261, 1262 EN 1263 - PLAYS BY WILLIAM SHAKESPEARE. Drie diskettes met de volledige tekst van toneelspelen van William Shakespeare: 'A midsummer night's dream' en 'Romeo and Juliet' op PCNL1261, 'MacBeth' en 'Merchant of Venice' op PCNL1262 en 'Hamlet' en 'Othello' op PCNL1263. De (Engelstalige) tekst wordt op het scherm getoond, onderverdeeld in actes en scènes. De stukken bevatten een on-line woordenboek met een omschrijving van een aantal in de tekst speciaal aangegeven 'oudere' termen. De sharewareversie op deze schijven heeft niet de mogelijkheid de volledige teksten te printen (anders dan via een screendump).

PCNL1264 EN 1265 - HYPERSHELL v3.5. Een set van programma's waarmee hypertext-documenten gemaakt en bekeken kunnen worden. In hypertext-documenten kunnen tekst en afbeeldingen op dynamische wijze aan elkaar gekoppeld worden en ook als zodanig met behulp van de computer worden bekeken. Deze set bevat onder andere een ASCII-editor, een screen capture programma, een afdrukprogramma en een shell van waaruit ze allemaal zijn op te roepen. Als plaatjes accepteert HYPERSHELL BLOAD- en PCX-files. Afhankelijk van de gebruikte plaatjes draait het programma op Hercules-, EGA- en VGA-kaarten. Gebruik van een kleurenmonitor en een harde schijf worden aangeraden. De muis wordt ondersteund. Op deze diskettes zijn voorbeelden van hypertext-documenten aanwezig in de vorm van een CAI-les (Computer Assisted Instruction = COO), een database, een prijslijst met ingebouwde rekenmachine, een reference manual, etc.

PCNL1266 - BOEKHOUD v2.6. Nederlandstalig boekhoudprogramma dat gebaseerd is op het doorschrijfsysteem. Voor elke boeking wordt een debet- en een creditrekening ingevoerd. Het eindresultaat is een overzicht van de saldi per maand of jaar. Het rekeningschema kent een maximum van 999 rekeningen, verdeeld over 10 groepen. BOEKHOUD voorziet in een BTW-overzicht over omzet, voorheffingen en af te dragen of te ontvangen bedragen. Elke boeking krijgt zijn eigen boekingsnummer. Bij grotere bestanden is een harde schijf of AT-drive (1,2 Mb) noodzakelijk.

PCNL1267 - SUPER.LIB v1.51 FOR CLIPPER. Speciale bibliotheek met functies voor gebruikers van Clipper (summer '87-editie of v5.0). De doelstelling voor het maken van dit pakket was een functieset te ontwikkelen met een hoog gebruikersgemak, die onafhankelijk is van het type gegevens dat verwerkt moet worden. Deze bibliotheek vereist geen uitgebreide setup en bevat een duidelijke menu-gestuurde interface. Op deze diskette zijn voorbeeldprogramma's aanwezig die de kracht van de mogelijkheden tonen. Zeer geschikt voor het zelf ontwikkelen van Clipper-applicaties. (N.B. Clipper zelf is vereist voor het werken met deze functies).

PCNL1268 - MATH CLASS v1.1 & LOGIC PROGRAMS. Twee Engelstalige educatieve programma's om kinderen te helpen bij het leren rekenen. MATH CLASS is voor heel jonge kinderen en behandelt optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen, met vijf moeilijkheidsniveaus. Leuke grafische weergave (CGA, EGA of VGA vereist), die met enige opstarthulp van de ouders ook voor heel jonge kinderen te volgen moet kunnen zijn. LOGIC CLASS bevat een aantal puzzels waarmee rekenen en logisch inzicht gestimuleerd worden. O.a.: Target Math (om de beurt toevoegen van 1 tot 4 bolletjes, wie maakt het opgegeven aantal precies vol?), Jelly Beans (leeghalen van de fles, wie de laatste moet pakken verliest!).

PCNL1269 - HEALTH AID v1.02. Engelstalig programma dat u helpt gezond te blijven. Dit programma levert informatie over voedingsmiddelen, het samenstellen van een dieet en vergelijkt uw eigen dieet met de wetenschappelijk bepaalde gemiddelde hoeveelheid, die wordt aangeraden om dagelijks van diverse produkten te nuttigen. Aan de hand van uw lengte, gewicht etc. (Amerikaanse eenheden!) geeft het programma ook tips voor uw eigen gezondheid. Deze shareware-versie bevat niet de FoodAid-programma's. Daardoor is de aanwezige voedseldatabase niet te veranderen of uit te breiden.

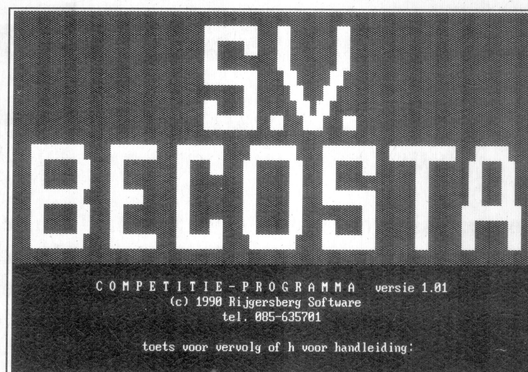
PCNL1270 - B-WARE UTILS FOR POOR EYESIGHT. Set van utility's en een ASCII-teksteditor voor visueel gehandicapten. De utility's vervangen een aantal DOS-programma's. O.a. BDIR (geeft de files in directory weer met heel grote letters), BTYPE (idem voor het TYPE-commando), BLOOK (bekijk tekstfiles). BEDIT is een complete teksteditor met alle standaardfuncties (zoek/vervang, blokfuncties, etc.) en tevens een (Engelstalig) woordenboek, automatisch verlengde afkortingen. De grootte van de karakters is tijdens het werken aan te passen van de normale (kleine letters) tekst-mode tot een 'grote letters'-mode, waarbij er maximaal 12 regels met 20 karakters op het scherm passen. Alle edit-commando's kunnen worden aangeroepen met een Alt-toets-combinaties of met de aloude WordStar-toetscombinaties.

PCNL1271 - SSQL v2.2a & XREF v1.40. Twee programma's voor gebruikers van databases. SSQL maakt gebruik van de Structured Query Language, de interface van de toekomst voor relationele databases. SSQL is gemaakt voor eindgebruikers die geen behoefte hebben aan een volledig professionele programmeeromgeving. Daarom is SSQL niet zo krachtig als (dure) commerciële programma's, maar het geeft een goed inzicht in de werking van SQL en is een uitstekende introductie voor beginnende gebruikers. De 400 pagina's tellende Engelstalige documentatie geeft veel uitleg en voorbeelden. In deze versie is de capaciteit verhoogd naar 128 kolommen per rij met maximaal 500 bytes bij een alleen door de beschikbare hoeveelheid geheugen beperkt aantal rijen. XREF is een data dictionary utility, die on-line of op papier informatie levert over de structuur van DBF-databases en de erbij horende indexen (NTX- of NDX-formaat). Het programma geeft ook de mogelijkheid de namen van de databasevelden te wijzigen.

Johan Hageman

In de rubriek Publish Ware kan elke afdeling of gebruikersgroep van de HCC haar softwarebibliotheek van public domain en shareware software onder de aandacht brengen. Bijdragen graag in ASCII, Word-, WordStar- of WordPerfectformaat, zonder opmaakcodes. Harde returns alleen bij einde alinea. Afbeeldingen in elk gangbaar grafisch formaat zijn welkom. Bijdragen kunnen van redactiewege worden ingekort en verspreid over meer afleveringen.
Kopij voor Publish Ware kan worden ingeleverd op de Redactie-Fido in Houten, telefoon 03403-78220, file area 5. Uiterste termijn inzending voor HCC Nieuwsbrief 149 (februari 1992): 15 december 1991.

F.C. Becosta houdt het sporten leuk

Sporten is leuk. Alleen het inroosteren van wedstrijden en het bijhouden van de competitiestanden is een minder interessant onderdeel van de bewegingsdrift van de moderne mens. Natuurlijk is er een computerprogramma dat bij deze administratieve rompslomp een helpend bitje uitsteekt.

Robert Schouten

Becosta (BEreken COmpetitie STAnd) is een Nederlands probeerprogramma, geschreven door Ralph Decker en Martin Rijgersberg. Het is bedoeld voor het opzetten van competities en het bijhouden van uitslagen en standen van sport- en spelverenigingen. Het programma is bruikbaar voor alle sporten die de volgende puntentelling hanteren: twee voor de winnaar, één punt bij een gelijkspel en geen punten voor de verliezer. Volleybal kan problemen geven. Bij het winnen van een wedstrijd met setstanden als 3-0 of 3-1 krijgt het winnende team drie punten in plaats van twee. Ook het delen van één punt bij een remise in de schaaksport is voor het programma niet mogelijk. In de handleiding wordt dit overigens keurig vermeld.

Opstarten

Elke keer verschijnt bij het opstarten de vraag op de handleiding getoond moet worden, op het scherm of via de printer. Ik koos voor de printer. Een goede keuze, want hoewel Becosta niet moeilijk te bedienen is kan het handig zijn een handleiding bij de hand te houden. Becosta beschikt niet over contextgevoelige hulp. Na de start verschijnt een scherm waar de gebruiker een competitie kan kiezen. Elke competitie heeft een unieke naam. Zo is het mogelijk om voor elk team van een vereniging een competitie bij te houden.
Becosta berekent het wedstrijdschema zo dat een team gedurende één competitiehelft maximaal één keer direct na elkaar twee wedstrijden thuis of uit hoeft te spelen. Het kan voorkomen dat het gewenst is dat twee teams nooit tegelijkertijd samen uit of thuis spelen (denk bijvoorbeeld aan het delen van een zwembad door twee waterpoloteams). Door Becosta aan te geven dat dit niet mag gebeuren wordt er in het programma rekening mee gehouden. Het aantal deelnemers loopt van 3 tot met 20, dit lijkt ruim voldoende. De deelnemers kunnen ieder van een unieke naam worden voorzien (de clubnaam lijkt het meest zinnig).

De stand

Als de wedstrijduitslagen elke week trouw worden ingeklopt dan kan het programma aan de hand van die gegevens een stand fabriceren, die naar keuze is te printen. Het is jammer dat het programma bij het printen zonder daar naar te vragen eerst een formfeed geeft. Hoe dit is uit te schakelen heb ik niet kunnen ontdekken.
Er is ook de mogelijkheid om een competitieverslag te maken. Dit kan uit maximaal vier onderdelen bestaan: een overzicht van de nieuw ingetoetste uitslagen, een overzicht van gecorrigeerde wedstrijduitslagen, het programma voor de eerstvolgende speeldag en een lijst met de actuele competitiestand. Zo'n verslag is erg handig te gebruiken in het clubblad, met minimale inspanning wordt maximale informatie gegeven.

Supportersvereniging

Becosta heeft een heuse supportersvereniging. Als lid van deze club krijgt men na overmaking van slechts *f* 20,- een diskette met de meest actuele versie van S.V. Becosta. Bovendien kunnen ledenvergaderingen worden bijgewoond, waar kan worden gepraat met de makers over het verder perfectioneren van het programma. Een prima initiatief van de programmeurs, lijkt mij.

U kunt meepraten met de programmeurs

```
COMPETITIE-PROGRAMMA   versie 1.01

competitie-naam: ERE-divisie 1989-1990
        M E N U:
            1.  competitie-programma afdrukken op papier
            2.  competitie-programma per deelnemer afdrukken op papier

            3.  uitslagen per speeldag intoetsen en corrigeren
            4.  uitslagen per deelnemer intoetsen en corrigeren
            5.  uitslagen nog te spelen wedstrijdnrs. intoetsen

            6.  wijzigen van de deelnemersnamen
            7.  wijzigen van de speeldagomschrijvingen
            8.  deelnemer uit de competitie verwijderen

            9.  competitie-stand op het beeldscherm plaatsen
            0.  competitie-verslag afdrukken op papier

            h.  handleiding inzien of afdrukken
            iedere andere toets = einde competitiebewerking

      geef het nummer van uw keuze:
```

Conclusie

Als u de standen van een competitie wilt bijhouden of wedstrijden moet inroosteren dan is S.V. Becosta een must. Voor slechts *f* 20,- registratiekosten is dit probeerprogramma vrij gebruiken. Probeer het zelf!

Produktinformatie

S.V. Becosta
Versie 1.01.
Een wedstrijdrooster- en standenprogramma, voor de IBM PC en klonen met minstens 256 Kb geheugen. Harddisk niet vereist. Werkt met elke grafische kaart. Het programma is te downloaden van een aantal nodes van het HCC Fidonet en van het HCC Nieuwsbrief BBS.

Compressie-shells
voorkomen archiveringsvervuiling

Compressieprogramma's zijn gemaakt om een gebruiker wat meer opslagruimte te geven op de computer, doordat ze bestanden verkleinen. Dit soort programma's is er te kust en te keur. Jaarlijks komen er soorten bij die wéér beter zijn dan de oude.

Richard Loerakker

Vaak zijn ze zo gemaakt dat je alleen maar een aantal parameters mee hoeft te geven, maar wel net iets andere dan die van de concurrent. Omdat je toch steeds het beste compressieprogramma van het moment wilt gebruiken staat de computer op den duur vol met bestanden van de soort ARC, ZIP, LZH en PAK, om er een paar te noemen, en loopt je hoofd over van de parameters. Om deze archiveringsvervuiling de das om te doen zijn er compressie-shells gemaakt. MTA, Shez en ARC-Master zijn alle drie sharewareprogramma's, die als een soort schil (shell) zijn te gebruiken rond een aantal compressieprogramma's.

Shez

Shez is een menugestuurd programma dat je vrij simpel bestanden laat archiveren, converteren, en de-archiveren. Daarnaast kan het in de archieven zoeken. De meeste opties zijn via het pull-down menu gemakkelijk te bereiken. Een muis wordt ondersteund en de installatie verloopt vrij soepel via een apart programma.

Geteste versie: 6.2
Systeemvereisten: niet vermeld
Ondersteunde formaten: ZIP, PAK, ARC, LZH, ZOO, ARJ

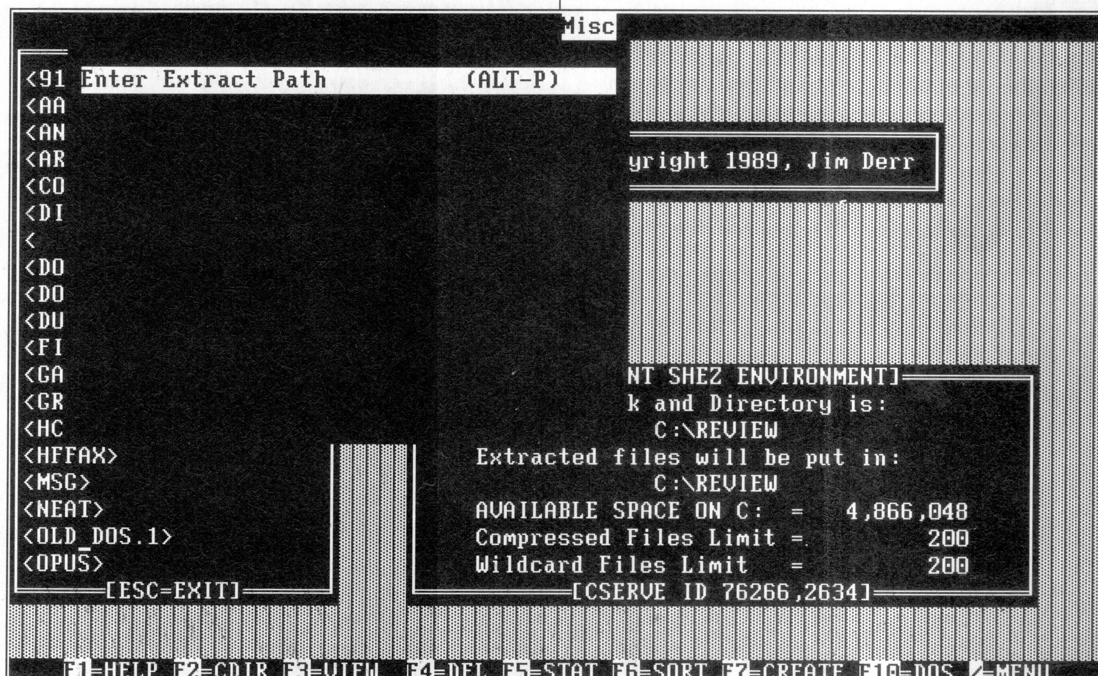
ARC-Master

ARC-Master is vergelijkbaar met Shez, maar heeft een aantal functies meer. ZIP-files repareren en zelf uitpakkende archieven uitpakken is bijvoorbeeld mogelijk. Ook ondersteunt dit programma het gebruik van executable-file compressors (compressieprogramma's die EXE- en COM-files kleiner maken en toch nog rechtstreeks startbaar houden), zoals PKLITE, LZEXE en DIET. Als extra is het mogelijk teksten in een gearchiveerd bestand te bekijken. Je kunt hierbij gebruik maken van het bijgeleverde programma AMBROWSER of een extern programma, bijvoorbeeld LIST. Ook is het mogelijk om op virussen te scannen in een archief.

Geteste versie: 6.4
Systeemvereisten: XT of sneller, 220 K RAM of meer, DOS 2.11 of hoger
Ondersteunde formaten: ZIP, LZH, PAK, ARC, ARJ, LZEXE, PKLITE, DIET, PKZIPFIX, UNLZEXE, SCAN, QEDIT.

MTA

Dit pakket is niet, zoals de eerder genoemde programma's, menugestuurd. MTA maakt gebruik van een stuurbestand waar alle gegevens en instellingen in staan. Het is ook alleen geschikt voor het converteren naar een ander archiefformaat of voor het automatisch archiveren van programma's. Ook kan MTA (Make Them Anything) in archieven zoeken. Dit programma is niet zozeer bedoeld voor een 'normale' PC-gebruiker, maar meer voor een


```
 eXit   Arc Cmds   File Cmds   Navigate   Order   Search   mIsc   Help
 09                                   er 6.2 - SHAREWARE Version ============ 09:06 pm
 Wi   Unarchive        F10                                       ZIP is active
      Convert          Alt+F0        ========== 0 tagged =
      Default Sys      F2            07/03/91  02:33 p*        Label = None
      Convert To       Alt+F9        07/05/91  05:51 p*        Used  =  99,753,984
      View Arc Dir     Enter         07/03/91  02:24 p*        Free  =   4,861,952
      VirusSCAN        Alt+V         07/05/91  05:51 p*        Total = 104,615,936
      Single Arc       Alt+S         06/05/91  10:58 a*        Mask  =         *.*
      Auto Update      Ctl+A         07/18/91  08:34 p*        Dir   =   1,289,667
      Multi Update     Ctl+F1        04/23/89  11:20 a*        Tags  =           0
      date = Latest    Ctl+D         ========== #1 of 42 =
 Wi   LZXE    (EXE)                                          Convert to ARJ
      PKLITE  (EXE)    Alt+P         ========== 0 tagged =
      DIET    (EXE)    Alt+D         07/03/91  02:33 p*        Label = None
      Extract SFX      Alt+E         07/05/91  05:51 p*        Used  =  99,753,984
                                     07/03/91  02:24 p*        Free  =   4,861,952
    AM.OVR           125,780         07/05/91  05:51 p*        Total = 104,615,936
    AMBROWSE.EXE      37,346         06/05/91  10:58 a*        Mask  =         *.*
    HEADER.TXT           902         07/18/91  08:34 p*        Dir   =   1,289,667
    MTA.ANS              228         04/23/89  11:20 a*        Tags  =           0
                                     ========== #2 of 42 =
 F1 = Help ================================================ Free Mem = 388,248
```

Bulletin Board System. Hiermee kan de sysop (system operator, systeembeheerder) met name zijn upload area op orde houden. Alle .ZIP's, .ARC's etc. worden omgezet naar een formaat naar keuze, bijvoorbeeld ARJ, en worden gescand op virussen. Hiermee krijg je dus één soort compressiesysteem en programma's zonder virussen.

Geteste versie : 11.30
Systeemvereisten : XT of sneller, 320K of meer, DOS 2.11 of hoger
Ondersteunde formaten: ARC, PAK, ZIP, DWC, ZOO, LZH, LZS, SCAN.EXE (McAfee)

(Zelf kun je er nog één compressiepakket bijdoen. Andere compressie-instellingen zijn allemaal te wijzigen, als deze maar dezelfde parameters hebben.)

Conclusie

Alle shell-programma's maken gebruik van externe compressieprogramma's, die niet bijgevoegd zijn. Ontbreekt PKZIP op de harde schijf, dan zul je ook geen ZIP-files kunnen maken. Als gebruikersprogramma kan ik ARC-MASTER aanbevelen. Voor gebruikers die een bulletinboard systeem hebben en orde op zaken willen stellen is MTA de definitieve oplossing.
Alle pakketten zijn van de meeste BBS'en te downloaden, waaronder het BBS van de HCC Nieuwsbrief. Zie elders in dit nummer de lijst met de telefoonnummers.


```
         MTA  V 11.30  Make Them Anything


Processing file          : ARCE.COM                              Default
Compressed    file-size  :                                       None  None
Uncompressed  file-size  :                                       On    479936
                                                                 On    No
Total bytes org. files   :                                       User  On
Total bytes new  files   :                                       Curr  Yes
Total reduction          :                                       Import File
                                                                 ZIP 1.xx
Reduction LAST file      :                                       N/A
Total bytes to convert   :         0                             List of Dir
Converted pct.:   0.00%  |    |    |    |    |    |    |    |    |    | 100%

          D O S   S H E L L   <S>       <ESC>       <Other>
```

Aan het eind van het jaar hoort een jaaroverzicht; welnu, dit december-nummer leek ons een goede gelegenheid om een (lang niet compleet) overzicht te geven van de Public Domain-volumes die dit jaar gepubliceerd zijn. Voor een complete lijst en meer bijzonderheden: zie onze Catalogus deel 10 op disk, bestelnr 27003 (3,5") of 27005 (5.25").

Bestelformulier

... Hierbij geef ik mij op als **lid** van de **HCC** en van de **DOS-gg** (11 Nieuwsbrieven + lid afdeling + lid DOS-gg) (excl. ƒ 10,- inschrijfgeld) 65,00
... Ik ben lid van de HCC en geef mij op als **lid** van de **DOSgg.** (1e gebruikersgroep gratis; elke volgende ƒ 5,-)
Hierbij geef ik mij op als **abonné** op:
... SoftwareBus 25,00
... SoftwareServiceSuperSelectieSysteem (S5) 3,5' 30,00
... SoftwareServiceSuperSelectieSysteem (S5) 5,25' 24,00

ProgrammaTheek-Software MSDOS

... Volumenummer(s) zie onder 3,5 inch 7,50
... Volumenummer(s) zie onder 5,25 inch 6,00
DOS-gg leden kunnen per bestelling per 5 volumes gratis één volume extra bestellen.

Boekhouding
... 2550 ZAP 3.0 - ZoetermeersAdministratieProgramma
... 2552 Kasboek 1.1 - Nederlands huishoudboekje
... 2553 HABO HAndig BOekhouden v.2.00a standalone
... 2554 HABO HAndig BOekhouden v.2.00a basrun-versie

Spelletjes
... 3922 WizQuiz, PC-Quizzer (reken-)quizprogr's; Logo
... 3967 NEBULA en DARKCON tekst-advent.; cithermuziek
... 3987 Apollo maanmissie-simulatie spel
... 3993 Yahtzee, Pyramid en andere bordspellen
... 3997 Opus Trivia
... 4015 MahJongg / Tarot magische spelen
... 4025 Astrologische programma's
... 4039 What is It? Memory-spel
... 4107 CIPHER geheimschrift, McMurphy adventure, spel
... 4214 Entrap, Dungeon Explorer, Ultraquiz e.a. spelen
... 4287 Adventures: Dracula in London (graph); Tesseract (math)
... 4268 EGATREK, GOLDHUNT e.a.(grafische) spellen

Database
... 2546 Noach 1.3 - Nederlandstalige Genealogie
... 2548 CAT van de CAT MS-DOS Ascii t.m. 1990
... 2549 CAT van de CAT MS-DOS 1990
... 3909/10 DTIME Keeper - urenregistratie voor vrije beroepen disk I en II
... 3927 PRO-DEX adres-kaartenbak + elektronische agenda
... 3971 Multi-Base kaartenbak
... 3981 MASTERFILE - TSR diskette catalogus
... 4053/56 Pc-File dataBase disk I t/m IV
... 4075 dBASE/Clipper sourcebeheer; WP koppeling
... 4076 dBASE/Clipper rapportgen, flowcontrol en graph library
... 4077 Debugging en file-reparatie voor dBase/Clipper
... 4080 dBase/Clipper indexroutines en array systeem
... 4129 dBASE IV leerprogramma met oefeningen
... 4171/72 SR-Info dBASE-compatibele compiler Disk I+II
... 4220 Album- / Cassette- / CD-master databases
... 4226 OMNIMEAL Recepten- en boodschappensysteem
... 4240/41 Zephyr dBASE-compatibele database disk I+II
... 4242/43 "1on1=3" - dBASE compatibele dB, disk I+II
... 4250/51 Wisdom of the Ages - Spreuken - disk I+II

Utilities
... 2551 PEANUTS 2.1 - Tekst-utilities a la Unix
... 2959/60 4DOS V.3 - vervangt COMMAND.COM dsk I+II
... 3933 FLIST bestandsbeheer, uitgebreide TSR-dir
... 3936 Menusystemen, DCOPY file copy shell
... 3919 POTPOURRI onderhoudend menuprogramma
... 4091 Back & Forth 1.3 task-switcher
... 4118 ANADISK disk-analyse; ProWriter editor
... 4121 PICNIX Unix-like utilities voor MS-DOS
... 4158 DiskDupe - kopieer disks van 360 tot 1440 K
... 4159 FormatMaster en CopyMaster massa-diskproduktie
... 4254 Snelle formatter; QFILER DOS shell; LHA 2.11
... 4279 ARJ 2.20 - Kompakt en snel archiver-systeem

Grafisch
... 3996 Wenskaarten (Musical Greetings)
... 4011 GIC - Grafische plaatjes & animaties
... 4022 OPTIKS grafische konversie /VPIC GIF-beeldviewer
... 4038 PC-Draft-CAD 3.0 CAD/ontwerpsysteem
... 4099 SIGN - gebarentaal (animatie & graphics)
... 4109 EZ (Disk) Format; STIX tekenprogr./grafiek-convert
... 4137 CATF en Aquarium - Tropische Vis op je scherm
... 4160/61 DANCAD 3D / DANMOVIE disk I+II
... 4162/63 WUZIWUK tekstverwerker /D.T.P. Disk I+II
... 4181/82 Graphic Workshop 5.0 disk I+II
... 4190 Desktop Paint - freehand tekenprogramma

Printutilities
... 2961 Deskjet fonts, DJ/LJ utilities,
... 2962 HP Laserjet utils: handschrift, boek-print, etiketten
... 2963 HP Deskjet soft fonts, font downloader
... 2964 HP Laserjet fonts / TSR downloader
... 2966 HP Laserjet/Deskjet ondersteuning voor MS-Word
... 2968 Laserjet & MS-Word utilities
... 4146 Postscript softfont/utilities; HP PCL font-util
... 4147 SoftJet HP Laser preview, CODE-2-CODE zetterij-konversie
... 4236/37 GhostScript - PostScript kloon met C source; Engelse HYPHEN routines, disk I+II
... 4239 HEIDELBERG PostScript Soft Font

Tekstverwerking
... 3899/3900 ESL Writer: Outliner/tekstverwerker disk I+II
... 3977 Writer's tools (Index, Stijlkontrole)
... 4018 INTEXT - tekstverwerking met Europese karakters
... 4049/50 CSPELL Spellingskontrole disk I+II
... 4051 MINDREADER - excellente WP/adresboek/ woordenlijst met AI
... 4052 Hypertext systeem voor de PC - volwaardige demo

... 4098 Editor, WP 5.1 macro's, flowchart-outliner
... 4105 HYPERREZ residente Hypertekst (& Rubicon II)
... 4130 Lightning Word Search / DMP XMS printer spooler
... 4175 Formgen en Superforms formulieren-software
... 4195 EZX-Word: WS-afgeleide WP,laag geheugenbeslag
... 4217 Ventura stijlbladbeheer; RON9-in-een PCX-view

Windows
... 2967 Windows 3 utilities: screensaver, Metz utils c.s.
... 2969 Windows 3 disk/schermutils, spel, plaatjes
... 2970 Windows navigator shell, Almanak en plaatje
... 4101 CMDPOST - superieure shell voor MS-Windows
... 4123 MahJongg, Dice en andere Windows 2.x/3.0 spelen
... 4141/42 TWINTALK - Windows datacom disk I+II
... 4143 WIN-QVT Datacom (DEC VT-terminal); fractals
... 4197 Exler schermfonts voor Windows
... 4198 Exler Windows VGA-fonts; Boosters TPascal library
... 4102 UNICOM Windows datacom, other Windows3 utils

Turbo Pascal
... 3053 BREUK wiskunde-oefeningen, DU filemanager in TP
... 3054 PIANOMAN 4.0 muziek en andere TPascal 4 progr.
... 3055 TP4 grafische en bestandsroutines
... 3056 TP4 routines voor GIF, Inline, Unix en graphics
... 3058 TP4+ debug, window- en grafische routines
... 3059 TP programmeurs-toolkits
... 4104 MOUSETOOL voor TPascal 5.0

Communicatie en Netwerken
... 2859 TokenRing, NetBIOS and Lantastic utilities
... 2971 TeleReplica Remote Control (afstandsbed. PC)
... 3956 Profonedit voor Procomm dial directory
... 4256 BTRHelp File Manager - utility voor Novell BTrieve
... 3988 Message Master electronic mail/Address book

Wetenschappelijk
... 3921 Sterrenkunde, ruimtevaart en luchtvaart
... 3939 Vluchtplan & Morse Traning met TPascal source
... 3959 MAE Expertsysteem; FLOPCAT diskcatalogus
... 4032 PALMREAD / OMNI metafysische software
... 4069 Business Employee Evaluation - FUNCTIE-KEUZE programma
... 4114 MODSTAT Statistisch syst.;LS wetensch. calculator
... 4150 Dinosaurus picture database
... 4151 GRANDTOUR - Astronomie met de Voyager

Educatief
... 4088/89 ANIMATED ALPHABET - leer kinderen Engelse spelling disk I+II
... 4112 ME-TOO en WorkBook kinder-taalprogramma's; FontMaster
... 4196 VOCPRO vocabulaire-training (Engels, Frans, Duits e.a.)
... 4202/03 Creativity Package - Denk Creatief! - Disk I+II

Spreadsheets
... 4057/59 PC-Calc PLUS spreadsheet disk I-III
... 4191 123-Write: Toegang tot Lotus .WK? files uit Basic

Vertalers e.d.
... 4048 Z80EMU - CP/M software en debugging op je PC
... 4127 Desmet full C compiler (small model); C tutor
... 4128 SURPAS Pascal compiler
... 4140 Q-Pro 4 komplete 4e generatietaal
... 4155/56 FST Modula-2 Compiler versie 1.1 - Disk I+II
... 4157 Coronado enterprises Modula-2 TUTOR (ver 2.00)
... 4164 Komplete interpreter voor I-APL
... 4165 I.P. Sharp APL interpreter
... 4166 ADA tutorial; AUGUSTA compiler voor ADA
... 4168 ASIC - GW-Basic compatibele Basic compiler/debugger
... 4184 SUPERMAINT - MAKE-systeem voor diverse programmeertalen
... 4199/4200/4201 Egull COBOL library; COBOL compiler met ISAM deel I-III

Andere volumes: ....

VOL. 13.2

SoftwarePakketten

... 3,5" ... 5,25" pakketten à **ƒ 25,00**
... 20023 ... 20025 Spelletjes Pakket No 1
... 20113 ... 20115 Spelletjes Pakket No 2
... 20173 ... 20175 Spelletjes Pakket no 3
... 20033 ... 20035 DataCom Pakket
... 20043 ... 20045 OS/2 Pakket
... 20053 ... 20055 Compressie Programma's
... 20063 ... 20065 DOS Tools Pakket
... 20073 ... 20075 WordPerfect 5 Pakket
... 20083 ... 20085 Pascal Pakket
... 20093 ... 20095 Database Pakket
... 20103 ... 20105 Gezondheids Pakket
... 20123 ... 20125 Print Utilities Pakket
... 20133 ... 20135 Grafische Utilities Pakket
... 20143 ... 20145 Laser/Deskjet Pakket
... 20153 ... 20155 dBase Pakket
... 20163 ... 20165 CP/M - MSDOS Overbruggings pakket
... 20183 ... 20185 Educatief Pakket
... 20193 ... 20195 Windows Pakket
... 20203 ... 20205 Familie-Pakket

CatBox
... 27003 - Catalogus deel 10 op disk 6,00
... 27005 - Catalogus deel 10 op disk 7,50

Voordeelpakketten
... 20013 ... 20015 Instructie Pakket 10.00
... 29003 ... 29005 FIBO - FInancieel BOekhouden 20.00
... 29013 ... 29015 HABO - Handig Boekhouden v.2.00 (v.200) 20.00
... 29023 ... 29025 PEGEL - Huishoud Boekhouden 17.50
... 29033 ... 29035 AsEasyAs Spreadsheet + cursus 32.00
... 29053 ... 29055 Fuga tekstverwerker + cursus 25,00

Update
... 29043 ... 29045 HABO 2,00 program-update (2 disks) 10,00

Per bestelling wordt ƒ 5,00 kosten berekend.
Stuur mij zo spoedig mogelijk wat ik hierboven heb aangekruist. Na ontvangst van de acceptgiro zal ik het bedrag direkt overmaken.

Gewenst MS-DOS-formaat: .... 3,5 " .... 5,25"

Naam: ....

Adres: ....

Postcode en plaats: ....

Telefoon: ....

Lidnr: ....

DOSgg-deb.nr:

Datum:

Handtekening:

In **open** envelop zonder postzegel sturen naar: **HCC DOS-gg, Antwoordnr. 3909, 3940 ZH Wijk bij Duurstede.**

Olivetti supplies/add-on

8101001	Printerlint voor Olivetti DM100 printer (6 stuks) *	ƒ 125,-
8101005	Printerlint voor Olivetti DM105 (zwart)	ƒ 50,13
8101006	Printerlint voor Olivetti DM105 (kleur)	ƒ 47,58
8101050	Sprocket voor DM100 printer (voor kettingformulieren)	ƒ 95,-
8101040	Set stofhoezen Olivetti M240/280 met monochroom scherm	ƒ 25,-
8101041	Set stofhoezen M240/280 met kleurenscherm	ƒ 25,-
8101042	Set stofhoezen voor PC1	ƒ 25,-
8101043	Stofhoes voor Olivetti DM100 printer *	ƒ 15,-
8101044	Stofhoes voor Olivetti DM 290/292 printer	ƒ 15,-
8101045	Set stofhoezen voor Olivetti M24 met monochroom scherm	ƒ 25,-
8101046	Set stofhoezen voor Olivetti M24 kleurenscherm	ƒ 25,-
8101090	Computertafel	ƒ 200,-
8101280	Olivetti EXM2853 RAM-uitbreidingsset (18 chips) 41256/150 ns	ƒ 125,-

* Artikelnummers 8101001 (Printerlinten Olivetti DM100) en 8101043 (Stofhoes DM100 printer) zijn ook te gebruiken bij de volgende typen printers: Commodore MPS1230, Philips NMS1432 en

Artikelen HCC DOS gg

5409000	Softwarebus abonnement *)	ƒ 25,-
5409320	CP/M Catalogus Programmatheek deel 1	ƒ 20,-
5409321	CP/M Catalogus Programmatheek deel 1 + ringband	ƒ 27,50
5409375	Introductie in CP/M	ƒ 15,-
5409420	CP/M Catalogus Programmatheek deel 2	ƒ 20,-
5409421	CP/M Catalogus Programmatheek deel 2 + ringband	ƒ 27,50
5409425	CP/M A5 GG ringband	ƒ 15,-
5409450	CP/M Catalogus Programmatheek deel 1 + 2	ƒ 30,-
5409455	CP/M Catalogus Programmatheek deel 1 + 2 + 2 ringbanden	ƒ 45,-
5409490	Handleiding Pegel Boekhoudsysteem	ƒ 12,50
5409510	Handleiding GIAP/M Administratiesysteem	ƒ 12,50
5409525	Telecommunicatie met Kermit (users and protocolmanual)	ƒ 20,-
5409600	Softwarebus jaargang 1986 *)	ƒ 15,-
5409700	Softwarebus jaargang 1987 *)	ƒ 15,-
5409720	Het beste uit Softwarebus 83-87 CP/M	ƒ 15,-
5409900	Softwarebus jaargang 1989 *)	ƒ 15,-
5409990	Softwarebus jaargang 1990 *)	ƒ 15,-
5427001	MS-DOS Instruktiepakket (2 Diskettes (5,25") + Handleiding)	ƒ 15,-
5427100	MS-DOS GG A5 ringband	ƒ 15,-
5427200	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 1 + 2	ƒ 30,-
5427220	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 1 + 2 + 1 ringband	ƒ 40,-
5427300	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 3 + 4	ƒ 30,-
5427320	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 3 + 4 + 1 ringband	ƒ 40,-
5427500	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 5 + 6	ƒ 30,-
5427520	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 5 + 6 + 1 ringband	ƒ 40,-
5427700	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 7	ƒ 15,-
5427710	Handleiding Fibo Boekhoudsyst.	ƒ 15,-
5427725	Het beste uit Softwarebus 83-87 MS-DOS	ƒ 15,-
5427800	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 8 + 9	ƒ 30,-
5427820	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 8 + 9 + 1 ringband	ƒ 40,-

Voor alle artikelvermeldingen op deze pagina's geldt een voorbehoud voor wat betreft prijswijziging, verkrijgbaarheid en eventuele zetfouten.

HCC Nieuwsbrief

Abonnement HCC Nieuwsbrief België

(alleen voor HCC leden!)

3200000	HCC Nieuwsbrief België (heel kalenderjaar) (bij aanmelding gedurende het jaar wordt een korting toegepast)	ƒ 35,-

Artikelen HCC Sinclair gg

Deze zijn sinds kort ook verkrijgbaar via de HCC Bestelservice. De artikelen, bestelnummers en prijzen zijn gepubliceerd in Impuls, het periodiek van de HCC Sinclair gg. Ook kan hiernaar worden geïnformeerd bij het HCC kantoor.

5454084	Sinclair Impuls, jaargang 8 nr. 4, 4e kwartaal 1990	ƒ 10,-
5454101	t/m 5454115 Sinclair Spectrum programma's, cassettes 1 - 15, per stuk	ƒ 10,-
5454151	t/m 5454153 Sinclair Onderwijs programma's, cassettes 1 -3, per stuk	ƒ 10,-
5454200	Jubileumcassette magazijnmeester	ƒ 7,50
5454601	Toetsenbordmembraam Spectrum 48	ƒ 32,-
5454901	Print voor Stack zelfbouwmodem met beschrijving	ƒ 32,-
5454911	Pipet-flesje inkt voor printerlinten	ƒ 14,50

HCC Bestelservice

Via de HCC Bestelservice kunt u centraal een aantal boeken en door de HCC uitgebrachte tijdschriften, mappen, boekjes en artikelen bestellen. Op de bestelkaart die u elders in dit blad aantreft vermeldt u, naast uw lidmaatschapsnummer, de gewenste artikelnummers. De artikelen ontvangt u in het algemeen binnen twee weken. Aan het begin van de maand na de bestelling ontvangt u een factuur en een acceptgirokaart. De prijzen zijn inclusief porto- en administratiekosten. Aan niet leden wordt ƒ 7,50 per bestelling voor extra administratiekosten in rekening gebracht.

Minix 1.5

Uitg. Prentice Hall (levering alleen aan HCC leden)

Op Unix gelijkend besturingssysteem voor diverse computers! Voor alle informatie en ondersteuning bent u van harte welkom bij de HCC Unix gebruikersgroep. Bestellers moeten met *een levertijd van ca. 4 weken* rekening houden.

6401300	Minix 1.5 voor de Amiga	ƒ 375,-
6401310	Minix 1.5 voor de Atari ST	ƒ 375,-
6401320	Minix 1.5 voor de IBM (3.5")	ƒ 375,-
6401330	Minix 1.5 voor de IBM (5.25")	ƒ 375,-
6401340	Minix 1.5 voor de MacIntosh	ƒ 375,-

HCC Nieuwsbrief

Bestelnr	Nieuwsbriefnummer	Prijs
7130126	126 maart 90	ƒ 6,-
7130127	127 april 90	ƒ 6,-
7130128	128 mei 90	ƒ 6,-
7130129	129 juni 90	ƒ 6,-
7130130	130 juli/augustus 90	ƒ 6,-
7130131	131 september 90	ƒ 6,-
7130132	132 oktober 90	ƒ 6,-
7130133	133 november 90	ƒ 6,-
7130134	134 HCC Dagen Catalogus '90	ƒ 6,-
7130135	135 december 90	ƒ 6,-
7130136	136 januari 91	ƒ 6,-
7130137	137 februari 91	ƒ 6,-
7130138	138 maart 91	ƒ 6,-
7130139	139 april 91	ƒ 6,-
7130140	140 mei 91	ƒ 6,-
7130141	141 juni 91	ƒ 6,-
7130142	142 juli/augustus 91	ƒ 6,-
7130143	143 september 91	ƒ 6,-
7130144	144 oktober 91	ƒ 6,-
7130145	145 november 91	ƒ 6,-

Artikelen HCC Genealogie gg

5436011	Programmapakket Geneal_2, versie 1.94 (voor de PC-5,25"-360 Kb)	ƒ 20,-
5436021	Genealogieprogr. Zorn (versie mei '89) (dBase III + appl.(PC-5.25"-360 Kb)	ƒ 20,-
5436022	Genealogieprog. Zorn (versie dec. '90) (dBase IV appl. (VGA)/PC/5.25"/ 360 Kb)	ƒ 20,-
5436034	Familiegeschiedenis v. N3.2 (Hijdra) (2 disks 5,25" 360 Kb)	ƒ 25,-

Uitgeverij Pim Oets

6302210	Aan de slag met WordPerfect 5.1 (Pieter Boonstra)	ƒ 35,-
6302215	Handleiding dBASE III plus (3e druk)	ƒ 69,-

Dutchie

6310001	Dutchie 2.91d NL(5,25") (alleen voor HCC-leden)	ƒ 79,-
6310002	Dutchie 2.91d NL(3,5") (alleen voor HCC-leden)	ƒ 79,-
6310003	Dutchie Update van 2.90c 2.91d (3,5") (alleen voor HCC-leden)	ƒ 20,-
6310005	Dutchie Update van 2.90C 2.91d (5,25") (alleen voor HCC-leden)	ƒ 20,-

N.B. De updates werken niet zonder officieel pakket!

6310150	Telstar Videotex communicatie-pakket voor de PC (5,25"diskette)	ƒ 15,-

Diverse HCC artikelen

6401205 HCCN Spelschijf 1 + 2 (5,25", MS-DOS) ƒ 15,-

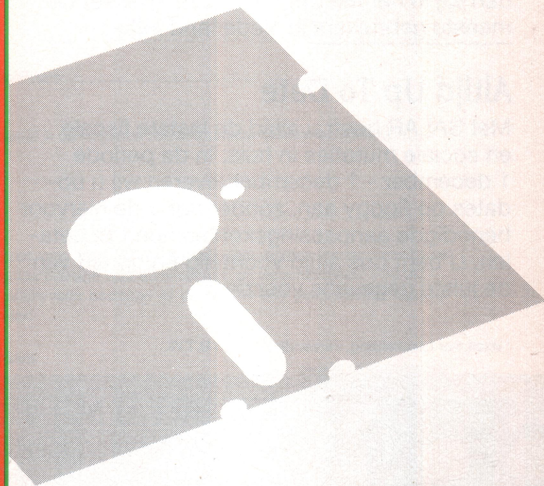
HCC Dagen 1990 spelschijf met o.m. Superfly en Tetris

6401213	HCC Dagen 1990 spelschijf (3,5", MS-DOS)	ƒ 11,50
6401215	HCC Dagen 1990 spelschijf	

HCC diskettes

(alleen leverbaar aan HCC-leden)

6301050 HCC Diskettes 5,25" DS/DD (doos à 10 stuks) ƒ 19,50

WAT EEN SALARIS WEER!

Gelukkig biedt de SALAR paraplu u een optimale bescherming

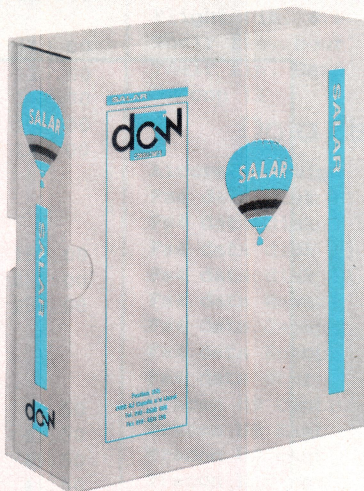
Aanschafprijs ƒ 399,–*

Wij van SALAR bieden u ons salarispakket aan voor slechts ƒ 399,–. SALAR geeft u kwaliteit die nu eens niet duur betaald hoeft te worden. Het bewijs voor deze stelling vinden wij in het feit dat het SALAR-pakket de meeste gebruikers in Nederland telt.

Altijd Up To Date

Met SALAR heeft u altijd de laatste fiscale en sociale mutaties in huis. In de periode 1 december - 1 december leveren wij u updates op floppy aan, zonder dat u de hiervoor benodigde aanpassingskosten hoeft te betalen. U bent dus altijd voordelig en op tijd van de juiste gegevens voorzien.

* exclusief handleiding, verzendkosten en B.T.W.

Het SALAR-pakket is nu ook in België verkrijgbaar.

Een toonbeeld van veelzijdigheid

Met het SALAR-pakket schaft u zich een programma aan dat zijn weerga qua veelzijdigheid niet kent. Alle benodigde acties voor uw salarisadministratie kunt u met SALAR uitvoeren. Het pakket is bovendien zeer eenvoudig te gebruiken door de, ook los verkrijgbare, handleiding. SALAR is op alle MS/PC-DOS en compatible PC's te gebruiken.

Laat SALAR uw paraplu zijn tegen de regen van fiscale en sociale mutaties.

Stuur of fax onderstaande coupon naar:
DCW Consultants BV.
Postbus 208, 5530 AE BLADEL.
Tel. 04977-87675 / fax 04977-87890.

STUURT U MIJ VRIJBLIJVEND DE SALAR-INFORMATIE EN DEMO-DISKETTE

Graag uw keuze voor een 5¼ of een 3½ diskette omcirkelen.

Bedrijf : ____________ Naam : ____________

Adres : ____________ Functie : ____________

Postcode : ________ Plaats: ____________ Telefoon: ____________

HCC

DE SOFTWARE SPECIALIST

TEKSTVERWERKING

Ami Pro voor Windows NL	1178.60
LetterPerfect 1.0 UK	337.90
LetterPerfect 1.0 NL	**337.90**
WordPerfect 5.1 US	625.00
Word 5.5 NL	938.70
Word 5.5 UK	730.80
Word for Windows 1.1 UK	806.40
Word voor Windows 1.1 NL	1045.80

DATABASE/COMPILER

Ask Sam 5.0	525.00
Clarion Professional 2.1	1195.00
Clipper 5.01 UK	1199.00
DataPerfect 2.1 NL/UK	747.25
dBase IV 1.1 NL/UK	1546.90
dBase IV 1.1 Dev.Ed. Nl/UK	2228.90
FoxPro Single User 2.0 UK	1185.00
FoxPro Multi User 2.0 UK	1920.00
FoxPro Runtime 2.0 UK	765.00
Paradox 3.5	1118.70
Rapidfile 1.2 NL	589.00

SPREADSHEET

1-2-3 2.3 US	875.00
1-2-3 2.3 NL	1100.50
1-2-3 3.1 US	999.00
1-2-3 3.1 NL	1313.50
Excel for Windows 3.0 UK	806.40
Excel voor Windows 3.0 NL	1045.80
PlanPerfect 5.1 NL/UK	747.25
Quattro Pro 3.0 UK	649.35
SuperCalc 5 NL/UK	**250.00**

GRAFISCH/DTP

Applause II NL/UK	837.00
Autocad 11.0 386 US	7500.00
Charisma	850.00
Corel Draw 2.0 US	950.00
DrawPerfect 1.1 NL/UK	747.25
Easyflow 7.0 UK	475.00
Fox Graph	645.00
Freelance Plus 3.01 NL	1047.25
Harvard Graphics 3.0 UK	950.00
Harvard Graphics 3.0 NL	**950.00**
Omni Page Professional	1650.00
Pagemaker 4.0 US	1399.00
Pizzaz Plus	169.00
Powerpoint for Windows UK	806.40
Powerpoint voor Windows NL	1045.80
Type Manager for Windows	175.00
Ventura Gold 3.0 NL/UK	2299.00

PROGRAMEERTALEN

Basic Dev. System 7.1	806.40
Borland C ++	623.07
C Dev. System 6.0 (MS)	806.40
Object Vision for Windows	156,87
Quick Basic 4.5	163.80
Quick C 2.5	163.80
Turbo C ++ (2nd Edition)	188.37
Turbo Pascal 6.0	188.37
Turbo Pascal 6.0 Prof.	377.37
Turbo Pascal for Windows	**314.37**

COMMUNICATIE

Carbon Copy 6.0	319.00
Desk Link	250.00
Lap Link III	**179.00**
PC Anywhere IV	255.00
Procom Plus 2.0	159.00

GEÏNTEGREERD

Enable 4.0	**1150.00**
Symphony 2.2 UK	1313.50
Symphony 2.2 NL	1455.50
Works 2.0 UK	299.00
Works 2.0 NL	415.80

DIVERSEN

386 to-the-Max 5.1	195.00
Check-It ! 3.0	199.00
Desqview 2.4	199.00
Desqview 386 2.4	335.00
Fastback Plus 3.0	279.00
MS Dos 5.0 UK	159.00
MS Dos 5.0 NL	179.00
Norton Utilities 6.0	**250.00**
Norton Commander 3.0	209.00
Norton Editor 2.0	139.00
WP Office 3.0 NL/UK	222.65
Qemm 386 6.0	**149.00**
Qemm 50-60 6.0	149.00
Qram 2.0	119.00
Spinrite II 2.0	189.00
Windows 3.0 UK	245.70
Windows 3.0 NL	285.00

SPECIAL

PC TOOLS 7.1 & CP ANTI VIRUS bundel ƒ 285,-

Aanbieding!

WordPerfect 5.1 NL
ƒ 950,-
per 2 stuks
ƒ 910,- per stuk

WordPerfect 5.1 NL
5-pack
ƒ 3.595,-

Deze aanbieding is geldig t/m 10 december 1991

Vrijwel alle pakketten zijn uit voorraad leverbaar. Prijzen exclusief 18,5 % BTW en verzendkosten en onder voorbehoud.

Ja, zend mij een prijslijst

Bedrijf:...............................

Naam:...............................

Adres:...............................

Postcode:...............................

Plaats:...............................

Telefoon:...............................

Stuur deze coupon op naar:
Nr.1, Philipsons Products, Postbus 795, 1180 AT Amstelveen, tel. 020 - 6475134, fax: 020 - 6454651

HCC 147

Nr.1

PHILIPSONS PRODUCTS B.V.

BCE, goed idee voor 'n AT

1 jaar garantie, prijzen incl. BTW

Aanbieding v/d maand

GRATIS MUIS BIJ COMPUTER!
BCE AT286/20MHz
super **VGA KLEUR MONITOR 1024X768.**
Met 1 MB, 5¼" & 3½" FDD, 40 MB HDD
Super VGA 512 kaart. ***f* 2.650,-.**

Computers AT

BCE AT 286, onze zakelijke topper 20 MHz AT met 1 MB, 1 x FDD, Hercules monitor, 40 MB snelle harddisk ..... ***f* 1.850,-**
Met 2 x FDD .... *f* 1.995,-
Met 1 x FDD en Super VGA kleuren monitor .... *f* 2.450,-
Met 2 x FDD en Super VGA monochroom .... *f* 2.195,-
in mini tower .... meerprijs *f* 50,-
meerprijs 1 MB .... *f* 200,-
inbouw tapestreamer 120 MB ..... *f* 1.295,-
80 MB meerprijs .... *f* 599,-
100 MB meerprijs (boven 40 MB) *f* 899,-

BCE 386sx/25 MHz

Minitower 40mb 2MB, 5¼" & 3½",VGA512
met VGA monochroom .... *f* 2.950,-
met Super VGA kleurenmonitor .... *f* 3.450,-

BCE 486/33 MHz

Voor wie het onderste uit de kan wil. Deze racer compleet met 4 MB, 100 MB en Super VGA kleur bij ons slechts *f*.7.595,-

Modems

Intern 2400B modem MT .... *f* 275,-
Intern 2400B Tornado .... *f* 375,-
Extern 2400B Tornado .... *f* 450,-
Tornado Fax/modem 9400/2400 .... *f* 695,-
Tornado Fax/ modem extern .... *f* 725,-
Harddisk 40 MB IDE .... *f* 595,-
Harddisk 80 MB .... *f* 995,-

Laser Printer Stunt
LP-X1: 11 pagina's p/m, HP LJ compatible, 512 KB, 300x300 dpi
Stuntprijs f 2.495,- incl.
DONDERDAG BCE KOOPAVOND!

Monitoren

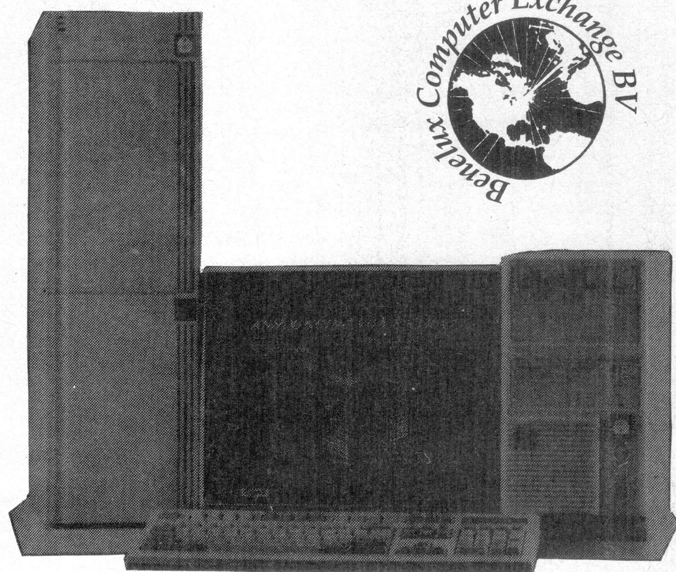
Super VGA monitor 1024 x 768 + videokaart 512 KB .... *f* 1.050,-
NEC 3FG/4FG .... *f* BEI
AANBIEDING: vga kleur & kaart .... *f* 749,--

Printers (met kabel)

Mannesmann Tally MT 81 .... *f* 425,-
MT 82 24 nld met 50 bld sheetfeeder *f* 995,-
Star LC 20, 9 naalds, 180 cps ...... *f* 550,-
NEC P20 24 naalds .... *f* 995,-

BCE is er ook voor uw supplies zoals diskettes/printerlinten standaards enz. Bel voor meer informatie. Ook voor NOVELL NETWERKEN

Benelux Computer Exchange
Geopend ma. t/m vr. van 10 tot 18 uur Zat tot 17 u DONDERDAG.KOOPAVOND
Showroom: Weesperstraat 103 Amsterdam; tel. 020 - 6203239; fax 020 - 6268975 of 6253280

Wie durft? 386/33. super vga

BCE biedt u het volgende aan:

386/33 MHz
4 mb geheugen !
5,25"/1,2 & 3,5"/1.44 MB FDD
40 MB HDD/28 ms
512 super VGA kaart
Ser./par/game. interface
14" 1024 x 768 VGA KLEUR monitor
101 Toetsenbord

f 4595,-

Inclusief BTW en 1 jaar volledige garantie

Voor deze in Nederland geassembleerde computer zijn alleen zeer hoogwaardige componenten gebruikt.
NU GRATIS BIJ ELKE COMPUTER HET NEDERLANDSE SOFTWAREPAKKET DYNAMIC ENVIRONMENT

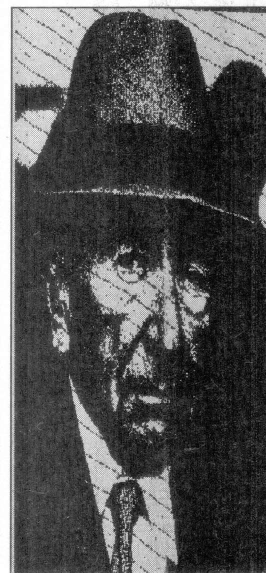
HEEFT U NOG VRAGEN? BEL BCE! 020-6203239

ICS-Fax en Renaud Fax Receiver

Meteorologie binnen handbereik

Jaap van Goor

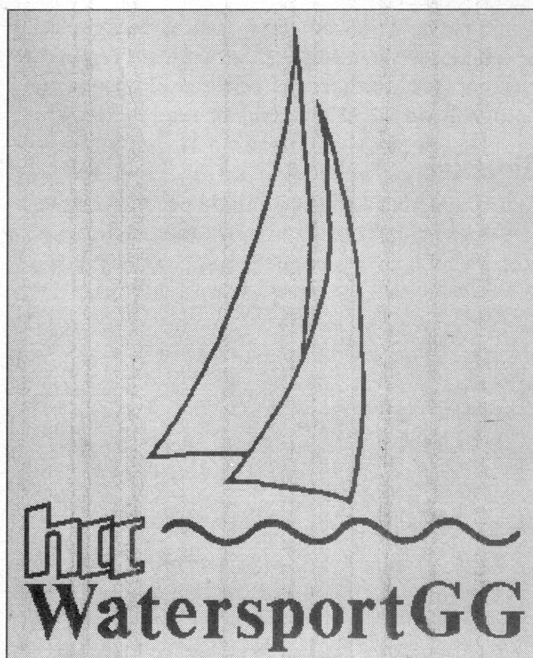
In een land als Nederland behoort het weer tot één van de meest besproken onderwerpen. Landbouwers hebben hierover goede informatie nodig, maar ook voor de watersporter is het weer van het grootste belang. Er zijn dan ook vele manieren waarop de scheepvaart/watersport informatie over het weer kan verkrijgen. Eén van deze manieren is het ontvangen van weerkaarten en satellietfoto's. De Watersport gg testte voor de HCC Nieuwsbrief de ICS-Fax en de Renaud Fax Receiver.

Het is al lang mogelijk om weerkaarten en satellietfoto's te ontvangen, mits men maar over de juiste apparatuur beschikt. Tot voor kort moest men hiervoor speciale en zeer kostbare apparatuur aanschaffen, zodat zoiets slechts tot de beroepsvaart en enkele enthousiaste amateurmeteorologen beperkt bleef. Het is nu ook mogelijk om met relatief eenvoudige apparatuur weerinformatie te ontvangen op de eigen computer. De mogelijkheden hoeven daarbij niet eens tot het weer te worden beperkt. Ook de internationale pers maakt gebruik van min of meer gelijke uitzendingen die eveneens door de ontvanger aan de computer worden doorgegeven. Een soort bulletinboard, maar dan zonder kabelverbinding.

Historie

De scheepvaart heeft altijd een grote behoefte gehad aan nauwkeurige en recente weerinformatie. Nu is het onmogelijk om gedetailleerde weerberichten voor elke plaats op de oceaan te geven, vandaar dat men het aan boord moest doen met eigen waarnemingen, kennis van de meteorologie en ervaring. Maar omdat je nu eenmaal niet verder kan kijken dan de horizon, is men al vroeg begonnen met het uitzenden van 'gesproken weerkaarten'. De kapitein of stuurman kon deze informatie vervolgens zelf op een weerkaart van het betreffende gebied intekenen. Op deze manier kon men zich aan boord een goed beeld vormen van de te verwachten weersomstandigheden.
Uiteraard was hier behoorlijk wat tijd mee gemoeid en met de steeds kleiner wordende bemanningen was dit een knelpunt. Gelukkig gaf ook hier de techniek een antwoord. Een aantal kust- en weerstations begon met het uitzenden van gedigitaliseerde weerkaarten, zodat iemand met een speciale ontvanger/plotter direct de weerkaart kon ontvangen. Daarnaast werd het ook mogelijk om direct satellietbeelden binnen te krijgen.

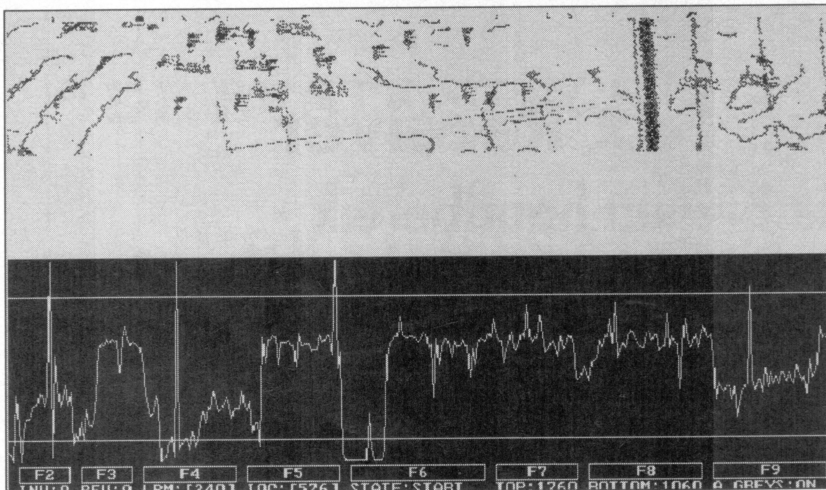

Verschillen

Er zijn op dit moment meerdere weerfaxen te koop. Allen dienen ze hetzelfde doel, maar er zijn nogal wat verschillen. De weerfax is een systeem dat uit verschillende onderdelen bestaat: de antenne met de ontvanger, de koppeling met de computer en de software. De antenne met de ontvanger bepaalt welke kanalen wij kunnen ontvangen. Zo kan met een uitgebreide en dure ontvanger alle bruikbare kanalen worden ontvangen, waardoor het ook mogelijk wordt om zowel satellietbeelden als berichten van weerstations of internationale persagentschappen te ontvangen.
Het Technisch Bureau Renaud uit Leimuiden levert een complete weerfax: de ICS-Fax met bijbehorende software. Omdat de meeste geschikte ontvangers nogal kostbaar zijn levert de firma Renaud ook een simpele, door hun zelf vervaardigde ontvanger met een eigen actieve antenne.

De ontvanger

Het gaat hier om een eenvoudige tweekanaals ontvanger. Het is dus slechts mogelijk om twee stations te ontvangen, wat wel als voordeel heeft dat u slechts met één knop direct een van de goede kanalen te pakken heeft. De ontvanger werkt op 12 volt zodat deze ook aan boord is te gebruiken

(thuis gebruikt u gewoon een adapter). Aan de voorkant zitten twee knopjes: één voor aan/uit en één voor de zenderkeuze. Aan de achterkant zitten twee ingangen (voor de antenne en voor de voeding) en twee uitgangen (voor de verbinding met de computer en voor de aansluiting van een koptelefoon). De installatie kan bijna niet eenvoudiger: adapter aansluiten, antennekabel vastdraaien en de ICS-Fax stekker in uitgang 1. Het enige wat een probleem kan opleveren is de plaatsing van de antenne, omdat dit van essentieel belang is voor een goede ontvangst en dus voor mooie plaatjes. Er werd getest op drie locaties: twee in Rotterdam en één in Maasland. In Rotterdam bleek een goede ontvangst niet mogelijk omdat daar de huizen te dicht op elkaar staan. De antenne zal in een stad dus hoog geplaatst moeten worden. In Maasland was meer ruimte en was het al voldoende om de antenne aan een stok uit het raam op de eerste verdieping te houden. Een goede permanente plaats voor de antenne is dus van het grootste belang. Daarnaast heeft het tijdstip ook invloed: 's avonds was de ontvangst véél beter. De actieve antenne werkt dus goed mits op de juiste plaats geïnstalleerd. In de eigen documentatie geeft Renaud aan dat een kabel van twintig meter ook als antenne kan functioneren, wat echter niet is aan te raden. De ontvanger ontvangt op twee kanalen: Offenbach (uitsluitend weer) en DPA (Duits perskanaal met onder andere het weer). Voldoende voor Nederland, maar het was misschien leuker geweest als er ook nog een Engels kanaal was opgenomen (bijvoorbeeld de Meteorological Office in Bracknell of het Royal Navy Fleet Weather Center in Northwood). De opzet van een ontvanger met slechts een paar kanalen is echter heel goed en valt ook prima te gebruiken zonder verdere kennis van weeruitzendingen, stations en kanalen.

De koppeling

De ICS-Fax is niets meer en niet minder dan een verbindingskabel tussen de COM-poort (COM1 en COM2 zijn beide mogelijk) van de computer, en een uitgang van de ontvanger met nog een kleine schakeling (de demodulator) in de kabel om het signaal herkenbaar voor de software te maken. Een koppeling met elke ontvanger met een 1/8 inch uitgang (gewone koptelefoon) is mogelijk.

Naast het inlezen van beelden op het scherm dient de software ook voor het opslaan en manipuleren van de beelden. De installatie verloopt zonder probleem, zoals het ook hoort. Het programma zelf ziet er lekker eenvoudig uit: een keuze menu, een vak met een overzicht van de instellingen van het programma en een vak met een overzicht van de beelden die op de disk staan. De bediening van het programma is gebruikersvriendelijk en foute invoer is onmogelijk. De handleiding is matig. Sommige punten worden uitgebreid besproken terwijl andere punten onderbelicht blijven. Gelukkig is het programma slimmer dan de handleiding. De paar in te stellen variabelen worden telkens door het programma aan de nieuwe standaardinstelling aangepast.

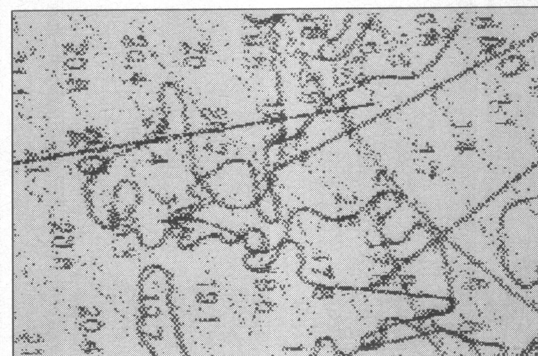
Grenswaarden

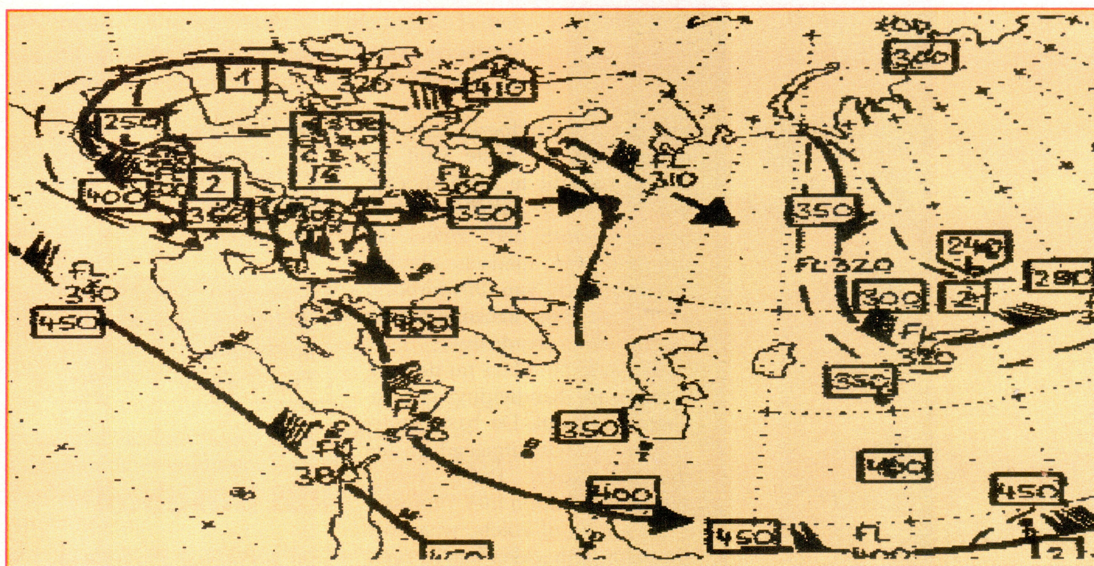
Het principe om beelden te tekenen is heel eenvoudig. Binnen de bandbreedte van een kanaal wordt het signaal met wisselende (rond een bepaald gemiddelde) frequenties uitgezonden. Dit signaal is trouwens ook op het scherm te krijgen met een soort van oscilloscoop, wat heel aardig is om een inzicht in de signalen te krijgen. Boven en onder het gemiddelde wordt een grensfrequentie gekozen. De beste resultaten werden verkregen door het programma zelf de grenswaarden te laten kiezen. Het is trouwens beslist aan te raden om een VGA-scherm te gebruiken, zeker voor de foto's. Op een Hercules-scherm waren de foto's bijna niet bruikbaar.

Er zijn drie instellingen mogelijk om een beeld in te lezen: Running, Synchronise en Start. Bij Running begint het programma direct op het scherm te tekenen; het kan dan echter gebeuren dat er al midden op een beeldlijn wordt begonnen. Met Synchronise is het mogelijk om het tekenen op het begin van een beeldlijn te laten beginnen. Het programma wacht dan in feite met tekenen op een sein dat er nu een nieuwe beeldlijn begint (te vergelijken met een linefeed van de printer). Nu wil dit nog niet zeggen dat we ook aan een nieuw beeld beginnen, daarvoor is de derde instelling: Start. Het programma zoekt nu naar een signaal dat aangeeft dat er een nieuwe zending beelden komt en begint dan pas met synchroniseren en tekenen. Dit geeft natuurlijk de meest bruikbare beelden.

Signalen

Een fax-boodschap bestaat uit de volgende signalen: open, start, fasering, schaal (optioneel), beeld, stop en sluiten. 'Open' gaat vooraf aan de eigen-

lijke boodschap en dient om goed op een bepaald station af te stemmen, wat met de Renaud Receiver dus niet meer nodig is. 'Start' geeft het begin aan van een serie beelden. 'Fasering' dient om de randen van het beeld te synchroniseren en 'schaal' dient om het gemiddelde en de grenswaarden in te stellen. Dan komen de eigenlijke beelden gevolgd door een stop-signaal. Daarna is er vaak nog een sluit-signaal dat gelijk is aan het open-signaal. Juist door de start-, faserings-, schaal- en stop-signalen is het mogelijk om het programma (en andere weerkaarten-schrijvers) automatisch te laten werken en pas te laten beginnen als er ook daadwerkelijk beelden binnen komen.

Is een beeld eenmaal goed ingelezen dan kunnen deze worden bewerkt: spiegelen, inverteren en vergroten (dit gaat wel ten koste van de scherpte). Vervolgens kunnen de beelden op disk worden bewaard. Het is ook mogelijk om een beeld direct te exporteren naar het PCX-formaat, zodat bewerking in een tekenprogramma mogelijk is. Het voordeel van een computer boven een reguliere weerkaartenschrijver is, behalve de prijs, ook de mogelijkheid om te kunnen kiezen tussen wel of niet printen. Onbruikbare beelden verslinden nu geen papier meer.
Omdat het tekenen van de beelden heel langzaam gaat is het fijn dat we de ontvangst ook 'op de automaat' kunnen zetten. Zo zou het mogelijk moeten zijn om een hele serie te ontvangen beelden van te voren in te stellen, compleet met tijd, datum en aantal. Juist over deze waardevolle optie van het programma is de handleiding uiterst vaag en het is mij na herhaalde pogingen dan ook niet goed gelukt.
Als we dan eenmaal een aantal beelden op disk hebben is het prettig om deze ook snel te kunnen bekijken. Dat kan, want het is heel eenvoudig om van die beelden een 'slide show' te maken.
Natuurlijk zijn nog wel een aantal instellingen nodig om perfecte beelden te krijgen. Gelukkig worden de meeste van deze instellingen automatisch door het programma gedaan, eventueel naar aanleiding van de signalen in de uitgezonden berichten.

Conclusie

De combinatie antenne met ontvanger van Renaud en de ICS-Fax is een goede en goedkope oplossing om weerbeelden van redelijke kwaliteit te kunnen krijgen. Als men meer tijd heeft om bijvoorbeeld de antenne goed te installeren zal de ontvangst heel goed zijn. Een meegeleverd demonstratie-beeld van een satelietfoto was op een VGA-scherm haarscherp. Met dit systeem komen actuele weerberichten onder bereik van een grotere groep, wat ook weer een extra interesse in de meteorologie zal opwekken.
Toepassingen zie ik voor kleinere vliegvelden en -scholen, vaar- en zeevaartscholen, landbouw, kustwacht, rederijen, havenkantoren, jachthavens en watersportverenigingen aan open water, amateur-meteorologen, de beroepsvaart en de individuele watersporter. Wel zag ik graag een betere handleiding met duidelijke voorbeelden en uitleg over achtergronden en theorie. Ook het opnemen van meer informatie over kuststations en andere zenders, compleet met informatie over de uitzendingen, is aan te raden. Hopelijk wordt de handleiding verbeterd met de binnenkort te verwachten Nederlandse vertaling.

Produktinformatie:

Renaud 2 Channel Fax Receiver, prijs: *f* 495,-
- Renaud actieve antenne, prijs: *f* 225,-
- ISC-Fax met software, prijs: *f* 425,-

Het complete pakket kost *f* 995,-
Alle prijzen zijn inclusief BTW

Leverancier:
Technisch Bureau Renaud
Herenweg 100/Postbus 64
2450 AB Leimuiden
Telefoon: 01721-8549,
Fax: 01721-7827

Computer:
- IBM-compatibel computer met MS-DOS 2.11 of hoger
- minimaal 512Kb
- CGA, Hercules, EGA of (bij voorkeur) VGA
- twee diskdrives, of (bij voorkeur) één drive en een harddisk
- een seriële communicatiepoort (COM1/COM2)
- optioneel: Epson compatibel matrix-printer of HP Laserjet compatibel laserpinter.

Ontvanger (minimale eisen als u alleen de ICS-Fax wilt gebruiken):
- SSB (Single Side Band) met USB en LSB
- een 1/8 inch uitgang voor een koptelefoon
- een goede antenne

Time Machine

Een aardig spel van Vivid Image. Het verhaal is simpel. Door een terroristische aanslag wordt professor Potts, de speler dus, tien miljoen jaar terug in de tijd geslingerd. Het doel is: terug komen naar ons tijdperk, terwijl je de evolutie de juiste kant op stuurt. Om dit te doen moeten vijf tijdzones worden overleefd/opgelost, door zowel het oplossen van raadsels als het electrocuteren van bijvoorbeeld apen. Een soort kruising tussen adventure en arcade dus.

So far so good. Maar nu de minpunten. De handleiding is belachelijk beknopt. De basishandelingen worden uitgelegd en het verhaaltje over Potts, verder niets. Geen button met 'professor Potts' er op of zoiets, waardoor de speler zich lekker kan inleven. Hieruit volgt het tweede minpunt: het spel is te moeilijk. Ik liep al in het begin vast. De raadsels zijn op zichzelf al moeilijk op te sporen, al lijkt alles wel in orde, maar het oplossen is vrijwel ondoenlijk. Daardoor wordt het een spel voor de echte doorbijters. Mindere goden zullen het snel wegleggen, na de zeer mooie graphics bewonderd te hebben.

Jasper Pauw

Time Machine, Vivid Image.
Voor Amiga, Commodore 64 en 128, Spectrum, Amstrad, Atari ST
Prijs: *f* 89,-

Grafisch:	****
Geluid:	***
Spelplezier:	**
Prijs/Prestatie:	***

DuckTales, 'The quest for Gold'

'Geld maakt niet gelukkig', plegen minder gefortuneerden elkaar regelmatig troostend te zeggen. De aartsrijkaards oom Dagobert en Flintheart Glomgold zul je dit soort onzin nooit horen zeggen. De rijke eenden strijden om de titel 'Duck of the year', uitgeroepen door het Dime magazine: wie in dertig dagen het meeste geld verdient op de beurs en de meeste schatten weet te vinden.Met behulp van zijn naaste vier naaste adviseurs, die meer vanwege hun lage salariseisen dan om hun kennis zijn ingehuurd, zwerft oom Dagobert rond de wereld, op zoek naar verloren schatten. De neefjes Kwik, Kwek en Kwak ondersteunen hun vrekkige oom bij de opdrachten.Het spel bestaat eigenlijk uit vijf scènes die zich op verschillende lokaties afspelen, op jacht naar de schat. De handel in aandelen en een regelmatige duik in de overvolle kluis, op zoek naar een zeldzame munt, kan het saldo ook doen stijgen. De gebruiksaanwijzing (Engels, Duits, Spaans en Italiaans) geeft genoeg aanwijzingen om niet meteen de joystick vertwijfeld in de hoek te smijten. Een leuk spel, ook voor de kleineren onder ons

Cees de Jonge

DuckTales, The Walt Disney Company
Voor Amiga 500/1000/2000/3000, 512 Kb, 2 floppydisks 3,5 inch
Prijs: *f* 95,00

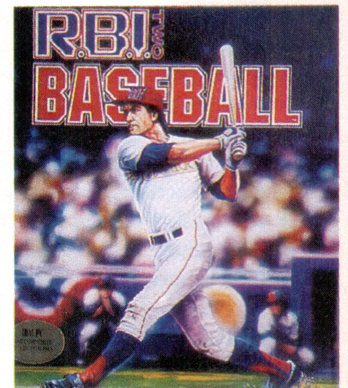
Ook verkrijgbaar voor Atari ST, Commodore 64/128 en IBM XT/AT/PS compatibele machines

Grafisch:	***
Geluid:	***
Spelplezier:	***
Prijs/prestatie:	***

RBI Baseball

Ooit speelde ik baseball op een Commodore 64. 'Hardball' heette het en het duurde even voor je kon beginnen. Laden van een bandje, koffie! Maar het wachten werd beloond, het was fascinerend.

Dus zou RBI, zoveel jaren later, oogverblindend moeten zijn. Dat mijn bril opnieuw besloeg had echter een smartelijke oorzaak. Dit spel loopt grafisch jaren achter en is dus z'n geld niet waard. CGA, EGA en Tandy, meer smaken zijn er niet. De spelopzet is op zichzelf niet slecht, maar het plezier wordt behoorlijk vergald door de vrij knullige beelden. Alleen de prijs is eigentijds.

Conclusie:
Onbegrijpelijk dat zo'n spel voor deze prijs op de markt wordt gebracht.

Berend Harmens

RBI Baseball
Voor de IBM PC/XT/AT en klonen. Minimaal vereist: 3,5 of 5,25 inch diskdrive, CGA, EGA of Tandy. Prijs: *f* 109,-

Grafisch:	**
Geluid:	*
Spelplezier:	**
Prijs/prestatie:	**

Life & Death

Studeren om de geneeskunde uit te kunnen oefenen? Welnee, gewoon een IBM PC-tje kopen en er Life & Death op draaien. Als beginnend operateur wordt je door Toolworks General aangenomen om een aantal patiënten van medische hulp te voorzien. Vooral de buik is het slachtoffer van de beginnend chirurg.

De speler mag de patiënt onderzoeken. Doet het pijn dan laat het slachtoffer in kwestie dat duidelijk blijken door een stevige kreet. Na een juiste diagnose kun je een behandeling voorschrijven. Opereren is natuurlijk het leukst. Na een paar klassieke beginnersfouten (zoals snijden zonder narcose te hebben toegediend) gaat het opereren steeds gewiekster. Hoewel het aantal aandoeningen wat beperkt is kan het spel lang boeien. Er is echter een nadeel: de beveiliging. Elke keer moet je de één of andere figuur bellen. Hiervoor krijg je een soort draaiplateautje om de in te toetsen nummers op te zoeken. Zeer irritant, maar kennelijk helaas nodig. Ronduit gieren kun je over het feit dat in de verpakking een paar operatiehandschoenen en een snoetje worden meegeleverd!

Robert Schouten

Life & Death, The Software Toolworks
Voor IBM XT/AT en compatibele computers, met minstens CGA resolutie.
Prijs: *f* 99,-

Grafisch:	***
Geluid:	**
Spelplezier:	***
Prijs/Prestatie:	***

Life & Death II, The Brain

De doos doet vermoeden dat het om een nogal macaber spel gaat: voorop prijkt een hand die een stel hersenen omvat. Gelukkig blijkt het erg mee te vallen. De handleiding is erg duidelijk, ook de installatieprocedure laat weinig te wensen over. In de volledige versie neemt Life and Death II zo'n 6,2 Mb schijfruimte in beslag. De speler is aankomend neurochirurg in een ziekenhuis, waar de patiënten al liggen te wachten. Voor het stellen van een diagnose is er de beschikking over de modernste apparatuur, zoals een CAT-scan en angiografie.
Als de diagnose, variërend van migraine tot hersentumor, is gesteld moet worden beslist over de te volgen therapie. Wordt de patiënt doorverwezen of is een operatie nodig? In het laatste kan een vergissing leiden tot de dood van de patiënt. Als je zelf geen fouten maakt dan kunnen de operatie-assistenten elkaar nog in de haren vliegen.
Een spannend spel, waar je nog wat van opsteekt ook. De medische gegevens en afbeeldingen van x-foto's en scans zijn realistisch, de grafische kwaliteit is goed. Jammer is alleen dat het patiëntenaanbod wat beperkt is.

Stephan Leseman

Life & Death II, The Brain, The Software Toolworks
Voor IBM (compatibele) PC's met 640 Kb RAM, EGA of VGA vereist, muis en harde schijf gewenst. 12 Mhz AT aanbevolen. Ondersteunt o.a. SoundBlaster en Ad Lib-kaarten.
Prijs: *f* 119,-

Grafisch:	****
Geluid:	****
Spelplezier:	****
Prijs\prestatie:	***

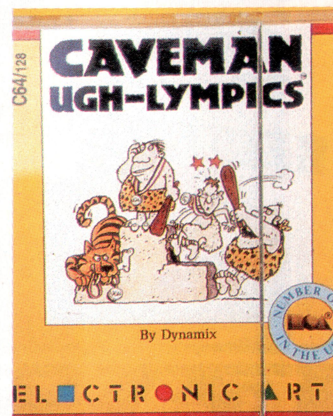

Verklaring rapportcijfers:

*	Verschrikkelijk
**	Kan er mee door
***	Goed
****	Dit is prima
*****	Fantastisch te gek

Caveman Ugh-lympics

Het spel speelt zich af in de oertijd, waar tussen de één en zes Neanderthalers een eigen versie van de Olympische Spelen meemaken. De onderdelen bestaan uit de Matetoss (gooi je vriend zover mogelijk weg), Saber Race (hardlopen met een tijger op je hielen), Fire Making (wrijf de stokjes over elkaar en vroemmm), Clubbing (knuppel je tegenstander van een rots), Dino Race (welke dinosaurus rent het snelst) en Dino Vault (polsstokhoogspringen over een hongerige dinosaurus). Hoewel het spel na een aantal keren vrij simpel wordt blijft de bijbehorende handleiding (in het Engels) behoorlijk op de lachspieren werken, vooral het commentaar van de trainer. Deze zegt bijvoorbeeld bij de Saber Race: 'Run too slow not good idea. Kitty eat you, you out of race. Simple'.

Het spel bevat een aantal komische situaties, waaronder valsspelen. Bij Fire Making kun je je tegenstander even buiten westen slaan, maar dit geldt natuurlijk ook omgekeerd. Eigenlijk is alleen voor het onderdeel Clubbing een beetje techniek vereist, de rest krijg je vrij snel onder de knie. Natuurlijk is het leuker wanneer je met twee of meer personen speelt.

André Schaareman

Caveman Ugh-lympics, Dynamix software
Voor Commodore 64 met diskdrive
Prijs: *f* 29,95

Grafisch:	****
Geluid:	***
Spelplezier:	****
(na twee weken:	**)
Prijs/Prestatie:	****

FAXTOR NEDERLAND BV

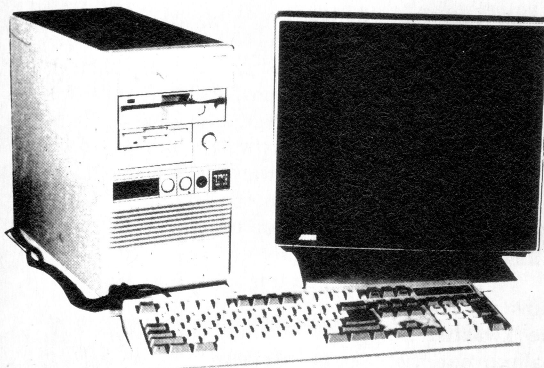
Abdissenbos 5
2715 XA Zoetermeer
Tel. 079-424611

FAXTOR 286-16

Minitower behuizing
286-16 mainboard
1 Mb intern geheugen
5¼" 1,2 Mb drive
3½" 1.44 Mb drive
40 Mb harddisk
VGA 512K videokaart
(ET 4000 chipset)
2 serieel en 1 parallel poort
101 keys toetsenbord

FAXTOR 286-20

Minitower behuizing
286-20 mainboard
1 Mb intern geheugen
5¼" 1,2 Mb drive
3½" 1.44 Mb drive
40 Mb harddisk
VGA 512K videokaart
(ET 4000 chipset)
2 serieel en 1 parallel poort
101 keys toetsenbord

12 MAANDEN GARANTIE

FAXTOR 386-16 SX

Minitower behuizing
386-16 SX mainboard
1 Mb intern geheugen
5¼" 1,2 Mb drive
3½" 1.44 Mb drive
40 Mb harddisk
VGA 512K videokaart
(ET 4000 chipset)
2 serieel en 1 parallel poort
101 keys toetsenbord

FAXTOR 386-20 SX

Minitower behuizing
386-20 SX mainboard
1 Mb intern geheugen
5¼" 1,2 Mb drive
3½" 1.44 Mb drive
40 Mb harddisk
VGA 512K videokaart
(ET 4000 chipset)
2 serieel en 1 parallel poort
101 keys toetsenbord

FAXTOR 386-25

Minitower behuizing
386-25 mainboard
2 Mb intern geheugen
5¼" 1,2 Mb drive
3½" 1.44 Mb drive
40 Mb harddisk
VGA 512K videokaart
(ET 4000 chipset)
2 serieel en 1 parallel poort
101 keys toetsenbord

FAXTOR 386-33/64c

Minitower behuizing
386-33 mainboard 64 k cache
2 Mb intern geheugen
5¼" 1,2 Mb drive
3½" 1.44 Mb drive
89 Mb harddisk
VGA 1 Mb videokaart
(ET 4000 chipset)
2 serieel en 1 parallel poort
101 keys toetsenbord

FAXTOR 486-33/256c

Maxitower behuizing
386-33 mainb. 256 k cache
4 Mb intern geheugen
5¼" 1,2 Mb drive
3½" 1.44 Mb drive
124 Mb harddisk
VGA 1 Mb videokaart
(ET 4000 chipset)
2 serieel en 1 parallel poort
101 keys toetsenbord

Alle Faxtor systemen zijn ook leverbaar in miditower, maxitower en desktopcase.

Alle door u gewenste wijzigingen en/of uitbreidingen kunnen, zolang dit technisch mogelijk is, in ieder systeem worden gerealiseerd.

FAXTOR SelectLine

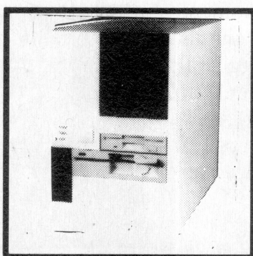
FINALISTEN IN FINESSE

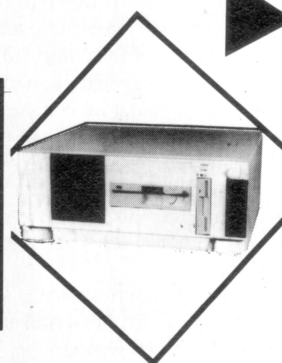
FASCINEREND FRAAI

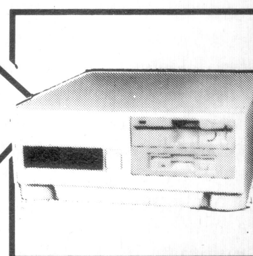
24 MAANDEN GARANTIE MET REPARATIE ON-SITE BINNEN 8 UUR ? VRAAG INFO

Alle SELECT modeller zijn ook leverbaar in minitower of slimline desktopkast m.u.v. model 486-33

FAXTOR COMPUTERS zijn door hun hoge kwaliteit en lage prijs al een aantal jaren een begrip in Nederland.
Gedreven door het enorme succes start FAXTOR NEDERLAND B.V. nu met een eigen vestiging in Zoetermeer.
Hier worden deze Nederlandse kwaliteits-computers volgens strenge normen geassembleerd uit hoogwaardige componenten.
Voor de verkoop in Nederland heeft FAXTOR gekozen voor Redcliff B.V. als exclusief distributeur.
Hierdoor is de FAXTOR computerlijn verkrijgbaar bij een groot aantal geautoriseerde dealers.
Vraag Uw computerdealer dus naar meer informatie over FAXTOR computers of bel de FAXTOR-informatielijn 079-424611.

FAXTOR SELECT 386-25

Select desktop behuizing
386-25 mainboard
1 MB intern geheugen
5¼" drive en 3½" drive
40 Mb harddisk
2 serieel en 1 parallel poort
VGA 512K videokaart
(ET 4000 of T8900 chipset)
101 keys toetsenbord

FAXTOR SELECT 386-33

Select desktop behuizing
386-33/64 cache mainboard
2 MB intern geheugen
5¼" drive en 3½" drive
89 Mb harddisk
2 serieel en 1 parallel poort
VGA 1 MB videokaart
(ET 4000 of T8900 chipset)
101 keys toetsenbord

FAXTOR SELECT 486-33

Select desktop behuizing
486-33/256 cache mainboard
2 MB intern geheugen
5¼" drive en 3½" drive
124 Mb harddisk
2 serieel en 1 parallel poort
VGA 1 MB videokaart
(ET 4000 of T8900 chipset)
101 keys toetsenbord

Wat gisteren nog modern was is vandaag al hopeloos verouderd

Nergens gaan de ontwikkelingen zo snel als in de informatica. Dus is er een constante vraag naar goed opgeleide mensen.

Voor een goede, praktijkgerichte opleiding kan Dirksen opleidingen zorgen.

Je kan bij Dirksen kiezen uit een breed aanbod van schriftelijke en mondelinge informatica-opleidingen.

Bijvoorbeeld cursussen die je optimaal voorbereiden op de officiële EXIN-examens.

Of cursussen die je een perfecte introductie in de informatica geven. Als je je kennis up-to-date wilt houden, vul dan de bon in voor een gratis studiegids.

Of bel even, 085-544644, ook voor vrijblijvend studieadvies.

Binnen zes maanden kun je al een waardevol diploma op zak hebben!

- **Praktijkdiploma Informatica (PDI)**: De praktijkgerichte opleiding op MBO-niveau. Na de basismodulen MG.1, MG.2 en MG.3 kun je kiezen uit MD.1, MD.2, MP.1, MP.2, MV.1, MV.2, MV.3, MA.1 en MA.2.
- **AMBI-modulen**: De hooggewaardeerde en veelgevraagde opleiding op HBO-niveau. Gestart kan worden met HE.0, HE.1, HE.2 en HP.6, in voorbereiding zijn HS.1 enHB.1.
- **Functiegerichte Informatica Opleidingen**: Functie-opleidingen - op basis van korte modulen - tot applicatieprogrammeur, applicatiebeheerder, assistent gegevensbankbeheerder en beheerder kleine systemen.

NIEUW:Dirksen Tele-Educatie.
Studeren via de PC met directe huiswerkcorrectie en contact met docent en mede-cursisten. Mogelijk voor PDI en AMBI-opleidingen. Uitgebreide informatie in de studiegids.

Dirksen opleidingen

Specialist in Informatica en Elektronica

Parkstraat 25, 6828 JC Arnhem. Telefoon (085) 544644.

BON voor gratis studiegids

Ik heb belangstelling voor de opleiding: ____________

8V4-HC-I

Zend mij gratis en vrijblijvend de studiegids informatica-cursussen.

Naam: ____________

Adres: ____________

Postcode/Plaats: ____________

(in gesloten envelop, zonder postzegel, zenden naar: Dirksen Opleidingen, antwoordnummer 677, 6800 WC Arnhem)

Zelf je eigen tekens maken

op de IBM (compatibele) matrixprinter

Soms is er een probleem: je wilt een bepaald teken gebruiken in een tekst, maar dat komt niet voor in de ASCII-tabel. Dan die ruimte maar open laten en het teken er na het printen bij schrijven of tekenen? Dat kan heel wat beter en netter. Hier een programma om die zelf gemaakte tekentjes tòch uit te printen.

Gerson Janssen

Het programma bestaat totaal uit vier onderdelen:
- teken ontwerpprogramma,
- maak stijl programma,
- samenvoeg- en printprogramma,
- bestaande karakters tonen

Maak tekenprogramma

Hiermee kunnen de tekens worden ontworpen. Na de start vraagt het programma eerst om de breedte van het teken. Bij een gewone letter is dat acht puntjes. De hoogte staat altijd vast, want die kan niet meer dan acht puntjes zijn.
Dan kunnen we nu ontwerpen. Met een druk op de spatiebalk wordt een punt geplaatst en met de DEL-toets kan een punt worden verwijderd. Als het ontwerp klaar is dan kan het ook worden getoond, zonder de hekjes (#) er tussen. Dat is mogelijk door op de T-toets te drukken. Tekens kunnen worden bewaard door een druk op de S-toets.
Het laden van een teken is mogelijk door op de L-toets te drukken. Bij het laden en bewaren mag geen extensie worden opgegeven (het achtervoegsel van de naam, na de punt).
Dan is er nog een functie: converteren. Tekens moeten eerst door het programma worden geconverteerd, voordat ze door het samenvoegprogramma worden geaccepteerd. Het converteren gebeurt door op <enter> te drukken. Ook hier mag geen extensie worden meegegeven. Met de E wordt het programma beëindigd.

Maak stijl programma

Omdat de tekens niet in een tekstverwerker kunnen worden geladen en men meestal wel de mogelijkheden daarvan wil gebruiken, zoals bijvoorbeeld vet of cursief printen, heb ik het programma 'Stijlen' gemaakt. Wordt dit programma gestart dan 'kijkt' het op de diskette of er een bestand stijlen bestaat. Is dat het geval, dan voegt hij de codes die dan worden ingevoerd er aan toe. In andere gevallen maakt het programma zelf een nieuw bestand aan.
Daarna moet de stijlen worden ingevoerd. Begonnen wordt met een omschrijving van de functie, die drie tekens lang moet zijn. Om een stijl aan te zetten kan het best gebruik worden gemaakt van hoofdletters, maar dat hoeft niet. Dan kunnen de codes worden ingevoerd, maximaal twintig. Is dat gedaan dan moet men een regel open worden gelaten. Het programma vraagt in dat geval of er nog meer stijlen moeten worden ingevoerd.

We geven een voorbeeld voor een stijl voor onderstrepen:

```
A>mstijl
Geef een omschrijving voor de stijl (moet 3
     letters zijn): OND
Geef code(s):27
Geef code(s):45
Geef code(s):49
Geef code(s):
Nog meer stijlen? J/n
Geef een omschrijving voor de stijl (moet 3
     letters zijn): ond
Geef code(s):27
Geef code(s):45
Geef code(s):48
Geef code(s):
Nog meer stijlen? J/n

A>
```

Samenvoeg- en printprogramma

Dit programma voegt de zelf ontworpen tekens, stijlen en natuurlijk de tekst samen. Om de stijlen en tekens in de tekst op te nemen moet u het volgende gebruiken:

```
ALLEEN voor stijlen: |<stijlnaam>|
ALLEEN voor tekentjes: [{<tekentjes naam.
```

Een voorbeeld hiervan:

```
ik heet |OND| Piet |ond|. (Piet wordt
         onderstreept)
[{<telefoon. 05920-47921 (er komt een
         telefoontje te staan)
```

Gebruik deze codes: |..| en [{<.... nooit zonder bestandsnaam. Het programma kan ook alleen maar ASCII tekstbestanden lezen.

Het programma kan nu worden gestart. Allereerst vraagt het om de bestandsnaam van de tekst. Dan wordt er geprint. Het printen van regels met stijlen en tekens kan wel even duren. Dit komt doordat zowel de stijlen als de tekens eerst van de schijf moeten worden geladen. Het is mogelijk om meerdere tekentjes en stijlen in één zin te gebruiken.

Het lukt niet altijd om zelf bijvoorbeeld een e met puntjes (ë) te ontwerpen. Daarom is dit programma gemaakt. Als het wordt gestart vraagt het om een teken. Voer het teken in dat u uitvergroot wilt zien, het verschijnt dan groot op het scherm.

Toelichting

Het teken ontwerpprogramma en het stijlen maakprogramma zijn geschreven in Turbo Basic, maar ze werken ook in QuickBasic. Voor het samenvoegen het karakter toonprogramma is gebruik gemaakt van GW-Basic.

De standaardkwaliteit van de tekens in het programma is 'draft', dus de kladkwaliteit van de printer. Het is mogelijk om een hogere kwaliteit in stellen, maar dat heeft als nadeel dat de karakters kleiner worden. Er zijn vier verschillende mogelijkheden: 75, 76, 89 en 90. U kunt dit aanpassen in het samenvoegprogramma op regel 620:

```
620 A$=CHR$(27)+CHR$(..)
                     ^^
```

Problemen

Als uw printer deze zelf gemaakte karakters niet uitprint dan moet in de handleiding worden gekeken naar de aanwijzingen voor de grafische mode of het grafisch printen. U kunt de codes dan veranderen in het samenvoegprogramma, op regel 620.

Ontwerpprogramma

```
'MAAKTEK
'1991
PRINT "(C) Gershon Janssen 1991"

VRAAG:
   INPUT "BREEDTE (MAXIMAAL 60):", BREEDTE
      IF BREEDTE > 60 THEN BEEP: GOTO VRAAG
      IF BREEDTE <= 0 THEN BEEP: GOTO VRAAG
CLS : KEY OFF
X = 1: Y = 1: XMAX = BREEDTE: KWALITEIT = 75
DIM FIG$(8, BREEDTE)
LOCATE , , 1, 0, 7
GOSUB VUL
GOSUB RASTER
LOCATE 10, 1: PRINT "(C) Gershon Janssen 1991"

'WERKVELD
VRAAG2:
   LOCATE Y, X, 1, 0, 7
   K$ = INKEY$
      IF K$ = CHR$(0) + CHR$(72) THEN Y = Y - 1: GOSUB
         CONTROLE
      IF K$ = CHR$(0) + CHR$(80) THEN Y = Y + 1: GOSUB
         CONTROLE
      IF K$ = CHR$(0) + CHR$(75) THEN X = X - 1: GOSUB
         CONTROLE
      IF K$ = CHR$(0) + CHR$(77) THEN X = X + 1: GOSUB
         CONTROLE
      IF K$ = CHR$(0) + CHR$(83) THEN FIG$(Y, X) = "#":
         GOSUB WIJZIG
      IF K$ = " " THEN FIG$(Y, X) = CHR$(219): GOSUB
         WIJZIG
      IF K$ = "L" OR K$ = "l" THEN GOSUB LAAD
      IF K$ = "S" OR K$ = "s" THEN GOSUB BEWAAR
      IF K$ = "T" OR K$ = "t" THEN GOSUB TOON
      IF K$ = CHR$(27) THEN GOSUB VUL: GOSUB RASTER
      IF K$ = "E" OR K$ = "e" THEN END
      IF K$ = CHR$(13) THEN GOSUB CONVERTEER
   GOTO VRAAG2

CONTROLE:
IF X > XMAX THEN X = BREEDTE
IF X < 1 THEN X = 1
IF Y < 1 THEN Y = 1
IF Y > 8 THEN Y = 8
RETURN

WIJZIG:
LOCATE Y, X: PRINT FIG$(Y, X)
RETURN

TOON:
FOR T = 1 TO 8
FOR Z = 1 TO BREEDTE
IF FIG$(T, Z) = CHR$(219) THEN LOCATE 11 + T, Z: PRINT
   FIG$(T, Z) ELSE LOCATE 11 + T, Z: PRINT " "
NEXT Z
NEXT T
RETURN

BEWAAR:
LOCATE 20, 1: LINE INPUT "BESTAND NAAM:"; NAAM$
IF NAAM$ = "" THEN NAAM$ = "NONAME"
NAAM$ = NAAM$ + ".MTG"
OPEN NAAM$ FOR OUTPUT AS #1
PRINT #1, BREEDTE
FOR SCHRIJF = 1 TO 8
FOR W = 1 TO BREEDTE
PRINT #1, FIG$(SCHRIJF, W)
NEXT W
NEXT SCHRIJF
CLOSE
RETURN

LAAD:
LOCATE 20, 1: LINE INPUT "BESTAND NAAM:"; NAAM$
IF NAAM$ = "" THEN NAAM$ = "NONAME"
NAAM$ = NAAM$ + ".MTG"
OPEN NAAM$ FOR INPUT AS #1
INPUT #1, BREEDTE: XMAX = BREEDTE
FOR LEES = 1 TO 8
FOR W = 1 TO BREEDTE
INPUT #1, FIG$(LEES, W)
NEXT W
NEXT LEES
CLOSE
GOSUB RASTER
RETURN

RASTER:
FOR SCHOON = 1 TO 8: LOCATE SCHOON, 1: PRINT STRING$(60,
   " "): NEXT SCHOON
FOR TOON = 1 TO 8
FOR A = 1 TO BREEDTE
LOCATE TOON, A: PRINT FIG$(TOON, A)
NEXT A
NEXT TOON
RETURN

VUL:
FOR I = 1 TO 8
FOR A = 1 TO BREEDTE
FIG$(I, A) = "#"
NEXT A
NEXT I
RETURN
```

```
CONVERTEER:
LOCATE 20, 1: LINE INPUT "BESTAND NAAM:"; NAAM$
IF NAAM$ = "" THEN NAAM$ = "NONAME"
NAAM$ = NAAM$ + ".MKG"
OPEN NAAM$ FOR OUTPUT AS #1
PRINT #1, BREEDTE
N = 256
UIT$ = CHR$(27) + CHR$(KWALITEIT) + CHR$(BREEDTE) +
  CHR$(0)
FOR Q = 1 TO BREEDTE: N = 256: UITK = 0
FOR R = 1 TO 8: N = N / 2
IF FIG$(R, Q) = CHR$(219) THEN UITK = UITK + N
NEXT R
UIT$ = UIT$ + CHR$(UITK): GOSUB WEG
NEXT Q
CLOSE
RETURN

WEG:
PRINT #1, UITK
RETURN
```

Het maken van stijlen

```
'programma maakstijlen
'Gershon Janssen 1991

PRINT "(C) Gershon Janssen 1991"
DIM code$(20)
ON ERROR GOTO fout
OPEN "stijlen" FOR INPUT AS #1
CLOSE
GOTO start

nieuw:
OPEN "stijlen" FOR OUTPUT AS #1
CLOSE
GOTO start

start:
LINE INPUT "Geef omschrijving voor stijl (moet 3
  letters):"; stijl$
IF LEN(stijl$) > 3 THEN BEEP: GOTO start
IF LEN(stijl$) < 3 THEN BEEP: GOTO start
FOR i = 1 TO 20
LINE INPUT "Geef code(s):"; code$(i)
IF code$(i) = "" THEN GOTO schrijf
NEXT i

schrijf:
OPEN "stijlen" FOR APPEND AS #1
PRINT #1, stijl$
PRINT #1, i - 1
FOR w = 1 TO i - 1
PRINT #1, code$(w)
NEXT w
CLOSE
PRINT "Nog meer stijlen? J/n"
a$ = INPUT$(1)
IF a$ = CHR$(13) OR a$ = "J" OR a$ = "j" THEN GOTO start
END

fout:
IF ERR = 53 THEN GOTO nieuw
```

Samenvoegen

```
10 ON ERROR GOTO 1000
30 'IF INSTR(NAAM$,".") THEN BEEP:GOTO 410
40 'NAAM$=NAAM$+"mkg"
41 PRINT "(C) Copyright by Gershon Janssen 1990 ":
   PRINT : PRINT
42 INPUT "Bestandsnaam:", NAAM$
43 PRINT : PRINT
44 PRINT "printen en samenvoegen"
45 OPEN NAAM$ FOR INPUT AS #1
50 IF EOF(1) THEN CLOSE : END
60 C$ = "": LINE INPUT #1, REGEL$
70 FOR I = 1 TO LEN(REGEL$)
80 A$ = MID$(REGEL$, I, 1)
90 IF A$ = "[" THEN B$ = MID$(REGEL$, I, 3)
100 IF B$ = "[{<" THEN GOTO 500
101 IF A$ = "|" THEN GOTO 700
110 C$ = C$ + A$
120 NEXT I
130 LPRINT C$: GOTO 50
500 N$ = "": A$ = "": XX = I + 3: FOR A = XX TO
    LEN(REGEL$)
510 G$ = MID$(REGEL$, A, 1)
520 IF G$ = "." THEN GOTO 600 ELSE GOTO 530
530 N$ = N$ + G$
540 NEXT A
550 END
600 N$ = N$ + ".mkg": OPEN N$ FOR INPUT AS #2
610 INPUT #2, BREEDTE
620 A$ = CHR$(27) + CHR$(75) + CHR$(BREEDTE) + CHR$(0):
    FOR T = 1 TO BREEDTE: INPUT #2, W: A$ = A$ + CHR$(W):
    NEXT T
630 CLOSE #2
640 B$ = "": I = A: GOTO 110
700 CODE$ = MID$(REGEL$, I + 1, 3)
720 I = I + 4
730 OPEN "stijlen" FOR INPUT AS #3
740 IF EOF(3) THEN GOTO 790
750 'for ZSTIJL=1 TO STIJLL
760 INPUT #3, STIJL$
770 IF STIJL$ = CODE$ THEN GOTO 800
780 GOTO 740
790 I = I - 4: CLOSE #3: GOTO 110
800 INPUT #3, STIJLC: A$ = "": FOR GSTIJL = 1 TO STIJLC
810 INPUT #3, STIJLT
820 A$ = A$ + CHR$(STIJLT)
830 NEXT GSTIJL
840 CLOSE #3: GOTO 110
1000 IF ERR = 53 THEN PRINT "File niet gevonden": END
```

Karakter toonprogramma

```
10 CLS
11 KEY OFF
20 INPUT "teken:",A$
30 CLS:PRINT A$
31 LOCATE 9,1:PRINT "   12345678 bovenkant"
32 LOCATE 18,1:PRINT "   12345678 onderkant"
33 N=256:FOR T=10 TO 17:N=N/2:LOCATE T,1:PRINT USING
   "###";N:NEXT T
34 FOR W=71 TO 135 STEP+8:LINE(0,W)-(165,W):NEXT W
35 FOR W=24 TO 88 STEP+8:LINE(W,71)-(W,135):NEXT W
40 FOR I=0 TO 7
50 FOR A=0 TO 7
60 Q=POINT(I,A)
70 IF Q=1 THEN PAINT(27+(I*8+1),75+(A*8))' ELSE LOCATE
   10+A,I+5:PRINT " "
80 NEXT A,I
134 FOR W=71 TO 135 STEP+8:LINE(0,W)-(165,W):NEXT W
140 FOR W=24 TO 88 STEP+8:LINE(W,71)-(W,135):NEXT
```

VT2.1

Videotex voor Commodore + 4/C16

VT2.1 is een videotex terminalprogramma, gemaakt door A. Teeling, voor de Commdore +4 en de C16 (C16 + 64 K met gebruikerspoort). Met toepassing van een RS232 interface kan elk Hayes compatibel modem worden gebruikt.

Het installeren van VT2.1 is bijzonder eenvoudig. Na het opstarten wordt eerst de setup ingelezen, die naar eigen behoefte is in te stellen.
Het menu van VT2.1 bevat een aantal commando's:

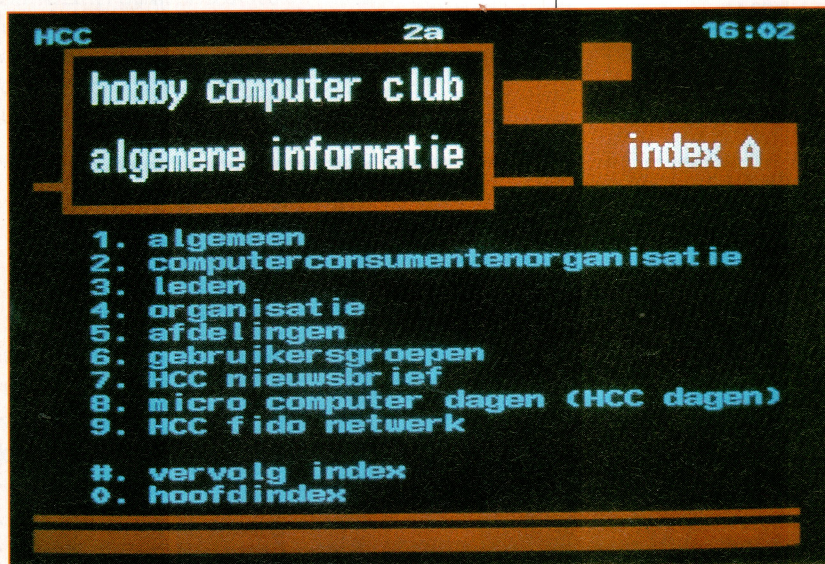
```
Help      - hulpmenu
Setup     - instelling VT parameters
Terminal  - naar de terminal stand
Modem     - instelling voor modem
Set time  - instelling klok
Exit      - stoppen.
```

De snelheid is in te stellen op 50-19.200 bps en verder zijn er de bekende zaken zoals het aantal databits (8, 7, 6, 5), stopbit (1 of 2), pariteit, echo en een aantal andere opties.
Bij de instellingen voor het Hayes (compatibele) modem kan het telefoonnummer worden opgegeven, de modem setup, de manier waarop wordt gebeld (toon of puls) en er kan worden gekozen tussen wel of geen auto answer.
Via de escapetoets biedt het programma nog een tweede menu met een aantal mogelijkheden:

```
Send logon - setup string naar
             modem, bijvoorbeeld
             uw naam of inlog password
Print      - uitvoer naar printer i.p.v.
             scherm
Stop ......- beëindigt de actuele procedure
Dial       - belt een ander systeem
Hangup     - verbreekt de verbinding
Exit       - verlaat dit menu
Record     - vastleggen ontvangen schermen
Playback   - terughalen vastgelegde
             schermen
Quit       - naar hoofdmenu
```

Bellen

Vanuit de terminal mode kan automatisch het opgegeven telefoonummer worden gebeld. Het modem dat ik gebruik (Victory 2423E) heeft zelf geheugenplaatsen voor tien telefoonnummers, die ik zo kan oproepen. Met VT kun je normaal niet op 75/1200 bps met een Videotex databank communiceren. Dat wordt veroorzaakt doordat bij de +4 en de C16 geen twee verschillende rates tegelijk kunnen worden gebruikt (één voor de inkomende en

één voor de uitgaande lijn). Met het gebruikte Victory modem gaat dat wel, het werkt met een backwardchannel.

Grafische beelden

Bij een verbinding met een databank zijn de ontvangen grafische beelden simpel vast te leggen en op te slaan. Het beeld van waaruit u de Esc toets indrukte en de opvolgende beelden worden gemerkt met een blokje. Er moet wel om worden gedacht dat er een bruikbare diskette in de drive zit, het pogramma kent in dit opzicht geen beveiliging tegen fouten.
Het voordeel van het opslaan van beelden is vanzelfsprekend dat die later weer kunnen worden opgeroepen, zonder verbinding met een databank. Dat kan dus veel 'telefoontijd' besparen. Elk beeld wordt ongeveer een halve minuut op het scherm getoond, maar dat proces is door een druk op de returntoets te versnellen. Opgeslagen grafische beelden kunnen ook worden geprint. De maker van het programma heeft dit zelf uitgeprobeerd met een Seikosha printer en dat gaf een zeer goed resultaat.

Conclusie

Ik vind VT2.1 een zeer goed Videotex programma, dat volledig aan de verwachtingen voldoet. Met behulp van een Victory modem kunnen we nu dus eindelijk met de +4 in elke Videotex-achtige databank komen.

W. R. Planting

Produktinformatie

Het Videotex terminalprogramma VT2.1 is verkrijgbaar bij:
HCC Commodore gg
Postbus 145
8070 AC Nunspeet.

PC'S & PRINTERS & FAX & PARTS & PIECES

COMPUTERS

Atlas (eigen merk)
inkl. monitor op draaivoet
PC 640 Kb 20 Mb 995
PC 640 Kb 30 Mb 1145
PC 640 Kb 40 Mb 1195
AT 1 Mb 20 Mb 1350
AT 1 Mb 40 Mb 1495
AT 1 Mb 80 Mb 1895
AT 1 Mb 120 Mb 2095
AT 1 Mb 200 Mb 2650
386SX 1 Mb 20 Mb 1550
386SX 1 Mb 40 Mb 1695
386SX 1 Mb 80 Mb 2095
386SX 1 Mb 120 Mb 2295
386SX 1 Mb 200 Mb 2850
386 2 Mb 40 Mb 2450
386 2 Mb 80 Mb 2850
386 2 Mb 120 Mb 3050
386 2 Mb 200 Mb 3595
Meerprijs 386 33 MHz 240
486 4 Mb 120 Mb 4395
486 4 Mb 200 Mb 4950
Meerprijs voor:
Tweede diskdrive 155
Large Tower 125
VGA kaart 256 Kb 115
VGA kaart 512 Kb 195
VGA kaart 1 Mb 265
VGA P/W monitor 65
VGA 640 Colormonit. 525
VGA 1024 Colormonit. 615
Portable VGA Plasma

Atlas Laptops
386SX Plasma 40 Mb 3995
386SX ,, + Accu 4595

Atlas Notebook
386SX VGA 20 Mb 3750
386SX VGA 40 Mb 4320
386SX VGA 60 Mb 4495

Sharp Notebook
PC6220 AT 20 Mb 2195

Zenith Notebook
8088 ZL-1 LCD 995

Hewlett Packard
HP-95 XL Palmtop 1485
,, Connectivity Pack 199

Epson Portable
286 AT LCD 20 Mb 1995

Epson Computer
8088 PC 2x360 Kb 695

Compaq Computer
386/20e 40 Mb 7295
386/33L 120 Mb 12850
Compaq Accessoires bel

Casio Organizers
SF-4000 (32 Kb) 149
SF-4100 (32 Kb) 179
SF-8000 (64 Kb) 359

Gebruikte computers
Verkoop zaterdag 10-12 uur
PC 1dr. monitor 499
AT 1dr. monitor 599
IBM AT 20Mb mon 1095
Ook losse kaarten/drives

PRINTERS

Star Printers
LC-20 bel
LC-20 Sheetfeeder 190
LC-10 Sheetfeeder 190
LC-10/20 Lint (min.10 st) 7
LC-10 Colour Lint 19
LC-200 Colour 439
LC-200 Sheetfeeder 190
LC-15 (132 kolom) 699
LC-15 Sheetfeeder 445
LC-15 Lint (min.10 st) 9
NX-1000 Sheetfeeder 190
NX-1000 Lint (min.10 st) 7
NL-10 Interface 175
NL-10 Sheetfeeder 190
NL-10 Lint (min.10 st) 9
ZA-200 (420 cps) 865
ZA-250 (132 kolom) 1055
ZA-2XX Lint (min.10 st) 9
LC-24/10 (24 naalds) 499
LC-24/10 Sheetfeeder 190
LC-24/200 675
LC-24/200 Colour 785
LC-24/200 Sheetfeeder 190
LC-24/15 (132 kolom) 899
LC-24/15 Sheetfeeder 445
LC-24 Lint (min.10 st) 9
XB-24/200 (24 nld) 1045
XB-24/250 (132 kol) 1345
XB-24/15 (132 kolom) 1195
XB-24 Lint (min.10 st) 9
LS-4 Laserprinter 1735
LS-4 Tonercartridge 149
LS-8 Tonercartridge 159

Epson Printers
LX-400 (9 naalds) 395
LX-400/800 Sheetfeed 245
LQ-200 (nieuw) 659
LQ-450 (nieuw) 859
LQ-400/500 Sheetfeed 245
LQ-550 Sheetfeeder 295
LQ-850+ 1445
LQ-1050+ (132 kolom) 1645
LQ-1050+ Sheetfeeder 565
Lint 80 kolom(min.10st) 8
Lint 132 kolom(min.10st) 10

NEC Printers
P20 689
P20 Sheetfeeder 295
P30 (132 kolom) 865
P30 Sheetfeeder 325
P20/30 Lint(min.10 st) 19
P60 1099
P60 Sheetfeeder 395
P60 Pull Tractor 295
P70 (132 kolom) 1495
P70 Sheetfeeder 595
P70 Pull Tractor 295
P60/70 Lint (min.10 st) 10
P60/70 Colourkit 235
P6/7 Plus Lint (min.10 st) 10
P7 Plus Sheetfeeder 495
P6+/P60 Colour Lint 48
P2200/P2+ Sheetfeed 245
P2200 Lint (min.10 st) 12
P2 Plus Lint (min.10 st) 12
P6 Uni Tractorfeed 49
P6 Printerlint (min.10 st) 10
P7 Printerlint (min.10 st) 15

Canon
Bubblejet BJ-10E 625
Bubblejet BJ300E 1285
Bubblejet BJ330E 1495
LBP-4 Plus Laserpr. 1875
Toner Canon LBP-4 149
Toner Canon LBP-8 II 159
2 Mb RAMkit LBP8II 495
4 Mb RAMkit LBP8II 785

EP1000 Laserprinter
Toner Extra Print 1000 99
EP1000 Developer 225
EP1000 Drum 495
EP1000 Papertray 85
Toner Sharp JX-9300 99

Overige merken
Citizen Swift 24 7465
Swift Sheetfeeder 245
Swift Colourkit 120
Swift Lint (min.10 st) 9
Panasonic Lint 16
Brother M1509 Lint 17

HP PRINTERS

HP Inkjetprinters
Deskjet 500 NLversie bel
Deskjet inktcartridge 39
Deskjet Refillcartr 2st. 42
Deskjet Refill kleur 56
128Kb RAM Deskjet 199
256Kb RAM Deskjet+ 349
FX-80 Emulatie 169
Proprinter Emul. 169
Font Prestige Elite 169
Font Letter Gothic 169
Font Landscape 169
Font Presentations 169
Font Helvetica ASCII 199
Font Times 8-14 pt 169
Font Helvetica 8-14 169
Font Times 30 pt 169
Font Helvetica 30 pt 169
Fonts Wordperfect 294
Font Global Text 169
Font Garamond 169
Font Dom Casual 169
Font Brush 169
HP Paintjet 1795
Paintjet inkt zwart 68
Paintjet inkt kleur 74

HP Laserprinters
HP Laserjet III P 2275
HP Laserjet III 3445
HP Laserjet III D 5875
HP Laserjet III-SI 8945
Toner Laserjet IIP/IIIP 149
Toner Laserjet III/IIID 159
Toner Laserjet III-SI 295
Lower Cassette IIP/IIIP 355
1 Mb RAM-kit IIP/III 295
2 Mb RAM-kit IIP/III 440
4 Mb RAM-kit IIP/III 730
2 Mb RAM-kit II/IID 495
PostScript cartridge 945
Pacific Fontbank 575
25 Fonts-In-One 595
425 Fonts-In-One 825
Fonts Premier Coll. 325
Overige fonts bel

HARD DISKS

20 Mb XT Harddiskset 425
30 Mb Seagate XT-set 499
40 Mb Seagate XT-set 575
20 Mb XT HD-card 495
40 Mb XT HD-card 630
30 Mb Seagate 238R 399
40 Mb Seagate 250R 475
40 Mb Seagate ST-151 735
40 Mb ST-157A IDE 399
80 Mb ST-1102A IDE 675
80 Mb ST-1096N SCSI 895
120 Mb ST-1144A IDE 865
200 Mb ST-1239A IDE 1445
40 Mb Kalok IDE 399
80 Mb Maxtor IDE 725
20 Mb Conner IDE 295
40 Mb Conner IDE 495
100 Mb Conner IDE 860
120 Mb Conner IDE 995
200 Mb Conner IDE 1475
510 Mb Conner IDE 3595
5,25" frame 15
Frame voor HD-Card 35
Tandon 40 Mb Pack 985
XT HD MFM controller 125
XT HD RLL controller 125
AT HD/FD contr. 1:2 125
AT HD/FD contr. 1:1 139
IDE HD/FD controller 85
AT IDE multicontroller 125
SCSI HD controller 85
SCSI FD/HD controller 125

TAPE BACKUP

Jumbo 120Mb intern 685
External kit 320
DC-2000 cartridge 49
DC-2080 cartridge 59
DC-2120 cartridge 69
Everex 250Mb intern 2085
Everex 250Mb extern 2450
DC-600A cartridge 59
DC-6150 cartridge 69
DC-6250 cartridge 79
DC-6525 cartridge 95

CD-ROM DRIVE

Mitsumi CD drive 795
Chinon CD drive 945
CD World Atlas 285
CD Shareware v.a. 195

DISK DRIVES

Ye-Data 360 Kb 5,25" 125
Ye-Data 1,2 Mb 5,25" 165
Ye-Data 720 Kb 3,5" 165
Ye-Data 1.44 Mb 3,5" 185
Chinon 360 Kb 5,25" 135
Chinon 1.2 Mb 5,25" 185
Chinon 720 Kb 3,5" 185
Chinon 1.44 Mb 3,5" 195
Panasonic 1.2 Mb 5,25" 145
Panasonic 1.44 Mb 3,5" 155
Canon 1.2 + 1.44 Mb 425
360 Kb externe kast 295
720 Kb externe kast 295
1.44 Mb externe kast 345

MOTHERBOARDS

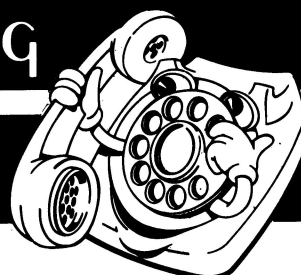
XT 12 MHz 0 Kb 125
AT 12 MHz 0 Kb 199
AT 16 MHz 0 Kb 275
AT 20 MHz 0 Kb 329
386SX 16 MHz 0 Kb 399
386SX 20 MHz 0 Kb 495
386SX 25 MHz 0 Kb 589
386 25 MHz 0 Kb 775
386 25 MHz + cache 895
386 33 MHz + cache 998
486SX 20 MHz 0 Kb 1430
486 33 MHz + cache 2085

MUIZEN

Genius GM-6000 69
Genius GM-F302 85
Genius GM-F303 95
Genius Trackball 169
A4 AM-5 Plus muis 59

Prijzen zijn exclusief 18,5% BTW. Wij verzenden door het hele land. Openingstijden: Werkdagen van 9 tot 17.30 uur. Zaterdag 10 tot 16 uur.

XT | AUTOMATISERING

EMMAWEG 2 (HOEK KERKWEG)
3603 AM MAARSSEN (BIJ UTRECHT)

PC PRIVE PROJEKTEN EN DEALERS OPGELET!
VRAAG NAAR PRIJZEN GROOTVERBRUIK

03465 - 69043

PC'S & PRINTERS & FAX & PARTS & PIECES

- LogiTech Mouseman 175
- LogiTech „ PS/2 175
- LogiTech „ bus 175
- LogiTech „ Cordless 285
- LogiTech PilotMouse 89
- LogiTech Trackman 225
- „ Trackman Portable 255
- Microsoft Mouse 299
- Mousepad 12
- Genius 1212 Tablet 595
- Genius Tekenpen 85
- Winner Joystick 45
- Winner Flightstuur 115

SCANNERS

- Genius 4500 scanner 275
- Genius B105G scanner 369
- Genius ColourScan 899
- LogiTech Scanman 32 299
- LogiTech Scanm. 256 645
- LogiTech Catchword 450
- Artec Handscanner 265
- Acer Handscanner 215
- Chinon A4 DS-3000 895
- HP A4 Scanjet Plus 2150
- Scanjet IBM Interface 1265

CHIPS

- Intel 8087-2 8 MHz 275
- Intel 8087-1 10 MHz 349
- Intel 80287XL AT 245
- Intel 80387SX 16 MHz 329
- Intel 80387 20 MHz 525
- Intel 80387 25 MHz 545
- Intel 80387 33 MHz 595
- IIT 2C87-12 MHz 225
- IIT 3C87SX-16 MHz 295
- IIT 3C87SX-20 MHz 345
- IIT 3C87-25 MHz 425
- IIT 3C87-33 MHz 475
- Cyrix 287 8/20 MHz 225
- Cyrix 387SX-16 MHz 319
- Cyrix 387SX-20 MHz 365
- Cyrix 387SX-25 MHz 439
- Cyrix 387 16/25 MHz 495
- Cyrix 387 33 MHz 475
- V20 processor 45
- V30 processor 49
- Set chips 2e RS232 prt 29
- 256Kb SIPP module 45
- 256Kb SIM module 45
- 1 Mb SIPP RAMmodule 125
- 1 Mb SIM RAMmodule 125
- 4 Mb SIM RAMmodule 549
- 4164 RAM chip p.st. 5
- 464 RAM chip p.st. 8
- 41256 RAM chip p.st. 7
- 4256 RAM chip p.st. 19
- 411000 RAM chip p.st. 19
- Ander type/module bel

VIDEO KAARTEN

- VGA kaart 16-bits 256K 145
- VGA kaart 16-bits 512K 235
- VGA kaart 16-bits 1Mb 295
- Tsjeng Labs VGA 1Mb 399
- Qtec VGA-1024 1Mb 449
- ATI VGA Wonder 1Mb 585
- ATI VGA „ 512K 535
- Everex Viewpoint 785
- EGA kaart 125
- Mono Graphics kaart 49
- Hercules/CGA kaart 69

MS-DOS KAARTEN

- XT Multi I/O + FDC 119
- XT Clock kaart 45
- Game kaart 2 prt XT 35
- Game kaart 2 prt AT 49
- RS-232/Parallel/Game 85
- RS-232(2x)/Par/Game 99
- RS-232 kaart 49
- RS-232 kaart 2 poort 75
- Parallel kaart 39
- XT RAMkaart <640 Kb 55
- XT RAMkaart >640 Kb 199
- Everex RAMkrt 3Mb 298
- Everex RAMkrt 10Mb 395
- BocaRAMkrt max2Mb 295
- BocaRAMkrt max8Mb 395
- UPS PowersafeCard 725
- Copy II Option Brd 365
- EPROM programmer 445

NETWERKKAARTEN

- EthernetCard 8-bits 285
- EthernetCard 16-bits 349
- Krimptang 125
- Novell 2.2 5 users 1695
- Novell 2.2 10 users 3925
- Netware Lite p.node 189
- Kabel + connectoren bel

PC/AT ADD-ON

- Keyboard 101 keys 119
- Keyboard AZERTY 149
- Keyboard 130 keys 249
- Tracking Keyboard 199
- Voeding 150 Watt 150
- Voeding 200 Watt 195
- Voeding 230 Watt 225
- Printerstandaard 49
- XT Kast + voeding 225
- AT Kast + voeding 275
- Desktopkast + voeding 275
- Baby Tower + voeding 295
- Large Tower + voed. 395

MONITOREN

- NEC Multisync 2A 875
- NEC Multisync 3FG 1389
- NEC Multisync 4FG bel
- NEC Multisync 5D 3885
- Hyundai VGA 1024 pix 699
- TRL 14" dual freq. 275
- TRL VGA PaperWhite 295
- TRL VGA 1024 Color 795
- CTX VGA 640 Color 660
- CTX VGA 1024 Color 795
- CTX Multiscan 885
- Philips 12" amber 175
- Hyundai 12" P/W 189

DISKETTES

(Bij afname 100 stuks)

- 3M Unformatted disks:
- 3M 5,25" 360 Kb p.st. 1,19
- 3M 5,25" 1.2 Mb p.st. 2,15
- 3M 3,5" 720 Kb p.st. 1,69
- 3M 3,5" 1.44 Mb p.st. 3,39
- 3M Preformatted disks:
- 3M 5,25" 360 Kb p.st. 1,55
- 3M 5,25" 1.2 Mb p.st. 2,39
- 3M 3,5" 720 Kb p.st. 1,99
- 3M 3,5" 1.44 Mb p.st. 3,79
- Nashua 360 Kb p.st. 0,97
- Nashua 1.2 Mb p.st. 1,62
- Nashua 720 Kb p.st. 1,42
- Nashua 1.44 Mb p.st. 2,79
- Wit 5,25" 360 Kb p.st. 0,62
- Wit 5,25" 1.2 Mb p.st. 1,05
- Wit 3,5" 720 Kb p.st. 0,99
- Wit 3,5" 1.44 Mb p.st. 1,69
- Sony 2" 720 Kb p.st. 17
- Diskettebak 100*5,25" 19
- Diskettebak 40*3,5" 14
- Diskettebak 80*3,5" 19

PRINTERKABELS

- Printerkabel IBM 1.8 m 25
- Printerkabel IBM 3 mtr 35
- Printerkabel IBM 5 mtr 49
- Printerkabel IBM 10 mtr 72
- RS-232 kabel 2 mtr 25
- RS-232 kabel 3 mtr 35
- RS-232 kabel 5 mtr 49
- RS-232 kabel 7 mtr 62
- RS-232 kabel 10 mtr 72
- 2x Centronics 1.8 mtr 25
- 2x Centronics 5 mtr 49
- Converter Par-Serieel 175

SWITCHBOX

- Printerswitch 2 printers 65
- Printerswitch X-cross 99
- Printerswitch 4 printers 99
- Autoswitch 2 > 1 pr. 145
- Auto „ + 256K buffer 550
- Autoswitch 4 > 1 pr. 275
- „ 4>1 + 256K buffer 635
- „ 8>1 + 256K buffer 740
- Switchboxkabel 1.8 mtr 25
- Switchboxkabel 3 mtr 35
- Switchboxkabel 5 mtr 49
- Switchboxkabel 7 mtr 62
- Switchboxkabel 10 mtr 72
- Box 2x keyb/monitor 95
- Box 2x keyb/VGAmon 115
- Box 4x keyb/monitor 115
- RS-232 Breakout Box 85

DIVERSE KABELS

- Monitor/muis verleng 19
- VGA verleng 27
- Keyboard verleng 19
- RS-232 9 <-> 25 plug 18
- SCSI of IDE HD kabel 19

SOFTWARE

- Geoworks Ensemble 340
- WordPerfect 5.1 NL bel
- LetterPerfect US 449
- DrawPerfect NL 795
- PlanPerfect NL 795
- WP Executive NL 495
- WP Shell (5-pack) 195
- dBase IV NL 1595
- Lotus 123 3.1 NL 1285
- Lotus 123 Windows 1129
- PC Tools Versie 7.0 249
- Copy II PC Softw. 75
- Norton Util Adv 6.0 299
- LapLink Filetransfer 295
- Procomm Plus UK 160
- Procomm Plus NL 210
- PC Anywhere 265
- Microsoft Quick C 169
- Microsoft Quick Basic 169
- Microsoft Windows3.0 259
- MS-DOS 5.0 Upgr.US 169
- MS-DOS 5.0 Upgr.NL 185
- QEMM 386 + Manifest 159
- Desqview 386 355
- Turbo Pascal 6.0 229
- Turbo Pascal Prof 395
- Quark XPress 2475
- Pagemaker 2185
- Queen Boekhouding 450

TELEFAX

- Altech AF-2500 Fax 795
- Fax/Phone Switch 275
- Fax kaart + modem 385
- Dynalink Pocketfax 645
- Faxrol 30m (min. 6st) 9
- Faxrol 50m (min. 6st) 15
- Faxrol 100m (min.6 st) 29

PAPIER

- 2000 vel ketting 11" 49
- 1000 etiketten 16

MODEM

- Hedaka 2400 bd int. 189
- Hyundai 2400 bd int. 169

Tornado modems

- 2400 bd intern 275
- 2400 bd int. Viditel 355
- 2400 bd extern 325
- 2400 bd ext. Viditel 395
- 2400 III VE extern 645
- 9600 bd extern 1385

CANON ION VIDEO

- RC-260 camera 1565
- ION PC Kit 3285

MUSIC

- Music MIDI Interface 239
- Soundblaster Board 355
- Soundblaster Startkit 399
- Soundblaster Pro-kit 585
- Soundbl MIDIbox 125
- SB MIDIbox + softw. 195
- SB Developer Kit 165
- Casio CT670 keybrd 699
- Yamaha PSR48 keybrd 799
- Cakewalk Softw. US 295
- Cakewalk Softw. NL 375
- Band-In-A-Box 125
- Ballade 395
- Dynaduet 565

Roland apparatuur

- MPU MIDI Interface 295
- CM32P PCM Soundmod 1275
- LAPC-1 Sound card 1095
- MIDI box LAPC-1 225
- PC200 MIDI Keyboard 495
- RA50 Arrangermodule 1145
- RA90 Arrangermodule 2295
- Versterker/speaker 225
- CF10 Digital fader 375
- SC-55 Sound Canvas 1249
- E-15 Synthesizer 1495
- E-70 Synthesizer 3645
- HP900 Digital Piano 3095
- HP1700 Digital Piano 3885

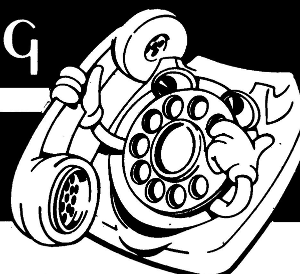
LCD MINI TV

- Casio TV-470 325

Prijzen zijn exclusief 18,5% BTW. Prijs- en modelwijzigingen voorbehouden.

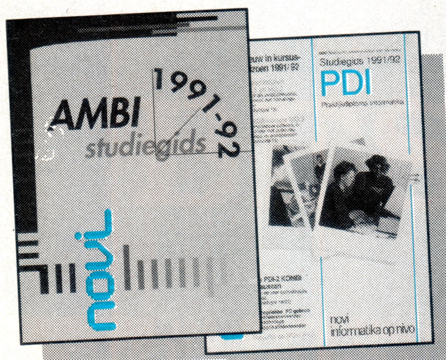
XT | automatisering

EMMAWEG 2 (HOEK KERKWEG)
3603 AM MAARSSEN (BIJ UTRECHT)

PC PRIVE PROJEKTEN EN DEALERS OPGELET!
VRAAG NAAR PRIJZEN GROOTVERBRUIK

03465 - 69043

Stoeien met een PC op je zolderkamer is een boeiende bezigheid, waar ongemerkt heel wat uurtjes in gaan zitten. Natuurlijk zou het nòg boeiender zijn als die uren achter de computer ook betaald werden. En dat kàn: als je van je hobby je vak maakt. Want in de wereld van de informatika is grote behoefte aan mensen met een gedegen opleiding achter zich: AMBI of het Praktijkdiploma Informatika (PDI) bij NOVI bijvoorbeeld.

Veel mogelijkheden

Het uitgebreide NOVI-programma is opgebouwd uit meer dan 30 modulen waarmee je letterlijk alle kanten uit kunt. Van software engineer tot opleidingsadviseur, van systeembeheerder tot programmeur en nog veel meer dynamische funkties.
Het minimale nivo waaraan je moet voldoen is MAVO of LBO-C voor PDI, en HAVO voor AMBI.

De beste kans van slagen

Voor het behalen van die diploma's moet natuurlijk wèl eerst iets gebeuren: een goede, praktijkgerichte opleiding.
En daarvoor ben je bij NOVI, het Nederlands Opleidingsinstituut voor Informatika, aan het goede adres. Want NOVI verzorgt al meer dan dertig jaar informatika-onderwijs op hoog nivo. Mondeling onderwijs, waardoor je effektiever studeert en altijd meteen antwoord krijgt op je vragen. Bovendien is gezamenlijk studeren met een groep enthousiaste mensen een plezierige en motiverende bezigheid. Bij NOVI sta je er bepaald niet alleen voor!

Vraag de studiegids aan!

Over het uitgebreide NOVI-programma is veel meer te vertellen. Dat doen we in de uitgebreide PDI- en AMBI-studiegidsen. Als je de bon even opstuurt, heb je de gids van je keuze snel in huis (bellen kan natuurlijk ook: 03465-60744).
En wie weet is dat het begin van een veelbelovende toekomst!

Bon voor gratis studiegids(en)

In open envelop zonder postzegel zenden aan:
NOVI, Antwoordnummer 2100, 3600 VB Maarssen.

Stuur mij de studiegids(en)
☐ AMBI (HBO-nivo)
☐ PDI (MBO-nivo)

Naam: ______________________ m/v
Privé-adres: ______________________
Postkode: ______________________
Plaats: ______________________ HCC-48/462

NOVI, Bisonspoor 2016, 3605 LB Maarssen,
Postbus 1600, 3600 BP Maarssen.
Telefoon 03465-60744. Telefax: 03465-71352.

novi
Nederlands Opleidingsinstituut voor Informatika
informatika op nivo

Studeren bij NOVI. Een frisse wind door je bovenkamer!

erkend door de Minister van Onderwijs en Wetenschappen op grond van de Wet op de erkende onderwijsinstellingen, voor zover het onderwijs binnen de reikwijdte van de Wet valt.

In de kursusplaatsen Enschede, Alkmaar en Groningen werkt het **NOVI** nauw samen met resp.: **Teelen b.v.**, Gronausestraat 710, Postbus 3840, 7500 DV Enschede, telefoon: 053-615141. **Bedrijfsadvies Centrum Hogeschool Alkmaar**, Robonsbosweg 3a, Postbus 403, 1800 AK Alkmaar, telefoon: 072-183598. **'t STIN**, Rembrandt van Rijnstraat 11, Postbus 1016, 9701 BA Groningen, telefoon: 050-143535.

De computer is te precies

Problemen bij invoer door de mens

De computer: een ideaal werktuig, eindeloos geduldig, razendsnel, met ongelooflijke opslagmogelijkheden en bijzonder nauwkeurig. En tóch zijn er mensen die het een lastig apparaat blijven vinden.

H. en M. van Deelen

De reden hiervoor is dat de computer door zijn nauwkeurigheid alleen goed en fout herkent. 'Bijna goed' of 'redelijk goed' is voor een computer altijd fout. De resultaten zijn bijzonder nauwkeurig, maar daarvoor moet ook de invoer foutloos zijn.

De mens

Op het moment dat de invoer van de mens moet komen ontstaat er dus een probleem. Snelheid en nauwkeurigheid zijn niet de sterkste punten van mensen, bij het intoetsen van commando's is een typefout snel gemaakt. De invoer is dan voor de computer totaal onbegrijpelijk.

> Wat een dom apparaat, denk je dan

Hierdoor ontstaat snel irritatie bij de gebruiker. Er wordt niet gedaan wat gevraagd wordt, terwijl iedereen toch kan begrijpen wat de bedoeling is. Wat een dom apparaat, denk je dan. Maar weer het hele commando opnieuw intoetsen, nog even extra controleren of het echt helemaal goed is, en uitvoeren maar. Waarom moet die invoer ook zo akelig nauwkeurig worden gecontroleerd?
Nauwkeurigheid is juist één van de sterkste punten van een computer. Een programma dat vandaag wel, maar morgen niet foutloos loopt is niet erg nuttig. Op een apparaat waarbij 1 plus 1 meestal, maar niet altijd 2 is zitten weinig mensen te wachten.

Bestaande invoermanieren

Om problemen bij de invoer op te lossen kan worden gekozen voor het afkorten van de opdrachten. Het bedienen van dit soort programma's lukt in het begin vaak alleen met de gebruiksaanwijzing in de hand.
Een andere oplossing is aanwijzen wat men wenst. Daarbij kunnen immers geen typefouten worden gemaakt, alleen de bestaande mogelijkheden worden aangewezen. Hierdoor zal de computer de invoer van de gebruiker altijd accepteren. Nadelen, zoals de beginnende gebruiker die overdonderd wordt door de veelheid aan mogelijkheden en niet weet waar te beginnen, worden op de koop toe genomen. Bovendien gaan deze programma's vaak niet bepaald zuinig om met geheugen. Ook is aanwijzen niet altijd de eenvoudigste en snelste manier.
Een andere oplossing is gevonden bij bestandsnamen. Door gebruik van de 'wildcards', * en ?, is het mogelijk één of meerdere bestanden te selecteren. Deze methode werkt snel en goed, maar er gelden vaste regels. Ook hier is de computer eindeloos nauwkeurig. Een typefout wordt genadeloos afgestraft door het geven van een verkeerde of zelfs lege lijst.

Bij het zoeken in gegevens moet altijd worden opgegeven wáár naar gezocht moet worden. Wordt een naam gezocht, dan moet die hele naam vaak precies worden ingevoerd. Gelukkig worden hoofd- en kleine letters in sommige programma's wel gelijk behandeld. Maar bij het zoeken naar 'Deelen' zullen alle namen 'Delen' worden overgeslagen. Als u gebruik maakt van een slim zoekprogamma dan kunt u met 'De' zowel 'Deelen' als 'Delen' vinden. Maar u vindt dan bijvoorbeeld ook 'Decker', 'Dekker', 'Derks', 'Deventer' enzovoort. Is niet 'Deelen van', maar 'van Deelen' opgeslagen dan wordt deze niet gevonden.

Het zoeken in grote hoeveelheden gegevens gaat vaak op deze manier. Als de logica die er achter steekt duidelijk is dan valt er redelijk mee te werken. Is echter niet het begin bekend van een bepaald onderwerp dan wordt het vaak onmogelijk om dit terug te vinden. Het opslaan van gegevens is voor de computer geen enkel probleem. Terugvinden kan alleen als ook exact bekend is waar naar gezocht moet worden.
In veel gevallen is terugvinden alleen mogelijk als een nummer of code bekend is. In die gevallen is zoeken zonder nummer of code onbegonnen werk. Zelf als het nummer ongeveer bekend is moet het exacte nummer eerst handmatig worden opgezocht in een (grote) lijst. Veel voordelen van de computer ten opzichte van de oude kaartenbak gaan hierdoor verloren.

Een veel mooier systeem is ingebouwd in de NS Reisplanner. De keuze van de stationsnamen werkt op een slimme manier. De gebruiker voert de naam in en het programma geeft een lijst van de tien namen die daar het meest op lijken. Een goed

```
 0 : Alle andere
 1 : A a à ä â å ª Ä Å á
 2 : B b
 3 : C c ç ¢ Ç
 4 : D d
 5 : E e è ë ê é É æ Æ
 6 : F f ƒ
 7 : G g
 8 : H h
 9 : I i ì î ï í
10 : J j
11 : K k
12 : L l
13 : M m
14 : N n Ñ ñ
15 : O o º ô ö ò Ö ó
16 : P p
17 : Q q
18 : R r

19 : S s
20 : T t
21 : U u ü ù û Ü ú
22 : V v
23 : W w
24 : X x
25 : Y y ÿ
26 : Z z
27 : [ { ( ] } )
28 : 0
29 : 1
30 : 2
31 : 3
32 : 4
33 : 5
34 : 6
35 : 7
36 : 8
37 : 9
38 : ' ` " ^ # $ % & * +
39 : _ . ! , ? ; :
     Spatie Tab Return
```

Tabel 1: Alfabetcodes voor match op een PC

systeem, alleen een beetje traag. Als afkortingen worden gebruikt is er nog wel snel mee te werken. Maar dan moet u dus die afkortingen (code) van de stationsnamen wel kennen. Voor andere programma's, met grotere lijsten, is dit systeem veel te traag.

We maken de computer minder kritisch

Matrix match

Om problemen bij de invoer te voorkomen en de gebruiker veel ergenis te besparen moet gezocht worden naar een goed en snel systeem voor het vergelijken van woorden. De invoer moet als het ware minder precies worden vergeleken. De mate van overeenkomst is dan bepalend voor goed of fout. Dit mag niet worden verward met een spellingscontroleprogramma, dat is iets heel anders. Het systeem van vergelijken gaat uit van menselijke ideeën over overeenkomsten tussen woorden. Wij hebben hiervoor een algoritme ontwikkeld. Heel belangrijk is daarbij welke letters op elkaar volgen. Elk woord bestaat uit een aantal lettercombinaties. Een lettercombinatie is een combinatie van twee opeenvolgende letters. Als alle lettercombinaties in beide woorden even vaak voorkomen dan komen de woorden volledig overeen. Komt van alle lettercombinaties slechts de helft overeen dan is de overeenkomst tussen de woorden vijftig procent.

```
Matrix      T w e e d e  l e t t e r
inhoud
                A . D E . M . R S T
.
E             . 1 . . . . . . . . .
.
e  A          . . . . . . 2 . . . .
.
r  .          . . . . . . . . . . .
.
s  D          . 1 . . . . . . . . .
.
t  E          . . . . . . . . 1 . .
.
e  .          . . . . . . . . . . .
.
   M          1 . . . . . . . . 1 .
```

Belangrijk is verder dat alle tekens die een A voorstellen ook als zodanig worden herkend. Voor de tekenset van een standaard PC is hiervoor een tabel opgezet (zie tabel 1). Alle tekens van de woorden worden door middel van deze tabel omgezet in één van de veertig alfabetcodes.

De twee te vergelijken woorden noemen we InvoerTekst en VergelijkTekst. Bij het vergelijken wordt gebruikt gemaakt van een matrix. We noemen de methode dan ook matrix match. Gegevens over alle lettercombinaties van InvoerTekst worden in de matrix geplaatst. Dit is een twee-dimensionale tabel van veertig bij veertig velden. De eerste alfabetcode wordt gebruikt als wijzer naar de regels van de matrix, de tweede alfabetcode wordt gebruikt voor de kolommen. In elk veld van de matrix staat hoe vaak de betreffende combinatie in InvoerTekst voorkomt. Tabel 2 laat zien hoe de matrix gevuld is bij het woord 'Amsterdam'.

Als de gegevens van InvoerTekst in de matrix zijn verwerkt dan wordt dit woord verder niet meer gebruikt. Na deze voorbewerking wordt de overeenkomst met VergelijkTekst bepaald. Alle lettercombinaties van VergelijkTekst worden met de matrix vergeleken. Komt een lettercombinatie in de matrix voor dan betekent dit dat deze goed is. Het betreffende veld in de matrix wordt dan met 1 verminderd, dit om te voorkomen dat een lettercombinatie meerdere keren wordt goedgekeurd.
Om honderd procent overeenkomst te behalen moeten alle lettercombinaties van de langste string goed zijn. De overeenkomst wordt bepaald door het aantal goede lettercombinaties te delen door het maximum aantal te behalen combinaties. De uitkomst wordt uitgedrukt in een percentage.

Dit eenvoudige systeem is verwerkt in het Basic programma AMATCH, zoals dat te vinden is in listing 1. In dit Basic programma is geen tabel opgenomen voor het omwerken van ASCII-tekens naar alfabetcodes. Het is weggelaten om het eenvoudig te houden. In plaats daarvan wordt door middel van de Basic opdracht 'AND 31' een alfabetcode van 0 tot 31 gemaakt. Hoofd- en kleine letters worden daardoor gelijk behandeld. Het nadeel van deze snelle methode is dat bijvoorbeeld het cijfer '0' dezelfde alfabetcode krijgt als een 'P'.
Als u dit Basic programma uitprobeert dan krijgt u een aardig idee over de mogelijkheden van het vergelijksysteem. Op een 8 Mhz XT computer duurt het vergelijken van twee woorden van tien tekens ongeveer 0,2 seconde. In een gecompilerde versie is het mogelijk om dit met een factor acht te versnellen. In gecompileerd Basic kunt u dus ongeveer veertig woorden per seconde vergelijken.

Reisplanner: beter, maar wel wat traag

Betere matrix match

Bij de meest voorkomende typefouten geeft de eerst beschreven vergelijkingsmethode een behoorlijk resultaat. Maar bij het omwisselen van twee letters is de gevonden overeenkomst beduidend lager dan verwacht. Om dit te ondervangen is een uitgebreide methode ontwikkeld, waarbij nog een andere lettercombinatie wordt gebruikt. Een lettercombinatie van twee opeenvolgende letters kunnen we een AB-combinatie noemen. De nieuwe combinatie is een lettercombinatie van twee letters met een ander teken er tussen. Hier kunnen we spreken van een AC-combinatie. Zowel de AB- als de AC-combinaties worden in dezelfde matrix gezet. Deze AC-combinatie wordt natuurlijk minder zwaar meegeteld.

Mensen maken bij het vergelijken van woorden een klein onderscheid tussen hoofdletters en kleine letters. Letters met en zonder accenten worden ook anders gelezen. Dit idee hebben wij verwerkt in de tweede methode. Listing 2 is het C-programma CMATCH hiervoor. Daarmee zijn op een 8 MHz XT computer per seconde ongeveer 250 woorden van tien tekens met elkaar te vergelijken. De procedure kan foute resultaten geven als InvoerTekst of VergelijkTekst meer dan 21.000 tekens lang zijn.

In tabel 3 staat een algemeen overzicht van de testresultaten. Hiermee krijgt u een idee van de mogelijkheden van deze routine. De tweede methode is natuurlijk uitstekend geschikt voor educatieve programma's. Het is vrij eenvoudig om deze routine in te bouwen in bestaande programma's. Als de antwoorden bijvoorbeeld meer dan zestig procent overeenkomst hebben dan zijn ze goed. Hierdoor kunnen de programma's onderwijskundig veel meer waarde krijgen. Verder kan de routine zijn nut hebben op alle plaatsen waar de gebruiker om een commando wordt gevraagd.

Zoeksysteem

Het basisidee van de methode is ook geschikt voor het zoeken naar gegevens in grote lijsten. Met dit systeem kunt u met korte trefwoorden zoeken naar een groot record uit een databank.
Het percentage van overeenkomst is hierbij niet van belang. Als dat wordt gehanteerd dan geven lange records een veel lagere overeenkomst dan korte records. Wèl belangrijk is het aantal overeenkomende tekens. Het resultaat van deze zoekactie is een lijst van de meest overeenkomende records. Deze lijst is gesorteerd op het aantal overeenkomende tekens.
Naarmate de records langer worden is de kans groter dat ergens toevallig een goede lettercombinatie wordt gevonden. Komen meerdere goede tekens achter elkaar voor dan moet dit veel meer overeenkomst geven dan evenveel toevallige tekencombinaties. Alle lettercombinaties van 'Test' komen voor in de tekst 'Precies het laatste teken'. In de tekst 'Een computertest' komen minder lettercombinaties overeen met 'Test'. Dit zouden we juist andersom verwachten. Hierdoor is het onmogelijk om dezelfde matchmethode in een zoeksysteem te gebruiken.
Er kan een zoeksysteem worden gemaakt met een gewijzigd algoritme. Dat moet natuurlijk wel snel zijn. Wij zoeken nog naar de ideale manier. De eerste resultaten zijn veelbelovend, tientallen Kilobytes per seconde doorzoeken is zeker mogelijk.

VergelijkTekst	InvoerTekst	Percentage	Soort fout
Amsterdam	Amsterdam	100 %	Geen
Amsterdam	AMSTERDAM	92 %	Alles in Hoofdletters
Amsterdam	Aamsterdam	89 %	Dubbele letter: a
Amsterdam	Amstersdam	84 %	Extra letter: s
Amsterdam	Amtserdam	82 %	Letters omgedraaid: st-ts
Amsterdam	Amterdam	81 %	Letter vergeten: d
Amsterdam	Amstardam	81 %	Foute letter: e-a
Amsterdam	amtsardam	65 %	Meerdere: a-A, st-ts, e-a
Den Haag	Den Haag	100 %	Extra spaties in InvoerTekst
Den Haag	haag den	95 %	Stukken omgewisseld, d-D, h-H
Den Haag	De Haag	78 %	Letter vergeten: n
Den Haag	haag de	76 %	Omwisselen, n vergeten, D-d, h-H
Den Haag	denhaag	76 %	Spatie vergeten, d-D, H-h
dosshell	doshell	85 %	Letter vergeten: s
dosshell	dosshel	83 %	Letter vergeten: l
dosshell	dos shell	81 %	Extra letter: Spatie

Tabel 3: Testresultaten van de betere matchmethode.

Conclusie

Met de hier beschreven matrix matchmethode is het mogelijk om de computer minder precies te laten oordelen over de menselijke. De normale typefouten hoeven hierdoor geen problemen meer te geven. Het is vrij eenvoudig deze methode in te bouwen in bestaande programma's. In tabel 3 staat een algemeen overzicht van de testresultaten.
De snelheid van beide programma's is heel acceptabel.

Listings en programma's

In dit artikel wordt verwezen naar enkele listings (Basic en C) en Basic-programma's. U kunt deze bestanden downloaden van verschillende nodes van het HCC Fidonet en van het HCC Nieuwsbrief BBS. Beschikt u niet over een modem, stuur dan een briefje naar de redactie. U ontvangt dan een afdruk van de listings. Vanzelfsprekend is het ook mogelijk om de listings en programma's op schijf te ontvangen, maar dan moet een geformatteerde diskette worden meegezonden.

Lemax Update

Vermont Views Nieuws

Vermont Creative brengt vernieuwde produkten voor de C programmeur:

Vermont Views versie 3.0 voor DOS is geheel vernieuwd en aanzienlijk uitgebreid. Muis ondersteuning is nu standaard alsook alle elementen, die nodig zijn om een volledig SAA/CUA-compliant User Interface te schrijven, zoals *check buttons, radio buttons, etc.*

Ook de documentatie is opnieuw opgezet, waardoor het veel overzichtelijker en leesbaarder is geworden.

Voor geïnteresseerden hebben wij demo's en info beschikbaar. Versies voor XENIX, Unix en VMS worden binnenkort verwacht.

Geheel nieuw is **Vermont Views QV**, de 'quick version', die veel gemakkelijker is in gebruik, vooral voor de beginnende C programmeur. **VV QV** bevat alles, wat het 'grote' pakket ook bevat, alleen ontbreekt de toegang tot de *low level* functies (wat toch door velen niet werd gebruikt). **VV QV** is aanzienlijk goedkoper dan **Vermont Views** en biedt daarmee ook aan de kleinere professionele ontwikkelaar dezelfde mogelijkheden, waarvan de grotere bedrijven reeds lang gebruik maakten.

Ghost is software, die *leert* automatisch uw eigen software produkten te testen. Gebruik het vanaf het begin van een project en bespaar uzelf veel werk!

Intersolv Nieuws

Intersolv is een nieuwe firma, waarin **Sage** is opgegaan. Vele kennen reeds de **PVCS**-serie produkten, uit de vroegere Polytron-reeks. Op dit gebied is veel nieuws te melden. De serie bestaat nu uit **PVCS Version Manager, PVCS Configuration Builder('PolyMake'), PVCS Professional Editor ('SPE') en PVCS Production Gateway.**

PVCS-produkten kunnen nu desgewenst geïntegreerd worden in Microsoft PWB of in Brief, doch een betere combinatie lijkt ons het bouwen van een produktiesysteem rondom de PVCS Professional Editor. Met de PVCS Production Gateway krijgt men de mogelijkheid op de PC de software te ontwikkelen, die op een centrale IBM-systeem opgeslagen staat.

PVCS is nu zonder extra kosten verkrijgbaar met een GUI - een grafische User Interface voor de DOS machines.

PVCS Version Manager en PVCS Configuration Builder zijn beschikbaar voor DOS, OS/2 en AIX - ook op de IBM RS/6000 machines.

Lemax Company BV

Postbus 263
1170 AG BADHOEVEDORP
Tel (020) 659-8701 FAX (020) 659-6856

De MT-Dealer

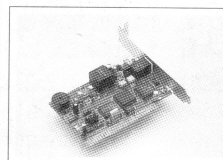
heeft alles voor datacommunicatie

pc-kaartmodems, desktop-modems, highspeed modems, huurlijn modems, datacom software, thuiswerk software, videotex modems en software voor thuisbankieren (electronic banking)

De Micro Technology Dealer is gespecialiseerd in datacommunicatie-produkten voor uw computer en kan u daarom een prima advies geven. De MT-Dealer en U kunnen altijd een beroep doen op de HelpDesk van Micro Technology

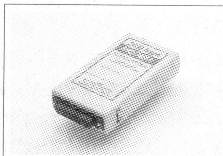
(alle prijzen excl. btw)

MT2400 PC Kaart Modem ***f. 295,--***

Modern insteek-kaartmodem voor PC. Uitstekend geschikt voor telebankieren. Wordt geleverd met Mightycom datacom software met **MNP5** voor Ascii, Videotex en alle bekende filetransfer protocollen. Incl. alle aansluitsnoeren. Gemakkelijk in te bouwen.

MT2400 Pocket Modem ***f. 325,--***

Modern miniatuur modem voor uw PC of laptop. Perfekt voor telebankieren. Wordt geleverd met Mightycom datacom software met **MNP5** voor Ascii, Videotex en alle bekende filetransfer protocollen. Kompleet met alle aansluitsnoeren.

MT2400 Desktop Modem ***f. 335,--***

Modern tafel modem voor uw PC of laptop. Perfekt voor telebankieren. Wordt geleverd met Mightycom datacom software met **MNP5** voor Ascii, Videotex en alle bekende filetransfer protocollen. Kompleet met alle aansluitsnoeren. Gemakkelijk zonder technische kennis aansluitbaar.

MT3242 Highspeed Modem ***f. 1995,--***

Snelste V32/V32bis modem met **MNP5**, **V42** en **V42bis** datacompressie en error correctie. Werkt met een lijnsnelheid van **14.400 baud** en kan door datacompressie maximaal **57.600 baud** verwerken in full-duplex mode. Incl. software voor highspeed datacom. Geschikt voor huurlijnen. Compatibel met: V21, V22, V22bis, V23, V32 en V32bis. Perfekt voor netwerkverbindingen. Veel extra's.
Nu inclusief Fax Send & Receive. Speciale Netwerk software verkrijgbaar. Faxen vanaf ieder werkstation in LAN via één ***MT3242*** Faxmodem.

Bel voor folder en dealerlijst de fabrikant:

078-410977

Micro Technology b.v.
Weteringsingel 6
3353 GZ PAPENDRECHT
(fax 078-150849)

'Please insert volume DF1 in any drive'

Hinderlijke melding voorkomen

Hebt u dat ook wel eens? U bezit een Commodore Amiga met één drive. Plotseling vraagt een programma in een requester om de schijf DF1. Omdat het programma een tweede drive verwacht, die niet is aangesloten, 'denkt' de Amiga dat het hier om een Volume en niet om een Device gaat.

Maarten ter Mors

Om deze hinderlijke meldingen te voorkomen kunnen we twee dingen doen. Mogelijkheid 1: we maken op de disk in DF0: een directory aan en verwijzen voor alle in- en uitvoer van data van DF1: naar die directory. Dit gebeurt door het intikken van de volgende commando's in de CLI:

```
makedir DF0:Drive_1
(mag een willekeurige naam zijn)
assign DF1:  DF0:Drive_1
```

Het nadeel van deze methode is dat DF0: snel vol kan raken bij het wegschrijven van grote files in DF1:.

Een andere oplossing

Bij ruim voldoende geheugen is het misschien gemakkelijker om een echte Device mounten en daar de naam DF1: aan te geven. Daarvoor moeten we in de Mountlist, te vinden in de Devs directory, het volgende toevoegen:

```
DF1:  Handler = L:Ram-Handler
Stacksize = 2000
Priority = 5
Globvec = 0
#
```

Als er op de schijf in de directory DF0:devs nog geen mountlist aanwezig is dan moet u deze ASCII-file zelf aanmaken. Als u nu de volgende commando's in de CLI intikt:

```
Mount DF1:
Dir DF1:
Relabel DF1:  "Drive_1"
(nodig om conflicten met RAM: te voorko-
men)
Loadwb
```

dan verschijnt er nu een extra icoontje op de Workbench dat Drive_1 heet. Deze virtuele drive werkt net als de bekende RAM-disk.
Als de Amiga nu data naar DF1: wil schrijven dan wordt dit netjes omgeleid naar de nieuwe RAM-disk Drive_1. Soms is het ook mogelijk om, , in een filerequester van het programma een andere Device of Volume te kiezen, nadat het programma de virtuele DF1: heeft gevonden.

Eerst kopiëren!

We mogen natuurlijk niet vergeten om de eventueel in de RAM-disk geschreven informatie op een floppydisk te kopiëren, voordat we het programma verlaten. Het verdient aanbeveling om de verwerking van één van deze tips in de startup-sequence van de bootdisk van het programma op te nemen. U moet er dan wel voor zorgen dat de benodigde commando's in de c: directory staan.

Onder redactie van Harm-Jan Wieringa en Ed Baars

Dat ding kan niet tèllen

Je hebt je maandenlang alles ontzegd, geen patatje oorlog na de disco, geen Nikes gekocht of NafNaf-shirts. Alles was voor die gedroomde wondermachine die je nu eindelijk bij elkaar hebt gespaard. En na de HCC Dagen was het zover. De huiswerksommen teruggebracht tot een fluitje van een cent. Voortaan alleen nog maar tienen voor rekenen...

En toen stortte de wereld van Arnold Hagens uit Grubbenvorst ineen, want:
..als ik in GW-BASIC intik:

```
10 PRINT 8.1*100
20 PRINT 8.6+.1
30 PRINT 8.6-.1
```

krijg ik 810.0001, 8.700001 en 8.599999!
terwijl 810, 8.7 en 8.5 toch meer voor de hand liggen.
En als ik doe:

```
10 FOR N=2 TO 4 STEP .1
20 PRINT N,
30 NEXT N
```

krijg ik de serie:
2, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.599999, 2.699999, 2.799999 2.899999, 2.999999, 3.099999, 3.199999, 3.299999, 3.399999, 3.499999, 3.599998, 3.699998, 3.799998, 3.899998 en 3.999998

Als je gaat afronden klopt het wel, maar dat hoeft toch niet nodig te zijn? En waarom gaat het tot 2,5 wèl goed?

Het is nog erger. Die computer kan wel rekenen, maar hij is stronteigenwijs! Zou je die instructie '10 PRINT 8.1*100' eerst intikken en daarna met LIST weer oproepen, dan blijkt BASIC nog vóór-ie aan het rekenen slaat de instructie al te hebben gewijzigd in:

```
10 PRINT 8.100001*100
```

Iedere poging om dat weer te wijzigen in desnoods 8.100000 lijdt schipbreuk. Hij verdomt 't. Om dat uit te leggen gaan we eerst kijken welke soorten reken-variabelen BASIC kent en hoe ze zich presenteren:

Integer
Een 'heel' (whole) getal zonder decimale punt. Het is twee bytes groot en kan een waarde hebben van -32768 tot en met +32767. Deze variabele declareren we als A%=<waarde>.

Single Precision
Een 'reëel' (real) getal van 8 posities, waarvan de eerste positie het voorteken (+/-) bevat en de volgende zeven het bedrag zèlf. De plaats van de decimale punt in het getal maakt niet uit.
Deze variabele declareren we als A=<waarde>, of als A!=<waarde>.

Double Precision
Gelijk aan de 'Single', maar de lengte is - afhankelijk van de BASIC versie - 14 tot en met 17 posities. We declareren hem als A#=<waarde>.

Nu het probleem (en zet de machine alvast aan, want het wordt leuk!): BASIC weet van tevoren niet wat je met die ingevoerde waarde van A gaat doen. Je zou bijvoorbeeld op de gedachte kunnen komen om in een FOR/NEXT-lus de waarde 1 twintig maal te delen door 10. De uitkomst (0000000000000000000.1) past dan met geen mogelijkheid meer in de lengte van een Single- of Double-variabele. Om nu te voorkomen dat die variabele onderweg uit zijn jasje knapt slaat BASIC alle Single's en Double's op in de wetenschappelijke E-notatie.
Een voorbeeld: de waarde 123456789 wordt bij een Single variabele 1.234568E+08. De waarde wordt dus GEDEELD door 10 tot de macht 8, ofwel door 100.000.000. In gewone mensentaal gaat de komma gewoon acht plaatsen naar LINKS, waarbij na de zevende digit, afhankelijk van de bij een Single uit de boot vallende achtste digit, wordt afgerond.
Negatief gaat ook. De waarde 0.123456789 wordt - afgerond - .1234568. Maar gooi je er nog een nul tegenaan met 0.0123456789 dan wordt-ie gepresenteerd als 1.234568E-02. Hier wordt dus VERMENIGVULDIGD met 100 (10 tot de macht 2). De komma gaat naar RECHTS en het getal achter de 'E' wordt negatief.

Het getal vóór de 'E' (de mantisse) is dus ALTIJD positief. Het getal ná de 'E' (de Exponent) is POSITIEF (+) na een DELING op een POSITIEVE waarde en NEGATIEF (-) na een VERMENIGVULDIGING met een NEGATIEVE waarde.
Of gemakkelijker: de +/- na de 'E' geeft aan of de variabele positief/negatief is en het getal er na geeft de kommaverschuiving aan.

Nu Arnold's probleem: waarom wordt 8,1 ineens 810.0001? Omdat 8,1 niet in een E-waarde te vangen is! Net zomin als bijvoorbeeld de som 1 : 3 x 3 weer 1 oplevert. Dat wordt dus 0,999 repetent. En die onnauwkeurigheid werkt bij elke rekenslag verder door. Kijk maar naar het FOR/NEXT voorbeeld: bij 3,6 is het laatste cijfer niet 9 maar 8! En dat is heus geen ramp, want die onnauwkeurigheid kunnen we weer naar de juiste waarde terug afronden door de uitkomst weer te geven met het 'PRINT USING' commando (zie daarvoor het handboek). De matjes en de punt (#.####) bepalen dan de plaats van de komma en tot welke decimaal moet worden afgerond. Willen we onze rekensom tot vele decimalen achter de komma nauwkeurig hebben dan nemen we onze toevlucht tot Double's, maar ook dàn zit het laatste cijfer - de veertiende na de komma - er al snel naast.

Arnold moet dus in zijn sommetjes die decimale punt omzeilen, want dan doet BASIC niet moeilijk meer. Verander die FOR/NEXT-lus in:

```
FOR N=20 TO 40
PRINT N/10,
NEXT N
```

En dan kan-ie ineens weer tellen!

Vreemde plaatjes

Maarten Menken uit Leiden wil zijn zelf gemaakte plaatjes inlezen in Microsoft Paintbrush of Deluxe Paint door middel van BLOAD. Gerrit van der Lelij uit Vlaardingen wil iets dergelijks, maar dan van Turbo Pascal naar Ventura.
En dat zal de nodige moeite kosten. Dergelijke pakketten hebben elk hun eigen wijze om gegevens over grootte en positie - soms zelfs gecomprimeerd - vast te leggen (CUT, PIC, PCX, TIFF). Sommige files, zoals van GEM DRAW, bevatten een beschrijving in vectoren (een serie instructies om het plaatje weer op te bouwen). Om die te kunnen inlezen of wegschrijven moeten we eerst een beschrijving van het formaat hebben. We hebben niet genoeg informatie over deze formaten, maar mocht iemand ze naar ons opsturen dan geven we ze graag door.

Planes met bits?

Die Maarten van hierboven heeft nog een ander probleem, waar ook **M. Jansen** uit Rotterdam mee tobt. Bij het opslaan van plaatjes van een VGA-kleurenscherm strandden ze op de schermmodes 7 tot en met 12. Ofwel het scherm-array wordt te groot voor Quickbasic, ofwel het scherm past er niet in (zie Any Key 135 en 138). **Th. Kapsenberg** uit Pijnacker kwam met een oplossing die géén gebruik maakt van een array. Hij staat op pagina 105. (figuur 1.)
Het gaat hierbij om een subroutine die wordt aangeroepen met:
bij het wegschrijven, of:

```
CALL BupScreen("MOLEN",
```

bij het weer teruglezen.

```
CALL BupScreen("MOLEN",
```

De routine maakt vier files per plaatje aan. In de eerste file staan alle éérste bits van elke pixel, in de tweede file alle twééde bits van elke pixel en zo verder. Daar elke pixel 16 kleuren kan hebben zijn we dus klaar met vier bits per pixel (1111 = 15) en dus vier files voor

```
SUB BupScreen (naam$, optie$)
  IF optie$ = "SAVE" THEN
    FOR i% = 0  TO 3
      OUT &H3CE, 4
      OUT &H3CF, i%
      DEF SEG = &HA000
      BSAVE naam$ + ".PG" + CHR$(48 + i%), 0, 28000
      DEF SEG
    NEXT i%
  ELSE
    j% = 1
    FOR i% = 0 TO 3
      OUT &H3C4, 2
      OUT &H3C5, j%
      DEF SEG = & HA000
      BLOAD naam$ + ".PG" + CHR$(48 + i%), 0
      DEF SEG
      j% = 2 * j%
    NEXT i%
  END IF
END SUB
```

(Figuur 1)

het kleurenplaatje. Die files heten in het jargon 'bitplanes'.
Het gewenste bitplane wordt door middel van OUT instructies geselecteerd. Ze schrijven rechtstreeks naar de displaykaart. Deze routine is eigenlijk geschreven voor EGA, maar zou ook moeten werken op een VGA-kaart. Wèl moet het aantal bytes dat BSAVE wegschrijft en BLOAD leest worden aangepast. Bij een resolutie van 640 x 350 is dat aantal 640 x 350/8 (8 bits in een byte) ofwel 28.000. Bij 640 x 480 wordt het dus 38.400.

Resident en BASIC

Paul Molensky uit Maarn programmeert al jaren in BASIC, maar stapte onlangs over naar Quick BASIC:
Ik zou willen weten hoe ik een programma resident kan maken, en hoe ik dat ook weer kan verwijderen.

In Quick Basic lukt dat niet omdat daarin geen mogelijkheid zit om interrupt-routines te creëren, omdat vooraf niet is vast te leggen op welk keihard startadres een programma moet beginnen (zie ook Any Key 137). In bijvoorbeeld Assembler en Turbo-Pascal gaat dat wèl. Je schrijft dan eerst een programmaatje dat het adres (vector) in interrupt 9 (hotkey gedrukt?) verandert in het startadres van het resident te maken programma. Druk je daarna op die hotkey dan wordt dat programma - mits het geladen is - uitgevoerd. Op dezelfde manier zou je door bijvoorbeeld interrupt 5 aan te passen de PrintScreen-toets een geheel andere functie kunnen geven. In Assembler moet je er aan denken dat je de processor registers eerst opbergt, zodat je met de RETI-instructie (RETurn from Interrupt) weer terugkomt waar je gebleven was.
Om dat residente programma weer uit het geheugen te verwijderen kun je ook een programmaatje schrijven, maar daarvoor zijn in het PD-circuit en diverse BBS'en programma's als MARK en RELEASE te vinden. Voorwaarde is wèl dat het te verwijderen programma het laatst was geladen.

DOS 5.0 op XT

Piet Dings uit Breda bezit een HeadStart II, die werkt onder DOS 3.31. Hij vraagt of:
...het verantwoord is om DOS 5.0 aan te schaffen, daar ik begrepen heb dat mijn installatie wel erg sober is? Anderzijds ben ik ook geïnteresseerd in ENSEMBLE. Maar beide aanschaffen kan ik niet.
Ook heb ik ontdekt dat er nogal wat parallel opdrachten zitten in Framework, Dos en PC-TOOLS. Kan ik bepaalde opdrachten uit DOS (b.v. Format) verwijderen omdat PC-Tools dat ook heeft, en daardoor geheugenruimte vrij krijgen? Of bespaar ik alleen op diskruimte?

DOS 5.0 op een XT levert weinig extra voordelen. Natuurlijk zijn er wat commando's verbeterd (zie ook HCC Nieuwsbrief 142), maar het grootste voordeel is toch wel dat DOS 5.0 het gebruik van expanded en extended geheugen, alsmede harde schijven van meer dan 32 Mb ondersteunt. Voor u zal de winst dus niet zo groot zijn. ENSEMBLE daarentegen is wèl een goede keus. Niet als vervanger van DOS, maar meer als grafische shell over DOS heen. Het is te vergelijken met Microsoft Windows, een shell waar XT's te klein voor zijn. Houdt er wèl rekening mee dat er conflicten kunnen rijzen met de HeadStart 'HOT' menustructuur.
Het verwijderen van het DOS-commando FORMAT levert inderdaad alleen maar schijfruimte op en geen geheugenruimte. Alleen de interne DOS-commando's als COPY, DEL of DIR nemen geheugenruimte in, maar die zijn niet te verwijderen omdat ze zijn opgenomen in COMMAND COM.

Recordvraag

op deze pagina's is die over het niet werkende modem. We geven daar meestal geen antwoord op, omdat elke maand hetzelfde antwoord wat gaat vervelen. Inmiddels is de berg weer aangegroeid tot een dikke twintig brieven dus het is weer eens tijd voor de herhaling. We nemen **M. Wehrmeijer** uit Pijnacker als voorbeeld:
Naast dat nieuwe interne modem zit op mijn seriële poort een dataswitch waarop via een muis en een verbinding met een andere computer zijn aangesloten. Die blijken nu alleen nog maar te werken als het modem in een slot zit waarin hij niet werkt.

Het zit er dik in dat modem, muis en dataverbinding alle drie op dezelfde COM-poort zijn ingesteld. Omdat de zaken via de dataswitch het vroeger prima deden op de seriële poort hoeven we aan die instellingen niet meer te sleutelen. Ze staan als het goed is op COM1. Daar de machine ook nog beschikt over COM2, COM3 en COM4, en het modem daarop kan worden ingesteld middels de dipswitches (zie de meegeleverde handleiding), moet de zaak na enig experimenteren werken. Wijzelf geven de voorkeur aan COM4. Die werkt buiten DOS om en daar hebben modems doorgaans geen moeite mee. Vergeet niet om ook in het communicatieprogramma de instelling aan te passen, anders kan deze het modem niet meer vinden.

EXE2BIN is terug!

Van **Dick van der Kolk** uit Breda ontvingen we een tip over het gebruik van het programma EXE2BIN. Dat was met ingang van DOS 4.0 ineens verdwenen. Wie het van een oudere DOS afhaalde kreeg bij gebruik onder DOS 4.x de boodschap: 'Incorrect DOS version'. Dick pikte dat niet, brak in, verzette wat bitjes en stuurde ons de remedie.
Type (in de directory waar DEBUG en EXE2BIN voorkomen):

```
DEBUG EXE2BIN.EXE

-E CS:000A
-E [3D]  [20] 00  [03]
04
-N EXE4BIN.EXE
-W
```

Als alles goed is heet de nieuwe - nu werkende - versie EXE4BIN.EXE. Mocht het op DOS 4.01 nog foutmeldingen geven dan kan de waarde '00' worden aangepast door er '01' van te maken. Wie van plan is over te gaan naar DOS 5.0 kan zich deze aanpassing besparen, want daarin wordt EXE2BIN weer gewoon meegeleverd. De wegen van Microsoft zijn soms ondoorgrondelijk...

Ledenwerving met Midi

Marius Knip uit Hoofddorp musiceert op een Yamaha PSR-70 keyboard en wil dat koppelen aan zijn AT. Hij is geen HCC-lid, maar heeft beloofd dat te worden als we hem vertellen hoe dat koppelen in zijn werk gaat. Tuk op leden als we zijn helpen we hem even.
Er zijn verschillende interfaces in de handel, maar voor verbinding met DOS-machines dient deze MPU-401 compatibele zijn. Volgens redacteur en klavierleeuw Peter Buysman is de Roland MPU-SPC-T de beste. Te koop voor rond de ƒ 300,-. De acceptgirokaart is inmiddels onderweg, Marius!

Herstel

In Any Key 144 slipte er iets even te snel uit onze pen. We meldden dat met DOS 5.0 ook QuickBasic werd meegeleverd. Enkele attente lezers wezen ons op deze halve waarheid. Het gaat dan natuurlijk om de - langzame - interpreter en niet om de compiler. Dat zou ook àl te mooi zijn.

Probleem van de maand december

Het probleem van deze maand werd ingezonden door L. van Marion uit Rijswijk. Hij ontvangt daarvoor een boekenbon van *f* 25,-.

P. Molenaar

P, Q, X en Y zijn vier verschillende positieve gehele getallen zonder nul. P bestaat uit vier verschillende cijfers, waarvan de som 15 is. Q wordt verkregen door getal P van rechts naar links te lezen. P is kleiner dan Q, het getal Y is kleiner dan 100.

Gevraagd worden alle mogelijke waarden van P en Y, als getal X uit negen verschillende cijfers bestaat, terwijl voldaan wordt aan P * Q = X/Y.

Oplossingen

Wie denkt alle oplossingen te hebben gevonden kan die, in de vorm van een uitdraai van het programma op papier en eventueel een beschrijving van de gevolgde methode, vóór 1 januari zenden aan:

P. Molenaar,
R. Kochstraat 17,
8921 VW Leeuwarden.

Onder de inzenders van de goede oplossingen worden een boekenbon van *f* 100,- en twee boekenbonnen van *f* 50,- verloot.

Oplossing van de maand

Het probleem van september was: zoek alle priemgetallen van acht cijfers, waarin de sommen van alle tweetallen naast elkaar staande cijfers verschillende priemgetallen zijn.

Hieraan voldoen veertien getallen: 11234983, 11238943, 30234983, 30298507, 32034983, 32038943, 32985203, 38941207, 38943211, 50258921, 74112589, 94302389, 98302349, 98561123.

Officieel is een priemgetal een positief geheel getal met precies twee delers (1 en het getal zelf). Dus is 2 het kleinste priemgetal (delers 1 en 2).

P. J. Gellings uit Enschede merkte op dat het getal 1 in puzzels en populaire werken soms als priemgetal wordt beschouwd. In woordenboeken vond ik ook afwijkende definities.

Om inzenders die op het verkeerde been zijn gezet niet te duperen zijn deze oplossingen ook goed gerekend. Daarmee waren 44 van 65 inzendingen goed.

De winnaars

Zoals gebruikelijk werden de prijswinnaars door loting aangewezen.

Boekenbon van f 100,-:
Cor Kronenburg
Theemsdreef 100
3562 EG Utrecht

Boekenbon van f 50,-:
Caroline van der Laan
Schietbaanlaan 69b
3021 LD Rotterdam
en
P. J. van der Weerd
Grevingaheerd 245
9737 SN Groningen.

Voor publikatie werd de oplossing in GW-Basic van B. van Duyl uit Marknesse gekozen. Hij ontvangt een boekenbon van *f* 25,-.

Oplossing B. van Duyl

In plaats van uit 90.000.000 getallen de priemgetallen te zeven en die stuk voor stuk te onderzoeken op de vereiste hoedanigheden is gekozen voor een totaal andere aanpak. Eerst worden reeksen van acht cijfers (A tot en met H) geconstrueerd, die voldoen aan de eis dat de sommen van aan elkaar grenzende cijfers verschillende priemgetallen moeten zijn. Daarna wordt onderzocht of een getal K met zo'n reeks van acht cijfers wel een priemgetal is. Het array S() bestaat uit de namen (niet de waar-

ADVERTENTIE

SoftwareTHEK Inc.
Uw sleutel voor goede software
Akerstr. N. 188
6431 HS Hoensbroek
Postbus 345
6430 AH Hoensbroek
Tel. 045-223409
Fax. 045-221029

PD en SHAREWARE voor MSDOS !!!
meer dan 10.000 programma's op voorraad.

Spellenbox CGA of VGA12 disk.* f 50,-. Windows 3.0 box 12 disk.* f 50,-. Anti Virusbox,4 disk.* f 15,-. Educatief box EGA/VGA 12 disk.* f 50,-.BLACKBOX alleen volwassenen :12 disk.* super kwaliteit f 60,-. Catalogus: stuur f 5,- aan postzegels. Bij bestelling van 1 box catalogus gratis. Prijzen incl. BTW. Verz.kost. f 6,-*; bij rembours f 10,-*. Vergeet niet CGA, EGA of VGA te vermelden! *5 1/4 disks. Ook 3 1/2 disks leverbaar. Levering alleen bij vooruitbetaling via bank no. 57.75.50.225 of onder rembours. Boven f 200,- geen verzendkosten.

```
10 'PROBLEEM VAN DE MAAND SEPTEMBER 1991 - OPLOSSING VAN B.VAN DUYL, MARKNESSE
20 DIM S(18),L(10000):DEFINT A-H,M,Q,R:DEFDBL K,P
30 T1$=TIME$
40 FOR A=1 TO 9 STEP 2:GOSUB 410
50   FOR B=0 TO 8:IF B=3 OR B=5 OR B=7 THEN 350
60   AB=A+B:IF S(AB) THEN S(AB)=0 ELSE 350
70     FOR C=0 TO 9:BC=B+C:IF S(BC) THEN S(BC)=0 ELSE 340
80       FOR D=0 TO 9:CD=C+D:IF S(CD) THEN S(CD)=0 ELSE 330
90         FOR E=0 TO 9:DE=D+E:IF S(DE) THEN S(DE)=0 ELSE 320
100          FOR F=0 TO 9:EF=E+F:IF S(EF) THEN S(EF)=0 ELSE 310
110            FOR G=0 TO 8: IF G=3 OR G=5 OR G=7 THEN 300
120            FG=F+G:IF S(FG) THEN S(FG)=0 ELSE 300
130              FOR H=1 TO 9 STEP 2:IF H=5 THEN 290
140              GH=G+H:IF S(GH) THEN 150 ELSE 290
150              IF (A+H) MOD 3 = 2 THEN 290
160              IF ((A+C+E+G)-(B+D+F+H)) MOD 11 = 0 THEN 290
170              A$=RIGHT$(STR$(A),1):B$=RIGHT$(STR$(B),1):C$=RIGHT$(STR$(C),1)
180              D$=RIGHT$(STR$(D),1):E$=RIGHT$(STR$(E),1):F$=RIGHT$(STR$(F),1)
190              G$=RIGHT$(STR$(G),1):H$=RIGHT$(STR$(H),1)
200              K$=A$+B$+C$+D$+E$+F$+G$+H$
210              K=VAL(K$):Q=SQR(K):M=2
220                WHILE M<<Q AND LEN(STR$(K/M))>>9
230                M=M+1:IF L(M) THEN 230
240                  FOR R=M*2 TO Q STEP M
250                  L(R)=1
260                  NEXT R
270                WEND
280                IF ABS(M-Q)<<2 THEN BEEP:LPRINT K
290              NEXT H
300            GOSUB 410:S(AB)=0:S(BC)=0:S(CD)=0:S(DE)=0:S(EF)=0:NEXT G
310          GOSUB 410:S(AB)=0:S(BC)=0:S(CD)=0:S(DE)=0:NEXT F
320        GOSUB 410:S(AB)=0:S(BC)=0:S(CD)=0:NEXT E
330      GOSUB 410:S(AB)=0:S(BC)=0:NEXT D
340    GOSUB 410:S(AB)=0:NEXT C
350  GOSUB 410:NEXT B
360 NEXT A
370 T2$=TIME$
380 T1#=3600*VAL(MID$(T1$,1,2))+60*VAL(MID$(T1$,4,2))+VAL(MID$(T1$,7,2))
390 T2#=3600*VAL(MID$(T2$,1,2))+60*VAL(MID$(T2$,4,2))+VAL(MID$(T2$,7,2))
400 LPRINT"De berekening duurde";T2#-T1#;" seconden.":END
410 S(2)=1:S(3)=1:S(5)=1:S(7)=1:S(11)=1:S(13)=1:S(17)=1:RETURN
```

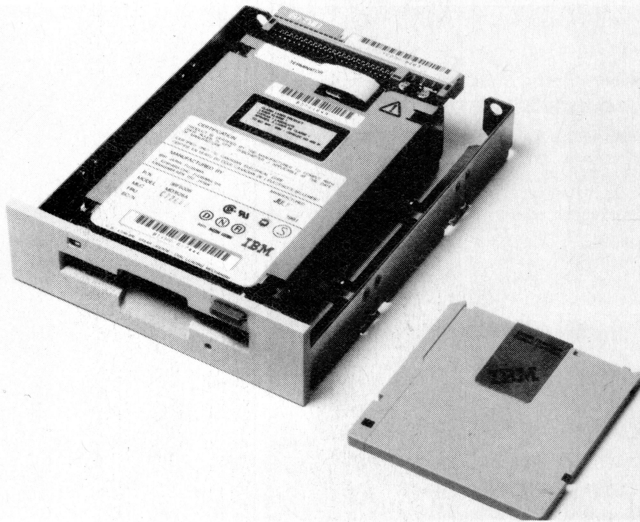
den!) van de mogelijke sommen van twee naast elkaar staande cijfers. Zo betekent S(7) dat twee cijfers samen 7 zijn. Van die 19 sommen zijn er precies zeven priem en die moeten allen in het te construeren getal voorkomen. In de subroutine 410 worden deze zeven array-elementen op 1 gesteld. Als ze in de getallenreeks gebruikt zijn worden ze op 0 gezet. De overige elf elementen blijven steeds op 0 staan.

Omdat K een priemgetal moet zijn kan alvast H, het achtste cijfer dus, worden bepaald op 1, 3, 7 of 9. Om de zeven sommen priem te laten zijn moeten afwisselend even en oneven cijfers naast elkaar staan, uitgezonderd de combinatie 1-1, 0-2 of 2-0, waarvan er immers één nodig is om de som S(2) op te leveren. Omdat het achtste cijfer oneven is volgt uit een en ander (even uitpuzzelen!) dat het eerste cijfer, A dus, ook oneven moet zijn.
Het tweede en het zevende cijfer (B en G) zijn dus òf even òf 1. De andere cijfers, C tot en met F, kunnen even of oneven zijn, afhankelijk van de plaats van de combinatie 1-1, 0-2 of 2-0. Met regel 140 wordt de getallenreeks voltooid, waarna er in 210 een ordentelijk getal K van wordt gebakken. Eerst worden nog in 150 en 160 de getallen die door 3 of 11 deelbaar zijn gewipt. In 150 volstaat daartoe A + H in plaats van A tot en met H.
De while-wend routine in 220-270 produceert de priemgetallen vanaf 2 tot aan de vierkantswortel uit K. Telkens wordt K dan door zo'n priemgetal gedeeld. Omdat K een #-getal is bestaat het quotiënt bij een niet opgaande deling door een priemgetal zeker uit meer dan 9 cijfers. Vandaar die while formulering in 220. Een getal dat dit alles overleeft wordt in 280 met een piepje begroet. Slechts 14 getallen doorstonden alle beproevingen. Er waren op mijn HeadStart-LX-CD (10 Mhz) 27 minuten nodig om dat te constateren. Gezien de oceaan van die 90.000.000 kandidaatgetallen toch niet onverdienstelijk!
Natuurlijk kan desgewenst PRINT in 280 en 400 gewijzigd worden in LPRINT.

Rewritable Optical Disk

IBM heeft een OEM overeenkomst gesloten met de firma Inelco Electronics voor de commercialisering van haar geavanceerde 3,5 inch Rewritable Optical Disk Drive en cartridges van 128 KB. Eén cartridge kan tachtig keer meer geheugen opslaan dan een gewone floppy disk.

Voor meer informatie:
Inelco Electronics
Tel.: 070-3821414

De Black Box RS-485

Met de SmartNode kunnen 'domme' RS-232 aansluitingen worden gewijzigd en toegevoegd aan een pollend RS-485 netwerk, tot afstanden van 1524 meter. Ze kunnen ook worden gebruikt om een netwerk op te bouwen. De SmartNode voegt intelligentie toe aan de RS-232 periferie. Alle asynchrone apparatuur die vroeger niet kon worden geadresseerd, zoals terminals, printers, barcode readers en laboratoriuminstrumenten kun nen nu worden geadresseerd.

Voor meer informatie:
Black Box Datacom BV
Savannahweg 60
3542 AW Utrecht
Telefoon 030-441514

Nieuwe laserprinter Facet

De Facit P8040 laserprinter 'gedraagt' zich als de HP LaserJet IIP en beschikt standaard over veertien fonts. De gebruiker kan de fontmogelijkheden uitbreiden door middel van een groot aanbod van fontcartridges. Verder kunnen Facit softfonts worden geladen vanaf de computer.
De 0,5 Mb geheugencapaciteit van de standaard P8040 is volgens de leverancier voldoende voor tekstverwerking en grafische toepassingen. De geheugencapaciteit kan worden uitgebreid worden tot 2,5 Mb voor zwaarder werk. Formulieren, logotypes en handtekeningen kunnen op maat als overlay worden aangemaakt.

Voor meer informatie:
Facit BV
Postbus 450
3440 AL Woerden
Telefoon 03480-21784

Notestar NP-903

De nieuwe notebookcomputer NP-903 beschikt over een 80386SX 16 Mhz processor en een intern geheugen van 2 Mb, uitbreidbaar tot 8 Mb. De NP-903 wordt geleverd met een harddisk van 20, 40 of 60 Mb. Het VGA CCFT backlit LCD-scherm kan 64 grijstinten produceren. De NoteStar is met maximaal twee modules uit te breiden. Er kan worden gekozen worden uit meer dan twintig uitbreidingsmodules, waaronder LAN-modules als Arcnet en Ethernet, een fax/modem module, een SCSI-interface een IBM 3270 emulatiemodule. Een RS-232 en een printerinterface behoren tot de standaarduitrusting. De twee meegeleverde batterij modules zijn volgens de leverancier goed voor vijf uur onafgebroken werk en kunnen eenvoudig worden opgeladen.

Voor meer informatie:
Sydec Nederland BV
Postbus 6
3769 ZG Soesterberg
Telefoon 03463-57211

EIZO 9065S monitor

Dit nieuwe 14 inch beeldscherm valt vooral op door een synchronisatiebereik tussen 30 en 49 Khz. De 9065S biedt de mogelijkheid van Super-VGA (800 x 600 beeldpunten), met high-refresh, dus een herhaalfrequentie van meer dan 700 Hz.

De monitor is stralingsarm en voldoet aan de strenge Zweedse veiligheidsnormen.

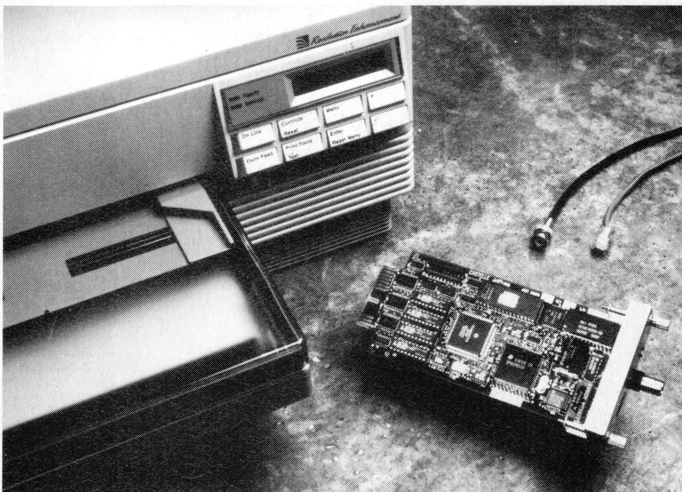
Voor meer informatie:
Rein Elektronik BV
Insulindelaan 134
5613 BT Eindhoven
Telefoon 040-431775

Laserprinterinterface JETPress

JETPress is een adapter voor de verbinding van Ethernet naar LaserJet. De kaart wordt in het X10 slot van een HP LaserJet II of III gestoken en heeft zowel een RJ-45 als een BNC aansluiting. De adapter wordt niet op de server geïnstalleerd als een VAP of NLM, wat de installatie en het onderhoud een stuk eenvoudiger maakt. Volgens opgave is JETPress is 3,6 keer zo snel als de standaard netwerkprint-software. Er hoeft geen dedicated PC te worden geïnstalleerd of via een werkstation te worden geprint.

Voor meer informatie:
Ronin Nederland BV
Postbus 1172
3350 CD Papendrecht
Telefoon 078-414022

Nieuwe kleurenprinterdriver

Eastman Kodak Company en Computer Support Corporation leveren een Microsoft Windows-driver voor de Kodak XL 7700 digitale halftoonprinter. Naar de mening van de leverancier is dit de eerste keer dat met Windows documenten van hoge kwaliteit, in combinatie met color graphics, via de Kodak XL 7700 printer kunnen worden geproduceerd.

Voor meer informatie:
Kodak Nederland BV
Postbus 1000
3970 BA Driebergen
Tel 03405-99911

2,35 GB harddiskdrives

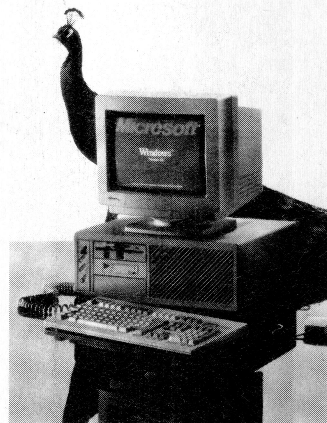
De C3010, C3009 en C3007 zijn vaste schijven met opslagcapaciteiten van respectievelijk 2,35, 2 en 1,6 Gigabyte. Ze hebben via de synchrone SCSI-2 interface een datatransmissiesnelheid van 20 Mb per seconde. De media-transferrate is volgens opgave 42 Mbits/2 bij een gemiddelde zoektijd van 11,5 milliseconde (9 milliseconde voor de C3010 met C100 optie).

Voor meer informatie:
Hewlett-Packard
Nederland BV
Postbus 667
1180 AR Amstelveen
Telefoon 020-5476911

Peacock nu ook in de Benelux

Peacock Computer richt zich met hard- en software nu ook op de Benelux. Aan hardware zijn er 80286-, 386- en 486-modellen. Zo is er een nieuw 80386SX-model uitgekomen met een klokfrequentie van 20 Mhz. Veel schakelingen zijn op het moederbord geïntegreerd, waardoor het geheugen op het moederbord kan worden uitgebreid tot 16 Mb RAM. Standaard is 4 Mb aanwezig. Door toepassing van cachegeheugen is de verwerkingssnelheid van de PC sterk opgevoerd. De computer is uitgerust met een 1,44 Mb diskettestation, een 52 Mb harde schijf, een VGA-kaart, 2 seriële poorten en 1 parallelle uitgang, MS-DOS 5.0, MS Windows 3.0 en een muis.

Voor meer informatie:
Peacock Computer Benelux BV
Klepelhoek 7
3833 GZ Leusden
Telefoon 033-945111

De Apple OneScanner

Van de Apple OneScanner wordt gezegd dat zowel beginnende als ervaren gebruikers in staat zijn documenten aan te maken met meer zeggingskracht, door hoogwaardig fotomateriaal en illustraties in documenten op te nemen. De nieuwe scanner is intern volledig vernieuwd ten opzichte van z'n voorganger, met een snelheid die tot 60% hoger ligt. Hij scant beelden tot 8 bits niveau (256 grijswaarden), wat als fotografische kwaliteit kan worden gezien. Er zijn twee scanopties: Ofoto en HyperScan 2.0.

Voor meer informatie:
Apple Computer BV
Handelsweg 2
3707 NH Zeist
Telefoon 03404-86911

Laser 486SX

De volledig 32 bits adres/data busstructuur van de 20 Mhz 486SX komt in samenwerking met cache-geheugen tot een zeer snelle dataverwerking, waardoor deze fileserver probleemloos een zware belasting aankan. Standaard worden veel multi-user omgevingen ondersteund, zoals Novell 2.2 en 3.11, OS/2 en Unix/Xenix.

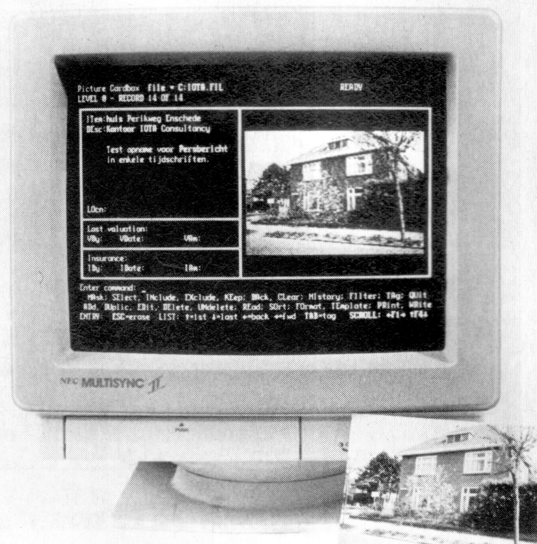
Voor meer informatie:
Laser Computer Europe BV
Energieweg 32
2382 NK Zoeterwoude
Telefoon 071-410801

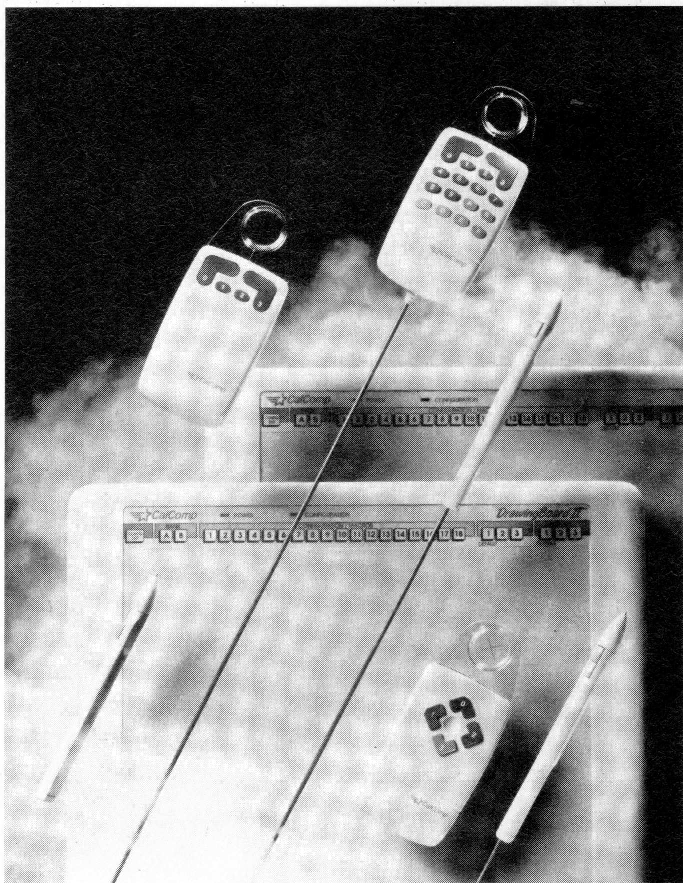
Picture Cardbox

Het informatiemanagement- en retrievalsysteem is bestemd voor tekst en afbeeldingen op een AT met VGA-scherm. De images worden in één database bewaard, wat aanzienlijk sneller zou werken dan met losse imagefiles. Foto's, dia's, tekeningen en dergelijke zijn evenals tekst opgenomen in een veld en worden getoond als een deel van het record of vergroot over het hele beeldscherm. Een compressie-algoritme zorgt er voor dat de afbeeldingen slechts een fractie van de oorspronkelijke vereiste ruimte innemen: 10-20 K voor een tekening, gemiddeld 20 K voor een zwart-wit foto en 40-80 K voor een kleurenfoto.

Voor meer informatie:
IOTA Consultancy
Postbus 32
7500 AA Enschede
Telefoon 053-319783

Nieuwe digitizers van CalComp

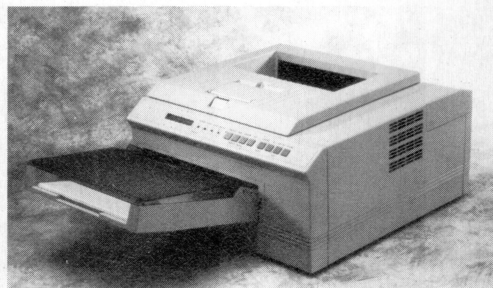
Digitizers, bestaande uit een tablet en tekenpen, worden meestal gebruikt om tekeningen over te trekken ('tracing') en als algemeen invoerapparaat. Met de nieuwe CalComp Drawing Board II serie is het mogelijk meer te doen: tekeningen digitaliseren, menu's en commando's activeren, een muis emuleren, tekenen en airbrushtechnieken simuleren.

Voor meer informatie:
CalComp BV
Telefoon 020-5457200

C.ITOH Laserprinter

De CI-8 laserprinter is compatibel met PCL5 printers, Epson FX-850 en IBM Proprinter XL24e. Als extra is een PostScript cartridge beschikbaar. Door gebruik van de 32 bits microprocessor met een 16 Mhz controller is de CVI-8 volgens de leverancier tot 40% sneller dan de soortgelijke printers.
De CI-8 maakt gebruik van het Edge Enhanced Technology systeem en biedt keus uit veertien bitmapfonts en acht scalable fonts. Met het scalable fonts is een traploze vergroting en verkleining van de gebruikte lettertypes mogelijk.

Voor meer informatie:
Compac BV
Postbus 111
1200 AC Hilversum
Telefoon 035-260633

WordPerfect Werkplaats (4)

Een blok tekst verplaatsen gaat in WordPerfect 5.1 een stuk gemakkelijker dan in 5.0. Maar met twee toetsmacro's gaat het nóg eenvoudiger. Ook in deze aflevering een losse macro waarmee men kan bladeren door een directory met WPG-plaatjes.

Ernst Raedecker

Een AT-toetsenbord met twaalf functietoetsen heeft extra mogelijkheden boven het oude XT-bord. WordPerfect maakt daar gebruik van. Zo heeft men twee veel benutte toetsen dubbel gedefinieerd:

```
F11 Alt-F3    toon 'onderwaterscherm' met verborgen codes
F12 Alt-F4    markeer begin blok
```

In 5.1 hebben bovendien een aantal toetsen een speciale betekenis gekregen:

```
Ctrl-Del    als blok gemarkeerd, dan blok verplaatsen
            als geen blok, dan tabelrij wissen
Ctrl-Ins    als blok gemarkeerd, dan blok kopiëren
            als geen blok, dan tabelrij invoegen
Enter       zet blok terug op nieuwe positie
Alt-en pijl li kolom links of item (in tabel) links
Alt-en pijl re kolom rechts of item (in tabel) rechts
Alt-en pijl op naar vorige alinea
Alt-en pijl ne naar volgende alinea
```

De code 'en' staat voor 'enhanced keyboard' en duidt de grijze toetsen aan. WP 5.0 geeft dit niet met 'en' aan, maar met 'e', bijvoorbeeld 'Ctrl-e Del'.

Blok verplaatsen

De Ctrl-Del en Ctrl-Ins maken het verplaatsen of kopiëren van een blok tekst een stuk eenvoudiger. Een blok wordt teruggezet met <Enter> en dat is eigenlijk vervelend. Want vaak wil je eerst wat ruimte maken of een stukje verder werken en pas dan het blok terugzetten. Nu plopt het al te voorschijn bij de eerste druk op <Enter>, zodat je geen lege regels kunt maken of een alinea afsluiten.
Dit terugzetten kan men voorkomen door op F1 (opheffen) te drukken. Het blok blijft dan wel in de blokbuffer bewaard. Er resteren dan nog twee methodes om een blok terug te zetten:

```
1) Ctrl-F4, (O)pvragen, (B)lok
2) Shift-F10,<Enter>
```

Normaal wordt met Shift-F10 een bestand opgevraagd, maar als men geen bestandsnaam opgeeft wordt het laatste blok teruggeplaatst. Dit werkt in de praktijk aanzienlijk sneller dan de methode met Ctrl-F4.
Veel gebruikers zijn helemaal van Ctrl-F4 en de blokbuffer afgestapt: zij markeren een blok met F12, wissen het met Del, j en zetten het op de nieuwe plaats terug met F1, 1. Het blok komt dan niet in de blokbuffer terecht, maar in één van de drie wisbuffers. Dat is een nadeel. Want als u tussen het uitnemen en terugzetten in een paar keer het een en ander hebt gewist raken de wisbuffers vol en kan het blok per ongeluk verdwijnen.

Ik heb twee grijze toetsmacro's gedefinieerd voor de blokfuncties, namelijk Ctrl-e Del en Ctrl-e Ins. Ze zijn natuurlijk ook onder de witte toetsen te plaatsen. De toetsmacro's verschillen nogal in versie 5.0 en versie 5.1. In 5.0 zijn Ctrl-e Del en Ctrl-e Ins standaard niet gedefinieerd, zodat de macro's voorzien in dit manco. In 5.1 bestaan ze wel, maar moeten ze rekening houden met de tabelfuncties. In beide versies drukken de macro's automatisch op F1, zodat een blok niet langer onverhoeds met <Enter> tevoorschijn komt.

De toetsen krijgen de volgende functies:

```
Ctrl-e Del   als in blok, dan blok uitnemen en F1 drukken
             als geen blok, dan hele regel wissen
             i.p.v. alleen vanaf de cursor tot einde
Ctrl-e Ins   als in blok, dan blok kopiëren en F1 drukken
             als geen blok, dan blok terugzetten
```

De functie 'hele regel wissen' is vooral handig, omdat de cursor niet vooraan in de regel hoeft te staan. De listings zijn gemaakt met WPM.COM. (De listings staan hiernaast.)

Het uitroepteken ! is de operator voor 'niet'. Er is een onderscheid tussen logisch NIET (wel waar of niet waar) en bitsgewijs NIET (keer één bitje om uit een byte, dat is een rijtje van 8). Helaas haalt het handboek beide functies nogal door elkaar en ik weet niet zeker of het programma altijd beter is.
In 5.0 geeft de code:

```
{ALS}!{STATUS}&4~
```

in ieder geval fouten. In 5.1 gaat het goed.

Plaatjes bekijken

Tot slot van deze aflevering een losse WPM-macro, waarmee u vanuit WordPerfect kunt bladeren in een directory met WPG-plaatjes. De plaatjes worden één voor één op het scherm getoond. Met een

```
Verplaats blok/wis regel 5.0

{ALS}{STATUS}&4~                    {;}alleen in doc scherm~
   {ALS}{STATUS}&128~               {;}als in blok...~
      {VERTOON UIT}{MELDING}~       {;}...dan blok uitnemen~
      {Verplaats}11{Opheffen}       {;}en <Enter> uitschakelen,~
   {ANDERS}                         {;}anders hele regel wissen~
      {Home}{Home}{Home}{Links}{Verw tot EVR}{Del}
   {EIND ALS}
{EIND ALS}


  Toets:          Ctrl-e Ins

  Beschrijving:   Kopieer blok/zet blok terug  5.0


{ALS}{STATUS}&4~
   {VERTOON UIT}{MELDING}~          {;}onderdruk "* even wachten *"~
   {ALS}{STATUS}&128~               {;}als in blok...~
      {Verplaats}12{Opheffen}       {;}kopieer blok~
   {ANDERS}                         {;}anders~
      {Opvraag}{Return}             {;}zet blok terug~
   {EIND ALS}
{EIND ALS}
```

```
Verplaats blok/wis regel  5.1

{ALS}!{STATUS}&4~                 {;}als niet in doc scherm...~
{LABEL}stop~
   {Blok verplaats}{TERUG}        {;}...originele toets en stoppen~
{EIND ALS}

{ALS}{SYSTEEM}dokument~&512~      {;}als in tabel...~
   {GA}stop~                      {;}org toets en stoppen~
{EIND ALS}

{ALS}{STATUS}&128~                {;}als blok actief...~
   {VERTOON UIT}{MELDING}~
   {Blok verplaats}{Opheffen}
{ANDERS}
   {Home}{Home}{Home}{Links}{Verw tot EVR}{Del}
{EIND ALS}


  Toets:          Ctrl-en Ins

  Beschrijving:   Kopieer blok/zet blok terug  5.1

{ALS}!{STATUS}&4~
{LABEL}stop~
   {Blok kopiëren}{TERUG}
{EIND ALS}
{;}als in tabel, dan stoppen~
{ALS}{SYSTEEM}4~&512~ {;} {SYSTEEM}4~ is de nummercode van~
   {GA}stop~ {;} {SYSTEEM}dokument~  ~
{EIND ALS}

{VERTOON UIT}{MELDING}~
{ALS}{STATUS}&128~ {;}als in blok...~
   {Blok kopiëren}{Opheffen}
{ANDERS}
   {Opvragen}{Return}
{EIND ALS}
```

druk op bijvoorbeeld <Enter> kunt u een plaatje selecteren en in uw document opnemen. Met F5 of 'l' komt de bestandenlijst in beeld en kunt u daaruit een plaatje selecteren. Stoppen gaat met F7 of F1. Er wordt dan geen plaatje geselecteerd. Voorlopig zijn de volgende toetsen gedefinieerd:

```
pijl op          vorig plaatje
pijl neer        volgend plaatje
grijze -         8 plaatjes terug
grijze +         8 plaatjes verder
PgUp             pagina terug in bestandenlijst
PgDn             pagina vooruit in lijst
<Enter>, Shift-F10, o    selecteren,
                 dus (O)pvragen in doc
F5, l, n         bestandenLijst ofwel (N)amen
                 tonen
F1, F7, <Esc>    ophouden, niets selecteren
```

Alle andere toetsen zijn uitgeschakeld. De macro zoekt de WPG-plaatjes in de directory C:\WP50\WPG. Staan ze bij u ergens anders dan moet u dat in de macro veranderen.

De werking van de macro is eenvoudig. Eerst wordt een afbeeldingskader geopend met de code:

```
Alt-F9, (A)fbeelding, (A)anmaken,
(B)estandsnaam
```

Daarna wordt met {Bestandenlijst} de directory voor de plaatjes vastgelegd en met {Return} bevestigd. De code {Neer} plaatst de keuzebalk onder de puntjesdirectory: '. <HUIDIGE> <DIR>'. Daarna wordt het eerste plaatje (O)pgevraagd in het afbeeldingskader en met (W)ijzigen getoond. Omdat {VERTOON UIT} is ingesteld blijven de mededelingen van WordPerfect over het eventuele roteren, inverteren, vergroten, enzovoort achterwege en komt alleen het plaatje in beeld. Die mededelingen moeten ook verdwijnen, want de bijbehorende toetsen zijn uitgeschakeld. Onze eigen helptekst komt alleen bij het eerste plaatje in beeld. Dit kunt u natuurlijk veranderen.
De lus bij {LABEL}leestoets~ is de hoofdroutine van de macro. Iedere toetsindruk wordt in var 2 opgeslagen en vervolgens bij {COND} bekeken. Als één van de door ons gedefinieerde toetsen is ingedrukt springt de macro naar de bijbehorende subroutine. Alle andere toetsindrukken worden weggegooid. De macro springt dan naar het begin van de lus. (Zie voorbeeld op de volgende pagina.)

De code van {LABEL}eind~ loopt door in {LABEL}sele~. Hierdoor hoef ik geen code dubbel te schrijven. Deze methode - subroutines in elkaar laten doorlopen - wordt veel toegepast door assemblerprogrammeurs en maakt programma's sneller en korter.
De routine {LABEL}lijst~ reageert niet goed op F1 of F7. Probeer dit zelf te verbeteren door op de plaats van {PAUZE} een code {KIJK}2~ te zetten en vervolgens met {COND} goed te reageren op F1 en F7, net als in {LABEL}leestoets~.

```
Macro:          C:\WP51\KIJKWPG.WPM
  Beschrijving:   Toon *.wpg in dir. C:\WP51\WPG

{;}GeschrevendoorE.C.Raedecker.~

{VERTOON UIT}{BIJ FOUT}{GA}eind~~
{BIJ OPHEFFEN}{GA}eind~~

{WIJS TOE}2~"{Rechts}"~
{Graphics}aab{Bestandenlijst}
c:\wp51\wpg\*.wpg            {;}vul hier uw eigen WPG directory in~
{Return}{Neer}ow
                             {;}deze helptekst alleen bij het eerste plaatje~
{MELDING}Selecteer:o[opvr]of<Enter>.Lijst:l[lijst]ofn.
Stop:F7,F1of<Esc>~

{LABEL}leestoets~            {;}de hoofdlus~
{KIJK}2~                     {;}lees steeds een toets en stop die in var 2~
{ALS BESTAAT}2~              {;}een van onze toetsen ingedrukt?~
   {COND}"{VAR 2}"~          {;}...zo ja, spring naar subroutine~
   "{Omhoog}"~op~"{Neer}"~neer~"{Return}"~sele~"o"~sele~"O"~sele~
   "{Opvraag}"~sele~"{Einde}"~eind~"{Opheffen}"~eind~"{Esc}"~eind~
   "{Pagina omhoog}"~pgup~"{Pagina omlaag}"~next~
   "{Scherm omlaag}"~8neer~"{Scherm omhoog}"~8op~
   "l"~lijst~"L"~lijst~"n"~lijst~"N"~lijst~
   "{Bestandenlijst}"~lijst~
   ~
{EIND ALS}
{GA}leestoets~               {;}...zo nee, doe opnieuw lus~
                             {;} de {VAR 2} bevat een pijltje of PgDn, enz.~
{LABEL}next~                 {;} toon volgende plaatje...~
{Einde}b{Bestandenlijst}{Bestandenlijst}{VAR 2}ojw
{GA}leestoets~
                             {;}toon bestandenlijst en selecteer nieuw~
{LABEL}lijst~                {;}plaatje met <Enter>~
{Einde}b{Bestandenlijst}
{VERTOON AAN}{Bestandenlijst}{PAUZE}
{VERTOON UIT}ojw
{GA}leestoets~

{LABEL}op~                   {;}plaatje omhoog~
{WIJS TOE}2~"{Links}{Links}{Links}{Rechts}{Rechts}"~
{GA}next~                    {;}drie links en twee rechts om voorbij~
                             {;}de . en .. directories te springen~

                             {;}de {Neer} dient om voorbij de . en .. ~
{LABEL}pgup~                 {;}directories te springen~
{WIJS TOE}2~"{Pagina omhoog}{Neer}"~
{GA}next~
                             {;}10 naar links + 2 naar rechts om voorbij~
{LABEL}8op~                  {;}de . en .. te springen~
{WIJS TOE}2~"{Links}{Links}{Links}{Links}{Links}{Links}{Links}
           {Links}{Links}{Links}{Rechts}{Rechts}"~
{GA}next~

{LABEL}neer~                 {;}plaatje omlaag~
{WIJS TOE}2~"{Rechts}"~
{GA}next~

{LABEL}8neer~
{WIJS TOE}2~"{Rechts}{Rechts}{Rechts}{Rechts}
           {Rechts}{Rechts}{Rechts}{Rechts}"~
{GA}next~

{LABEL}eind~
{Einde}{MELDING}~            {;} {Einde} haalt plaatje weg. Daarna~
                             {;}var 2 legen en afb.kader opheffen~

{LABEL}sele~                 {;}plaatje selecteren~
{WIJS TOE}2~~                {;}var 2 leegmaken~
{VERTOON AAN}{Opheffen}      {;}met {Opheffen} verdwijnt het plaatje..~
{STOP}                       {;}..en keert het definitie-scherm terug~
```

Vragen en suggesties

Voor opmerkingen, vragen en aanvullingen kunt u mij bereiken op dit adres:

Ernst Raedecker
Anjeliersstraat 109 b
1015 NE Amsterdam
Telefoon 020-6204548
Per modem ben ik bereikbaar onder pointnummer 2:500/118.2024. Dat is op HCC-node 118 (telf: 053-337444).

Recent verschenen:

Het complete

Windows 3 handboek

Burberg
Uitg. Boekwerk
ISBN 90 71677 98 2
400 pag. *f* 59,-

Werkwijzer DOS 5.0

Masters & King
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 334 7
281 pag. *f* 24,50

Het complete

Windows 3 handboek

Schiel
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 353 3
890 pag. *f* 99,-

Basishandleiding

DataPerfect

Doorn en Moes
Uitg. Bijleveld Press
ISBN 90 72019 29 6
83 pag. *f* 15,-

Informatieverwerking met de PC (voor MBO)

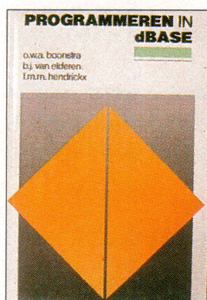

G. van der Wal/A. Drost
Uitg. Nijgh & v. Ditmar Educatief
ISBN 90 236 0551 9
151 pag. *f* 21,50

Het boek geeft korte, bondige stukken leerstof, die telkens met een aantal vraagstukjes worden afgesloten. Het boek is bedoeld als eerste kennismaking met informatica en laat de lezer/leerling overal 'even aan ruiken'. Het is zeker geen volledige cursus PC-gebruik, al zal men na doorwerken van het boekje aardige overweg kunnen met de voornaamste DOS-commando's (4.01 als meest recente versie). Ook is men dan in staat een eenvoudige tekst in WP te produceren en zijn de eerste stappen met GW-BASIC gemaakt.
Volgens opgave van de auteurs dekt het boekje de leerstof informatica van het VMTS-raamplan. Voor wie alles aan de PC, behalve de aan/uit-knop, nog volop geheimen heeft is het boekje een uitstekende mogelijkheid om voor weinig geld een leerzame rondleiding door PC-land te maken. Het boekje is ook geschikt voor zelfstudie (de antwoorden van de opgaven staan achterin).

Ron Tuynman

Programmeren in dBASE

O.W.A. Boonstra e.a.
Uitg. Coutinho
ISBN 90 6283 821 9
234 pag. *f* 29,50

Eindelijk weer eens een boekje dat z'n geld meer dan waard is. In vijftien hoofdstukken wordt de beginnende dBASE gebruiker uit de doeken gedaan hoe een applicatie in DBASE IV kan worden gemaakt. Het boek geeft gedegen informatie, maar laat zich toch goed lezen. De twee bijlagen met daarin alle commando's en functies van dBASE IV dragen hier zeker toe bij. De gebruikte programmeervoorbeelden (kookrecepten en informatie over de Verenigde Oostindische Compagnie) mochten mij niet direct boeien. Omdat dit het enige duidelijke minpunt van dit boek is lijkt de conclusie eenvoudig: een aanrader.

Robert Schouten

Werken met Harvard Graphics

Versie 2.3

Steve Sagman en Jane Graver Dandlar
Uitg. Academic Service
ISBN 90 6233 721 X
690 pag. *f* 78,-

Dit boek heeft betrekking op de Engelstalige versie. Hoewel de vele (kwalitatief matige) schermafbeeldingen ook het gebruik met de Nederlandse versie goed mogelijk maken is het jammer dat in het boek geen tweetalige commando's zijn opgenomen. De oefeningen zelf zijn wél Nederlandstalig.
Na een wat omslachtige start wordt het een waar genoegen om met de schrijvers de ene na de andere fraaie 'chart', in het boek diagram genaamd, te maken. Vele tips en trucs passeren de revue. Daarbij wordt aangegeven of bepaalde mogelijkheden uitsluitend uitvoerbaar zijn met de versie 2.3. Daardoor kunnen ook gebruikers van eerdere versies met dit boek goed uit de voeten. Alle typen diagrammen worden uitvoerig toegelicht met voorbeelden en vele schermafbeeldingen. Het onderdeel schermpresentaties en animaties had wat uitgebreider mogen zijn.

Conclusie:
Zowel voor de beginnende als meer gevorderde gebruiker een prettig leesbaar studieboek èn naslagwerk. De prijs is redelijk hoog, maar de omvang en de kwaliteit van de informatie is er ook naar.

Jack Biskop

Schematechnieken voor systeemanalisten en programmeurs

Een basis voor automatisering

James Martin
Uitg. Academic Service
ISBN 90 6233 578 0
354 pag. *f* 58,-

In de eerste vier hoofdstukken geeft de auteur aan waarom het nodig is om een consistente notatietechniek te gebruiken bij automatiseringsprojecten: plaatjes zijn vaak duidelijker dan tekst. Bij communicatie is het dan wel belangrijk dat iedereen de plaatjes op dezelfde manier interpreteert, dus moeten we regels volgen bij het opstellen (en lezen) ervan. Daarbij hecht Martin veel belang aan computerondersteunde analyse en programmering. Hij vindt dat de meeste bedrijven met verouderde (en te informele) technieken werken.

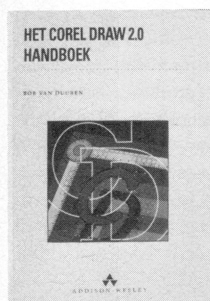
Het volgende hoofdstuk beschrijft de algemene symbolen en notatievoorschriften die in de rest van het boek gebruikt zullen worden: bij de verschillende technieken gebruiken we zoveel mogelijk dezelfde symbolen en conventies.
De laatste 11 hoofdstukken behandelen de verschillende soorten diagrammen, zoals actiediagrammen (programma-ontwerp), DFD's, datastructuurdiagrammen, ER-diagrammen, beslissingsbomen en dialoogontwerpdiagrammen.
Daarbij wordt elke techniek duidelijk en ruim voorzien van voorbeelden beschreven.

Conclusie:
Persoonlijk vind ik dit boek af en toe wat langdradig, maar de auteur geeft wel duidelijk aan waar het om gaat: een geïntegreerde verzameling schematechnieken is onmisbaar bij complexe projecten. Het boek is dan ook bedoeld en geschikt voor professionele analisten en programmeurs die in groepsverband een project uitvoeren.

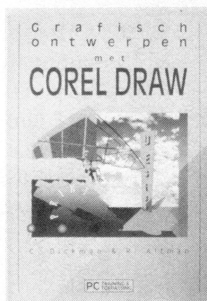
Hans Miedema

Het Corel DRAW 2.0 handboek

Grafisch ontwerpen met Corel DRAW

Bob van Duuren
Uitg. Addison-Wesley
ISBN 90 6789 285 8
366 pag. ƒ 59,50C. Dickman en R.

Altman
Uitg. Boekwerk
ISBN 90 71677 80 X
268 pag. ƒ 59,-

Een jaar geleden verscheen van Bob van Duuren 'Het Corel DRAW Handboek'. Dit biedt een uitstekend overzicht van de mogelijkheden van Corel DRAW versie 1.2. Intussen is versie 2.0 onder ons en is het boek herschreven. Slechts een klein deel is veranderd, de opbouw is gehandhaafd gebleven. De eerste vier hoofdstukken vormen een algemene inleiding, met een overzicht van de mogelijkheden en een korte inleiding op MS-Windows. In de vier volgende hoofdstukken wordt er daadwerkelijk getekend met een gerichte toepassing van de hulpmiddelen. De zes overige hoofdstukken bevatten geavanceerde onderwerpen, zoals kleurscheidingen, dia's, im- en exporteren van vreemde formaten en het programma Corel Trace. In de appendices o.a. een vergelijking van de Nederlandse en Engelse versie, een verklarende woordenlijst en een vergelijking van fontnamen, zoals die in de industrie en door Corel DRAW gebruikt worden.

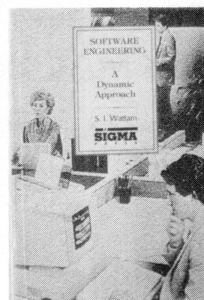
Het boek 'Grafisch ontwerpen met Corel DRAW' is niet anders van opzet; toch zijn er verschillen. Hoewel ook dit boek begint met een uitleg van de mogelijkheden van Corel DRAW en een introductie van MS-Windows gaat het voor een beginner erg snel. Ook hier komen de diverse mogelijkheden zoals objecten, lijnen, tekstgebruik, vullen, omtrek, kleuren, bitmaps, enzovoort aan de orde, zij het minder uitgebreid. Wel zijn er beduidend mooiere voorbeelden aanwezig, met name in het laatste hoofdstuk 'Corel DRAW Professioneel'. De appendices omvatten maar liefst ruim eenderde deel van het boek. Dat is veel, maar er staat echt geen overbodige informatie in. Voorbeelden: fontconversie, instellingen van Corel DRAW en speciale laadtechnieken.

Bij het kiezen tussen één van deze twee boeken kan als leidraad worden genomen dat 'Het Corel DRAW 2.0 Handboek' meer geschikt is voor de echte beginner, terwijl Corel DRAW-gebruikers met enige ervaring meer van hun gading vinden in 'Grafisch ontwerpen met Corel DRAW'.

Jan Verschaeren

Software Engineering

A dynamic approach

Stuart I. Wattam
Uitg. Sigma Press
ISBN 1 85058 137 1
200 blz., £ 12,95 (plm. ƒ 50,-)

Het boek beoogt een inleiding te geven op het ontwikkelen van informatiesystemen. Er komen na de inleiding tot SE de volgende onderwerpen aan bod: fasen van de levenscyclus, prototyping, analyse en ontwerp, ontwikkelomgeving, de rol van vierde generatietalen en CASE hulpmiddelen, Man Machine Interface, softwarekwaliteit, projectbudgettering en managementaspecten. Gezien de omvang van het boek is het duidelijk dat veel onderwerpen slechts summier kunnen worden behandeld. De aanpak is lichtvoetig en weinig formeel. Bij elk hoofdstuk staan uitgebreide verwijzingen naar dieper gravende literatuur. In het laatste hoofdstuk wordt uitvoerig ingegaan op een praktijkvoorbeeld. Samenvattend kan ik stellen dat het een zeer leesbaar boek is, bruikbaar voor onderwijs of een cursus waarin de theoretische aspecten een ondergeschikte rol spelen.

Patrick Schenkhuizen

Werken met Clipper 5.0

Tiley
Uitg. Academic Service/QUE
ISBN 90 6233 700 7
850 pag. ƒ 95,-

Dit boek is vooral bedoeld voor de dBASE III+ gebruiker die naar Clipper over wil stappen. Deel 1 omvat het Leerboek. Hierin ontbreekt een onderdeel over het aanmaken van gegevensbestanden vanuit een applicatie (dit komt pas in deel 3 ter sprake). In Deel 2 wordt aan de hand van een factureerprogramma het programmeren behandeld. Deel 3 (ruim de helft van het boek) vormt het naslaggedeelte. Het boek blijft gemakkelijk open liggen en heeft een uitgebreide index. Er worden o.a de verschillen met dBASE III+, de syntax, een voorbeeld, en tips gegeven. Er moet voor dit lijvige boek behoorlijk in de buidel worden getast. Maar het biedt dan ook wat een leerboek bieden moet: duidelijke uitleg en dito voorbeelden in een prettig leesbaar geheel. Voor de overstap van dBASE III naar Clipper is het een uitstekend boek, het is echter ongeschikt als cursus voor de absolute database-beginner. Voor de ervaren Clipper-gebruiker is vooral het naslaggedeelte van belang. Dit is goed en volledig (ruim 400 pagina's). Of dit de aanschafprijs zal rechtvaardigen is afhankelijk van de parate kennis van Clipper en het gemak waarmee men de Engelstalige handleiding van Nantucket hanteert. Voor deze groep vormt een zakboekje wellicht een goedkoper alternatief. Voor wie de officiële handleiding 'even kwijt is', is het boek zonder meer een aanrader.

Ron Tuynman

Netwerken met PC's

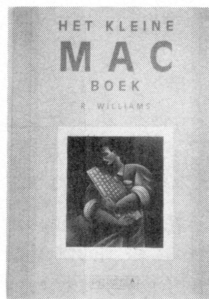
Stan Schatt
Uitg. Kluwer
ISBN 90 201 2487 0
447 pag. ƒ 69,50

Letterlijk en figuurlijk een zwaar boek over netwerken en PC's, in vrij algemene zin. Niet alleen zorgen de 447 pagina's er voor dat het boek ècht zwaar is, het is ook nog eens zware kost. De opzet is die van een leerboek: veel theorie over types netwerken, verschillende protocollen, standaarden en diverse produkten. Bijvoorbeeld Novell, Appletalk, het IBM Network Program en VINES.
Denk niet dat u na het lezen van dit boek zelf een netwerk kunt bouwen of configureren, zelfs het kunnen gebruiken is twijfelachtig. Dit boek vertelt meer over de mogelijkheden van diverse pakketten, hun verschillen, de achtergronden en zelfs wat ontstaansgeschiedenis. Dat maakt dit boek zeer theoretisch voor mensen die overzicht willen hebben in de wereld van de netwerken. Termen als Ethernet, tokenring, SNA, OSI, PBX, Servers en nog veel meer komen aan de orde. Maar ook verschillende soorten kabels en de IEEE netwerkstandaarden. Kortom, het gaat om een overzicht van principes en standaarden, zoals het boek al zelf zegt. Het boek is goed en duidelijk geschreven, ook al is de materie moeilijk. Bij ieder subhoofdstuk staat apart even aangeduid waar het over gaat. Elk hoofdstuk wordt aan het eind samengevat. Bovendien kan met meerkeuze-vragen getest worden of hoofdstuk is begrepen. Het boek wordt afgesloten met een prima index.

Conclusie:
Een goed geschreven, degelijk boek over netwerken in z'n algemeenheid, de onderliggende principes en een overzicht van de verschillende produkten. Het is echter géén praktisch werkboek, waarmee men zelf direct aan de slag kan.

Harm-Jan Wieringa

Het kleine MAC boek

R. Williams
Uitg. BoekWerk
ISBN 90 71677 86 9
112 pag. ƒ 29,50

Zonder de bezitters van een onder MS-DOS draaiende computer (waaronder ik zelf) voor het hoofd te willen stoten: werken met een Apple Macintosh is toch een hoofdstuk apart. Zonder ook maar een letter gelezen te hebben kun je er mee aan de slag. Maar na enkele uren duiken er toch wat problemen op, ook voor deze mensvriendelijke computer is dus kennis en kunde nodig. Dit boekje richt zich speciaal op de absolute beginner. Ik las het in twee avonden (en nachten...) uit en moet de schrijver een compliment maken: wie dit boek gelezen heeft kan op een behoorlijke manier met de Mac aan de slag. Er blijft voor wat de elementaire begrippen betreft eigenlijk niets onbesproken. Zelfs mensen die niet weten hoe ze de diskette in de drive moeten steken worden geholpen, maar je leert ook hoe je met een omgebogen paperclip een vastgelopen diskette uit de drive moet halen. Het taalgebruik is overduidelijk, soms zelfs wat kinderachtig, en het boek is keurig verzorgd.

Achterin het boek staan nog wat extra nuttige tips, die overigens niet zo diep gaan. De mensen die al iets van de Mac weten moet dit boek worden afgeraden, zij hebben er nagenoeg niets aan.

Ondanks de uitstekende uitvoering roept deze uitgave toch een vraag op. De handboeken die Apple levert - 'Aan de slag' en het Naslaghandboek - vind ik van een voortreffelijke kwaliteit. Ze zijn Nederlandstalig, dus dat kan ook niet het probleem zijn. Wat is dan nog de zin van dit boek?

Conclusie:

Een boek van uitstekende kwaliteit, zowel wat inhoud als uitvoering betreft. Hoewel dat aan de kwaliteit verder niets toe doet een compliment voor de illustratie op de omslag, kunst met een grote K! Aanschaf valt alleen aan te raden voor beginners die snel aan de slag willen met de Mac en geen zin of tijd hebben om de meegeleverde handboeken door te nemen.

 Berend Harmens

DOS 5.0

Masters & King
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 351 7
536 pag. ƒ 69,-

Hoewel DOS nog steeds wat koel overkomt zijn de mogelijkheden met versie 5.0 behoorlijk verbeterd. De hoeveelheid hierover te verschijnen boeken zal daarom waarschijnlijk nog groter zijn dan bij het uitkomen van vorige DOS-versies. Ook Sybex is weer van de partij met deze vertaling uit het Engels.

Het boek bestaat uit twee zelfstandige delen. Begonnen wordt met het leergedeelte, dat behalve een introductie en de installatie veel van de nieuwe functies van DOS 5.0 behandelt. Aandacht wordt besteed aan het beheer van het geheugen boven 640 Kb, het extended/expanded geheugen, de grafische DOS-shell, de editor Edit, de Task Swapper, Doskey en het herstellen van schijven en bestanden.

Het tweede deel, in omvang bijna even groot, is een referentiegids waarin een volledig en alfabetisch overzicht wordt gegeven van alle DOS 5.0 commando's, met syntaxis en voorbeelden. Hierbij worden tevens de verschillen in werking aangegeven van 5.0 ten opzichte van de vorige versies (vanaf 2.0).

Conclusie:

Een goed boek. Duidelijk geschreven en overzichtelijk van indeling, waarin de meeste belangrijke onderdelen van DOS 5.0 afdoende worden behandeld. Eén minpunt: de toon is soms wat al te kritiekloos. Zelfs een commando als BACKUP, dat sinds versie 2.0 niet meer is veranderd en waar toch het nodige aan mankeert, wordt lovend beschreven.

 Peter Buysman

Praktisch MS-DOS 5

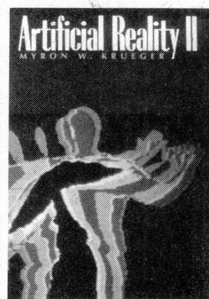
P. Sjauw En Wa
Uitg. Addison Wesley
ISBN 90 6789 282 3
393 pag. ƒ 59,50

Het aantal boeken over het MS-DOS besturingssysteem is groot. Veel daarvan zijn bij nadere beschouwing slechts een herhaling van de bij de software geleverde handleiding. Dit boek valt duidelijk niet in deze categorie, het komt merkbaar voort uit cursuservaring. Het materiaal is logisch en overzichtelijk gerangschikt en sluit aan bij de eigen te maken kennis. De auteur besteedt (gelukkig) niet meer dan 100 pagina's aan de bediening van de computer en de opbouw van MS-DOS. De overige 300 pagina's gaan redelijk diepgaand in op de commando's, de organisatie van bestanden op diskettes en de eventueel te wijzigen systeeminstellingen. Het hoofdstuk over het installeren van een harddisk vond ik zeer duidelijk. De verwarrende terminologie met betrekking tot de verschillende soorten werkgeheugen (genoemd zijn conventioneel, reserved, extended, high en expanded) is verhelderend beschreven, evenals het hoe en waarom van devicedrivers en codepages. Het laatste gedeelte is een alfabetisch naslagdeel, waarin ook ongedocumenteerde opties aan bod komen. Tenslotte zijn er drie aanhangsels, waarin kort wordt ingegaan op harddisks, videokaarten en codepages.

Resumerend: een goed en helder geschreven boek dat terecht het woord 'praktisch' in de titel draagt en een welkome aanvulling op de handleidingen vormt. Goed te gebruiken als cursusmateriaal.

 Ruud Lemmens

Artificial Reality II

Myron W. Krueger
Uitg. Addison-Wesley
ISBN 0 201 52260 8
285 pag. $ 33,-

In dit boek behandelt Myron Krueger voornamelijk zijn eigen ervaringen en onderzoeken op het gebied van artificial reality (kunstmatige werkelijkheid). Het is een herziene versie (vandaar de II) en in het Engels geschreven.

Een kunstmatige werkelijkheid is een omgeving voor mensen die door computers bestuurd wordt en waarin het gedrag van mensen gevolgen heeft voor de kunstmatige omgeving. Een voorbeeld dat we allemaal kennen is de adventure. De onderzoeken in dit boek gaan echter nog veel verder: het gedrag van mensen wordt door de computer 'gezien'. Dit kan bijvoorbeeld door handschoenen en dergelijke met sensoren te gebruiken. Eén van de (vele) praktische voorbeelden in het boek gaat over 'teleconferencing', het samenbrengen van twee of meer mensen op verschillende plaatsen in één denkbeeldige ruimte. Daarbij kunnen de afbeeldingen van die mensen met elkaar praten, elkaar een hand geven, enzovoort. De mogelijkheden van dit soort concepten zijn natuurlijk enorm, gezien de kracht van de hedendaagse computers en de toepassingen voor telecommunicatie.

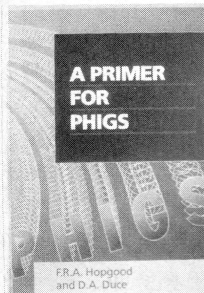
Conclusie:

Artificial Reallity is een interessante materie, die vooral het laatste jaar steeds meer belangstellingt krijgt.

Het boek is hiervan een goede weerslag. De schrijver geeft voldoende voorbeelden en put daarbij uit ervaringen die hij zelf heeft opgedaan.

 Hans Miedema

A Primer for PHIGS

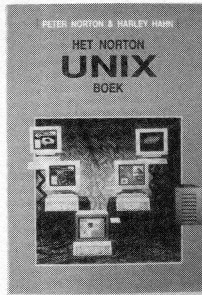
F.R.A. Hopgood and D.A. Duce
Uitg. Wiley
ISBN: 0 471 93043 1
258 blz. £ 17,95

Dit Engelstalige boek verschijnt in de serie Wiley Professional Computing, en dat is ook geen wonder. PHIGS is namelijk een pakket voor het weergeven van drie-dimensionale constructies, dat voor professionele toepassingen bedoeld is. PHIGS wordt gedraaid op workstations.
Na zelf ruim een jaar met PHIGS gewerkt te hebben, inclusief een handleiding van een meter breed, is dit boek een verademing. Het legt alle aspecten van PHIGS stap voor stap op een heldere manier uit. De auteurs zijn goed op de hoogte, want ook voor punten die in sommige implementaties niet zullen zijn opgenomen wordt gewaarschuwd. PHIGS is in principe gestandaardiseerd en er worden dus minimale eisen aan gesteld.
Het boek bevat veel plaatjes als voorbeelden. Om het probleem van de taalafhankelijke functie aanroepen te omzeilen worden overal pseudo aanroepen gebruikt, die het principe goed duidelijk maken. De FORTRAN binding staat kort samengevat in een appendix, maar voor het echte programmeren moet men toch de eigen handleiding raadplegen.

Conclusie:
Een helder boek, werkelijk een verademing na de manuals van bepaalde computergiganten. Jammer dat ik dit boek niet twee jaar geleden tegen ben gekomen. Voor iedereen die met PHIGS werkt of gaat werken de moeite waard.

Harm-Jan Wieringa

Het NORTON UNIX Boek

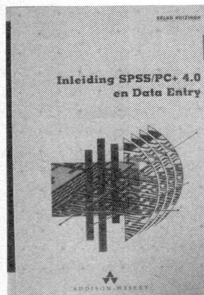
Peter Norton & Harley Hahn
Uitg. Academic Service
ISBN 90 6233 677 9
586 pag. ƒ 78,-

De auteur (Harley onder de vlag van Norton?) maakt heel duidelijk dat het boek bedoeld is voor absolute beginners, ook voor lezers zonder computerervaring. Het is overigens doorspekt met 'Tips voor DOS-gebruikers'. De techniek van Unix wordt dan ook alleen (duidelijk) besproken wanneer dat onontbeerlijk is voor het uitleggen van een commando.
Dit doe-boek gaat nergens echt diep op in, maar geeft voldoende informatie over de meest gebruikte commando's voor de doorsnee gebruiker. De auteur is zo wijs om een hoofdstuk te besteden aan het gebruik van de on-line handleiding. Van de editors wordt alleen vi uitvoerig behandeld; dat is ook eigenlijk wel genoeg. Het gebruik van de shell als programmeertaal wordt niet besproken. Heel jammer want de kracht van Unix komt pas goed beschikbaar door het gebruik van shell scripts.
Dit is een degelijk, maar saai boek. De milde humor die, rechtstreeks of tussen de regels, in veel publikaties over Unix te vinden is ontbreekt geheel. Waar de auteur in herhaling vervalt is dat slechts met goede bedoelingen.
De vertaler verwijst in het voorwoord naar de HCC Unix-gg. Gelukkig zijn de datacommunicatiediensten van die groepering niet zo duur als hier vermeld staat (zetfoutje?).

Samenvatting:
Voor de gemotiveerde beginner het begin van een boekenplank.

Jos Jansen

Inleiding SPSS/PC+4.0 en Data Entry

Eelko Huizingh
Uitg. Addison-Wesley
ISBN 90 6789 173 8
385 pag. ƒ 49.50.

SPSS is een nogal omvangrijk pakket van programma's waarmee statistische analyses kunnen worden uitgevoerd op allerlei gegevens, bijvoorbeeld van een enquête. Dit boek gaat op heldere wijze in op de praktijk van invoer van gegevens, aanroep van analyses en presentatie van de resultaten. Deel 1 bevat achtergrondinformatie en noodzakelijke kennis, uitmondend in een drietal voorbeeldsessies met SPSS/Data Entry, aan de hand van een enquête. Deel 2 gaat uitgebreider in op de invoermodule. Deel 3 geeft een goede inleiding in het gebruik van de statistische deelprogramma's. Ook wordt veel aandacht geschonken aan het hoe en waarom van deze statistiek, al kan het boek natuurlijk de kennis en ervaring van een statisticus niet vervangen. Een redelijke voorkennis is toch wel vereist. Het boek lijkt me erg geschikt als hulpliteratuur voor degenen die in het kader van hun studie met SPSS/PC aan de slag gaan. Het is beslist geen handleiding statistiek of SPSS.

Ruud Lemmens

dBASE IV toepassingen

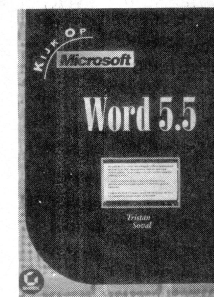
Dit boek gaat in de eerste plaats over het maken en gebruiken van dBASE IV toepassingen. Het behandelt de ontwikkeling van vijf toepassingen, te weten: personeelsadministratie, verkoopadministratie, bedrijfsmiddelenadministratie, debiteurenadministratie en boekhouding. De eerste drie hoofdstukken verhalen over tips en trucs in dBASE IV. De volgende zes hoofdstukken gaan over deze toepassingen. Erg handig is het installatieprogramma dat op de diskette wordt meegeleverd. Op deze manier kan de lezer zelf bepalen welk deel van het boek (dus welke toepassing) hij wil behandelen. Het installatieprogramma geeft namelijk de mogelijkheid tot het apart installeren van de toepassingen.
Opvallend is dat bij de toepassingen gebruik wordt gemaakt van de nieuwe dBASE IV versie 1.1-mogelijkheden, zoals bijvoorbeeld het gebruiken van zelf gedefinieerde functies of arrays.
Bent u serieus geïnteresseerd in het maken van een (semi) professionele toepassing en vindt u bijna tachtig gulden voor een boek niet teveel, dan is aanschaf van dit boek het overwegen waard.

Robert Schouten

Carlton en Solomon
Uitg. Academic Service
ISBN 90 6233 590 X
552 pag. + disk ƒ 78,-

Kijk op MS-Word 5.5

Tristan Soval
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 372 X
152 pag. + disk ƒ 49,-

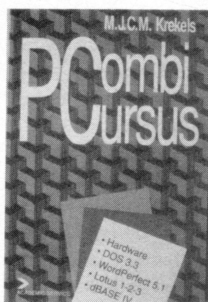
Achter op het boekje staat de tekst: 'De serie Kijk op... is ontwikkeld samen met Microsoft BV. Het doel van de serie is om de werking van de software van Microsoft door middel van een geheel uitgewerkt voorbeeld uit de praktijk voor u tot leven te brengen.' En: 'Microsoft Word 5.5 is een zeer prettige en moderne tekstverwerker die draait onder DOS'.

Waarmee natuurlijk direct de toon is gezet. Kritiek of een melding van minder handig werkende functies binnen Word 5.5 valt niet te verwachten en staat er ook inderdaad niet in. Aan de hand van een meegeleverde diskette, met daarop een gelimiteerde versie van versie 5.5, wordt een erg simpel, voor absolute beginners bedoeld reisje door deze tekstverwerker gemaakt. 'Behandeld' worden onder andere de eerste beginselen, opmaken, layout, kolommen, opmaakprofielen en paginering.

Conclusie:
Als u aan een beschermend handje wilt worden meegenomen en op een kinderlijk toontje toegesproken wilt worden moet u dit boek aanschaffen. Het intellectuele peil is wel erg laag. Microsoft had toch wat meer geld uit het reclamebudget mogen halen om de relatief hoge prijs van ƒ 49,- lager te krijgen. Niet kopen dus, wat mij betreft!

Peter Buysman

PC Combi Cursus

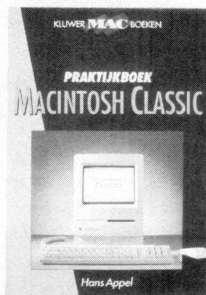
M.J.C.M. Krekels
Uitg. Academic Service
ISBN 90 6233 684 1
358 pag. ƒ 45,-

Een bijzonder boek, en dat is het. Het behandelt namelijk PC hardware, DOS 3.3, WP 5.1, Lotus 1-2-3 en dBase IV. Natuurlijk kan over elk van deze onderwerpen een apart boek geschreven worden, dus erg diepgaand kan het niet zijn. Toch lijkt het boek ideaal voor beginners die net een PC hebben aangeschaft. Deze worden met dit boek op eenvoudige wijze vertrouwd gemaakt met de principes van de werking van de computer, terminologie, DOS en het omgaan met vier grote softwarepakketten.
Foutloos is het boek helaas niet (nee, meneer Krekels, een Herculeskaart ondersteunt nu juist wèl graphics), en dat is in een boek voor beginners extra ernstig. Een ander punt is natuurlijk of beginners wel zullen beschikken over één of meer van deze grote, dure softwarepakketten. Maar het boek was dan ook eigenlijk bedoeld voor het MBO. Het boek is prettig leesbaar en alles wordt duidelijk uitgelegd. Ook aanverwante zaken, zoals termen uit de datacommunicatie of de soorten beeldschermen, worden uitgelegd, zodat tijdschriften vaak wat gemakkelijker leesbaar worden. Maar ook wordt behandeld hoe een diskette in de drive moet.

Conclusie:
Voor beginnende PC gebruikers is dit een vriendelijk, alles-in-één boek, dat mensen snel op weg kan helpen. De onderwerpen worden niet uitputtend behandeld, maar daar zitten beginners meestal niet op te wachten. Jammer dat het niet foutloos is.

Harm-Jan Wieringa

Praktijkboek Macintosh Classic

Hans Appel
Uitg. Kluwer
ISBN 90 201 2516 8
209 pag. ƒ 39,50

In zeer heldere bewoording wordt de Macintosh Classic gepresenteerd en de werking uitgelegd. Na een korte inleiding over de achtergronden van de Macintosh wordt verteld hoe de systeemsoftware moet worden geïnstalleerd. Er wordt een toelichting gegeven op een aantal onderdelen van de systeemsoftware, zoals het regelpaneel voor de algemene instellingen, de kiezer voor de printerkeuze, desk accessories en de fonts. Ook is een hoofdstuk gewijd aan Macintoshes in netwerken. Een behoorlijk deel van het boek wordt gevuld met een beschrijving van programmatuur. Van een aantal programma's wordt een kleine beschrijving gegeven, onder andere tekstverwerkers, spreadsheets en uiteraard grafische programmatuur. Achter in het boekje worden de specificaties van de Macintosh Classic gegeven en de pinbezetting van de diverse connectoren. Als laatste wordt een overzicht gegeven van geautoriseerde distributeurs.

Conclusie:
Een uitstekend leesbaar boek met een schat aan informatie voor zowel de nieuwe als de geroutineerde Mac-gebruiker.

Dennis van Beek

8086/8088/80286 Assembleertaal

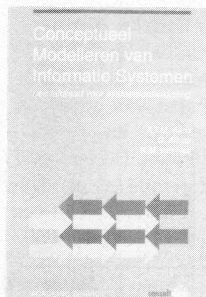
Leo J. Scanlon
Academic Service
ISBN 90 6233 291 9
370 pag. ƒ 58,-

Ondanks alle mooie programmeertalen is Assembler soms nog steeds te prefereren. Bijvoorbeeld als een deel van het programma zeer snel moet zijn of de code klein. Als u nog geen Assembly-taal kent is dit boek vast wel iets voor u. Het behandelt alle instructies van de 8088, de 8086 en de 80286 processor. De 80368 wordt helaas niet behandeld, ook op de instructies van de 80286 in de 'protected mode' wordt niet ingegaan. Wat mij betreft helaas, maar de meeste mensen zullen die toch niet gebruiken. Ook het programmeren van de 80(2)87 coprocessor komt er wat bekaaid af, maar hiervoor geldt waarschijnlijk hetzelfde.
Achterin het boek staan alle instructies nog eens op een rij, met het aantal bytes dat ze innemen en het aantal klokcycli dat ze duren. Helaas geen verwijzing naar een pagina waar de betreffende instructie wordt uitgelegd. Dat vind ik echt een gemis. Ook de verder uitstekende index verwijst niet naar individuele instructies. Dit maakt het boek wat moeilijker geschikt als naslagwerk.

Het boek laat zich prettig lezen, alhoewel de vertaling af en toe te wensen overlaat. De verschillende instructies zijn gerangschikt naar soort. Aan het eind van ieder hoofdstuk staan een samenvatting en wat opgaven. De antwoorden zijn achterin te vinden.
Een prettig boek voor iedereen die assembler wil leren en voor wie de genoemde beperkingen geen bezwaar zijn.

Harm-Jan Wieringa

Conceptueel Modelleren van Informatie Systemen

A.T.M. Aerts e.a.
Uitg. Academic Service
ISBN 90 6233 737 6
194 pag. ƒ 45,-

In dit boek wordt uitgelegd hoe de specificaties voor een informatiesysteem formeel beschreven kunnen worden. Er worden technieken aangereikt om de fase Conceptuele Ontwerp, dus de gegevens- en de procesmodellering, uit te voeren. In die fase beschrijven we wat het systeem moet gaan doen.
Deze beschrijvingen moeten met formele methoden vastgelegd worden, omdat anders bij de bouw van het systeem niet eenduidig vast staat wat er gebouwd moet worden. In dit boek worden voor zowel het gegevens- als het procesmodel de technieken, representatiewijze en te nemen stappen uiteengezet.

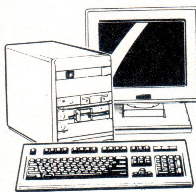
Conclusie:
In dit boek komen technieken aan de orde die zinvol (kunnen) zijn voor professionele systeemontwikkelaars, die te maken hebben met grote of complexe systemen.

Zonder een oordeel uit te willen spreken over de theoretische achtergrond en de praktische toepasbaarheid van dit boek, denk ik dat het voor een eerste kennismaking redelijk geschikt is, hoewel je het niet op een vrije avond even doorleest. Het is helder geschreven, met voldoende voorbeelden en schema's, maar het blijft zware kost. Om de beschreven methoden echt te gaan gebruiken zal er meer moeten gebeuren dan alleen het boek lezen, zoals opleiding, het handboek systeemontwikkeling aanpassen, enz. Het is dus voornamelijk geschikt voor de geïnteresseerde lezer.

Ir. Hans Miedema RI

TOPKWALITEIT VOOR EEN VERRASSEND LAGE PRIJS

KAI 16 MHZ BABY TOWER

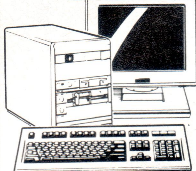

• 80286 – 16 Mhz – 20 Landmark • 40 Mb harddisk 21 ms • 1.2 Mb en 1.44 Mb diskdrive • Multi IO kaart • VGA kaart • 101 toetsenbord • 1 Mb geheugen • VGA monochrome monitor • MS-DOS 5.0.

Meerprijs VGA kleurenmonitor 600,—

90,- per mnd. **2079,-**

KAI 386 SX BABY TOWER

• 80386 SX – 16 Mhz – 20 Landmark • 40 Mb harddisk • 1.2 en 1.44 Mb diskdrive • Multi IO kaart • VGA kaart • 101 toetsenbord • 1 Mb geheugen • VGA monochrome monitor • MS-DOS 5.0.

Meerprijs VGA kleurenmonitor 600,—

100,- per mnd. **2379,-**

BEL VOOR PRIJS KAI TOWER 486

2399,-

100,- per mnd.

KAI 16 MHZ DESKTOP

• 80286 – 16 Mhz – 20 Landmark • 40 Mb harddisk 21 ms • 1.2 Mb en 1.44 Mb diskdrive • Multi IO kaart • VGA kaart • 101 toetsenbord • 1 Mb geheugen • VGA kleurenmonitor 1024x768 • MS-DOS 5.0.

LEVERBAAR IN DIV. KLEUREN

Beetle muis Amiga	99,-
Beetle muis Atari	99,-
Beetle muis PC vanaf	89,-
Genius muis vanaf	59,-
Q-tec muis vanaf	69,-

Funtronics- en Calimero Computershops is Neerlands grootste computer-speciaalketen met vestigingen door het hele land.
Door een optimaal inkoopbeleid zij wij als leverancier van Computer- en randapparatuur in staat om topmerken aan te bieden tegen zeer konkurrerende prijzen, zonder dat dit een nadelig effect heeft op onze service en garantie.

TORNADO MODEMS

Met Tornado modems gaat een wereld van telecommunicatie voor u open. Tornado modems staan garant voor een hoge verzend- en ontvangstsnelheid.

Tornado modem 2400 1 intern	299,-
Tornado modem 2400 1 extern	349,-
Tornado modem 2400 2 intern	349,-
Tornado modem 2400 2 extern	399,-
Tornado Fax int. zend/ontvangst	649,-
Tornado Fax ext. 2.0	699,-
Tornado 2400 3 extern V42 Bis	649,-

COMMODORE C 286-LT NOTEBOOK

Zeldzaam mooie notebook computer. Handzaam en toch bijzonder krachtig. 80C286 processor, 12 Mhz, 1 Mb geheugen, 20 Mb harddisk, 3,5" diskdrive, VGA/LCD beeldscherm, parr./ ser. printerpoort, VGA monitor aansluiting, accu. Inklusief draagtas, MS-DOS en GW-BASIC.

130,- per mnd. **3299,-**

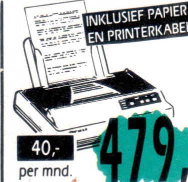
EPSON AT 20 MB portable	2199,—
EPSON XT 2x diskdrive	1098,—
MITAC 386 SX portable	4299,—

ZEER GUNSTIGE FINANCIERINGS-CONDITIES VIA AURORA-CREDIT CARD
Voorwaarden in winkel verkrijgbaar

SOUND BLASTER

Soundblaster 2.0	399,-
Soundblaster 2.0 starter pack	499,-
Soundblaster MCA	749,-
Soundblaster Pro	749,-
CMS chips	99,-
Midi kit vanaf	199,-
Software vanaf	99,-

STAR LC 20

INKLUSIEF PAPIER EN PRINTERKABEL

De opvolger van de LC-10. De nieuwe Star LC-20 is voorzien van de allernieuwste technieken. Nederlandse handleiding. 4 NLQ lettertypen, papier parkeerstand en halfautomatische enkelblad invoer.

40,- per mnd. **479,-**

STAR LC 24-10

INKLUSIEF PAPIER EN PRINTERKABEL

Een 24-naalds matrix printer 180 cps en 7 Kb buffer, 4 lettertypen, shadow en outline.

40,- per mnd. **699,-**

STAR LC-200 COLOR

INKLUSIEF PAPIER EN PRINTERKABEL

Een gebruikersvriendelijke 9-naalds kleurenprinter. Snelheid 225 cps, NLQ, 4 lettertypen, 80 koloms.

40,- per mnd. **599,-**

STAR LC 24-200

INKLUSIEF PAPIER EN PRINTERKABEL

Laag geprijsde 24-naalds printer. Snelheid 222 cps, NLQ, diverse lettertypen, paperpark.

40,- per mnd. **849,-**

NEC P-20

INKLUSIEF PAPIER EN PRINTERKABEL

Snelle 24-naalds printer met geweldige letterkwaliteit. 180 DPI (draft), 8 Kb buffer, Parr./Centr. interface, tractor en frictionfeed. NLQ en draft mode.

40,- per mnd. **849,-**

CANON BUBBLEJET 10E

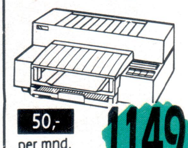

INKLUSIEF PAPIER EN PRINTERKABEL

Professionele printer in attaché-formaat. Ideaal voor note-book gebruikers. 360 dpi, LQ, 83 karakters/sec, 2 fonts. Inklusief inktcardridge.

40,- per mnd. **699,-**

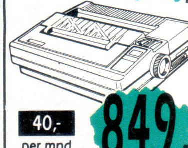
HP DESKJET 500

Een doordachte compact desktop printer 240 CPS, maximaal 3 pagina's per minuut. 300 x 300 DPI ingebouwde sheetfeeder en centronics parr./RS-232 serieel

50,- per mnd. **1149,-**

CITIZEN SWIFT 24

Brede wagen, 132 kol, 24 naalds 192 kar./sec. LQ. 2 jaar garantie.

INKLUSIEF PAPIER EN PRINTERKABEL

40,- per mnd. **849,-**

AMSTERDAM • Koningsplein 12, tel. 020-270617
• Ceintuurbaan 320, tel. 020-754834
BREDA • Vierwindenstraat 34, tel. 076-226777
DEN HAAG • Lange Poten 19a, tel. 070-3647371
• Wagenstraat 190, tel. 070-3636910
HILVERSUM • Hilvertshof 108, tel. 035-40378
LEIDEN • Botermarkt 23, tel. 071-120365
ROTTERDAM • Meent 75a, tel. 010-4126416
• W. de Zwijgerstraat 63b, tel. 010-4155716
W. de Zwijgerstraat is te vinden op de hoek van de Parallelstraat naast Rijksweg 13
BREDA • Vierwindenstraat 10, tel. 076-204142

Alle prijzen onder voorbehoud

CALIMERO
PERSONAL COMPUTER SHOPS
FUNTRONICS

LET OP!! PRIJZEN INKL. 18,5% BTW
Bedrijven, scholen, instellingen en grote aantallen bel of fax hoofdkantoor, tel. 010 - 462 34 78, fax 010 - 437 69 26
PC PRIVÉ PROJEKTEN EN GROTE AANTALLEN
TEL. 010-4623478 FAX 010-4376926

en zolang de voorraad strekt.

46/2985

Antwoordnummer 126
3900 ZE Scherpenzeel

HERMAC B.V.

COMPUTER IMPORT

Tel.: 03497 - 1990
Fax.: 03497 - 2010

***OP AL ONZE HARDWARE GEVEN WIJ 1 JAAR VOLLEDIGE GARANTIE**

Verkoop Randstad: F.S.T. BV - NAALDWIJK - TEL.: 01740-31861 - FAX: 01740-31865

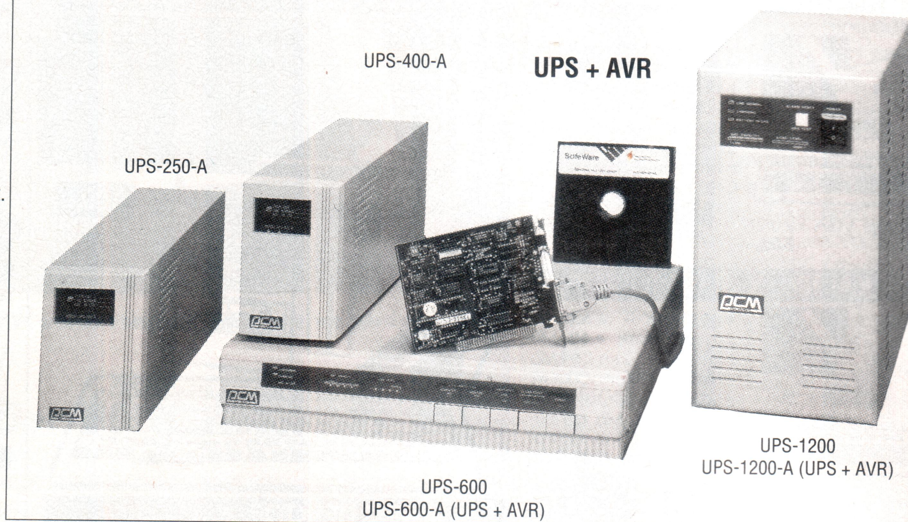
NET PROBLEMEN??

Met een **UPS** van **POWERCOM** kan dit verleden tijd worden.

- vanaf 250VA tot 10 KVA.
- ON-LINE uitvoering vanaf 1000 VA.
- Standaard voorzien van interface-connector voor NOVELL, UNIX, XENIX enz.
- Microprocessor controlled.
- Compacte uitvoering.
- UIT VOORRAAD LEVERBAAR.

AANBIEDING

STANDBY UPS 400 VA......695,-
Geschikt voor 386/486/systemen.

VRAAG ONZE UPS DOCUMENTATIE/PRIJSLIJST.
prijzen excl. 18,5 % BTW

HERMAC B.V.
COMPUTER IMPORT

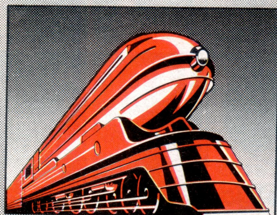
AL 14 JAAR UW BETROUWBARE PARTNER IN COMPUTER-HARDWARE

Compu'Train

Snel aan de slag met OS/2 en "C".

Compu'Train vormt 'n uitstekend vertrekpunt voor wie verder wil met OS/2. Via onze nieuwe reeks OS/2-cursussen raakt u snel vertrouwd met de laatste ontwikkelingen en technieken rond dit systeem. Met keuze uit een compleet scala van trainingen. Van OS/2 Introductie, OS/2 Systeembeheer tot OS/2 Lan Server. En van "C" Introductie tot OS/2 Presentation Manager programming. Negen specialistische cursussen voor OS/2 en "C". Getoetst aan de praktijk, gericht op resultaat.

Telefoon Utrecht 030-31.57.14

Compu'Train B.V.,
Stationsplein 109, Postbus 19214, 3501 DE Utrecht.

Spelregels voor de Micromarkt
Leden van de HCC kunnen gratis een advertentie voor de Micromarkt plaatsen. De voorwaarden zijn:
- niet meer dan 170 tekens;
- niet meer dan één advertentie per nummer;
- inzenden op een briefkaart;
- lidmaatschapsnummer vermelden;
- bij voorkeur getypt of geprint;
- software kan alleen worden gevraagd en aangeboden als die onderdeel is van een totaal pakket met hardware (zelf geschreven software kan wél worden aangeboden);
- wat wordt gevraagd of aangeboden moet raakvlakken hebben met computers;
- een advertentie mag niet tot doel hebben om een computerclub, gebruikersgroep e.d. op te richten.

Betaald
In de Micromarkt kunnen ook advertenties worden geplaatst, waarvoor wordt betaald. Hiervoor gelden afwijkende regels.
Dit geldt voor:
- advertenties van leden, waarvan de tekst langer is dan 170 tekens (in dit geval moet de volledige advertentie worden betaald);
- advertenties van niet-leden (ook bedrijven);
- het tarief voor deze advertenties is *f* 5,- per 40 tekens.

Betalen
Betaalde advertenties kunnen ALLEEN per gesloten brief worden opgegeven. Bijgevoegd moet worden een gegarandeerd betaalmiddel, dat volledig ingevuld en ondertekend is. Het gaat dus om een girobetaalkaart of een bankcheque.

Opgavens die niet aan de voorwaarden voldoen kunnen helaas niet worden geplaatst. Telefonische navraag over Micromarktadvertenties is niet mogelijk.

HCC Kantoor
Uw advertentie kan alleen worden geplaatst als deze wordt gezonden naar het HCC kantoor in Houten. Dus NIET naar het bedrijf, dat de advertentie-acquisitie verzorgt.

Aangeboden

■ A5342 6809-systeem in 19' rek met voeding, MDCR, boeken en software (o.a. ASSIST09). Alles in één koop: *f* 200,-. Tel. 02159-48946 (na 20.00 u.).

■ A5343 **386DX** 16 Mhz motherboard met 4 Mb *f* 1.000,-. Tel. 020-6974923.

■ A5344 **Commodore Amiga 500**, 1 Meg geheugen, ext. 3,5' drive, 2 joysticks, ca. 100 diskettes. *f* 800,-. Tel. 03465-63927.

■ A5345 **Commodore 64-II**, RAM-1750, 2x DD, datarec., kleurenmon., muis, Teltron modem, veel softw. o.a. Geos, Mini-off., Tasword, database. Prijs n.o.t.k. Tel. 02943-1669.

■ A5346 **AT-286/16 Mhz**, 1 Mb RAM, 42 Mb HD, 360 FD, 1,44 FD, Multi I/0 krt, EGA (ATI-Wonder) krt, HR kl.mon. (800x600), MS-DOS 5, softw. *f* 2.750,-. Tel. 033-756799 (na 18.00 u).

■ A5347 **Olivetti M240**, EGA kl.mon., 2x 3,5' DD, HD 80 Mb, DM100 printer, PTT plus modem, joyst., compl. met PC-tafel, veel prog., handl. Weinig gebruikt. *f* 4.000,-. Tel. 030-285317.

■ A5348 **SIMM'S** 256 Kb 80 ns. *f* 30,-/st. Han Verhulst. Tel. 01820-82166.

■ A5349 Orig. **netwerk** om 2 PC's te koppelen. Compl. met software, handl. en kabel voor *f* 85,-. A. v.d. Hondel, A. Jacobsstr. 26, 3123 SE Schiedam. Tel. 010-4715663.

■ A5350 **Public Domain** software, MS-DOS. Vraag onze catalogus aan. Stuur *f* 3,- postzegels naar: PD-perfect, Postbus 4088, 3102 GB Schiedam. Tel. 010-4715663.

■ A5351 **Olivetti M240**, 10 Mhz XT (8086), 20 Mb HD, 2x 3,5' FDD, EGA met kleurenmon., muis, software en org. handleidingen. *f* 1.250,-. Tel. 02230-37841.

■ A5352 **Intel ontwikkelsysteem**, series II, MDS 226. Tel. 070-3976617 (na 18.00 u).

■ A5353 **Tulip Compact 2**, 640 K, 20 Mb HD, 3,5' + 5.25' drive, monochr. mon., muis, software (WP5.1, Lotus 1.2.3. e.a.). Vr.pr. *f* 2.100,-. Tel. 03440-23807 (na 17.00 u).

■ A5354 **IBM XT PC**, 640 Kb, 20 Mb HD, 5.25' FDD, Hercules krt, monochr. mon., 101-keyb. Vr.pr. *f* 995,-. OKI-83A matrixpr., weinig gebruikt. Vr.pr. *f* 95,- Tel. 05202-24648.

■ A5355 **Commodore C64 II** met 1541 drive, monitor en power cartridge *f* 475,-. Tel. 03402-48610.

■ A5356 **2088 XT Bridgeboard** voor A2000, 512 Kb, 4,77 Mhz, 360 Kb FDD, orig. software + boek. *f* 299,-. Evt. XT gamecard, *f* 15,-. Tel. 08380-30068 (na 17.30 u, Davy).

■ A5357 **Kaypro II CP/M** PC, met monitor, 2x 5.25' DD, toetsenbord, matrixprinter, softw. (WordStar, dBase II, Supercalc en Profitplan), *f* 650,-. Tel. 079-416156.

■ A5358 **PC.20 III** met 20 Mb HD, 5.25' DD, 3,5' DD, PEGA card + Philips CM9045 EGA kleurenmon., incl. software, doc., handleid. Vr.pr. *f* 1.900,-. Tel. 045-310035.

■ A5359 **Philips P3202** prof. AT (286/1Mb), 3,5' (1,44 Mb) + 5.25' (1,2 Mb) FDD. Snelle HD 70 Mb/28 Ms. Incl. Herc. krt en monochr. mon. Compleet *f* 1.980,-. Tel. 01899-19277.

■ A5360 **Boekhoud 2.0** Boekhoud + factureerprog. Privé, vereniging, detail. Eigen ontw. Zeer fraai. Harddisk noodz. (1,4 M vrij), *f* 50,-. Tel. 05150-23666 (na 18.00 u).

■ A5361 Verhoog de snelheid van uw berekeningen en grafieken: gloednieuwe **80387-SX** 16 Mhz, *f* 275,-. Tel. 04990-77641 (na 18.00 u).

■ A5362 **G2 AT286** 16 Mhz tower, 1 Mb, 42 Mb HD 19 ms, 3,5' + 5.25' FDD, VGA color, WP5.1, Lotus 3.1, dBase IV, HPG (alles org.) (wegens te kleine cap), *f* 2.290,-. Tel. 072-330936.

■ A5363 **Laser XT-turbo**, 10 Mhz, 640 Kb, 1x 5.25', 1x 3,5' FD, 21 Mb harddisk, Herc/ CGA krt, amber mon., kaartmodem V21, V23 + Viewdata, *f* 1.500,-. Tel. 03403-77915 (ma-vr 18.00-22.00).

■ A5364 **Tulip Compact 2**, 10 Mhz, 640 Kb, 2 Mb EMS, 1,44 Mb + 360 Kb FD, copro, EGA kaart + mon., 20 Mb HD, 2 ser, 1 par, 1 gamepoort, *f* 1.600,-. Tel. 010-4293262.

■ A5365 **Olivetti M240**. 2x 3,5' + 20 Mb HD, EGA kleur mon., *f* 1.950,-. Tel. 079-425586 (na 18.00 u).

■ A5366 **Atari 1040ST**, z/w en kleurenmonitor, Megafile 30 Mb, printer 24-nlds, software, boeken, *f* 2.000,-. Tel. 040-457541.

■ A5367 **Aquarius** computer 20 K, (MS-Basic), Nederlands handboek, datarecorder, printer, boeken, software, printerpapier. Alles in één koop, t.e.a.b. Tel. 070-3201353.

■ A5368 **Amiga 500**, KCS Power PC Board, Philips kl.monitor, Star printer, losse diskdrive. Totaal *f* 2.000,-. Tel. 080-789091.

■ A5369 Org. **MS-Works** (Ned.), *f* 350,-. Tel. 03240-11471.

■ A5370 **Apple Imagewriter II**, incl. software, boeken, linten: *f* 550,-. Apple Stylewriter 360 dpi incl. Truetype fonts, boeken, org. verpakking en garantie: *f* 850,-. Tel. 03404-53683 (na 18.00 u).

■ A5371 **Sinclair Spectrum** 48 K + compl., interface 1, microdrive + 15 tapes, joystick interface, datarecorder, ca. 30 org. prog. Vr.pr. *f* 250,-. Tel. 075-281321 (na 18.00 u).

■ A5372 **IBM XT** 640 Kb, kleur, 20 Mb HD, 1x 5.25' FD.: *f* 850,-. Tandon pack-rac + interface: *f* 650,-. Tel. 085-232860 (na 18.00 u).

■ A5373 **Hyunda 286 AT**, 1 Mb HD, 1,2 Mb FD, EGA kleurenscherm, muis, veel software, *f* 1.750,-. Tel. 01880-32845.

■ A5374 **Math co-processor** voor XT, *f* 95,-. Tel. 01880-32845.

■ A5375 **Commodore PC1**, 640 Kb, 32 Kb HD, monochroom tekstscherm, muis, veel software, *f* 750,-. Tel. 01880-32845.

■ A5376 **Monitor Philips BM** 7502 groen en CGA kaart, *f* 125,-. Anrotel modem 300 en 1200/75 baud, *f* 60,-.
Tel. 076-651715.

■ A5377 **Portable AT** 80286/12, HD 20 Mb, FD 1,44 Mb, 1 Mb intern, VGA scherm 220 V/accu, *f* 2.750,-. Tel. 013-341744.

■ A5378 **Zenith MiniSport** notebook, 1 Mb intern, 720 K miniflop, CGA graf. scherm (backlit), EMS-geheugen, incl. handl., communicatiekabels, *f* 400,-. Tel. 070-3948066 (na 18.00 u).

■ A5379 **Olivetti M240** 640 Kb RAM, HD 21 Mb en 41 Mb, FDD 1,44 Mb en 360 Kb, Exp. mem. 2 Mb, VGA 640x480 res., NEC V30 proc., kleurenmonitor. Vr.pr. *f* 2.750,-. Tel. 03495-35161.

■ A5380 **Tower 386SX-16**, VGA kl.monitor, 80 mb HD, 1,2 + 1,44 DD, 101 keyb., garantie, veel software; z.g.a.n. (5 mnd) buitenkans, *f* 3,500,-, met dozen en boeken. Bel. 038-539632.

■ A5381 **Atari 1040 STE** fm, monitor, 20 Mb HD, veel software, boeken. Vr.pr. *f* 1.950,-. Tel 03200-31198.

■ A5382 **Discovery kaartmodem** V21/V22, *f* 75,-. Tel. 05430-20943 (19.00-20.00 u).

■ A5383 **C-128, 1571, 1581**, printer, gr. monitor, software ca 150 floppies, veel extra's, RAMdr. T.e.a.b. Tel. 03417-58458.

■ A5384 **HeadStart** 1 XT 2, 360 Kb drives, 30 Mb HD, coproces-

sor, Epson LX800 printer, ƒ 1.100,-. Tel. 08362-23700.

■ A5385 **HP-1000** minicomputer, tapedrive, diskdrive, rack, voor de verzamelaar. Gratis af te halen. Tel. 02155-13721 (na 19.00 u).

■ A5386 **Philips MSX-printer** NMS 1421, als nieuw, ƒ 175,-. Tel.03240-19143 (na 18.00 u).

■ A5387 **Philips CM-8833 monitor** met voet en CGA-kaart, ƒ 400,-. Tel. 040-432057 (na 17.00 uur).

■ A5388 **HeadStart** (EGA-Hercules) 3,5' en 5.25' 20 Mb HD. Monitor 14' amber, ƒ 1.250,-. Tel. 071-890920.

■ A5389 **EGA kaart**, ƒ 45,-. CGA kaart, ƒ 10,-. Toetsenbord XT, ƒ 45,-. Alle drie in één koop ƒ 85,-. Tel. 04990-71944 (Maarten).

■ A5390 **MSX-2**, gr. monitor, kabels ƒ 350,-. Spectrum interface 1 ƒ 50,-. Tel. 055-332456.

■ A5391 **Brother sheetfeeder** SF 40+ o.a. geschikt voor Brother printer M 1709, als nieuw, ƒ 190,-. Tel. 03464-1144.

■ A5392 **MSX-2 Philips** NMS 8250, 3,5' drive, los toetsenbord met MSX muis, joystick, Philips EASE, MSX printer Ph. NMS 1431. Ned. boeken. Tot. ƒ 475,-. Tel. 01880-17281.

■ A5393 **Olivetti M21** PC XT: draagb. 2x 5.25' FDD + 14' CGA mon.bldsch. Tel. 01880-13711.

■ A5394 **Prtbl. Amstrad PPC640** + 2400 bd modem, tas, softw., 6 mnd oud; ƒ 750,-. Canon BJ-10E inkjetprinter, nw/ongebr. in doos, 1 mnd oud; ƒ 600,-. Tel. 020-6596163.

■ A5395 **Bausch modem** CN-3522 PC, 2400 baud. Nieuw in doos, ƒ 200,-. HP Thinkjet, instr.boek, cartridge, garantie. Tel. 04499-1331 (13.00-20.00 u).

■ A5396 Complete rijkserkende **cursus PDI-1**, 72 lessen voor zelfstudie MG-1, MG-2 en MG-3. Geen huiswerkcorrectie. Geen ƒ 960,- maar ƒ 275,-. Bel snel tel. 04920-15557.

■ A5397 **Brother HR 15XL** margrietwielprinter met 2 letterwielen en kabel. Z.g.a.n. ƒ 550,-. Tel. 01720-25800.

■ A5398 **Brother HR 15 RS232c** daisywheel printer, div. linten, letterwiel; Brougham 10 en Script 1012, corr. en prop. printen mogelijk, ƒ 200,-. Tel. 070-3818538.

■ A5399 **Sony MSX-2** hb 700 d. met extra drive, rec., kl.monitor, draaiplateau, disks en floppys, programma's, utilitys en spelen, boeken en bladen, ƒ 1.250,-. Tel. 023-378801.

■ A5400 **Rank Xerox 820-II** CP/M computer. Dubbele diskdrive 8' plus monitor + software. In prima staat. Tel. 05700-43895 (na 18.00 u).

■ A5401 **Amiga 2000**, 40 Mb harddisk, bridge board, MEM exp. card. Vaste prijs ƒ 2.750,-. + 1084S monitor. Tel. 035-233933.

■ A5402 **SIMM 256 Kb**-geheugenmodules, 100% nieuw ƒ 35,-. Tel. 058-671259.

■ A5403 **Commodore 1084s** kleurenmonitor, nieuw in doos ƒ 475,-. Tel. 02946-5133.

■ A5404 **Epson FX-80+** matrixprinter met handleiding ƒ 250,-. Tel. 01720-91546.

■ A5405 **Commodore 128-D**, Citizen printer (70 mm), joystick Quick shot en diverse handboeken. Vr.pr. ƒ 650,-. Tel. 02518-51681.

■ A5406 **2x HD, 20 Mb** + contr. ƒ 350,-/st, CGA-krt ƒ 25,-, Multi I/0 (AT) ƒ 30,-, FD contr. ƒ 25,-, muis ƒ 35,-. Tel. 010-4586401.

■ A5407 **Soundblaster**. Compleet met CMS stereo chips, de soundblaster softw. developerkit, ca. 50 Mb software en garantie. Prijs ƒ 400,-. Eric Logtenberg. Tel. 033-620257.

■ A5408 Printer **Star LC24-10**, 1,5 jaar oud, wegens aanschaf laserprinter, ƒ 350,-. Tel. 04998-96272 (na 18.00 u).

■ A5409 **QL Sinclair** computer incl. monitor, boeken en software (o.a. CAD-programma). Alles in één koop ƒ 250,-. Tel. 02159-48946 (na 20.00 u).

■ A5410 **Apple/GS**, 512 K RAM, RGB monitor, muis, 3,5' en 5.25' drive, Imagewriter II, ppleworks en Paintworks, 1.400,-. Tel. 05120-12752.

■ A5411 IBM compatible computer **Amstrad PC** 1512 640 Kb , 20 Mb Seagate HD, 5.25' FD (360 Kb), 14' mon. BW MSDOS 3.20, DOS, &GEM. Vr.pr. ƒ 1.000,-. Tel. 02510-39780 (na 13.00 u).

■ A5412 **Amiga 2000** met bridgeboard (XT), 1 extra 3,5' drive, kleurenmonitor, boeken, software. Prijs n.o.t.k. Tel. 08380-20543.

■ A5413 **Olivetti M240**, EGA monochroom groen, 20 Mb HD, 3,5' + 5.25' FDD, printer DM 100, muis, tafel, stofhoezen. Prijs ƒ 2.250,-. Tel. 038-655800.

■ A5414 **Tulip PC Compact 2**, DGA kaart, monochr.monitor, 640 Kb, 5.25' FDD, 20 Mb HD, incl. diverse software, ƒ 1.350,-. Tel. 050-273213 (na 18.00 u).

■ A5415 **MSX-2**, drive, diskettes, software, kl.monitor, muis, joystick ƒ 850,-. XT, 10 Mb HD, 5.25' drive, gamecard, amber monitor, veel software ƒ 600,-. Tel. 055-427446.

■ A5416 XT-comp. **Advance/Ferranti**, 8086, 640 Kb, 20 Mb NEC harddisk, verbeterde voeding, fan, mono / CGA / RGB (SCART) uitgang (ook voor KTV), Zenith monitor, RS232, Centronics, gamepoort, keybd. etc. MS-DOS, software, veel vrije slots, 2 st. floppy drive, technische documentatie, ƒ 750,-. Tel. 010-4610688 (na 18.00 u).

■ A5417 **Probleem met de computer?** Bel 01804-18840 tussen 18.00 en 21.00 uur, in het weekend de hele dag.

■ A5418 **IBM XT**, 640 Kb, 20 Mb, 5,25' FD, EGA scherm en kaart, handleidingen en AMBI-boeken, ƒ 1.250,-. Tel. 02290-31332 (na 18.00 u).

■ A5419 **Sharp 4502** Laptop, MS-DOS, LCD scherm, 2x FDD 720 Kb, 768 K intern. Prijs ƒ 850,-, incl. software. Tel. 010-4182631 (na 18.00 u).

■ A5420 **Olivetti M19**, monochroom, 640 Kb, 2 FDD 5.25'. Prijs ƒ 500,-. Tel. 015-122153.

■ A5421 **Tulip Compact 2**, 640 Kb, 21 Mb HDD, 2x 1.44 Mb FDD, DGA-kaart, monochr. mon. (Herc./CGA), AT-keyb., Star NL-10 printer + sheetfeeder, incl. softw. ƒ 1.900,-. Tel. 04928-1238.

■ A5422 **Schneider/Amstrad** PC 640 Kb, 20 Mb hardcard, 5.25' en 3,5' drive, kwaliteits AT toetsenbord (ook los te koop), printer, veel software. Prijs n.o.t.k. Tel. 05293-3449.

■ A5423 **Philips P2000C** CP/M, software (tekstverw., spreadsheet, boekhouden). Tel. 04951-33876.

■ A5424 **HeadStart** 10 Mhz XT, 3,5' (HD), 5.25' drive 42 Mb harddisk (35 msec), super VGA-krt, VGA monitor (256 klrn), Genius, muis, org. softw., handl. ƒ 2.399,-. Tel. 070-3936673.

■ A5425 **IBM XT** met 10 Mb HD, 5.25' 360 Kb FD, 640 Kb intern, Herc.krt, met mon, ƒ 475,-. Roland midi interface ƒ 250,-. Tel. 085-811371 (na 15.30 u).

■ A5426 **Tulip PC** Compact II met NEC-V20 10 Mhz proc., 2x 3,5' 1,44 Mb FDD. DGA kaart mono monitor, MS-DOS 3.30, PD softw., cursus en Nederl. handb. ƒ 1.500,-. Tel. 01860-15887.

■ A5427 **Philips PRO 7BM749** paperwhite VGA/MCGA monitor, 35 cm beeld, res. 920x480, lijnfreq. 31,5 kHz. Incl. draaib. voet en kabels, ƒ 300,-. Tel. 08360-23313 (na 18.00 u).

■ A5428 **NECOM AT 80286** 16 Mhz, 4Mb, 89 Mb HD, 1,22 FDD, 1,44 FDD, 2x 20 Mb BORSU, VGA, col. mon., 2 ser. + 1 par. Alles werkt uitstekend. Tel. 01720-34517.

■ A5429 Kodak Verbatim 6,6 Mb **externe drive** op (speciale) 5,25' flop 500 Kb/s, leest ook normale 5.25' floppy's; + 5 floppy's = 30 Mb voor XT/AT, ƒ 125,-. Tel. 020-6971360.

ADVERTENTIE

Foto's bij iedere database?

Foto - Extra!

1. Foto's op Uw VGA-scherm,
2. Gelijktijdig met de tekst.
3. Werkt onder MS-DOS.
4. Werkt met hand-, flatbed-scanners en videodigitizers etc.

ƒ 695,00 incl. BTW.

Niet tevreden, geld terug garantie
exclusief ƒ 25,00 admin. en verzendkosten.

SIRECO Waalreseweg 17 Valkenswaard
Tel: 04902 - 89227 Fax: 04902 - 48001

teletekst

Alles op gebied van PC-Teletekst interfacing vindt u bij KEYWORD.

Onze produktlijn omvat ondermeer:
- TELETEXT TOOLBOX teletekstkaart
- TXT kaart met digitale TV-TUNER
- TELETEXT INSERTOR voor lokaal Teletekst netwerk
- WALL STREET beurssoftware
- MAATWERK oplossingen

Keyword Info Systems bv
Antwoordnr. 10280, 2600 WB Delft
tel. 015 - 624940, fax 624998

■ A5430 2 Mb AT **geheugenkaart** van Micron, extended en expanded, software, handleiding. Prijs *f* 250,-. Tel. 03465-75953.

■ A5431 **Exidy Sorcerer** 48K, monitor, S100 bus, dubbele floppydiskdrive, hardsectored floppy's 5.25', Epson TX-80 printer, *f* 350,-. Tel. 070-3938820.

■ A5432 **Qtec EX-580** 360 Kb externe diskdrive voor o.a. Toshiba, Sharp, Epson, Zenith, NEC en andere laptops. Ongebruikt, *f* 250,-. Tel. 08360-23313 (na 18.00 u).

■ A5433 **Soundblaster starterpack**, CMS Music Composer software. Prijs *f* 500,-. Tel. 078-122833 (na 19.00 u).

■ A5434 **Spectrum+**, microdrive met 20 cartr. en veel nwe prog. op cas., multiface, videoface, tracer en modem. Veel boeken en tijdschr. Alles in één koop *f* 350,-. Tel. 02507-13559.

■ A5435 **Star LC-10** Multifont printer met sheetfeeder, als nieuw in doos, *f* 350,-. Tel. 038-540329.

■ A5436 **Tulip Compaq II**, 640 Kb, 20 Mb HD, 5.25' FD, modem, veel software, *f* 1.500,-. Tel. 01714-15897 (na 17.00 u).

■ A5437 **Amstrad PCW.** CP/M'er compleet met printer en meer dan 60 disks hoogwaardige software. Heel veel boeken en (techn.) documentatie erbij, *f* 800,-. Tel. 020-6991533.

■ A5438 3,5' 1,44 Mb **diskdrive** (Toshiba) *f* 150,-. 3,5' 1,44 Mb diskdrive (Chinon) *f* 125,-. 5.25' 1,2 Mb diskdrive *f* 150,-. Tel. 010-4700009 (na 18.00 u).

■ A5439 **Olivetti M15** PC laptop. 2x 3,5' FDD, LCD display, afneembaar keyb., MS-DOS 3.2 systemdisk, draagtas etc. *f* 950,-. Tel. 03410-24912.

■ A5440 **Org. IBM XT**, V20 en 8087 (co)processor, 640 K, 2x 20 Mb HDD, 2x 360 Kb FDD, EGA 512 K, 200W PSU, 2x serieel. Org. IBM keyboard. Vraagprijs *f* 1.400,-. Tel. 02975-30977.

■ A5441 **Laptop Samsung S5000** (80286), 1 Mb RAM, 20 Mb HD en 1,44 drive, incl. tas en software. Prijs *f* 1.600,-. Tel. 020-6455203.

■ A5442 **Commodore 64**, diskdrive 1541, datarecorder, monochr. monitor, joystick, Power Cartridge, floppy's, boeken, tijdschriften. Vraagprijs *f* 500,-. Tel. 070-3272820.

■ A5443 **Commodore Amiga geh. uitbreiding** *f* 40,-. Externe diskdrive 3,5' v. Commodore Amiga 500 etc. *f* 75,-. Div. Sharp mini comp. *f* 45,-. Tel. 02158-21196.

■ A5444 **Philips P2500 MCS**, 2x FDD (5.25') 308 Kb, PER 3100 Matrix printer incl. Wordstar, Calcstar, Basic, Pascal, dBase etc. Samen *f* 675,-. Tel. 079-212859 (na 18.00 u).

■ A5445 **Amstrad PPC512**, 2x 720 Kb FDD, LCD, externe monitor, coprocessor, draagtas *f* 895,-. Tel. 076-656987.

■ A5446 **AT-386SX** 16 Mhz, 1 Mb, luxe kast, 42 Mb HD 28 ms, VGA-kaart, nieuw *f* 1.800,-. Tevens AT-16 *f* 1.500,-. Tel. 079-417592 (na 18.00 u).

■ A5447 **XT Turbo** 1 Mb RAM, 40 Mb HD en 5.25' FD, monochr. mon. *f* 975,-. Mini tower AT 10 Mhz, 1 Mb RAM, 20 Mb HD, 5.25' FD, EGA color mon. *f* 1.500,-. Tel. 01820-26966 (na 18.00 u).

■ A5448 **Philips Comenius 386SX** 16 Mhz 2 Mb, 40 Mb, 1,44 Mb; VGA kleur, nieuw! *f* 3.600,-. Met 24 nld. printer *f* 4.000,-. Tel. 04498-58087.

■ A5449 IBM portable PC, 2x 360 Kb drive, mem. 640 Kb, clock, IBM printer, software, *f* 1.050,-. Tel. 03408-85974.

■ A5450 **Atari 520ST** (1 Mb, TOS 1.4, batterijklok), SM 124 monitor, ss/dd diskdrive, Megafile 30 hd. Prijs *f* 1.000,-. Tel. 080-786705.

■ A5451 **IBM XT**, 5.25' drive, 20 Mb HDU (kl.def.), monochroom monitor; *f* 350,-. Olivetti M20, 2x 5,25' drives, mono.mon., Multi-Plan, PCOS v3.09; *f* 450,-. Tel. 020-6430884.

■ A5452 **HP-9835A** computer, HP-9895A drive, HP-7221A plotter A3, HP-82936 ROM-drawer met HP-85 I/O ROM en HP-87 plotter ROM, voor HP-86/87 HP-82900A CP/M systeem met manual. Tel. 04992-3752 (na 18.00 u).

■ A5453 **Sharp PC MZ-5600**, 10 Mb, 256 K, 5,25' (evt. ook printer MZ-1p02), DOS 2.11, boekhoudprogramma, *f* 350,-. Tel. 020-6162737.

■ A5454 **Vendex HeadStart II** Turbo XT, 5,25 + 3,5' (1,44 Mb) drive, 640 Kb int., graph. Herc./CGA krt + kleur.mon., incl. org. softw., boeken. In org. doos, *f* 1.250,-. Tel. 013-35771.

■ A5455 **Commodore PC-1** 512 Kb, 5,25' + 3,5' diskdrives, muis en Hercules p/w monitor. Vr.pr. *f* 550,-. Tel. 010-4749337 (na 18.00 u).

■ A5456 **Diskdrives**: HDD Seagate ST225 20 Mb, *f* 275,-; HDD Seagate ST151 40 Mb, *f* 500,-; FDD TEAC 720 Kb *f* 125,-; HD/FD controller *f* 100,-. Tel. 04116-84407.

■ A5457 **Memory**: 10 st. 64 Kx1 - TMS4164-15NL *f* 30,-; 4 SIPP Mod. 256 Kx9 100 ns *f* 100,-; XT Universal 640 Kb mem. board met 128 Kb *f* 75,-. Tel. 071-896961.

■ A5458 **Commodore 64-II**, 1541-II, datarecorder, muis, joystick, power cartridge, boeken, software, *f* 500,-. Tel. 020-6975833 (na 16.30 u).

■ A5459 **Ulticom**: Spectrum programma's met 9600 Baud saven via Interface I op Harddisk PC: *f* 99,-. Demodiskette *f* 9,-. QL Trump Card *f* 400,-. QL-/ Spectrum hardware. Tel. 08385-50708.

■ A5460 **Seagate ST-151**, 40 Mb HD, 21 ms + MFM/RLL controller, 1 jr oud, wegens aanschaf 125 Mb. Vr.pr. *f* 575,-. Tel. 070-3655020 (antwoordapp.).

■ A5461 **Z-88 Cambridge Notebook**; + PC/MAC-Link comm. MS-DOS + Mac.; extra RAM card; voeding; handboek, *f* 450,-. Tel. 030-734812 (na 20.00 u).

■ A5462 **Philips P2000C** port. CP/M. A: 640 K, B: 640 K, met div. software incl. handleidingen. T.e.a.b. Tel. 02208-18525.

■ A5463 Z.g.a.n. **PC20-III** Commod. 20 Mb HD, 3,5 + 5,25' DD, 8088 MCR proc 9.54 Mhz; 640 Kb int. geh., RS-232 ser. prt, par. prt. Incl. mon. Herc?CGA-krt *f* 1.400,-. Tel. 05430-18041.

■ A5464 **Motorola modulair systeem**: Maxboard 6802, 2 K ROM, 8 K RAM, 4 K Video-RAM, 16 K RAM board, MEX-6820 PIA board, 2 BASF6106 5,25' drives, z/w mon., ITOH mtrxpr. Tel. 03240-32721.

■ A5465 **CP/M: Kaypro II** + Kaypro 10 (10 Mb HD), veel software (dBase, Forth, Kermit, MITE, Pascal, Perfect Writer, Smartkey, Supercalc, Uniform (floppyconversie), etc.). Tel. 03240-32721.

■ A5466 **MSX 2** computer type VG 8235-20, MSX printer NMS type 1431/00, Philips monitor type VS 0040/00, MSX interface modem NMS 1255/00, in org. verp., handl., software, disks en kabels. In één koop *f* 800,-. Harde schijf 20 Mb: Western Digital model WD 93028-A *f* 100,-. Tel. 03402-62800.

■ A5467 **Philips P2000T**. Incl. monitor, 256 Kb ext.board, 2 diskdrives 160 Kb, eprommprogrammer en modem. Veel software en documentatie. T.e.a.b. Tel. 020-6381489.

■ A5468 **TRS-80**, 16 K, level 2 met enige software en Engelse documentatie, in zeer goede staat voor liefhebber, knutselaar. Vraagprijs *f* 100,-. Tel. 050-344821 (werkdagen na 18.00 u).

■ A5469 **PC XT** 640 Kb, 15 Mhz, 20 Mb HD, FD 5,25' 360 Kb met VGA kaart, *f* 800,-. Tel. 078-150706.

■ A5470 **Atari 520ST** (+), 1 Mb geheugen, z/w monitor, floppydrive, 30 Mb harddisk. G. van Rens, tel. 040-837961.

■ A5471 **Commodore 64**, monitor 1702, Star printer NX1000C, dataset 1531, diskdrive 1541, joystick, muis, boeken en software, *f* 600,-. Tel. 010-4203995.

■ A5472 Z.g.a.n. **Star NX-10C** printer, *f* 300,- of ruilen voor NL10 printer. Tel. 02207-44962.

■ A5473 **Atari AT286**, 30 Mb HD, 2x FD, EGA 256Kb incl. monitor, 1200 bps ext. modem, Star printer, 100x 3,5' disks, diskbak. Vraagprijs *f* 2.200,-. Tel. 050-421569.

■ A5474 **Commodore PC10**, 640 Kb RAM, HD 20 Mb, DOS 2.11, GWBASIC 2.02. Graf. kleurenkrt en monitor, 2 drives 5,25', kleurenpr. OKIMATE20 + linten, div. software en boeken. Tel. 023-334095.

■ A5475 **Handboek Member**, ledemadm. (ongebruikt), *f* 50,-. Tel. 05940-3722.

■ A5476 **Sharp MZ 800**, Quick Disk, cassette en div. software, *f* 375,-. Tel. 02265-2714.

■ A5477 **C64**, kl. monitor Comm. 1701, diskdr. 1541c, printer Seikosha SP-180, datasette unit C2N 1530, boeken en software, *f* 1.000,-. Tel. 020-6965355 (na 18.00 u).

■ A5478 **BBC-B** met SD en DD OS, 128 K SW RAM, 2 drives, joystick, muis, Zenith monitor, eprommprogrammer etc. Incl. vele progs en documentatie. Vr.pr. *f* 500,-. Tel. 02975-61196.

■ A5479 **Olivetti M24** 640 Kb, 2x 360 Kb, 2x 21 Mb hardcard, mono.scherm en org. handl. *f* 1.990,-. Tel. 08385-26702/28209.

■ A5480 **IBM diskdrive**, 5,25', 360 Kb, weinig gebruikt, gegarandeerd 100% goed. Vr.pr. *f* 110,-. Info-muis, 2 knops, nw. in doos, Microsoft comp., vr.pr. *f* 55,-. Tel. 05202-24648.

■ A5481 9600 bd **Faxkaart**, zenden en ontvangen met bijbehorende software, PTT goedgekeurd *f* 395,-. Nieuw in originele verpakking. Tel. 03434-52502.

■ A5482 **SVI-738 X' press MSX**, ingeb. diskdrive en RS232, MSX-DOS & CP/M, monochr.mon., datarec., joystick, veel prog. op disk & cass. enz. Samen *f* 450,-. Tel. 055-663274 (na 18.00 u)

■ A5483 **Boeken**: Werken met WordPerfect (t/m 4.2), Henk Boeke. PBNA-Elsevier Cursus Basic-Plus compl. in 3 banden. Prijs n.o.t.k. Tel. 03465-65145 (na 3 december).

■ A5484 50 **datacartridges** van 450 feet (opslagcapciteit ca 45 MG). De meeste zijn slechts een-

maal gebruikt. Prijs in overleg. Tel. 071-120345.

■ A5485 **Commodore Amiga 500**, 1 Meg geheugen, Naksha muis, 2 joysticks, sound filter, stofkap, *f* 500,-. Tel. 046-744998 (na 18.00 u).

■ A5486 **Diskdrive** NMS1542 360 Kb 5,25', *f* 75,-. Mouse NMS 1146, *f* 50,-. Tel. 01829-5030 (na 18.00 u).

■ A5487 **VGA kleurenkaart**, CGA kleurenkaart, NEC V20 processor, gamecard met joystick. T.e.a.b. R. Verschoor, Tel. overdag: 02975-53088, 's avonds 020-6459711.

■ A5488 **Boekhoud 2.0**, boekhoud en factureerprogramma. Privé, vereniging, detail. Eigen ontw. Zeer fraai. Harddisk noodz. (1,4 Mb vrij). Prijs *f* 50,-. Tel. 05150-23666 (na 18.00 u).

■ A5489 **Digital PC350**, 2x 5,25' FDD, 10 Mb HD, nieuwe Winchester controller, z/w monitor, keybord, evt. printer; geen DOS, 1985. T.e.a.b. Tel. 01199-5363 (8.00-17.00 u).

■ A5490 **PC-XT**, 640 Kb, 20 Mb HD, 2 FDD, muis, volledig geïnstalleerd met QMS K8 laserprinter, *f* 2.000,- (evt. apart). Tel. 03465-61884.

■ A5491 **AT 386/20 tower**, 2 Mb, 2x 40 Mb verwisselb. + 20 Mb HD, 1,44 + 1,2 Mb FD, ATI VGA Wonder krt, EISO 9060S Multisync. Tot. *f* 3.950,-, exc. ATI/EISO *f* 2.800,-. Tel. 073-415100.

■ A5492 **Commodore 64**, 1541 diskdrive, powercartridge, stofkap, printer, handleidingen, aansluitsnoer t.v., joystick, *f* 450,-. Tel. 02286-2626.

■ A5493 **Commodore PC 20-III**, 10 Mhz, 640 Kb, 20 Mb harddisk, 3,5' en 5,25' FDD. Amber monitor, muis, *f* 1.250,-. Tel. 05120-25129 (Drachten).

■ A5494 **MSX-2 Philips NMS-8220**, met losse 3,5' drive VY0010, datarecorder en toebehoren, *f* 495,-. Externe 3,5' drive 720 K voor PC, *f* 150,-. Tel. 08340-26091 (na 18.00 u).

■ A5495 Echte **IBM XT** (geen kloon), 640 K, 10 Mb HD, twee 5,25' FD, CGA kaart, IBM kleurenmonitor, muis, software, *f* 600,-. Tel. 020-6429754 (na 18.00 u).

■ A5496 **Atari Mega ST4**, monochr. beeldsch., 30 mega HD, Atari laserpr. SLM 804, bol muis, gewone muis, veel org. software waaronder Lab Notater! Tel. 04704-5436.

■ A5497 **Commodore 128**, 1570 diskdrive, monitor (amber), snellader, joystick, RS232 interface, boeken en diskettes, incl. div. handleidingen, *f* 850,-. Tel. 08303-15119 (na 18.00 u).

■ A5498 **Olivetti M280**/12 Mhz-286, 2 Mb ig, 40 Mb HDU, 3,5 + 5,25' FDU, EGA kl.mon., muis, DM280 printer + sheetf., dok ed, *f* 3.750,-. Tel. 01720-40756 (na 18.00 u).

■ A5499 40 Mb **harddisk** IDE Miniscribe, 3 mnd oud, *f* 350,-. Joop van Rijsewijk. Tel. 04781-1471 (na 18.00 u).

■ A5500 Compacte **AT 286** met paperwhite VGA monitor en 1,44 Mb drive, *f* 750,-. Mannesmann Tally inkjet printer, *f* 250,-. Biljartspel voor Herculeskaart, *f* 75,-. Tel. 013-636106.

■ A5501 **Public Domain software** MS-DOS. Vraag onze catalogus aan. Stuur *f* 3,- postzegels naar: PD-perfect, postbus 4088, 3102 GB Schiedam. Tel. 010-4715663.

■ A5502 **Amstrad CPC 6128**, gr. mon.; RS 232; RAM-disk 256 K; 2e diskdrive (3,5', 820 K); software o.a. Basic, Hisoft Pascal 80, Assembler, Tasword. Samen *f* 650,-. Tel. 04970-12188.

■ A5503 **HP Deskjet** 256 K Memory Cartridge en Softfonts. Toshiba T1000 Laptop. Genius 4500 hard-scanner met software. Dynamic Environment. Prijs n.o.t.k. Tel. 01820-28439.

■ A5504 **Olivetti M24** 20 Mb. 5,25' + 3,5' DD. CGA krt. kleurensch., muis, joystick. MD100 printer, sheetf., sprocketfeeder, stofhoezen, div. software. Z.g.a.n. *f* 1.750,-. Tel. 01810-14161.

■ A5505 **Atari 1040 STFM**, monitor, AT-speed, muis, sequencer, Roland D-5 synth., Roland TR 626 drumcomp., software. Alles in doos, met garantie, *f* 3,500,-. Tel. 05750-11632.

■ A5506 **Apple IIe** 80-kol., Z-80 kaart (CPM), printerkrt, monitor, diskdrive, veel boeken en programma's w.o. org. Visicalc. Ook in delen. Tel. 02153-16818.

■ A5507 **Philips NMS 9111** 20 Mb, 3,5' + 5,25', mon. 7BN713, Epson prt LX-800, softw. *f* 1.250,-. Tel. 020-6999186.

■ A5508 **ZX 81** computer in een dktronics kast. 16 Kb geh. met software. *f* 50,-. Uitgeest, tel. 02513-13975.

■ A5509 **HP Laserjet IIP**, onderbak (250 vel), scalable softfonts (aanschaf begin 1991 met bon). Prijs *f* 2.000,-. Tel. 03465-64909.

■ A5510 **Partner AT 286**, 42 Mb HD; 1,4 en 1,2 Mb DD; EGA monitor. Prijs *f* 2.000,-. Tel. 071-141930 of 071-133519.

■ A5511 **Org. netwerk** om 2 PC's te koppelen. Comp. met software, handl. en kabel voor *f* 85,-. A. v.d. Hondel, A. Jacobsstr. 26, 3123 SE Schiedam. Tel. 010-4715663.

■ A5512 **Amiga 500**, kleurenmonitor 1084, 1 Mb intern geheugen, *f* 800,-. Tel. 070-3860949.

■ A5513 **IBM PS 2 AT**, VGA monitor col., 20 Mb HD, 3,5' dr., muis, boeken en evt. software. Prijs *f* 2.200,-. Tel. 08896-2507.

■ A5514 **Drive 3,5'** (100144 C3468) en Tornado muis voor PC-1 of Amiga. Samen *f* 150,-. Tel. 020-6461850.

■ A5515 **Educ. softw.**, rek. tot 10 (*f* 30,-), van 10 tot 20 (*f* 20,-), van 20 tot 100 (*f* 60,-), tafels en deelsommen (*f* 40,-), taal *f* 10,-/disk. Demo + info *f* 5,-. Tel. 08811-61368.

■ A5516 **Spectrum**, met datarecorder, 2x interface (Multiprint en Multiface1), joystick en ca. 150 cassettes (ca. 800 prog.). Alles samen *f* 250,-. Tel. 046-514938.

■ A5517 8 ppm PostScript printer **QMS PS800**, Appletalk, Centronics, serieel interface, PostScript, HP Laserjet+, HPGL en Diablo emulatie, tot 3 Mb geheugen, 35 Adobe fonts. Nieuw! Met handboek. Tel. 03434-52502.

■ A5518 Zelfdenkende **PC-ventilator**, nieuw *f* 65,-. Met aansluitingen. B. Hendriksen, tel. 05756-1866.

■ A5519 **AT-16** Mhz, mini-tower, 1 Mb, 1,2 en 1,44 FDD, 40 Mb HD (28 ms), Tystar VGA monitor, 512 Kb VGA-kaart, software. Prijs *f* 3.450,-. Tel. 02154-12740 (na 18.00 u).

■ A5520 **Toshiba T3100**, 80286, plasmascherm, ext. 5,25' diskdrive, draagtas en org. handl, *f* 2.900,-. Tel. 08891-72473.

■ A5521 **The Wild Places** voor de nwste games. Veel oplossingen, Trainers, Unprotects, SBlaster en veel VGA demo's. Tel. 02159-52200, 1200/2400 baud (soon faster!). 24 hrs a day!

■ A5522 Z.g.a.n. 20 Mb **harde schijf**, Western Digital (IDE), model HWD93028-P (11-05-90). s/n: WD3366; cyl: 782. Prijs *f* 275,-. Tel. 070-3470812 (16.30-19.00 u).

■ A5523 **Zenith Z-180** Laptop, 2 dr. 720 Kb, 640 Kb int., ext. dr. 360 Kb. Printer NEC P6 24 nld, sheetf./pinf. Software WP-exec. Tel. 06-52832075 (onregelmatig bereikbaar).

■ A5524 **Windows 3.0** softwarepakket met ruim 12 Mb van de beste softw. die op dit moment te krijgen is voor *f* 37,50. A. v.d. Hondel, A. Jacobsstr. 26, 3123 SE Schiedam. Tel. 010-4715663.

ADVERTENTIE

CD - DETECTIVE

De enige methode om een CD snel op te sporen

CD-DETECTIVE is een computerprogramma voor iedereen die een CD verzameling en een MS-DOS computer heeft. Herkent u dit? U staat voor een aantal opbergrekjes met CD's. Stuk voor stuk pakt u de CD's eruit omdat u een bepaalde CD zoekt. Of u zoekt een song. Op welke CD staat die ook al weer? De oplossing hiervoor is de CD-DETECTIVE!!

Prijs *f* 44,95 incl. BTW

Enkele highlights:
- Volledig menugestuurd, full color.
- Locator, voor zeer snel zoeken.
- Alle overzichten af te drukken op printer, beeldscherm en in een bestand.
- Gebruikt minder dan 350 KB geheugen.
- Geavanceerde bestandsstructuur.
- Intuïtieve gebruikersinterface.
- Voorzien van installatieprogramma

B. i. A. Molenstraat 21B, Winssen Tel. / Fax 08872 - 3200

Levering rechtstreeks of via de betere CD - zaak

levering uitsluitend aan dealer en vakhandel

Redcliff COMPUTERS BV

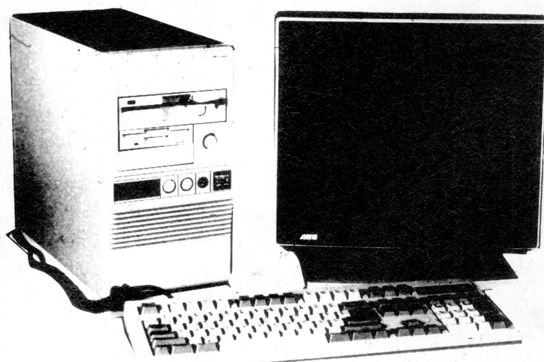
Abdissenbos 5
2715 XA Zoetermeer
Tel. 079-523833
Fax 079-510786

FAXTOR 286-16

Minitower behuizing
286-16 mainboard
1 Mb intern geheugen
5¼" 1,2 Mb drive
3½" 1.44 Mb drive
40 Mb harddisk
VGA 512K videokaart
(ET 4000 chipset)
2 serieel en 1 parallel poort
101 keys toetsenbord

FAXTOR 286-20

Minitower behuizing
286-20 mainboard
1 Mb intern geheugen
5¼" 1,2 Mb drive
3½" 1.44 Mb drive
40 Mb harddisk
VGA 512K videokaart
(ET 4000 chipset)
2 serieel en 1 parallel poort
101 keys toetsenbord

FAXTOR 386-16 SX

Minitower behuizing
386-16 SX mainboard
1 Mb intern geheugen
5¼" 1,2 Mb drive
3½" 1.44 Mb drive
40 Mb harddisk
VGA 512K videokaart
(ET 4000 chipset)
2 serieel en 1 parallel poort
101 keys toetsenbord

FAXTOR 386-20 SX

Minitower behuizing
386-20 SX mainboard
1 Mb intern geheugen
5¼" 1,2 Mb drive
3½" 1.44 Mb drive
40 Mb harddisk
VGA 512K videokaart
(ET 4000 chipset)
2 serieel en 1 parallel poort
101 keys toetsenbord

FAXTOR 386-25

Minitower behuizing
386-25 mainboard
2 Mb intern geheugen
5¼" 1,2 Mb drive
3½" 1.44 Mb drive
40 Mb harddisk
VGA 512K videokaart
(ET 4000 chipset)
2 serieel en 1 parallel poort
101 keys toetsenbord

12 MAANDEN GARANTIE

FAXTOR 386-33/64c

Minitower behuizing
386-33 mainboard 64 k cache
2 Mb intern geheugen
5¼" 1,2 Mb drive
3½" 1.44 Mb drive
89 Mb harddisk
VGA 1 Mb videokaart
(ET 4000 chipset)
2 serieel en 1 parallel poort
101 keys toetsenbord

FAXTOR 486-33/256c

Maxitower behuizing
386-33 mainb. 256 k cache
4 Mb intern geheugen
5¼" 1,2 Mb drive
3½" 1.44 Mb drive
124 Mb harddisk
VGA 1 Mb videokaart
(ET 4000 chipset)
2 serieel en 1 parallel poort
101 keys toetsenbord

Alle Faxtor systemen zijn ook leverbaar in miditower, maxitower en desktopcase.

Alle door u gewenste wijzigingen en/of uitbreidingen kunnen, zolang dit technisch mogelijk is, in ieder systeem worden gerealiseerd.

VOEDINGEN

150 Watt voeding XT formaat	93,75
200 Watt voeding AT formaat	119,00
200 Watt voeding miniformaat	112,00
220 Watt voeding maxitower	189,00

KEYBOARDS

BTC, US layout, auto XT/At	69,00
FAXTOR, US layout, XT/AT	65,00
Mitsumi keyboard, US layout, AT	75,00

DIVERSE I/O UITBREIDINGSKAARTEN

gamekaart, 2x gamepoort XT/AT386	16,50
printerpoort, Centronics, lpt1/lpt2/lpt3	27,50
RS-232 poort, com1-com4	22,50
AT I/O, printerpoort en 2 x RS-232	33,00
AT I/O, printerpoort, RS-232 en game-adapter	29,00
AT IO/-2, printerpoort, 2x RS-232 en game-adapter	35,00
IDE I/O, IDE host, FDC, printerport, RS-232 en game	59,00

Ook zijn specifieke kaarten leverbaar zoals: 8, 12, 14, 16 Bit A/D D/A kaarten, industriële multifunktiekaarten, digitale I/O kaarten, optisch geïsoleerde I/O kaarten, solid state/reed/data isolatie/electro mechanische relay kaarten, traic outputkaarten, bus expanders, prototype kaarten, kaartextenders, hoekextenders, backplanes, adapterkaarten, reed relay multiplexerkaarten, timerboards, signaalconditiekaarten, voicekaarten.

AEG

Infocenter, datank	105,00

FAXTOR

Eprom programmer, 4 eproms inclusief software en controllerkaart, 8 Bit	339,00
Eprom wisser, 4 eproms	135,00

ROLAND

MPU-401, midi-interface, 8 Bit	250,00

MICROSOFT

MS-DOS 3.3, 5¼", Engels	69,00
MS-DOS 4.01, 5¼" of 3½", Engels	119,00
MS-DOS 5.0, 5¼" of 3½", Engels	199,00
MS-DOS 5.0, 5¼" of 3½", Nederlands	199,00
Windows 3.0 en MS-DOS 5.0, 3½", Nederlands	295,00

EVEREX

RAM 3000 Deluxe, EMS kaart voor 41256 Drams, 16 Bit	215,00

FELOWES

Diskettebak voor zowel 3½", 5¼" en tapes	12,50

Prijs- en / of produktiewijzigingen voorbehouden. Op al onze verkopen zijn de algemene leveringsvoorwaarden, gedeponeerd onder nummer 1929 te Den Haag, van kracht.

WESCOM

GW-400B kleuren VGA 14"
resolutie: 1024x768 interlaced
800x600 non interlaced
640x480, 320x200
dot pitch: 0.28 mm
analoog input, multi VGA — 585,00

GW-500 kleuren VGA 14"
resolutie: 1025x768 interlaced
800x600 non interlaced
640x480, 320x200
dot pitch: 0.28 mm
analoog/digitaal input, multi-sync VGA — 699,00

GW-140 monocrhoom VGA 14"
resolutie: 800x600 non interlaced
640x480, 640x400, 640x350
analoog input, multi VGA — 193,00

FAXTOR

monochroom TTL 9"	250,00
monochroom VGA 9"	275,00
resolutie: 640x480, 640x400, 640x350	

AOC

MM-411 monochroom 14"
TTL paperwhite
digitaal input — 170,00

De HCC Computerverzekering

Met de HCC Computerverzekering bent u gedekt tegen schade die plotseling aan uw hardware optreedt: diefstal, beschadiging en dergelijke. Uw inboedelverzekering dekt deze schade meestal slechts beperkt of helemaal niet! De HCC Computerverzekering biedt een goede dekking tegen een lage premie. Bij apparatuur ouder dan een jaar geldt een gunstige afschrijvingsregeling.

AANVRAAGFORMULIER HCC-COMPUTERVERZEKERING

Naam: HCC lidnr.:

Adres:

Postcode + woonplaats:

Het betreft een nieuwe aanvraag/wijziging (doorhalen wat niet van toepassing is) wenst voor de in zijn/haar bezit zijnde computer(s) met bijbehoren een HCC computerverzekering. De apparatuur bestaat uit:

Artikel	Merk	Serienr.	Bouwjaar	Nieuwwaarde (incl. BTW)
				f
				f
				f
				f
				f
				f
				f
				f
				f
			Totaal	f

Plaats: Datum:

Handtekening: Gewenste ingangsdatum:

MACHTIGING

Giro: Bank:

Ondergetekende verleent hierbij tot wederopzegging machtiging aan de Hobby Computer Club (HCC) te Houten om van zijn/haar bovengenoemd rekeningnummer bedragen te doen afschrijven die verschuldigd zijn wegens de contributie voor het lidmaatschap van de HCC en de premie en kosten voor de HCC computerverzekering.

bij bank:

te:

Naam: HCC lidnr.:

Adres:

Postcode + woonplaats:

Hij/zij verklaart zich akkoord met de geldende bepalingen en voorschriften.
Hij/zij heeft tevens kennis genomen van de incasso-regeling

Handtekening rekeninghouder

Datum Plaats

De jaarpremies zijn:

- f 36,11 tot f 5.000,-
- f 52,83 van f 5.000,- tot f 10.000,-
- f 69,55 van f 10.000,- tot f 25.000,-
- f 86,27 van f 25.000,- tot f 40.000,-
- f 119,71 van f 40.000,- tot f 60.000,-
- f 153,14 van f 60.000,- tot f 80.000,-
- f 186,58 van f 80.000,- tot f 100.000,-

Daarnaast wordt u elk jaar f 5,- administratiekosten in rekening gebracht. Indien u echter een machtiging tot automatische incasso afgeeft (zie het formulier op deze pagina) krijgt u een korting van 50% op de administratiekosten, u betaalt dan slechts f 2,50!

- De verzekerde moet lid van de HCC zijn
- De verzekerde apparatuur moet eigendom van de verzekerde zijn en moet zijn opgesteld op het privéadres van de verzekerde.
- Bij tijdelijke opstelling van de apparatuur op een andere plaats dan het privé-adres van de verzekerde (mits niet het zakenadres) blijft de dekking van kracht.
- De dekking geldt binnen Nederland.
- Er is een eigen risico van f 150,- per schadegeval.
- De dekking gaat in bij ontvangst van uw betaling, of onmiddelijk wanneer u een incasso machtiging afgeeft!

Wat te doen bij schade

- Indien een door de HCC computerverzekering gedekte schade optreedt kunt u telefonisch een schadeformulier aanvragen bij het HCC Kantoor (03403-78788).
- Het kan zijn dat de verzekeraar een expert naar de schade wil laten kijken. Gaat u daarom nooit zonder overleg met de verzekeraar tot reparatie van de schade over.
- Bij schade door diefstal moet u met het ingevulde schadeformulier (een kopie van) het procesverbaal inzenden.

Vul het aanvraagformulier in!
U kunt deelnemen aan de HCC Computerverzekering door het aanvraagformulier hiernaast volledig en naar waarheid in te vullen en (liefst samen met de incasso-machtiging) te sturen naar:

HCC
Afdeling Ledenadministratie
Postbus 149
3990 DC Houten

Regeling Incasso

1. Voor rekeninghouders bij de Postbank of een andere bank bestaat de mogelijkheid om regelmatig terugkerende betalingen op een gemakkelijke wijze te regelen. Daartoe verleent u machtiging door invulling en ondertekening van de hiernaast afgedrukte machtiging.
2. Als u niet akkoord gaat met een incasso-overschrijving, dan kunt u het bedrag laten terugboeken. U moet hiervoor binnen een maand na de afschrijving schriftelijk een verzoek indienen bij het giro- of bankkantoor waar uw rekening wordt geadministreerd. Het bedrag zal zonder verdere navraag worden gerestitueerd.
3. U moet er voor zorgen dat er steeds voldoende saldo op uw rekening aanwezig is.
4. Mededelingen van intrekking en wijziging dient u te richten aan de HCC, uiterlijk een maand voor datum van ingang van de betalingstermijn.
5. De afschrijving van het contributie- of premiebedrag geschiedt bij het begin van de betalingstermijn.
6. De machtiging tot automatische incasso betreft uitsluitend de inning van contributiegelden en premies en kosten van de HCC Computerverzekering.

■ A5525 **Sharp MZ-800 PC** met printer, diskdrive en PBNA-instructie cursuspakket. Heel weinig gebruikt. Prijs *f* 300,-. Tel. 020-6444575 en/of 6466130.

■ A5526 **Octek XT** met V20 proc. 12 Mhz, 1 Mb RAM, 20 Mb HD, 1x 5,25′ DD, 1x 3,5′ DD, Hercules kaart en Philips monochr. monitor. Compleet *f* 1.000,-. Tel. 085-210889.

■ A5527 Computer **Philips P3800** 40 Mb, incl. 3 beeldschermen, 1 matrixprinter P2934. Eventueel met software: financiële-, project- en loonadministratie. Tel. 05130-25151, tst 16.

■ A5528 Voor **Schneider CPC 6128**: Vortex FD1 1,4 Mb, 2x 5,25′ drive, *f* 395,-. RS232 incl. ROM *f* 100,-. Videodigitizer *f* 160,-. Idem voor Joyce *f* 100,-. Lichtpen *f* 25,-. Tel. 01830-27717.

■ A5529 **Olivetti M24**, 640 Kb RAM, 20 Mb HDD, 360 Kb FDD, 8086 CPU, MS-DOS 3.10, nieuwe voeding, originele handboeken, *f* 1.000,-. Tel. 03495-34147.

Gevraagd

■ G960 **Diskdrive Commodore** 1581 (3,5′) voor gebruik bij Commodore 64/128. Werkend graag. Tel. 01640-58493.

■ G961 **Seiko UC-2200** controller, wie heeft er een werkend exemplaar en wil mij dit verkopen? (Om horloge te programmeren.) Tel. 030-735237.

■ G962 **EGA monitor** (mono of kleur). - (Wesson) Voice Recognition kit. Tel. 01720-76863 (na 16.00 u).

■ G963 **Educational software** (PD) for secondary school, in english or dutch, to run on IBM-XT or Amiga computers. R. Snijders, postbus 403, 3500 AK Utrecht. Tel. 030-316786.

■ G964 Nederlandstalige **Logo** voor de MSX-2 (8235) voor gebruik tijdens computeronderwijs op basisschool. Tel. 023-384396.

■ G965 Wie heeft nog enkele **margrietwieltjes** voor de Silver-Reed EXP 770 liggen? Ik wil die graag van u kopen. Jac. v. Heeswijk. Tel. 04167-73870. NMB medewerkers attentie!

■ G966 **EGA kleurenmonitor** tegen redelijke prijs. Schrijf prijsopgave en leeftijd naar Pioenstr. 124, 9713 XV Groningen.

■ G967 T.b.v. ontwik. proj. 3e wereld: **PC-XT** (liefst Laser of Olivetti). FD 3,5′ en 5,25, HD min. 20 Mb, Herc. mon. 14′. Max *f* 1.000,-. Tel. 080-652428.

■ G968 **Fontcartridge** Helvetica, type 22706 G voor een Hewlett Packard Deskjet printer. Is in de winkel helemaal uitverkocht. Wie helpt mij? Tel. 08877-3080.

■ G969 Ik ben op zoek naar **software** voor het ontwerpen en simuleren van elektronische schakelingen. Kleine vergoeding mogelijk. Tel. 050-135526 (Ger).

■ G970 **Plus 3** voor Acorn Electron (2x). Tel. 080-541686 (na 18.00 u).

■ G971 **Humbird AT**. Gaarne adres van leverancier/importeur of deskundige. Tel. 01751-15625.

■ G972 **Informatie** over de dipswitches voor de HP-2631A matrix-printer, handleiding of andere documentatie ook welkom. G.A. Entjes. Tel. 05700-27074.

■ G973 Log eens in op het NCC **Slurp Board** met meer dan 18.000 files in 670 Mb aan 'board'. MS-DOS, Apple, Atari en Commodore. Tot 9600 bd continu bereikbaar op 038-545670.

■ G974 **Harddisk** 20/40 Mb met controller (XT). Tel. 02263-53169.

■ G975 **Printerdriver** om Smith Corona Fasttext 80 aan te sturen vanuit WordPerfect 5.1. Tel. 04928-1940.

■ G976 **Soft- en hardware** voor Tulip System I. Tel. 030-438687.

■ G977 **Service manual** van HP 150-II en moederboard daarvoor. Printplaat van HP-drive 9133D of -H. Documentatie van HP 9111A, Graphics Tablet, alsmede software. Tel. 02522-13216.

Adverteerderslijst

Volgende maand in de HCC Nieuwsbrief:

Test van veel 80386 computers
Windows Works
DeLuxe Paint
De hyoptheekdiskette

HCC Reparatieservice

Ieder lid van de HCC kan op vertoon van zijn of haar lidmaatschapskaart gebruikmaken van de HCC Reparatieservice, die wordt uitgevoerd door Getronics Service. Zoals gebruikelijk krijgen HCC-leden hierbij korting op de tarieven.

De gang van zaken
(regeling per 1 maart 1991)

- Ieder type microcomputer, pinter of beeldscherm kan in beginsel worden aangeboden voor test, afregeling of reparatie.
- De werkzaamheden worden uitgevoerd op basis van nacalculatie, tegen de volgende tarieven: *f* I01,- per uur (exclusief BTW) voor homecomputers en de goedkopere pinters en beeldschermen: *f* 139,- per uur (exclusief BTW) voor IBM PC's en klonen en pinters en beeldschermen. Voor HCC-leden geldt een korting op het uurtarief van dertig procent.
- Voor apparatuur waarop vaste reparatietarieven van toepassing zijn, wordt een korting van twintig procent gegeven. Aparte tarieflijsten zijn verkrijgbaar.
- Als er niets wordt gerepareerd of afgeregeld en alleen een diagnose wordt gesteld, wordt 1 werk-uur in rekening gebracht.
- Bij zeer grote reparaties wordt in overleg met de opdrachtgever een offerte gedaan.
- Als apparatuur niet voor reparatie of diagnose wordt geaccepteerd is geen tarief verschuldigd.

- Betaling contant bij aflevering.
- Getronics Service geeft een garantie van dertig dagen op de uitgevoerde werkzaamheden.
- De computer moet compleet worden aangeboden, dus met voeding, toetsenbord, monior en eventueel systeemdiskette.
- Getronics Service kan aangeboden apparatuur weigeren als er sprake is van zelfbouw, eigen modificaties of moeilijk verkrijgbare onderdelen.
- De werkzaamheden zullen binnen veertien dagen worden uitgevoerd, tenzij anders is overeengekomen.
- Voor de verdere bepalingen geldt de CRC-regeling, die is in te zien bij alle vestingen van Getronics Service.

Aanbieden
Op de volgende adressen kan apparatuur worden aangeboden:
Amsterdam: Donauweg 10, telefoon 020-5861446
Apeldoorn: Wilmersdorf 1, telefoon 055-427053
's-Hertogenbosch: De Hambakenwetering 20, telefoon 073427172
Rotterdam: Vareseweg 11, Industrieterrein noordwest, telefoon 010-4626864
Assen: A.H.G. Fokkerstraat 18, telefoon 05920-73073
Sittard: Industriestraat 2, telefoon 046-580111
Openingstijden: Werkdagen van 9.00-17.00 uur.

WAAROM GOKKEN MET 'N WERELDMERK IPC BIEDT ABSOLUTE

BEZOEK ONS OP DE HCC DAGEN 22 + 23 NOV.

En die zekerheid bemerkt u al direkt bij uw eerste kontakt met een van onze 5 vestigingen. Daar wacht u een weloverwogen en PERSOONLIJK ADVIES bij uw systeemkeuze. Daar weet u zich OOK NA AANSCHAF verzekerd van de optimale steun van een professionele organisatie. Daar blijkt, dat later doorgroeien naar een zwaarder systeem ZONDER GELDVERLIES mogelijk is.

DIT ZIJN UW TROEVEN BIJ INTELLIGENT PC BENELUX:

KLANTVRIENDELIJKE EN PROFESSIONELE ORGANISATIE

PERSOONLIJK ADVIES BIJ UW SYSTEEMKEUZE

MAATWERK NAAR WENS

GEBRUIKSKLAAR MET MUIS EN DOS

DOORGROEI-MOGELIJKHEDEN

LEVENSLANGE GARANTIE

ONBEPERKTE TELEFONISCHE SUPPORT

30 DAGEN NIET GOED GELD TERUG GARANTIE

Bij de produktie van IPC computers worden uitsluitend de ALLERBESTE KOMPONENTEN gebruikt.
Alle systemen ondergaan een zeer STRENGE KWALITEITS-KONTROLE.
U ontvangt bij uw IPC systeem dan ook LEVENSLANGE GARANTIE.
Direkte levering via Intelligent PC garandeert bovendien een OPTIMAAL BETAALBARE PRIJS en 'n MAXIMALE SERVICE. Waarom zou u met minder dan IPC kwaliteit genoegen nemen?

IPC 286-12 Mhz	HARDE SCHIJF	14" VGA MONITOR mono 640X480	14" VGA MONITOR kleur 800X600
CPU 80286-12 Mhz - 0 waitstate - 1 Mb RAM (uitbreidbaar tot 4 Mb op moederkaart) - 1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 3 1/2", 1,4Mb - 4 uitbreidingsslots (16 bits) - ondersteunt 80287 coprocessor - toetsenbord met 102 toetsen. Nu met gratis DOS + IPC muis.	AKTIEPRIJS		
	40 Mb/28 ms	1695,-	1995,-

IPC 386SX-20 Mhz	HARDE SCHIJF	14" VGA MONITOR mono 640X480	14" VGA MONITOR kleur 800X600
CPU i386SX-20 Mhz - 0 waitstate - 1 Mb RAM (uitbreidbaar tot 8 Mb op moederkaart) - 1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 4 uitbreidingsslots (16 bits) - ondersteunt i387SX coprocessor - toetsenbord met 102 toetsen. Nu met gratis DOS + IPC muis.	40 Mb/28 ms	2595,-	2995,-
	80 Mb/18 ms	2995,-	3395,-
	120 Mb/19 ms	3295,-	3695,-

IPC 386 - 33 Mhz	HARDE SCHIJF	14" VGA MONITOR mono 640X480	14" VGA MONITOR kleur 1024x768
CPU i386-33 Mhz - 0 waitstate - 2Mb RAM (uitbreidbaar tot 16 Mb op moederkaart) - 1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 4 uitbreidingsslots (16 bits) - ondersteunt i387 coprocessor - toetsenbord met 102 toetsen. Nu met gratis DOS + IPC muis.	40 Mb/28 ms	3595,-	3995,-
	80 Mb/18 ms	3995,-	4395,-
	120 Mb/19 ms	4295,-	4695,-

IPC 486-33 Mhz	HARDE SCHIJF	14" VGA MONITOR mono 640X480	14" VGA MONITOR kleur 1024x768
CPU i486-33 Mhz - 0 waitstate - 2 Mb RAM (uitbreidbaar tot 16Mb op moederkaart) - 1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 4 uitbreidingsslots (16 bits) - toetsenbord met 102 toetsen. Nu met gratis DOS + IPC muis.	40 Mb/28 ms	4595,-	4995,-
	80 Mb/18 ms	4995,-	5395,-
	120 Mb/19 ms	5295,-	5695,-

Alle prijzen zijn exkl. BTW. Wijzigingen voorbehouden.

IPC

Intelligent PC Benelux B.V.

ANTWOORDNUMMER 2677 - 3970 VJ HOUTEN

AMSTERDAM
Tel.: 020 - 6914241
Burg. Stramanweg 104

EDE
Tel.: 08380 - 50630/50690
Stationsweg 107

HOUTEN
Tel.: 03403 - 59333
Peppelkade 1

ROTTERDAM
Witte de Withstr. 21A

ANTWERPEN (Aartselaar)
Tel.: 03 - 8771155
Antwerpsesteenweg 124

GEASSEMBLEERDE KLOON? U VOOR HETZELFDE GELD ZEKERHEID

A.S., STAND NR.: S 2050, K 53.2 EN K 53.4

- IPC 80 386SX 20 Mhz
- 80 Mb harde schijf
- Gratis LetterPerfect Tekstverwerker

IPC 386SX-20 Mhz	HARDE SCHIJF	IPC 14" VGA KLEURMONITOR 1024X768
CPU i386SX-20 Mhz - 0 waitstate - 1 Mb RAM (uitbreidbaar tot 16 Mb op moederkaart) 1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 7 uitbreidingsslots - ondersteunt i387SX coprocessor - toetsenbord met 102 toetsen **Nu met gratis MS DOS 5.0 + IPC muis + LetterPerfect tekstverwerker**		AKTIEPRIJS
	80 Mb/18 ms	3495,-

IPC 386SX-20 Mhz CACHE	HARDE SCHIJF	14" VGA MONITOR mono 640X480	14" VGA MONITOR kleur 1024X768
CPU i386SX-20 Mhz - 0 waitstate - 16 Kb cache (uitbreidbaar tot 64 Kb) - 2 Mb werkgeheugen (uitbreidbaar tot 16 Mb op moederkaart) -1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 1 floppy 5 1'/4", 1,2 Mb - 5 uitbreidingsslots (16 bits) - ondersteunt i387SX coprocssor - toetsenbord met 102 toetsen **Nu met gratis 5 1/4" FDD+MS DOS 5.0 + IPC muis.**	40 Mb/28 ms	3990,-	4390,-
	80 Mb/18 ms	4390,-	4790,-
	120 Mb/19 ms	4690,-	5090,-
	210 Mb/16 ms	5390,-	5790,-

IPC 386-33 Mhz CACHE	HARDE SCHIJF	14" VGA MONITOR mono 640X480	14" VGA MONITOR kleur 1024X768
CPU i386C-33 Mhz - 0 waitstate - 64 Kb cache (uitbreidbaar tot 256 Kb) - 4 Mb werkgeheugen (uitbreidbaar tot 32 Mb) -1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 5 1/4", 1,2 Mb - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 8 uitbreidingsslots - ondersteunt i387 en weitec coprocssor - toetsenbord met 102 toetsen **Nu met gratis 5 1/4" FDD+MS DOS 5.0 + IPC muis.**	80 Mb/18 ms	5290,-	5690,-
	120 Mb/19 ms	5590,-	5990,-
	210 Mb/16 ms	6290,-	6690,-
	330 Mb/16 ms**	8790,-	9190,-

IPC 486-33 Mhz CACHE	HARDE SCHIJF	14" VGA MONITOR mono 640X480	14" VGA MONITOR kleur 1024X768
CPU i486C-33 Mhz - 0 waitstate - 64 Kb cache (uitbreidbaar tot 256Kb) - 4 Mb werkgeheugen (uitbreidbaar tot 32 Mb) - 1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's- 1 floppy 5 1/4", 1,2 Mb - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 8 uitbreidingsslots - ondersteunt weitec coprocessor - toetsenbord met 102 toetsen. **Nu met gratis 5 1/4" FDD+MS DOS 5.0 + IPC muis. Landmark speedtest 150**	80 Mb/18 ms	6390,-	6790,-
	120 Mb/19 ms	6690,-	7090,-
	210 Mb/16 ms	7390,-	7790,-
	330 Mb/16 ms**	9890,-	10290,-

** Harde schijf incl. ESDI controller.

Indien niet anders vermeld; harde schijven incl. controller met buffergeheugen, interleave 1:1. Data transferrate 720 - 1200 Kb/sec.

WILT U SNEL ZEKERHEID..?
Heeft u speciale wensen of vragen bel of fax ons direkt. Binnen 2 uur (en vaak nog sneller) bent u in bezit van een komplete persoonlijke offerte.

BEL GRATIS 06-0383 OF FAX 03403-51033

Natuurlijk bent u ook van harte welkom in een van onze vestigingen.

ZO KUNT U ONS BEREIKEN:
Amsterdam, via de A2 snelweg Utrecht-Amsterdam. Pal aan de afslag (Diemen, Ouderkerk a/d Amstel). Recht tegenover het kruispunt.
Ede, volg de borden Station en u komt vanzelf bij de Stationsweg.
Houten, vanaf snelweg Utrecht-Arnhem richting Nieuwegein, afslag Houten industrieterrein Doornkade.
Rotterdam, vanaf afslag Van Brienenoordbrug, richting centrum over de Maasboulevard en Boompjes, rechtsaf over de Schiedamesedijk links Schilderskade en Witte de Withstraat in het verlengde hiervan.
Antwerpen, vanaf de E19 richting Boon en Brussel (A12). Afslag Aartselaar.

Intelligent PC Benelux uw partner voor:

- Personal Computers
- EISA File Servers
- UNIX Werkstations
- Computer Kasregisters
- Netwerken
- Randapparatuur
- Service en reparatie

SPEEL-OP-ZEKER-BON

Jazeker, ik kies voor IPC

O Zendt mij zo spoedig mogelijk dokumentatie over:

____

____

O Hierbij bestel ik ______ stuks model ______
à *f* ______ (ex BTW)

Naam: ______

Adres: ______

Postcode/Plaats: ______

Telefoon: ______

Kontaktpersoon: ______

Handtekening: ______

HCCB

IPC

Intelligent PC Benelux B.V.

ANTWOORDNUMMER 2677 - 3970 VJ HOUTEN

AMSTERDAM	EDE	HOUTEN	ROTTERDAM	ANTWERPEN (Aartselaar)
Tel.: 020 - 6914241	Tel.: 08380 - 50630/50690	Tel.: 03403 - 59333	Witte de Withstr. 21A	Tel.: 03 - 8771155
Burg. Stramanweg 104	Stationsweg 107	Peppelkade 1		Antwerpsesteenweg 124

Uw PC regelt nu ook uw bankzaken. Met Girotel van de Postbank.

Als u kiest voor Girotel, maakt u niet alleen optimaal gebruik van uw PC. U zult ook ontdekken hoe makkelijk elektronisch thuisbankieren met de Postbank is. Wilt u eerst zien hoe Girotel werkt? Vraag dan de speciale demodiskette aan en maak geheel vrijblijvend kennis met Girotel.

Snelheid, gemak, vrijheid en overzicht.

Girotel werkt heel eenvoudig. Wilt u bijvoorbeeld 's avonds weten of uw salaris al is bijgeschreven? Eén druk op de knop en u krijgt een overzicht van uw actuele saldo.

U wilt vandaag vast regelen dat een rekening over een week wordt betaald? U toetst de gegevens nu in en de overschrijving wordt precies een week later uitgevoerd. Een reisverzekering aanvragen? Met Girotel is dat meteen geregeld.

Ook geld van uw girospaarrekening overboeken doet u gewoon via uw computer. De volgende werkdag staat het geld al op uw girorekening. En zo zijn er nog meer voorbeelden te noemen.

Kortom, met Girotel maakt u optimaal gebruik van uw PC en regelt u meteen uw bankzaken. Zeven dagen per week, van 06.00 tot 23.00 uur staat Girotel voor u klaar.

Vraag de demodiskette aan.

Overtuig uzelf en vraag de Girotel demodiskette aan. Voor f 3,- heeft u hem al in huis. Het enige dat u hoeft te doen, is met de bekende kaart uit uw blauwe giroboekje f 3,- overmaken naar girorekening 883272 t.n.v. Postbank Girotel Amsterdam.

In de demodiskette vindt u een aanvraagformulier. Als u besluit abonnee te worden, kunt u dit formulier invullen, uitprinten en opsturen. De f 3,- voor de demodiskette krijgt u dan terug.

Vergeet niet het gewenste formaat van de diskette te vermelden (3½ of 5¼ inch). Dit kan bij opmerkingen. Wilt u eerst een folder ontvangen, bel dan gratis 06-0400.

POSTBANK

Girotel.
Dat is thuisbankieren met uw computer.

Frankeren
als
briefkaart

Afzender:

Naam: ....

Adres:...

Postcode: ....

Woonplaats:..

Telefoon: ....

HCC
Postbus 149
3990 DC HOUTEN

Hierbij geef ik mij op als lid van de HCC

Ik ben reeds lid van de HCC
Lidnummer:

Naam + voornaam: m/v:

Straat + huisnummer:

Postcode + woonplaats:

Telefoonnummer:

Ik meld mij aan voor de volgende gebruikersgroep(en): (Wilt u de aangekruiste wijzigingen aanbrengen).

Bij mutatie van gebruikersgroep, alle groepen waarvan men lid wil zijn vermelden.

Ik wens niet voor te komen op commerciële mailinglijsten.

Handtekening:

Frankeren
als
briefkaart

Afzender:

Lidnummer: ....

Naam: ....

Adres: ....

Postcode: ....

Woonplaats: ....

Telefoon: ....

HCC
Postbus 149
3990 DC HOUTEN

HCC Bestelservice

Artikelnummer							aantal	omschrijving artikel	bedrag
9	9	9	9	0	1	3		administratiekosten	
								Totaalbedrag	

Stuur geen geld, wacht op ontvangst van de acceptgirokaart